

Ενώπιον

ΔΙΜΗΝΙΑΙΑ ΕΚΔΟΣΗ ΤΟΥ ΔΙΚΗΓΟΡΙΚΟΥ ΣΥΛΛΟΓΟΥ ΘΕΣΣΑΛΟΝΙΚΗΣ

Τεύχος 66 | Ιούλιος - Σεπτέμβριος 2012

• **Εορτασμός
της Ημέρας
Νομικών 2012**

• **Εξελίξεις στο
Δίκαιο Περιβάλλοντος:
Νομοθεσία & Νομολογία**

*Κ. Μενουδάκος,
Γ. Κρεμλής, Α. Καλλία
Γ. Παναγοπούλου - Μπέκα
Χ. Αθανασοπούλου*

• **Αφιέρωμα
στον Γιάννη Τριάρχου**

• **In Memoriam Χρ. Αλβανός**

αφιέρωμα

Δικαιοσύνη, Χρονίως Πάσχουσα

*Γράφουν: Ν. Αγγέλης, Ρένα Ασημακοπούλου, Ι. Γιαννακέλος,
Τ. Καραλίγκας, Γ. Κτιστάκης, Μ. Χασιρτζόγλου, Κ. Χορομίδης*

Γιάννα Παναγοπούλου - Μπέκα

Διδάκτωρ Νομικής,
Α' Αντιπρόεδρος ΔΣΘ
g-panag@otenet.gr

Το «δίκαιο της κρίσης», όπως καθιερώθηκε να λέγεται το σύνολο των νομοθετημάτων σε περίοδο κοινωνικοοικονομικής και πολιτικής κρίσης, συνεχίζει να διευρύνεται με ρυθμούς εξαιρετικά δύσκολα αφομοιώσιμους και από τους πλέον επιμελείς. Θεσμική οπισθοδρόμηση και εφιαλτικά επικίνδυνη επιλογή αποτελούν οι αλλαγές του ν. 4092/12, σχετικά με την υποχρέωση καταβολής αποζημίωσης από το ΕΠΙΚΟΥΡΙΚΟ ΚΕΦΑΛΑΙΟ, οι οποίες θα έχουν απρόβλεπτες και οδυνηρές πρακτικές συνέπειες.

Η οικονομική επιβάρυνση της απονομής της δικαιοσύνης συνεχίζεται και με τον πρόσφατο ν. 4093/12 και το διπλασιασμό του δικαστικού ενσήμου που επέφερε -η υποχρέωση και στις αναγνωριστικές αγωγές είχε προηγηθεί-, με την επιβολή ή αύξηση των παραβόλων του Δημοσίου που δυσκολεύουν την πρόσβαση στο φυσικό δικαστή, ενώ ο πολλαπλασιασμός του ποσού της μετατροπής των ποινών θα οδηγήσει σε εκ νέου συμφόρηση των σωφρονιστικών καταστημάτων, λόγω αδυναμίας καταβολής από τις οικονομικά ασθενέστερες ομάδες. Η μόνη μείωση που επισυνέβη αφορά στο τέλος κατάθεσης σήματος, το οποίο, με το ν. 4072/12, διαμορφώθηκε στο ποσό των 110€ για την 1η κλάση των προϊόντων ή υπηρεσιών και των 20€ για κάθε επιπλέον κλάση και μέχρι τη 10η, και εφαρμόζεται από τις 11-10-2012.

Η ασφάλεια των συναλλαγών θα δοκιμασθεί εφεξής ύστερα από την κατάργηση της υποχρέωσης παράστασης δικηγόρου σε συμβάσεις με αντικείμενο μικρότερο των 80.000€, πράγμα για

το οποίο οφείλουμε, οι Δικηγορικοί Σύλλογοι, να ενημερώσουμε τους πολίτες να μη φείδονται της αμοιβής του δικηγόρου, υποπολλαπλάσια έτσι κι αλλιώς της αμοιβής ενός μεσίτη, προκειμένου να αποφεύγουν την εμπλοκή τους σε προβληματικά ακίνητα και την εξ αυτής ανάγκη να προσφύγουν στη συνέχεια στα δικαστήρια με μεγαλύτερο κόστος, περισσότερη ψυχική ταλαιπωρία και αναμφίβολα μεγαλύτερη δαπάνη.

Στην περίοδο της εστιγμένης ισορροπίας, όρος δανεισμένος από την εξελικτική βιολογία, για να υποδηλώσει ότι δεν υπάρχουν σταθερές με βάση τις οποίες να διενεργηθεί η καθοδήγηση της κοινωνίας, στην παγκόσμια σκηνή οι άξονες που αντιπαρατίθενται είναι συγκεκριμένοι και οι αλλαγές που κυοφορούνται βαθιές και αδιανόητες μέχρι πρότινος. Η Ευρωπαϊκή Ένωση, με τη σημερινή δομή της, αδυνατεί να αντιμετωπίσει τη βαθιά οικονομική κρίση με κίνδυνο να καταλήξει και σε πολιτική. Παραφράζοντας τον Αντώνη Σαμαράκη "Ζητείται Ηγέτης" που θα εμπνευστεί το νέο ευρωπαϊκό όραμα και θα είναι σε θέση να το εφαρμόσει αντιμετωπίζοντας τη διογκούμενη δυσπιστία της ευρωπαϊκής κοινής γνώμης.

Με την παγκόσμια οικονομία σε περιδίνηση, με μια Ευρώπη που αναγκαστικά μετασχηματίζεται, η χώρα μας βρέθηκε στο μάτι του κυκλώνα μιας πολύπλευρης κρίσης, απροετοίμαστη σε επίπεδο εξουσίας, οικονομίας, κοινωνικών δομών και νοοτροπίας και αντιμετωπίζει ένα κρίσιμο ιστορικό μεταίχμιο, όπου το παλιό πνέει τα λούστια και το καινούργιο δεν έχει ακόμα γεννηθεί. Όλα αυτά συνθέτουν ένα εξαιρετικά προβληματικό σκην

νικό και θέτουν τη χώρα μπροστά τόσο σε σημαντικές προκλήσεις, από τις οποίες δεν μπορούσε να ξεφύγει ούτε το δικηγορικό λειτούργημα αλλά ούτε και ολόκληρο το δικαιοδοτικό οικοδόμημα, όσο και σε έναν ακόμα μεγαλύτερο κίνδυνο μιας βαθιάς και επικίνδυνης κρίσης ανομίας.

Η Δικαιοσύνη, ο θεματοφύλακας του κράτους δικαίου, από την αρχή της δικαστικής χρονιάς βρίσκεται σε πρωτόγνωρη αναστάτωση λόγω των παρατεταμένων απεργιακών κινητοποιήσεων των δικαστών και των εισαγγελέων, οι οποίοι εκφράζουν, με τον πιο αμφιλεγόμενο για πολλούς, από άποψη συνταγματικότητας, τρόπο, θυμό και οργή για την οικονομική μεταχείρισή τους από την κυβέρνηση, στο πλαίσιο του 3ου μνημονίου. Όταν, όμως, η Δικαιοσύνη είναι σε αναβρασμό ο πολίτης-διάδικος δεν μπορεί να νοιώθει ασφαλής, η κοινωνία βρίσκεται σε κρίση εμπιστοσύνης στους θεσμούς και κοινωνία χωρίς θεσμούς δεν έχει μέλλον.

Οι Δικηγορικοί Σύλλογοι τάχθηκαν, χωρίς αστερίσκους και υποσημειώσεις, αλληλέγγυοι στα αιτήματα των δικαστικών λειτουργών για αποφυγή περαιτέρω περικοπών στις αποδοχές τους και επισήμαναν την αναγκαιότητα της προσεκτικής μισθολογικής μεταχείρισής τους για προφανείς λόγους και με τρόπο αντάξιο του λειτουργήματος που επιτελούν, σε συνδυασμό με την πρόβλεψη του άρθρου 88 του Συντάγματος.

Με το τεύχος αυτό, που δεν κρατάτε όλοι στα χέρια σας, λόγω του περιορισμένου αριθμού εντύπων, έχετε όμως μπροστά σας στις οθόνες των υπολογιστών σας, εγκαινιάζουμε, όπως σας είχαμε υποσχεθεί, την ηλεκτρονική έκδοση του ΕΝΩΠΙΟΝ, η οποία μειώνει δραστικά το κόστος έκδοσης και υπηρετεί τη λογική της περιστολής των δαπανών του Συλλόγου μας και της αξιοποίησης της τεχνολογίας. Στο τεύχος αυτό θα βρείτε την ομιλία του Προέδρου του ΔΣΘ κατά την τελετή υποδοχής των νέων δικηγόρων την ημέ-

ρα της εορτής των Νομικών, αφιέρωμα στη μνήμη του συναδέλφου Ιωάννη Τριάρχου, αναφορές στη μνήμη του συναδέλφου Χρήστου Αλβανού, τις μεταβολές στο Μητρώο των μελών μας, παρουσίαση των εκδηλώσεων που διοργάνωσε ο ΔΣΘ με αφορμή την Ημέρα των Ελλήνων Νομικών στο πλαίσιο του εορτασμού της μνήμης του Αγίου Διονυσίου του Αρεοπαγίτη, προσάτη των Νομικών με τη βράβευση των πρώτων επιτυχόντων στις εξεταστικές περιόδους Σεπτεμβρίου 2011 και Μαρτίου 2012 και ευθυμογραφήματα.

Στο πλαίσιο του αφιερώματος του ΕΝΩΠΙΟΝ φιλοξενούμε την επιστολή της Προέδρου του Αρείου Πάγου, κας Ασημακοπούλου, στους δικαστικούς λειτουργούς, τις απόψεις της εφέτου Μαρίας Χασιρτζόγλου, του αντιεισαγγελέα εφετών Γεωργίου Κτιστάκη και του δικηγόρου Αναστασίου Καραλίγκα για την απεργία των δικαστών, άρθρο του Κώστα Χορομίδη για τα διαχρονικά προβλήματα της Δικαιοσύνης, απόσπασμα από το νομικό περιοδικό ΕΦΗΜΕΡΙΔΑ ΕΛΛΗΝΩΝ ΝΟΜΙΚΩΝ του 1944 αναφερόμενο στον έλληνα δικαστή, αναλογίες τότε και τώρα.

Επίσης θα βρείτε όλες τις εισηγήσεις για τις νομοθετικές και νομολογιακές εξελίξεις για την προστασία του περιβάλλοντος, που παρουσιάστηκαν στην ημερίδα που διοργάνωσε ο ΔΣΘ για το περιβάλλον, δηλαδή του Προέδρου του Συμβουλίου της Επικρατείας κ. Κων/νου Μενουδάκου, του Γεωργίου Κρεμλή, Διευθυντικού στελέχους της Γενικής Διεύθυνσης Περιβάλλοντος της Ευρωπαϊκής Επιτροπής, των συναδέλφων Αγγελικής Καλλία, Χαρίκλειας Αθανασοπούλου και εμού.

Ζητάμε συγγνώμη γιατί λόγω των αλλαγών στην έκδοση του περιοδικού, καθυστερήσαμε την έκδοση του τεύχους αυτού και γιατί δυστυχώς και αυτή τη φορά δεν μπορέσαμε να φιλοξενήσουμε όλες τις απόψεις και τα άρθρα σας. Υποσχόμαστε όμως ότι αυτό θα γίνει στο αμέσως επόμενο τεύχος, το οποίο θα εκδοθεί άμεσα.

Καλή Ανάγνωση

Τεύχος 66, Ιούλιος - Σεπτέμβριος 2012
Τιμή τεύχους 1€

Ιδιοκτησία:
Δικηγορικός Σύλλογος Θεσσαλονίκης
Δικαστικό Μέγαρο Θεσσαλονίκης
26ης Οκτωβρίου 3 | 546 25
Τηλ.: 2310 553 444
email Δ.Σ.Θ.: dsthe@otenet.gr

Εκδότης
Νικόλαος Βαλεργάκης
Πρόεδρος Δικηγορικού Συλλόγου Θεσσαλονίκης
26ης Οκτωβρίου 3 | 546 25

Διευθύντρια & Επιμελήτρια Ύλην
Γιάνα Παναγοπούλου - Μπέκα
Α' Αντιπρόεδρος Δικηγορικού
Συλλόγου Θεσσαλονίκης
Κατούνη 28 | 546 25 | g-panag@otenet.gr

Τμήμα Εκδόσεων Δ.Σ.Θ.
Μάρου Αικατερίνη
email: katmarou@gmail.com
Τηλ.: 2310 507342, fax: 2310 528509

Υπεύθυνος τυπογραφείου
Thessprint
Λάκκωμα, Νέα Καληφάτεια

Διοικητικό Συμβούλιο Δ.Σ.Θ. 2011 - 2014
Πρόεδρος Νικόλαος Βαλεργάκης
Α' Αντιπρόεδρος: Γιάννα Γεωργ. Παναγοπούλου
Β' Αντιπρόεδρος: Γεωργία Βελιτζέλου
Γεν. Γραμματέας: Χρήστος Ράπτης
Ταμίας: Χρήστος Βάρδας
Μέλη: Πάρις Νιφήλης
Γεώργιος Τζαμαδάνης
Νικόλαος Γεωργιλιάς
Ιωάννης Κοτσαμανίδης
Σοφία Παπαλεξίου
Ρωξάνη Κωστατζίκη
Φωτεινή Αχτσιδου
Εμμανουήλ Λαμτζίδης
Βασίλειος Βασιλειάδης
Θεοχάρης Κεφάλης
Παντελής Ραδίσσης
Σοφία Μελαναφίδου
Ζήσης Κλεισιάρης
Γεώργιος Κουτσός
Ευστάθιος Κουτσοχίνας
Παρασκευή Σερσίδου
Γεώργιος Δανιήλ
Κωνσταντίνος Ανδριόπουλος
Γεώργιος Ροδινός
Στυλιανός Μαυρίδης

Διανέμεται δωρεάν στα μέλη του ΔΣΘ

Τα ενυπόγραφα άρθρα απηχούν μόνο τις απόψεις του συντάκτη τους. Η συντακτική επιτροπή του περιοδικού μπορεί να δημοσιεύσει τα άρθρα ή τις επιστολές κατά την κρίση της, χωρίς όμως να αλλάξει το νόημά τους. Μετά την αποστολή τους στο περιοδικό, κανένα άρθρο ή φωτογραφία δεν επιστρέφεται. Παράκληση, τα κείμενα που δεν εντάσσονται στο εκάστοτε αφιέρωμα να μην υπερβαίνουν τις 1.500 λέξεις.

04 Χαιρετισμός του Προέδρου του Δ.Σ.Θ. κ. Νικόλαου Βαλεργάκη στην τελετή υποδοχής νέων δικηγόρων περιόδων Ιουνίου και Σεπτεμβρίου 2012.

08-24 Αφιέρωμα: Δικαιοσύνη, Χρονίως Πάσχουσα

08 Τ. Καραλίγκας: Όταν οι Δικαστές Απεργούν

10 Επιστολή της Προέδρου του Αρείου Πάγου κας Ρένας Ασημακοπούλου

11 Εφημερίς των Ελλήνων Νομικών – μια αναδημοσίευση από το 1944, πιο επίκαιρη από ποτέ

12 Μ. Χασιρτζόγλου: Δεν Είναι Δικαστής

13 Ν. Αγγέλης: Διοικητικό Πρωτοδικείο Θεσσαλονίκης - Παράδειγμα για την Ταχύτερη Απονομή της Δικαιοσύνης

14 Γ. Κτιστάκης: Κλαζομένοι της Δικαιοσύνης

16 Ι. Γιαννακέλος: Φοροδιαφυγή τέλος; Διαφθορά τέλος;

19 Κ. Χορομίδης: Δικαιοσύνη Χρονίως Πάσχουσα

25-50 Ημερίδα Δ.Σ.Θ.: Εξελίξεις στο Δίκαιο Περιβάλλοντος: Νομοθεσία και Νομολογία

26 Κ. Μενουδάκος: Πρόσφατη Νομολογία του Συμβουλίου της Επικρατείας για το Περιβάλλον

32 Γ. Κρεμλής: Πρόσφατες Εξελίξεις στην Πολιτική και στο Δίκαιο Περιβάλλοντος

36 Α. Καλλία: Εξελίξεις στο Ευρωπαϊκό Δίκαιο Περιβάλλοντος και η Εφαρμογή τους στην Ελλάδα

40 Γ. Παναγοπούλου – Μπέκα: Οι Τελευταίες Νομοθετικές Πρωτοβουλίες στο Χώρο της Ποινικής Προστασίας του Περιβάλλοντος (Ν. 4042/13.2.2012). Η Στάση της Νομολογίας.

47 Χ. Αθανασοπούλου: Η Διαμεσολάβηση του Συνήγορου του Πολίτη σε Θέματα Προστασίας του Περιβάλλοντος

51 Μ. Λαμτζίδης: Ν. 4042/12 (παρ. 6 του άρθρ. 7)

52-64 Αφιέρωμα: Γιάννης Τριάρχου

Γράφουν: Ν. Αγγέλης, Ν. Βαλεργάκης, Γ. Συννεφάκης, Γ. Σύρπης, Χ. Θεοχαρίδης, Μ. Τριανταφυλλίδης, Κ. Χορομίδης, Κ. Προκόβας, Μ. Λαμτζίδης, Α. Βάντης, Μ. Παναγιωτόπουλος, Κ. Τσαρουχά, Γ. Ιγνατιάδης

65-67 In Memoriam: Χρήστος Αλβανός

Γράφουν: Σ. Τσομίδης, Ε. Γωγάκος

68 Εγγραφές – Προαγωγές – Μεταθέσεις – Διαγραφές Δικηγόρων

70 Εορτασμός της Ημέρας Νομικών 2012

74 Δ. Νεμέτης: Στο Καφέ του Χαμένου (Κερδισμένου) Χρόνου

78 Γ. Τσαρμπουλίδης: Μπουγάτσα και μονόδρομοι

ΧΑΙΡΕΤΙΣΜΟΣ ΤΟΥ ΠΡΟΕΔΡΟΥ

του Δικηγορικού Συλλόγου Θεσσαλονίκης

στην τελετή υποδοχής νέων δικηγόρων

περιόδων Σεπτεμβρίου 2011 και Μαρτίου 2012

4

Νικόλαος Βαλεργάκης
Πρόεδρος Δικηγορικού
Συλλόγου Θεσσαλονίκης

Κύριες και κύριοι δικαστές και εισαγγελείς,
Κύριοι πρόεδροι,
Αγαπητές και αγαπητοί συνάδελφοι,

Είναι μεγάλη μου τιμή και χαρά να σας καλωσορίζω και φέτος στην τελετή υποδοχής των νέων δικηγόρων των περιόδων Σεπτεμβρίου 2011 και Μαρτίου 2012.

Αγαπητές και αγαπητοί νέοι συνάδελφοι,

Σήμερα, σε μια ημέρα που είναι αφιερωμένη σε σας, σας υποδεχόμαστε στη μεγάλη δικηγορική οικογένεια που στα επόμενα χρόνια της ζωής σας θα σας καταξιώσει στην ελληνική κοινωνία.

Μετά τις δυσκολίες που αντιμετωπίσατε για την εισαγωγή και την αποφοίτηση από το πανεπιστήμιο, αλλά και για την απόκτηση της άδειας του δικηγόρου, φτάσατε σήμερα εδώ, έχοντας εκπληρώσει πολλά από τα σχέδια και τις φιλοδοξίες σας, κάνοντας περήφανη την οικογένειά σας και τους ανθρώπους που σας στηρίζουν.

Η πορεία σας στη συνέχεια δεν θα είναι εύκολη. Ξεκινάτε την επαγγελματική σας δράση σε μια εποχή που η κρίση, οικονομική, πολιτική, κοινωνική, αγγίζει όλους τους τομείς της καθημερινότητάς μας και τελικά την ίδια τη ζωή μας.

Σήμερα, εκτός από την απειλή για τη δήθεν περαιτέρω απελευθέρωση του δικηγορικού επαγγέλματος, ο μεγαλύτερος κίνδυνος για τον κλάδο μας προέρχεται από τις φημολογούμενες διατάξεις των νέων φορολογικών και ασφαλιστικών νόμων που κυριολεκτικά θα οδηγήσουν στο κλείσιμο

των γραφείων όχι μόνο των νέων δικηγόρων αλλά και του μέσου δικηγόρου, που αποτελεί τον ιστό του δικηγορικού σώματος.

Αγαπητές και αγαπητοί συνάδελφοι,

Σήμερα, ακριβώς στα μέσα της θητείας μου, κρίνω ότι πρέπει να κάνω έναν απολογισμό για το μέχρι σήμερα έργο της διοίκησης, να σας ενημερώσω για το τι αντιμετωπίσαμε, τι καταφέραμε να αποφύγουμε, σε ποια κατάσταση βρίσκεται σήμερα η δικηγορία και ο Σύλλογός μας, αλλά και να θέσω τους στόχους για το υπόλοιπο της θητείας μας.

Τον Μάρτιο του 2011 αναλάβαμε τη διοίκηση με ψηφισμένο το ν. 3919/2011 για τη δήθεν «απελευθέρωση» του επαγγέλματός μας.

1. Το πρώτο που καταφέραμε ήταν να διατηρηθεί το καθεστώς παρακράτησης του φόρου 15% στα γραμμάτια είσπραξης μόνο για τις δικαστηριακές πράξεις. Αποφύγαμε δηλαδή την επί τω χείρω φορολόγησή μας, όπως σκόπευε η τότε κυβέρνηση.
2. Ο Σύλλογός μας μετείχε με τον Πρόεδρό του στην Επιτροπή Βροντάκη για τη σύνταξη των Προεδρικών Διαταγμάτων που προβλέπει ο ν. 3919/2011, εξασφαλίζοντας την προώθηση διατάξεων σύμφωνα με τα δικηγορικά συμφέροντα (ενδεικτικά αναφέρω τις νόμιμες δικηγορικές αμοιβές, την κατοχύρωση των κρατήσεων υπέρ των Ασφαλιστικών μας Ταμείων και των Δικηγορικών Συλλόγων).

Μη ξεχνάτε ποτέ τη δεοντοδογική συμπεριφορά απέναντι στο συναδέλφό σας. Γιατί αν η επιτυχή έκβαση της δίκης σας εξασφαλίσει την επαγγελματική επιτυχία, η δεοντοδογική συμπεριφορά θα σας καταξιώσει μεταξύ των συναδέλφων σας

3. Ο Σύλλογός μας ήταν αυτός που κυριολεκτικά νύκτα αντιλήφθηκε τη διάταξη που προωθούσαν κύκλοι ασφαλιστικών εταιριών για την κατάργηση της ευθύνης καταβολής αποζημιώσεων λόγω ηθικής βλάβης ή ψυχικής οδύνης από το Επικουρικό Κεφάλαιο. Έφερε το θέμα στην Ολομέλεια της Πάτρας το Σεπτέμβριο του 2011 και μετά από συντονισμένη ενέργεια όλων των Δικηγορικών Συλλόγων, η απαράδεκτη διάταξη αποσύρθηκε.
4. Όταν όλοι ήταν σίγουροι για τη μεταφορά της δικαστηριακής ύλης στους συμβολαιογράφους και στους ληξιάρχους, με λογικές αγωνιστικές κινητοποιήσεις που δεν εξάντλησαν τους συναδέλφους πετύχαμε η ύλη να παραμείνει στα δικαστήρια και να μη χάσουν οι δικηγόροι, κυρίως οι νέοι δικηγόροι, τις βασικές παραστάσεις τους.
5. Μαζί με άλλους Συλλόγους προσφύγαμε στα δικαστήρια για την κατάργηση του τέλους επιτηδεύματος που αποτελεί άλλον έναν βραχνά για τους δικηγόρους, αλλά και για το τέλος ακινήτων που επιβλήθηκε μέσω των λογαριασμών της ΔΕΗ.
6. Σηκώσαμε το θέμα για τις γερμανικές αποζημιώσεις, αναδεικνύοντας πρωτίστως την ηθική σημασία του θέματος.
7. Τέλος, μετέχω προσωπικά στην Επιτροπή της Αναθεώρησης του Κώδικα Δικηγόρων που σύντομα τελειώνει τις εργασίες της. Ο ορισμός μου στην Επιτροπή έγινε από την Ολομέλεια των Προέδρων των Δικηγορικών Συλλόγων της Ελλάδας, γεγονός που δείχνει την εκτίμηση αλλά και την εμπιστοσύνη των συναδέλφων όλης της χώρας προς το Δικηγορικό Σύλλογο Θεσσαλονίκης.

Επιπλέον, όσον αφορά την καθημερινότητα του δικηγόρου:

1. Αντιμετωπίσαμε άμεσα το πρόβλημα με την αύξηση της κίνησης στις θυρίδες με την προσθήκη προσωπικού.
2. Αντιμετωπίζουμε καθημερινά με την προσωπική παρουσία μου οποιαδήποτε προβλήματα παρουσιάζονται με δικαστές. Η συνεπής και σταθερή στάση μας έχει οδηγήσει σήμερα στην ελαχιστοποίηση των προβλημάτων.
3. Όπως εσείς οι πρώην πλέον ασκούμενοι γνωρίζετε, προσωπικά κατάφερα για το Σύλλογό μας να εκδοθεί κοινή Υ.Α. των Υπουργών Δικαιοσύνης και Οικονομικών που παρέτεινε την άσκηση στα δικαστήρια της Θεσσαλονίκης για δύο μήνες.
4. Όλοι έχετε διαπιστώσει τη βελτιωμένη λειτουργία των Υπηρεσιών του Δικηγορικού Συλλόγου και γι' αυτό θέλω να ευχαριστήσω τους υπαλλήλους μας για την προσπάθεια που καταβάλλουν.
5. Τα περιοδικά του Συλλόγου μας (Αρμενόπουλος, Ελληνική Επιθεώρηση Ευρωπαϊκού Δικαίου, Ενώπιον) εκδίδονται πλέον ηλεκτρονικά.
6. Τέλος, με μοναδικό μας γνώμονα το σεβασμό και του τελευταίου ευρώ κάθε συναδέλφου, περιορίσαμε τα έξοδα του Συλλόγου και πετύχαμε να έχουμε για τη χρήση του 2011 (που ήταν ουσιαστικά 10μηνη γιατί αναλάβαμε τον Μάρτιο) περιορισμό των εξόδων από την προηγούμενη χρήση του 2010, κατά 300.000 ευρώ. Το ποσό αυτό θα εισηγηθώ στο διοικητικό συμβούλιο να διατεθεί τόσο για τη μείωση του ετήσιου ποσού της ανανέωσης εγγραφής όλων των δικηγόρων όσο και για τη διοργάνωση επιστημονικών-εκπαιδευτικών σεμιναρίων στους βασικούς τομείς του Δικαίου, όπως εφαρμόζονται στην πράξη για τους ασκούμενους αλλά και για τους νέους δικηγόρους.

Όλα τα παραπάνω απαντούν στο ερώτημα κάποιων τι κάνει ο Σύλλογος.

Φυσικά δεν διεκδικούμε το αλάθητο. Φυσικά δεν τα κάναμε όλα. Είμαστε όμως εδώ και προσπαθούμε στην πράξη και όχι θεωρητικά και εκ του ασφαλούς.

Αγαπητές και αγαπητοί συνάδελφοι,

Στην πρόσφατη επίσκεψη του Υπουργού Δικαιοσύνης έθεσα τα καίρια τοπικά προβλήματα τόσο της δικαιοσύνης όσο και των δικηγόρων που αφορούν:

- Το Δικαστικό Μέγαρο
- Τα Ειρηνοδικεία Λαγκαδά και Βασιλικών
- Το Στρατοδικείο
- Τα Υποθηκοφυλακεία
- Τις δικαστικές φυλακές – Το νοσοκομείο κρατουμένων
- Το Αθλητικό Δικαστήριο
- Τη λειτουργία Τμημάτων Ανωτάτων Δικαστηρίων στη Θεσσαλονίκη
- Την κάλυψη των οργανικών θέσεων στα Δικαστήρια Θεσσαλονίκης με δικαστικούς λειτουργούς και δικαστικούς υπαλλήλους
- Την Ηλεκτρονική Κατάθεση Δικογράφων – Απομαγνητοφώνηση πρακτικών
- Τη συμμετοχή σε Νομοπαρασκευαστικές Επιτροπές
- Τη Διαμεσολάβηση
- Την Εθνική Σχολή Δικαστών
- Την ασφάλιση των Ασκούμενων Δικηγόρων

Σήμερα είμαι στην ευχάριστη θέση να σας ανακοινώσω ότι εντός του έτους θα υλοποιηθεί το πρόγραμμα της ηλεκτρονικής κατάθεσης δικογράφων στα δικαστήρια της Θεσσαλονίκης, κάτι που θα απαλλάξει τους νέους κυρίως δικηγόρους από χρονοτριβές και καθυστερήσεις και θα κάνει καλύτερη την καθημερινότητά τους.

Επίσης, θα υλοποιηθεί η δυνατότητα της έρευνας από τα γραφεία μας στο Υποθηκοφυλακείο Θεσσαλονίκης, έργο για το οποίο συνέβαλε οικονομικά και ο Δ.Σ.Θ.

Τέλος, εντός του μηνός θα λειτουργήσει και ο φορέας διαμεσολάβησης που σύστησε ο Δ.Σ.Θ. με τα Επιμελητήρια της πόλης.

Ως προτεραιότητες για το υπόλοιπο της θητείας μας θέτουμε:

Όσον αφορά την προάσπιση των συμφερόντων του δικηγόρου:

- Συνεχίζουμε να υπερασπιζόμαστε το λειτουργικό χαρακτήρα του δικηγόρου ενάντια σε κάθε προσπάθεια νόθευσης και υπονόμευσής του με δήθεν «απελευθέρωση» του δικηγορικού επαγγέλματος και επιβολή φορολογικών μέτρων.
- Στόχος μας είναι η μείωση του ανωτάτου συντελεστή του ΦΠΑ που θα επιφέρει και τη μείωσή του στις νομικές υπηρεσίες με τελικό στόχο την πλήρη κατάργησή του.

Όσον αφορά την αλλαγή στην καθημερινότητα του δικηγόρου:

- Καλύτερη εξυπηρέτηση στις δικαστικές και δημόσιες υπηρεσίες με επέκταση του ωραρίου για τους δικηγόρους.
- Άμεση αντιμετώπιση αντιδικηγορικών συμπεριφορών από δικαστές, δικαστικούς και δημόσιους υπαλλήλους.

Όσον αφορά την υποστήριξη των νέων δικηγόρων:

- Πλήρης απαλλαγή από τις ασφαλιστικές εισφορές για νέους δικηγόρους έως δύο έτη δικηγορίας.
- Πρόγραμμα εκπαίδευσης με προσανατολισμό σε πρακτικά θέματα δικηγορίας και ειδικά σεμινάρια για θέματα δεοντολογίας.
- Διεύρυνση προγράμματος νομικής βοήθειας.
- Εξεύρεση νέων πόρων και αύξηση διανεμητικού λογαριασμού.
- Θεσμική κατοχύρωση του συνεργάτη δικηγόρου και κατοχύρωση αμοιβής ασκούμενου δικηγόρου.

Όσον αφορά την υποστήριξη της γυναίκας δικηγόρου:

- Λειτουργία βρεφονηπιακού σταθμού κοντά στο Δικαστικό Μέγαρο αποκλειστικά για παιδιά δικηγόρων.
- Αύξηση επιδόματος κύησης με ταυτόχρονη ολοκληρωτική κάλυψη από το ΕΤΑΑ των εξόδων τοκετού.
- Επίδομα κάλυψης της αδυναμίας άσκησης επαγγέλματος πριν και μετά τον τοκετό.
- Πλήρης απαλλαγή από την υποχρέωση καταβολής ασφαλιστικών εισφορών σε όλα τα ασφαλιστικά ταμεία για τα επόμενα δύο χρόνια μετά τον τοκετό.

- Προτεραιότητα στα πινάκια για τις εγκυμονούσες δικηγόρους.
- Αναγνώριση εγκυμοσύνης και λοχείας ως σημαντικών λόγων αναβολής της δίκης.

Τέλος, στις θεσμικές μας διεκδικήσεις δίνουμε προτεραιότητα:

- Στην αλλαγή του εκλογικού συστήματος των δικηγορικών εκλογών
- Στη θέσπιση δευτεροβάθμιου συνδικαλιστικού οργάνου.

Πρέπει όμως να αναφερθώ και στις σχέσεις μας με τους δικαστές. Σήμερα που οι κλάδοι μας αντιμετωπίζουν τα ίδια προβλήματα, η συνεργασία μας πρέπει να είναι ακόμα καλύτερη από ό,τι στο παρελθόν. Πριν από δυο ημέρες ανέλαβαν τα καθήκοντά τους οι νέες διοικήσεις των δικαστηρίων. Είμαι σίγουρος ότι η άριστη συνεργασία που είχαμε με τις προηγούμενες διοικήσεις θα συνεχιστεί και στο μέλλον. Ο όρος «συλλειτουργοί της δικαιοσύνης» πρέπει να αποδεικνύεται και από τους δικηγόρους και από τους δικαστές καθημερινά στην πράξη και στις δύσκολες στιγμές.

Θέλω να σταθώ επίσης σε ένα πολύ σημαντικό θέμα. Σε όλη σας τη σταδιοδρομία θα δίνετε τη μάχη για τον εντολέα σας. Μην ξεχνάτε όμως ποτέ τη δεοντολογική συμπεριφορά απέναντι στο συνάδελφό σας. Γιατί αν η επιτυχή έκβαση της δίκης σας εξασφαλίσει την επαγγελματική επιτυχία, η δεοντολογική συμπεριφορά θα σας καταξιώσει μεταξύ των συναδέλφων σας.

Ο σεβασμός, η αξιοπρέπεια και η αλληλεγγύη μεταξύ των συναδέλφων πρέπει να είναι καθημερινό σας μέλημα. Ο συνάδελφος είναι αυτός που θα σας στηρίζει, αυτός που θα σας καταλάβει, γιατί έχει τα ίδια προβλήματα, ιδιαίτερα στη δύσκολη σημερινή οικονομική συγκυρία.

Αγαπητές και αγαπητοί συνάδελφοι,

Στο μέσο της πρωτοφανούς οικονομικής κρίσης ο κλάδος μας βρίσκεται για άλλη μια φορά στο στόχαστρο και στη δίνη άδικων οικονομικών μέτρων.

Η φημολογούμενη φορολόγησή μας σε ποσοστό 35% από το πρώτο ευρώ θα έχει σαν αποτέλεσμα το κλείσιμο όχι μόνο των γραφείων των

νέων δικηγόρων αλλά και δικηγόρων 25ετίας.

Αύριο συνεδριάζει στην Αθήνα η Συντονιστική Επιτροπή των Προέδρων. Θα εισηγηθώ τη συντονισμένη δράση όλων των ελεύθερων επαγγελματιών με κοινές εκδηλώσεις και ό,τι άλλο χρειαστεί για να αποφύγουμε τα άδικα φορολογικά μέτρα.

Πρέπει να βρούμε προς τα έξω, να πείσουμε την κοινωνία ότι οι δικηγόροι δεν διαμαρτύρονται, όπως μας κατασκευοφαντούν οι επιτήδειοι, γιατί δεν θέλουν να πληρώνουν φόρους, αλλά γιατί αυτή τη φορά αφανίζονται κυριολεκτικά.

Πρέπει, επιτέλους, να βρούμε συμμάχους στην κοινωνία. Και πιστεύω ότι στη σημερινή συγκυρία μπορούμε να τους βρούμε στους λοιπούς ελεύθερους επαγγελματίες που και αυτοί αφανίζονται.

Και φυσικά τα ίδια ισχύουν για την επίσης φημολογούμενη υποχρεωτική ένταξή μας στον ΕΟ-ΠΥΥ. Θέλουμε να διατηρήσουμε το δικαίωμα να συστήσουμε το δικό μας υγειονομικό φορέα στα πρότυπα του ΤΠΔΘ που σίγουρα οι παλιοί αναπολούμε.

Αγαπητές και αγαπητοί συνάδελφοι,

Το δικηγορικό επάγγελμα ήταν και θα είναι στο στόχαστρο όλων αυτών που καταδυναστεύουν διαχρονικά την ελληνική κοινωνία και με άλλοθι κάποιους ελάχιστους δικηγόρους που εμείς οι ίδιοι πρέπει να αποβάλουμε από το σώμα μας, ενοχοποιούν έναν ολόκληρο επαγγελματικό κλάδο.

Όμως, παρόλη τη σημερινή δυσμενή οικονομική συγκυρία, θέλω να σας στείλω ένα μήνυμα αισιοδοξίας. Η νεαρή ηλικία σας δίνει το μεγάλο προνόμιο της ενεργητικότητας και της πρόσφατης γνώσης. Έχετε όλα τα εφόδια για να κατακτήσετε τη ζωή όπως εσείς τη φαντάζεστε. Να την κάνετε καλύτερη και για εμάς τους μεγαλύτερους.

Είμαι σίγουρος ότι θα τα καταφέρετε. Είμαι σίγουρος ότι θα γίνετε καλύτεροι από εμάς. Εμείς θα σας στηρίξουμε στα εύκολα και στα δύσκολα. Θα αγωνιστούμε μαζί σας για ένα καλύτερο μέλλον της δικηγορίας που κυρίως θα αφορά εσάς που ξεκινάτε τώρα τη σταδιοδρομία σας.

Σας εύχομαι να πραγματοποιήσετε όλα τα όνειρά σας. Τα όνειρα που θα κάνουν καλύτερη τη δικηγορία, αλλά και την ίδια την κοινωνία.

Σας εύχομαι καλή πορεία στη σταδιοδρομία σας. Ευχαριστώ πολύ.

ΟΤΑΝ ΟΙ ΔΙΚΑΣΤΕΣ ΑΠΕΡΓΟΥΝ...

Τάσος Καραλίγκας
Δικηγόρος
karaliga@hotmail.com

Όταν οι δικαστές απεργούν, τότε κάτι δεν πάει καλά στην Ελληνική Δημοκρατία... Ήδη, από τις 14 Σεπτεμβρίου οι Έλληνες δικαστές πραγματοποιούν μία πρωτοφανή στα χρονικά απεργία, καθώς με απόφαση των συνδικαλιστικών τους οργάνων απέχουν από τα καθήκοντά τους καθ' όλη σχεδόν τη διάρκεια του εργάσιμου ωραρίου και δικάζουν μόνο 9-10 το πρωί. Η επιλογή αυτή της μονόωρης εργασίας έγινε προκειμένου να αναβάλλουν τις υποθέσεις και να δίνουν τις νέες δικασίμους στους ενδιαφερόμενους (κατηγορούμενους, μάρτυρες και λοιπούς διαδίκους), αλλά και να επικαλούνται το νομικίστικο επιχείρημα ότι δήθεν κάνουν αποχή και όχι απεργία!

Οι δικαστές, μάλιστα, των διοικητικών δικαστηρίων αποφάσισαν παράταση των απεργιακών τους κινητοποιήσεων έως τις 8 Δεκεμβρίου 2012, δηλώνοντας κατηγορηματικά ότι όχι μόνο ΔΕ θα εκδικάζουν τις υποθέσεις στα ακροατήρια, αλλά και ΔΕΝ θα δημοσιεύουν αποφάσεις επί υποθέσεων που έχουν ήδη εκδικασθεί.

Κι όμως, το Σύνταγμά μας είναι σαφές: σύμφωνα με το άρθρο 23 παρ. 2 εδ. β' «απαγορεύεται η απεργία με οποιαδήποτε μορφή στους δικαστικούς λειτουργούς και σ' αυτούς που υπηρετούν στα σώματα ασφαλείας». Η ίδια ρητή απαγόρευση περιέχεται και άρθρο 40 παρ. 5 του Κώδικα Οργανισμού Δικαστηρίων. Οι ίδιοι, λοιπόν, οι θεματοφύλακες του ύψιστου νόμου, του Συντάγματος, αποφασίζουν με συνδικαλιστικές διαδικασίες και μέσω των αιρετών τους διοικήσεων να το παραβιάσουν!

Το επιχείρημα των συνδικαλιστών δικαστών απέναντι στην προφανή αντισυνταγματικότητα

των απεργιακών τους κινητοποιήσεων θυμίζει κάτι από αυτοδικία: μα και η κυβέρνηση παραβιάζει το άρθρο 88 παρ.2 του Συντάγματος, κατά το οποίο «.....οι αποδοχές των δικαστικών λειτουργών είναι ανάλογες με το λειτούργημά τους. Τα σχετικά με τη μισθολογική τους εξέλιξη και με την κατάστασή τους γενικά καθορίζονται με ειδικούς νόμους».

Δηλαδή, με απλά λόγια: αφού η Κυβέρνηση παραβιάζει το Σύνταγμα μειώνοντας τους μισθούς μας, έτσι κι εμείς θα ανταποδώσουμε ανάλογα! Έτσι απάντησε η νυν πρόεδρος της Ένωσης Δικαστών και Εισαγγελέων, Βασιλική Θάνου, επιδεικνύοντας ωμό συνδικαλιστικό εκβιασμό απέναντι στην Κυβέρνηση.

Κι όμως, η ίδια συνδικαλίστρια, σε συνέντευξή της στην εφημερίδα Έθνος της 11.12.2011 (αυτό το αρχείο μου με αποκόμματα εφημερίδων μερικές φορές αποδεικνύεται πολύ χρήσιμο...) δήλωνε τα εντελώς αντίθετα:

«Είναι δικονομικά ανεπίτρεπτο, καταχρηστικό και αυθαίρετο ο δικαστής να διακόπτει την διεξαγωγή της συνεδρίασης, που είναι εκ των προτέρων προσδιορισμένες και στις οποίες έχουν κληθεί και προσέρχονται διάδικοι προς εκδίκαση και η διεξαγωγή των οποίων αποτελεί το κυριότερο έργο των καθηκόντων του, για να ασχοληθεί με άλλες, δευτερευούσης φύσεως ενασχολήσεις. Διαφωνώ με το επιχείρημα 'απαντούμε με ακραία μέτρα στην παραβίαση άλλων συνταγματικών διατάξεων από την Εκτελεστική και Νομοθετική Εξουσία'. Δεν αρμόζει ούτε επιτρέπεται στον δικαστή να προβαίνει σε συμψηφισμούς ή σε 'ανταποδοτικές' παραβιάσεις νόμων.»

Τα ανωτέρω δήλωνε η κα θάνου πριν από δέκα μήνες. Τότε, όμως, δεν ήταν πρόεδρος, αλλά ήταν απλό μέλος του Διοικητικού Συμβουλίου του συνδικαλιστικού οργάνου των δικαστών και εισαγγελέων. Ούτε είχαν μειωθεί σε τέτοιο βαθμό οι μισθοί τους. Ωστόσο, ούτε το ένα μήτε το άλλο αρκούν για να δικαιολογήσουν αυτήν τη «στροφή» (εάν επρόκειτο για πολιτικό, συνθηθίζεται να λέμε «κωλοτούμπα») των επιστημονικών της απόψεων περί της συνταγματικότητας ή μη της απεργίας των δικαστών!

Την απάντηση στην κα θάνου και σε όλους τους απεργούντες δικαστές θα αποφύγω να δώσω εγώ με την ταπεινή προσωπική μου άποψη. Ευτυχώς με βγάζει από τη δύσκολη αυτή θέση το θάρρος και η σωφροσύνη του κ. Μιχάλη Ντόστα. Γράφει, λοιπόν, ο Πρωτοδίκης, σε ένα θαρραλέο και τεκμηριωμένο κείμενό του, ευρέως δημοσιευμένο στο διαδίκτυο:

«Και ας έρθουμε στο συμπέρασμα: οι επικείμενες περικοπές είναι για τους δικαστές, και ιδίως τους χαμηλόβαθμους, δυσανάλογες και άδικες. Δικαιολογούν αντιδράσεις, αλλά πάντα στα όρια της νομιμότητας. Ωστόσο, η καταφυγή στην ευθέως παράνομη πρακτική της αποχής από τα καθήκοντά μας δεν δικαιολογείται. Αφαιρεί κάθε ηθική νομιμοποίηση από τον δικαστή να επιτελέσει το έργο του. Πώς άραγε ο δικαστής αυτός θα τιμωρήσει τον οποιονδήποτε παραβάτη, έστω και με την ελάχιστη ποινή, αν και ο ίδιος έχει παρνομήσει για να διαφυλάξει τα 'δίκαια' του κλάδου του; Με ποιο έρεισμα θα κρίνει την απεργία 'παράνομη και καταχρηστική', όταν ο ίδιος απήργησε παρά τη ρητή συνταγματική απαγόρευση; Ο ρόλος του δικαστή δεν είναι μόνο να διεκπεραιώνει δικογραφίες. Είναι και παραδειγματικός. Οφείλει να αποτελεί υπόδειγμα για όλους τους υπόλοιπους και να τους διδάσκει με το παράδειγμά του ότι θεμέλιο της κοινωνικής ειρήνης είναι η ευνομία, όσο δυσάρεστο και αν είναι μερικές φορές για κάποιον να πειθαρχήσει στους νόμους, που ψηφίζει η δημοκρατικά εκλεγμένη Βουλή. Ας μην ξεχνάμε ότι ζούμε στη χώρα του Σωκράτη, ο

ο οποίος, παρά το ότι καταδικάστηκε άδικα σε θάνατο και είχε την ευκαιρία να δραπετεύσει, προτίμησε να πει το κώνειο μόνο και μόνο για να τηρηθούν οι νόμοι της πόλης. Εν ανάγκη και εμείς θα υποστούμε τις θυσίες ή και την αδικία μόνο και μόνο για να δείξουμε σε μία δύσκολη για τη πατρίδα περίοδο ότι δεν υπάρχουν πατρίκιοι και πληβείοι. Ότι όλοι είμαστε στο ίδιο σκάφος. Ο ρόλος μας είναι να δημιουργήσουμε μία Δικαιοσύνη υψηλού επιπέδου με πίστη του κάθε πολίτη ότι θα δικαστεί δίκαια και αμερόληπτα, με ταχύτητα στην απονομή της χωρίς εκπτώσεις στην ποιότητα, με δικαστές αφοσιωμένους στο έργο τους και όχι δημοσιούπαλληλίσκους, που ασχολούνται μόνο με τον μισθό τους. Η τιμή να κρίνεις τους συμπολίτες σου δεν εξαργυρώνεται με κανέναν μισθό. Η ιδιότητα του λειτουργού κατακτάται από τον καθένα ξεχωριστά. Δεν απονέμεται. Δεν μειώθηκε το κύρος του Καποδίστρια από το ότι δεν ελάμβανε μισθό, ούτε το κύρος του Μεγάλου Αλεξάνδρου από το ότι έχυσε το νερό στην έρημο, επειδή δεν είχαν και οι στρατιώτες του να πιουν. Αυτές είναι οι ακατάλυτες αξίες του Ελληνισμού («μητρός τε και πατρός και των άλλων προγόνων απάντων τιμιώτερον εστίν η πατρίς και σεμνώτερον και αγιώτερον» για να θυμηθούμε και πάλι τον Σωκράτη) και όχι οι συνδικαλιστικές ιαχές («θα βάλουμε λουκέτο», «θα έρθουμε σε ρήξη.....», «θα βγάζουμε τους νόμους αντισυνταγματικούς»). Αυτά δεν βοηθούν ούτε την προώθηση των αιτημάτων μας ούτε ενισχύουν το κύρος του Δικαστικού Σώματος. Αυτά μπορεί ίσως να βοηθήσουν κάποιους συνδικαλιστές να πάρουν περισσότερες ψήφους στις επόμενες αρχαιρεσίες των δικαστικών ενώσεων και τίποτε παραπάνω. Αν ευημερήσει και πάλι η Ελλάδα, θα ευημερήσουμε όλοι μας. Αν δεν τα καταφέρει, θα την πατήσουμε όλοι μας. Ούτε βέβαια μπορεί να μας εκφράζει η υποκρυπτόμενη αντίληψη μερικών ότι ας σώσουμε εμείς τις αποδοχές μας και οι άλλοι ας πάνε να πνιγούν. Δεν μπορεί η φιλοδοξία μας να είναι το να είμαστε μέλη μιας καλοπληρωμένης κρατικής ελίτ στο πλαί-

σιο μιας «μπανανίας» μεσανατολικού ή λατινοαμερικανικού τύπου (όπως λ.χ. συνέβαινε με τον Στρατό και το Δικαστικό Σώμα στην προ Ερντογάν Τουρκία). Η θέση της Ελλάδας είναι στην Ευρώπη και, αν αυτό κατοχυρωθεί, θέλω να πιστεύω ότι και η μεταχείριση του Δικαστικού της Σώματος θα είναι η ανάλογη.»

Ας με συγχωρέσει ο αξιότιμος Δικαστής κ. Ντόστας, για την πλήρη αντιγραφή των σκέψεών του. Κάτι τέτοιες σκέψεις, όμως, που προφανώς φέρουν τον εκφραστή τους σε πλήρη αντίθεση με τους συνδικαλιστικούς αντισυνταγματικούς «αγώνες»

των συναδέλφων του, αξίζουν ευρείας αναδημοσίευσης αφού, εκφράζουν, πιστεύω, κάθε υπέρτατος νόμος όλων είναι το Σύνταγμα.

Στη Δημοκρατία, αποκούμπι του πολίτη είναι ο φυσικός του Δικαστής. Όταν ο Δικαστής συνειδητά παραβιάζει τον ανώτατο Νόμο, το Σύνταγμα, και αποφασίζει να απεργήσει, προκειμένου να ανατρέψει μισθολογικές μειώσεις από μια δημοκρατικά εκλεγμένη Κυβέρνηση, τότε τα πράγματα είναι πολύ σοβαρά πλέον. Τότε, σίγουρα κάτι δεν πάει καλά στην Ελληνική Δημοκρατία...

Η Πρόεδρος του Αρείου Πάγου κ. Ρένα Ασημακοπούλου

Προς Τους κ.κ. Προϊσταμένους των Εφετείων και των Πρωτοδικείων της Χώρας

(προκειμένου
να ενημερωθούν οι δικαστές
που υπηρετούν σ' αυτά)

Πάνω από τους ανθρώπινους νόμους ενυπάρχει η «θεία Δίκη», η «Ευρυδίκη», η οποία λειτουργεί με δύο υπέρτατους Νόμους:

- α) Με το νόμο της αγάπης προς το συνάνθρωπο και
- β) με το Νόμο της Σύνθεσης.

Όπως επισημαίνει ο Δάντης στη «θεία Κωμωδία»: «Η Αγάπη κινεί τον Ήλιο και όλα τ' Άστρα». Αγάπη, όμως, προς το συνάνθρωπο σημαίνει αυτοθυσία!

Διότι βιώνουμε την Αγάπη στο βαθμό που μπορούμε να Αυτοθυσιαστούμε!

Χωρίς το Νόμο της Σύνθεσης, η Απο-σύνθεση είναι βεβαία.

Ποιος μπορεί να θέλει την Απο-σύνθεση της κοινωνικής δομής;

Εμείς, οι Δικαστές, οφείλουμε να μην είμαστε «επιμηθείς», αλλά να προβλέπουμε από την αρχή το τέλος οποιασδήποτε πράξεώς μας.

Συνεπώς, σας ερωτώ: πού θα οδηγήσει η «στάση» σας;

Επιλέξαμε, φρονώ, όλοι το Δικαστικό Λειτουργήμα όχι με οικονομικά κριτήρια, αλλά με ποιοτικά, ψυχικά, πνευματικά!

Καλούμεθα όλοι:

Να το Αποδείξουμε «έργω».

Η ΤΡΑΓΙΚΗ ΘΕΣΙΣ ΤΟΥ ΕΛΛΗΝΟΣ ΔΙΚΑΣΤΟΥ ΚΑΙ ΟΙ ΕΞ ΑΥΤΗΣ ΚΙΝΔΥΝΟΙ

Δημοσιεύομεν κατωτέρω κείμενον, τὸ ὁποῖον ῥίπτει τραγὴν καὶ λένθιμον φῶς ἐπὶ τῆς βωβοτέρας, ἀλλὰ καὶ τῆς περισσοτέρων ἰσως ἐξ ὄλων κοινωνικῶς ἐπικινδύνου, ἐκ τῶν τραγωδιῶν, ὅσας ἐμφανίζει, κατὰ τοὺς χαλεποὺς τούτους καιροὺς, τὸ πολυούνητον δρᾶμα τῆς παρ' ἡμῖν λαϊκῆς δυστυχίας.

Εἶναι γνωστὸν ὅτι αἰμοδιψῆ τέρατα, ἐποφελοῦμενα τῆς μεγίστης ὑποτιμήσεως τῆς δραχμῆς, ἀνήγαγον εἰς περιωπὴν οὐκ ἀπλῶς ἐπιστήμης, ἀλλὰ μαύρης μαγείας, τὴν ἐπὶ τῶν τροφίμων καὶ λοιπῶν εἰδῶν πρωτίστης ἀνάγκης ἀισχροκέρδειαν, ἵνα διὰ τῆς ἀπομυζήσεως τοῦ αἵματος τοῦ λαοῦ πλουτισθῶσιν ἄνεως καὶ ταχέως, ἐπενδύοντες ἰδίᾳ εἰς λίγους, χρυσὸν καὶ χρεώγραφα τὰ οὐραρὰ κέρδη των, χωρὶς νὰ συλλογίζωνται, ὅτι ἡ Νέμεσις μετ' οὐ πολὺ οὐκ μόνον τὰ ἐγκληματικῶς κτηθέντα θὰ ἀποπιάσῃ παρ' αὐτῶν, ἀλλὰ καὶ τὰς ἀθλιὰς κεφαλὰς των θερίζουσα μετὰ βδελυγμίας θὰ ἀπολαίσῃ. Ἄλλ' ὀποστρέφωμεν ἀπὸ τῶν διπῶδων τούτων τοὺς ὀφθαλμοὺς...

Πρωτοπόροι ἐν τῇ πανδήμῳ δυστυχίᾳ εἶναι οἱ ἄνθρωποι ταῦ πνεύματος, ἰδίᾳ δ' οἱ Ἕλληνες νομικοί. Ἀλλὰ καὶ φέρουσι τὴν δυστυχίαν ταύτην μεθ' ἠρωϊκοῦ σθένους. Ἐλάχιστοι τούτων ἐκάμαθθησαν ἢ μεγάλη πλειονότης παρεμνεῖ πιστῆ εἰς τὸ καθήκον, τὴν τιμὴν, τὴν εὐπρέπειαν.

Ἐπισκοπήσωμεν, εἰδικώτερον, τὸ σιγῆλον δρᾶμα τοῦ Ἑλλήνου δικαστοῦ, τὸ ὁποῖον ἔδωκεν ἀφορμὴν εἰς τὴν ἀνωτέρω γενικωτέραν εἰσαγωγὴν.

Τὶ ἀξιοὶ ἀνεκοθεν καὶ σήμερον ἡ ἑλληνικὴ κοινωνία παρὰ τοῦ Δικαστοῦ τῆς; Τὰ πάντα: Μόρφωσιν, ἐπαγγελματικὴν καὶ γενικὴν, εὐρυτάτην, ἴθως Κάτωτος, ἐμφάνισιν εὐστατίδου.

Τὶ προσφέρει εἰς αὐτοὺς: Προπολεμικῶς ἐλάχιστα, σήμερον σχεδὸν οὐδέν!

Αἱ ἀποδοχαὶ τοῦ Ἑλλήνου δικαστοῦ ἀπὸ δεκαετηρίδων ἤδη εἶχον προσβληθῆ ἀπὸ φθίσειν καλῶζουσιν. Σήμερον ἐλαχίστων μόνον ἡμερῶν τοῦ μηνὸς τὰς τεραστίους δαπάνας καλύπτουσιν.

Καὶ ὅμως καὶ ὑπὸ τὰς σημερινὰς συνθήκας οἱ Ἕλληνες δικασταὶ οὐ μόνον ἰστανταὶ ὀρθοί, ὡς ἀκαμπτοὶ καὶ ἀστερεβεῖς στήλαι ἀρχαίου ἑλληνικοῦ ναοῦ, ἀλλὰ, καίπερ βλέποντες τὰς οἰκονομικὰς αὐτῶν ὑπομέρους φθινοῦσας καὶ ἐξηνηλιμμένοι καὶ αὐτοὶ ἐκ τοῦ χρόνιου ὑποσιτισμοῦ, ἀναλίσκονται καὶ τὰς τελευταίας αὐτῶν δυνάμεις πρὸς πιστὴν καὶ ἀνελλιπῆ ἐκπλήρωσιν τῶν πολλαπλῶν αὐτῶν ὑποχρεώσεων.

Ἀλλὰ τὰ πάντα ἔχουσι τὰ ὄρια αὐτῶν ἐν τῷ κόσμῳ τούτῳ, καὶ αὐτὴ ἡ τραγωδία, καὶ αὐτὸς ὁ ἠρωϊσμός. Τὸ δρᾶμα τοῦ πενομένου καὶ πεινῶντος Ἑλλήνου δικαστοῦ δὲν δύναται νὰ διαρκέσῃ περὶ αὐτοῦ ἄνευ τῆς δημοσιογραφίας σοβῆρωτικῶν, διαρκοῦς φύσεως, κινδύνων. Τίνες εἶναι οὗτοι, ἀναπεύσσει μετὰ σπινὰς δυνάμειος λόγου ἢ κατωτέρω δημοσιευομένη, τι μῶσα τὸν Σύλλογον τοῦτον, ἐκκλήσεις τοῦ δευτέρου δικηγορικοῦ Συλλόγου τοῦ Κράτους, τοῦ τῆς Θεσσαλονίκης.

Μέτρα ριζικῆς τῶν πραγμάτων μεταβολῆς σήμερον βεβαίως δὲν εἶναι δυνατὰ. Ἡ ἀδυναμία ὅμως οὕτῃ δὲν πρέπει νὰ ἀνασειῇ τὰς προσκαθηίας τῶν ἀρμόδιων πρὸς βιοτικὴν ἐνίσχυσιν τῆς τάξεως ἐκείνης τῶν δημοσίων λειτουργῶν, ἢ κάμψις τῆς ἀποχῆς τῆς ὁποίας θὰ εἶχεν ἀναμφιβόλως δυσχερῶς ἰσοίμους, ἴσως δὲ καὶ ἐσαεὶ ἀνεπανορθώτους, κοινωνικὰς συνεπειάς.

*Δικηγορικὸς Σύλλογος
Θεσσαλονίκης*

Ἄριθ. 164

Ἐν Θεσσαλονίκῃ τῇ 12ῃ Μαΐου 1944

Ἄξιότιμε Κύριε Ἰπουργέ,

Καθ' ὅν τρόπον τὸ Κράτος ἔξισι τὴν ἀκριβῆ καὶ εὐσεβεῖστον ἐκπλήρωσιν τῶν υποχρεώσεων καὶ καθηκόντων τῶν Δημοσίων Ὑπαλλήλων, τῶν ἀπορρεπόντων ἐκ τῆς ἰδιότητος αὐτῶν ὡς ὁργάνων του, οὕτω καὶ οἱ τελευταῖοι οὗτοι ἔχουσι: τὸ ἀναφαίρετον δικαίωμα νὰ λαμβάνωσι παρὰ τοῦ Κράτους μισθὸν πρὸς συντήρησιν των.

Ὅπως ἰδιαιτέρως, ὅμως, προκειμένου περὶ τῶν δικαστικῶν λειτουργῶν ὁ μισθὸς οὗτος ἐπιβάλλεται ἐξ αὐτοῦ τούτου τοῦ γενικωτέρου κρατικοῦ καὶ κοινωνικοῦ συμφέροντος, ὅπως οὐ μόνον ἀνταποκρίνεται πρὸς τὰς ἀνάγκας συντηρήσεώς των, ἀλλὰ ἀσφαλίῃ αὐτοῖς ἐπὶ πλέον ποιᾶν τινα ἀνεσις καὶ εὐπρεπῆ ἐμφάνισιν, ἵνα οἱ μὲν δικασταὶ ἀπερίσπαστοι καταθλιπτικῶν φροντίδων, ἐντὸς περιβάλλοντος διαβιώσεως καὶ ἐργασίας ἀπηλλαγμένου ὀχλήρων ἐλλείψεων, ἐπιβιβάζονται γαλήνιοι καὶ ἰτάραχοι εἰς τὰ ὑψηλὰ ἔργα των, ἀπροσπέλαστοι εἰς σαγήνευσις καὶ ἐπιβουλάς τῆς δικαστικῆς τιμωτικῆς καὶ ἀμεροληψίας των, ἢ δὲ κοινωνικῶς ἐντυπωσιάζονται ἐκ τῆς εὐπρεποῦς ἐμφανίσεως αὐτῶν, κατὰ τρόπον προάγοντα τὸν σεβασμὸν καὶ τὴν ἐκτίμησιν τῆς πρὸς τοὺς ἑκπροσώπους τῆς Δικαιοσύνης.

Ἐκ τῶν ὑγιῶν τούτων ἀντιλήψεων ἐμπνεομένη κίνησις ὠγκούτω εἰς ἰσχυρὸν ρεῦμα καὶ ὑπὸ τὰς γενικὰς ἐπιδοκιμασίας καὶ ἐνθαρρύνσεις συνεζητεῖτο πρὸς τῆς κηρύξεως τοῦ παρόντος πολέμου, ἰδίᾳ ἐντὸς τῶν ἀρμοδιωτέων ὡς πρὸς τὸ ζήτημα τοῦτο κύκλων, ἢ καθ' ἑρῆσιν ἰσχυροῦς μεταβολῆσεως διὰ τοὺς δικαστὰς διακρινόμενους τῶν λοιπῶν πολιτικῶν ὑπαλλήλων, καθ' ὅν τρόπον ἄλλως τε ὑπῆρχε τοιαύτη καθιερωμένη διὰ τοὺς ἀρεπορούς διακρινόμενους τῶν λοιπῶν στρατιωτικῶν ὑπαλλήλων.

Ἀλλ' ἔκαστῃ ἡ πολεμικὴ λαίλαψ καὶ ἐπακολουθοῦν πρωτοφανῆ εἰς καταστρεπτικότητά καὶ δυστυχίαν οικονομικὰ φαινόμενα διὰ τὸν ἀτυχῆ τόπον μας.

Κάλλιον δὲ ἡμῶν γνωρίζετε, ἀξιότιμε Κύριε Ἰπουργέ, τὴν ἀκατάσχετον μέχρις ἐκμηδενώσεως σχεδὸν πτώσιν τῆς ἀγοραστικῆς ἀξίας τοῦ νομίσματος, εἰς ὃ καταβάλλονται αἱ μισθοὶ τῶν ὑπαλλήλων, καὶ τὴν ἐνταῦθεν πλήρη ἀνεπάρκειαν αὐτῶν, ὅπως ἀνταποκριθῶσιν εἰς στοιχειώδη συντήρησιν.

Ὁ Δικηγορικὸς κόσμος, πληγῆς καὶ οὕτως, ὅσον οὐδεὶς ἄλλος ἐπαγγελματικὸς κλάδος, ἐκ τῆς ἀνευ προηγουμένου οικονομικῆς κρίσεως, φέρει καρτερικῶς τὸν σταυρὸν του, βαλίζων παρὰ τὸ πλευρὸν τοῦ δικαστικοῦ κόμου τὸν ἀνηφορικὸν βρόμον τοῦ μαρτυρίου, τῶν στερήσεων καὶ τῆς δυστυχίας.

Ἐν τούτοις ληθόμεναι πρὸς στιγμὴν τὸν ἴδιον πόνον, ρίπτων βλέμμα πλήρες κατανοήσεως πρὸς τοὺς πραγματικὰς μάρτυρας τοῦ ἀξιώματός των, Δικαστὰς, τῶν ὁποίων ὁ σταυρὸς εἶναι ὀμολογουμένως ὁ βαρύτερος ἐξ ὄλων τῶν συνοδοιπορούντων ἐν τῇ ὁλῇ τῆς ἀπογνώσεως.

Διὰ τὸν Δικαστὴν οὐδέποτε στροφῆ ἢ ἐλιγμὸς, πρόσφορος εἰς προσωρινὴν, καὶ μικρὰν ἔστω, ἀνακούφισιν καὶ ἐξοικονόμησιν, εἶναι ἀπηγορευμένους καὶ αὐτῇ δὲ ἢ ἀέτολος ἀκέρμη φιλανθρωπικὴ ἀρωγὴ, σταματῆ πρὸ τοῦ κινδύνου νὰ προκαλέσῃ ὑποψίαν ἐπηρείσεως τῆς δικαστικῆς συνεκτιμήσεως.

Ἐν ᾧ ἐξ ἄλλου ὁ Δικαστὴς ὀφείλει νὰ διατηρῆ εὐπρεπῆ ἐμφάνισιν καὶ ἀφογον παράστασιν, νὰ ἐργάζηται κατ' οἶκον μελετῶν δικαιοσύνης μέχρις βαθείας νυκτὸς ὑπὸ τὸ ἀσταθὲς φῶς μικρᾶς λυχνίας, καθ' ὅλην δὲ τὴν ἡμέραν νὰ ἀπονήμῃ τὸ Δίκαιον ἐπὶ διαμαχομένων συμφερόντων ἀνοπολογίστου ἀξίας ἢ νὰ δικάζῃ πολυτάλαντους παραβάτας ἀγορανομικῶν κατὰ προτίμησιν διατάξεων.

Ἐν τούτοις τὰ καταβαλλόμενα πρὸς αὐτοὺς ὡς μισθοδοσία πάντας γνωρίζομεν εἶναι δὲν ἐπαρκῶν οὐδὲ διὰ

ΔΕΝ ΕΙΝΑΙ ΔΙΚΑΣΤΗΣ

12

Μαρία Χασιρτζόγλου
Εφέτης

« Η νομιμότητα δεν είναι συνώνυμο ούτε της δικαιοσύνης ούτε πρωτίστως της πραγματικής δημοκρατίας » έγραψε ένας δικαστής, σε ιστοσελίδα συναδέλφου, επιχειρηματολογώντας υπέρ της νομιμότητας της «αποχής» των δικαστών από τα καθήκοντά τους.

Αδυνατώ να αποκωδικοποιήσω τη σκέψη ενός δικαστή που υιοθετεί το παραπάνω αξίωμα. Και από αυτή την αδυναμία προκύπτει ένα ερώτημα που μοιάζει, αλλά δεν είναι, υπαρξιακό: « Ποιοι, τέλος πάντων, είμαστε και τι κάνουμε; ».

Κατά τον ορισμό που μάς αποδίδεται (βλ. για παράδειγμα στο λεξικό της ΚΝΛ), είμαστε αυτοί που απονέμουν δικαιοσύνη.

Και τι σημαίνει απονέμω δικαιοσύνη; Σημαίνει ότι ικανοποιώ κάποιον ή αποκαθιστώ μια κατάσταση, στο μέτρο του ανθρωπίνως δυνατού, όταν έχει βλαφτεί από μια παράνομη συμπεριφορά.

Και πώς το κάνω αυτό; Εφαρμόζοντας το νόμο. Εφαρμόζοντας, επαναλαμβάνω, το νόμο όπως τον ερμηνεύω πρωτίστως από το γράμμα του και δευτερευόντως από το πνεύμα του, σύμφωνα με την επιταγή του άρθρου 87 παρ. 2 του Συντάγματος. Δεν διαπλάθω κατά την κρίση μου το νόμο, όταν αυτός είναι σαφής και χωρίς κενά, γιατί τότε, πολύ απλά, τον παραβιάζω.

Και αν τον παραβιάζω για «καλό και δίκαιο» σκοπό; Τότε αποσυνδέω την απονομή της δικαιοσύνης από το νόμο, που σημαίνει ότι αποσυνδέω τους όρους, με τους οποίους ικανοποιώ κάποιον ή αποκαθιστώ μια κατάσταση, από τους ορισμούς του νόμου και πράττω κατά την, χωρίς όρια, υποκειμενική μου κρίση για το καλό και το δίκαιο.

Και είναι κακό αυτό; Είναι κακό αν δεν είμαι «καλός και δίκαιος» άνθρωπος. Είναι πολύ κακό

γιατί αντικαθιστά τα σαφή όρια του νόμου με τα ασαφή όρια της προσωπικότητας του εφαρμοστή του. Είναι πάρα πολύ κακό γιατί αντικαθιστά την νομιμότητα με τη σκοπιμότητα.

Και όταν, εκτός από δικαστής, είμαι ταυτόχρονα και εργαζόμενος που υπερασπίζεται τα δικαιώματά του; Εργαζόμενος είναι αυτός που μισθώνει την εργασία του στον άλλο και οφείλει να υπακούει στις εντολές και τις οδηγίες του. Αν ο εργαζόμενος, διεκδικώντας τα δικαιώματά του, παρανομήσει, ο εργοδότης του θα στραφεί στο δικαστήριο, ζητώντας να απονεμηθεί δικαιοσύνη. Τότε θα κληθώ να δικάσω τον εαυτό μου.

Και τι θα αποφασίσω; Ότι ο δικαστής που παραβιάζει το νόμο, δεν είναι δικαστής.

Σημείωση: Άρθρο 23 παρ. 2 του Συντάγματος: Η απεργία αποτελεί δικαίωμα και ασκείται από τις νόμιμα συστημένες συνδικαλιστικές οργανώσεις για τη διαφύλαξη και προαγωγή των οικονομικών και εργασιακών γενικά συμφερόντων των εργαζομένων. Απαγορεύεται η απεργία με οποιαδήποτε μορφή στους δικαστικούς λειτουργούς και σ αυτούς που υπηρετούν στα σώματα ασφαλείας.

Υστερόγραφο: Η συνολική περικοπή στις αποδοχές μας μέσα στην τελευταία διετία θα φθάσει το 60%, δημιουργώντας σε πολλούς, και ιδιαίτερα σε αυτούς που υπηρετούν κάποιες εκατοντάδες χιλιόμετρα μακριά από τα σπίτια τους, οικονομική ασφυξία. Όμως η πραγματική αυτή κατάσταση, στην οποία σαφώς και έχουμε δικαίωμα να αντιδράσουμε, δεν δικαιολογεί την άρνηση της αποστολής μας μέσα στη συντεταγμένη πολιτεία ούτε, ακόμη χειρότερο, την παρανομία που ακυρώνει το ρόλο μας. Καλύτερα φτωχοί δικαστές, παρά καθόλου.

ΔΙΟΙΚΗΤΙΚΟ ΠΡΩΤΟΔΙΚΕΙΟ ΘΕΣΣΑΛΟΝΙΚΗΣ ΠΑΡΑΔΕΙΓΜΑ ΓΙΑ ΤΗΝ ΤΑΧΥΤΕΡΗ ΑΠΟΝΟΜΗ ΤΗΣ ΔΙΚΑΙΟΣΥΝΗΣ

Νίκος Β. Αγγέλης
Επίτιμος Δικηγόρος

Εύγε στο Διοικητικό Πρωτοδικείο Θεσσαλονίκης. Από τον πίνακα που έχουμε στα χέρια μας, δηλαδή την κίνηση εργασιών του Διοικητικού Πρωτοδικείου Θεσσαλονίκης, προκύπτει ότι ενώ οι εκκρεμείς υποθέσεις στο τέλος του προηγούμενου έτους ήταν 63.111, μειώθηκαν για το δικαστικό έτος που διέρρευσε, ήτοι από 16-09-2011 έως 15-09-2012, στις 56.657. Μια μείωση κατά 10% περίπου.

Αυτό οφείλεται στην άοκνη και χωρίς τυμπανοκρουσίες προσπάθεια όλων των Δικαστών και Προέδρων των Τμημάτων, αλλά και του Προϊσταμένου Εφέτη του Πρωτοδικείου, καθώς και στην καλή οργάνωση σε επίπεδο στατιστικών δεδομένων του τμήματος.

Τα αποτελέσματα άρχισαν να φαίνονται, αφού οι υποθέσεις (φορολογικές) προσδιορίζονται μέσα στο 2013. Ευχόμαστε η προσπάθεια να συνεχιστεί και για το καινούριο δικαστικό έτος και από τη νέα διοίκηση του Διοικητικού Πρωτοδικείου, αφού η θητεία της προηγούμενης έληξε, ώστε να μην χρειάζονται 3-4 χρόνια για τον προσδιορισμό μιας μη φορολογικής υποθέσεως.

The image shows a screenshot of a spreadsheet titled "ΠΙΝΑΚΑΣ 6" (Table 6). It contains several tables of data, likely representing case statistics for the Administrative First Instance Court of Thessaloniki. The tables are organized into columns representing different years and rows representing different categories of cases. The data shows a general downward trend in the number of pending cases over the period shown.

ΚΛΑΖΟΜΕΝΙΟΙ της ΔΙΚΑΙΟΣΥΝΗΣ

14

Γιώργος Κτιστάκης
Αντιεισαγγελέας Εφετών

Πρόσφατα ανακοινώθηκε το προσχέδιο για τις νέες σημαντικές περικοπές στις αποδοχές των δικαστικών λειτουργών. Οι δικαστικές ενώσεις αντέδρασαν έντονα στο σχέδιο. Ήδη δημοσιεύτηκε το άρθρο του καθηγητή Θανάση Διαμαντόπουλου - υπαγόμενου στα ειδικά μισθολόγια («Αντι-κοινωνικός κανιβαλισμός», «ΤΑ ΝΕΑ», 10/9/2012), το οποίο τοποθετούσε το ζήτημα στις σωστές του διαστάσεις. Όμως μια φωνή νηφαλιότητας ακόμα δεν κάνει κακό.

Οι δικαστικές ενώσεις υποστήριξαν ότι:

1. Οι δικαστικοί έχουν υποστεί μειώσεις 38% (ποσοστό που υιοθέτησε και ο υπουργός Δικαιοσύνης), άρα δεν μπορούν να υποστούν άλλες. Προφανώς κάποιος λάθος έχει γίνει στον σχετικό υπολογισμό. Προσωπικά υπολογίζω τις συνολικές μέχρι τώρα μειώσεις (προ φόρου εισοδήματος) σε 22% - 24%. Σε ποσοστό 22% ή 23% τις υπολόγισε στην εφημερίδα «Το Βήμα» ο Ζώης Τσώλης (Κυριακή 9/9/2012). Ας ξαναδούν τους υπολογισμούς οι συνάδελφοι και θα επισημάνουν το λάθος στο οποίο υπέπεσαν. Σε κάθε περίπτωση δεν «δικαιούνται (μόνο) οι δικαστικοί λειτουργοί μια αξιοπρεπή διαβίωση», αλλά όλοι οι εργαζόμενοι, άρα προσφέρουμε χειρίστες υπηρεσίες στο δικαστικό σώμα με το επιχείρημα αυτό και αδυνατίζουμε την έξωθεν καλή μας μαρτυρία. Επίσης δεν μπορεί να προβληθεί ως επιχείρημα ότι οι δικαστικές αποδοχές κατοχυρώνονται συνταγματικά, άρα οι περικοπές είναι αντι-

συνταγματικές. Ζούμε σε μια ακραία δύσκολη εποχή και τις δυσκολίες οφείλουμε να τις υποστούμε όλοι, ακόμα και αυτοί με συνταγματικά κατοχυρωμένες αποδοχές.

2. Οι δικαστικοί θα επιστρέψουν στους προϊστάμενους των δικαστηρίων και εισαγγελιών τις δικογραφίες ζητώντας να αποκτήσουν στις υπηρεσίες τους γραφεία και προσωπικούς υπολογιστές όπου θα εργάζονται μόνο στη διάρκεια του ωραρίου. Δεν θυμάμαι από το 1983, όταν οι αποδοχές μας ήταν πολύ υποδεέστερες των σημερινών, να διεκδικήσαμε παρόμοιες συνθήκες εργασίας. Τότε δεν ετίθετο παρόμοιο αίτημα. Τώρα τίθεται, ανησυχητικά καθυστερημένο όμως.
3. Θα κατεβαίνουμε από τις έδρες στις 10.00 και μέχρι τις 15.00 (λευκή απεργία δηλαδή). Δηλαδή θα δικάζουμε μία ώρα μόνο. Σύμφωνα με μάλιστα με ανακοίνωση δικαστικής ένωσης, μετά τις νέες περικοπές υπάρχει κίνδυνος να υποβαθμιστεί η ποιότητα της απονομής της δικαιοσύνης. Ενώ τώρα -με 165.000 εκκρεμείς φορολογικές υποθέσεις, με αστικές υποθέσεις για τις οποίες η έκδοση τελεσίδικης απόφασης απαιτεί αρκετά χρόνια, με ποινικές υποθέσεις που τα πλημμελήματα εκδικάζονται σε δεύτερο βαθμό στα επτά χρόνια και τα κακουργήματα στα δέκα ή δεκαπέντε χρόνια- η ποιότητα της απονομής είναι καλή. Δεν θα έχει άδικο ο μη νομικός πολίτης αν αναρωτηθεί γιατί το ΕΔΔΑ καταδικάζει συνεχώς την Ελληνική Δημοκρατία για καθυστερήσεις στην απο-

As ενεργήσουμε εμείς με νηφαλιότητα.

«Εξεσι Κλαζομενίοις ασχημονείν» έδεξαν

οι αρχαίοι Έλληνες. Προσωπικά θα παραμείνω Αθηναίος

και δεν θα πολιτογραφηθώ Κλαζομένιος

νομή της δικαιοσύνης που παραβιάζουν την Ευρωπαϊκή Σύμβαση.

4. Αλληπάλληλα δημοσιεύματα των εφημερίδων συνδέουν την προοπτική οικονομικής ανάπτυξης στην Ελλάδα (αυτής δηλαδή που μπορεί να προσφέρει στην Ελλάδα τη σωτηρία από το ναυάγιο) με ένα πιο γρήγορο δικαστικό σύστημα, που θα εκδίδει συντομότερα τις αποφάσεις ώστε να εκμηδενίζει τις έριδες και τις αμφισβητήσεις. Διαφορετικά διατυπωμένο: δεν θα έλθει κανένας επενδυτής να χάσει τα χρήματά του στην Ελλάδα αν πρόκειται να εμπλακεί σε ένα δικαστικό σύστημα τόσο αργό όσο το ελληνικό. Οι συνάδελφοι όμως που διαρρηγνύουν τα ιμάτιά τους από την απειλή νέας περικοπής στις αποδοχές μας δεν ασχολούνται με τα παραπάνω.
5. Το διοικητικό συμβούλιο μιας εκ των ενώσεων θα συλλέξει τις παρατηρήσεις των συναδέλφων από το δικαστικό σώμα και, εφόσον υπερβούν το 50% του συνόλου, θα τις υποβάλει αρμοδίως. Περιττεύει κάθε σχολιασμός.

Προσωπικά θεωρώ τις νέες περικοπές έναν νέο οικονομικό δυσβάστακτο εφιάλτη. Από εδώ μέχρι τις αγωνιστικές κινητοποιήσεις των δικαστικών ενώσεων υπάρχει αγεφύρωτη διαφορά. Τούτο διότι:

- α) Κατοχυρώσαμε τις αποδοχές μας με τις αλληπάλληλες αγωγές στη διάρκεια αρκετών ετών έως τη συνταγματική μεταρρύθμιση του 2001 που καθιερώθηκε το Μισθοδικείο, με αποτέ-

λεσμα να φτάσουν οι αποδοχές μας εκεί που ήταν πριν την έναρξη των μειώσεων. Αυτό που αποκλήθηκε το ισόκυρο των λειτουργιών. Το ισόκυρο όμως είναι κάτι που επιβεβαιώνουμε καθημερινά με τις πράξεις μας και τις ανακοινώσεις μας. Τελευταία όμως υπονομούμε το έδαφος κάτω από τα πόδια μας.

- β) Ζούμε στο κράτος της μεταπολίτευσης. Άρα γνωρίζουμε όλοι τον τρόπο που λειτούργησε αυτό το κράτος, έχουμε όλοι πληροφορηθεί τους αγώνες και τις διεκδικήσεις εργαζομένων εις βάρος του συνόλου των ελλήνων πολιτών και κυρίως της Ελληνικής Δημοκρατίας, αφού στη χώρα μας δεν υπάρχει ένας νόμος για όλους, αλλά «νόμος είναι το δίκιο του εργάτη, του αγρότη, του φοιτητή, του νυχτοφύλακα και κυρίως του ναυαγοσώστη». Γνωρίζουμε συνδικαλιστικές δηλώσεις όπως «θα ματώσουμε», «εμείς δεν πουλάμε», «θα κάνουμε λευκή απεργία». Τα διάφορα χάπενινγκ με κρεμάλες ή χωρίς.

As ενεργήσουμε εμείς με νηφαλιότητα. «Εξεσι Κλαζομενίοις ασχημονείν» έλεγαν οι αρχαίοι Έλληνες. Προσωπικά θα παραμείνω Αθηναίος και δεν θα πολιτογραφηθώ Κλαζομένιος.

ΦΟΡΟΔΙΑΦΥΓΗ ΤΕΛΟΣ; ΔΙΑΦΘΟΡΑ ΤΕΛΟΣ;

16

Γιαννακέλος Ιωάννης

Δικηγόρος,

Μ.Δ.Ε. Ποινικών Επιστημών Α.Π.Θ.

Πολλά έχουν ήδη γραφεί για την κρίση που βιώνουμε. Έχει ειπωθεί, και ορθά, ότι η κρίση είναι πρωτίστως κοινωνική, ηθική, πολιτική και εν τέλει οικονομική. Αίτια της εν τέλει οικονομικής κρίσης που βιώνουμε είναι, μεταξύ άλλων, ο ίδιος ο τρόπος διαμόρφωσης του χρηματοπιστωτικού συστήματος (υψηλά επιτόκια δανεισμού, κερδοσκοπία διεθνών τραπεζικών οίκων), η διαφθορά, η φοροδιαφυγή. Θα προσπαθήσουμε να δώσουμε μια άλλη διάσταση στις δύο τελευταίες μάστιγες της εποχής μας, η καταπολέμηση των οποίων έχει μπει και στο επίκεντρο της πολιτικής ατζέντας.

ΔΙΑΦΘΟΡΑ

Υπήρχε, υπάρχει και θα υπάρχει σε κάποιο βαθμό σε όλα τα αναπτυγμένα κράτη, όπου το υλιστικό πρότυπο ζωής έχει επικρατήσει. (Για μια συνολική κοινωνιολογική και ποινική προσέγγιση του φαινομένου βλ. Γιαννακέλου Ιωάννη, Τα Εγκλήματα της Δωροδοκίας Υπαλλήλου και Δικαστή ως Κεντρικός Άξονας Αντιμετώπισης του Φαινομένου της Διαφθοράς στο Σύγχρονο Δικαιϊκό Περιβάλλον, Αριστοτέλειο Πανεπιστήμιο Θεσσαλονίκης, 2011. Η διαφθορά οδηγεί μεταξύ άλλων και στη στελέχωση υπηρεσιών του Δημοσίου τομέα με τους λιγότερο άξιους. Είναι φοβερό σ' αυτήν τη χώρα το γεγονός ότι έχουν επινοηθεί καινού-

ριες λέξεις-έννοιες για να περιγράψουν το αθέμιτο πλεονέκτημα, σε μια προσπάθεια «απεννοχοποίησης». Λέξεις όπως «μέσον» και «βύσμα» δεν υπάρχουν σε άλλες χώρες. Και το αποτέλεσμα είναι τελικώς να μένουν «εκτός» κάποιοι περισσότερο άξιοι προς όφελος των «ημετέρων», με απότοκο τη δυσλειτουργία των υπηρεσιών (π.χ. στη βεβαίωση των φόρων). Αυτό τελικά το πληρώνει ο ίδιος ο πολίτης. Βέβαια αυτό δεν συμβαίνει σε όλο το ελληνικό δημόσιο, παρά σε ένα μέρος του. Με τη χρόνια επικράτηση της διαφθοράς στη χώρα, τελικά όλοι «βολεύονται». Οι πολιτικοί που διορίζαν, αλλά και οι διοριζόμενοι που χωρίς τα απαραίτητα προσόντα διορίζονταν. Μέχρι που εγκαταστήσαμε στη χώρα την «Τρόικα». Κι αρχίσαμε να ψελλίζουμε λέξεις όπως «αξιολόγηση», σα να ανακαλύψαμε ξαφνικά την Αμερική. Στις ανωτέρω περιπτώσεις θα μπορούσε να μιλήσει κανείς για τέλεση παράβασης καθήκοντος όσων διορίζουν παράτυπα και πιθανώς ηθική αυτουργία όσων διορίζονται. Ο σκληρός πυρήνας της διαφθοράς, όμως, που ζημιώνει πιο άμεσα την περιουσία του δημοσίου, περιλαμβάνει πράξεις δωροδοκίας, υπεξαίρεσης, απιστίας στην υπηρεσία, οι οποίες επίσης τιμωρούνται ποινικά. Στο πεδίο της ποινικής αντιμετώπισης και δίωξης σοβαρών «πράξεων διαφθοράς» πρέπει να εξαρθεί η πρόσφατη προσπάθεια

του νομοθέτη για ταχεία εκδίκαση πράξεων διαφοράς μεγάλου κοινωνικού ενδιαφέροντος και μείζονος δημοσίου συμφέροντος πολιτικών και κρατικών αξιωματούχων (ν.4022/2011). Η αποτελεσματικότητα αυτού του μέτρου θα φανεί βέβαια στην πράξη.

Η προσπάθεια αντιμετώπισης όμως του υπό εξέταση βλαπτικού φαινομένου της διαφθοράς στο δημόσιο τομέα δεν περνάει πάντα μόνο μέσα από την ποινικοποίηση και δίωξη των επιμέρους συμπεριφορών. Άλλωστε η επί χρόνια ύπαρξη των σχετικών διατάξεων στον ποινικό κώδικα δεν έφερε τη λύση στο πρόβλημα. Είναι γεγονός επίσης ότι δεν καθίσταται εύκολη πάντα η δίωξη των πράξεων αυτών. Απαιτείται περαιτέρω πολιτική βούληση. Κι' αυτό προϋποθέτει μη επαγγελματίες πολιτικούς, αδιάφθορους, με αποφασιστικότητα, που θα αναλάβουν το σχετικό πολιτικό κόστος. Ας ελπίσουμε ότι πλέον οι κυβερνήσεις θα κινηθούν προς αυτήν την κατεύθυνση! Χρειάζονται όμως και πολίτες, που θα έχουν κατανοήσει ότι το εύκολο βόλεμα και κέρδος «τέλος»! Πολίτες με ενημέρωση και γνώση, που θα ψηφίζουν με κριτήριο το γενικό συμφέρον και όχι με ταπεινά και ιδιοτελή κίνητρα. Κι αλλοίμονο αν δεν μας διδάξει αυτή η κρίση!

ΦΟΡΟΔΙΑΦΥΓΗ

Κι ερχόμαστε τώρα στο θέμα της πάταξης της φοροδιαφυγής. Ναι, πρέπει να παταχθεί! Και αυτό γιατί τελικά την πληρώνουν οι νομοταγείς πολίτες. Εξαιτίας της υστερούν τομείς όπως της υγείας, της παιδείας κ.τ.λ. Κατά καιρούς, οι διάφορες κυβερνήσεις ψηφίζουν νόμους που αυστηροποιούν την ποινική αντιμετώπιση των εγκλημάτων της φοροδιαφυγής και της μη καταβολής των χρεών προς το δημόσιο, όπως ο πρόσφατος ν. 3943/2011, που επέφερε τροποποιήσεις στους νόμους 2523/1997 και 1882/1990. Με το ν. 3943/11, για παράδειγμα, καθίσταται πλέον αξιόποινη η μη καταβολή χρεών προς το δημόσιο για ποσά άνω των 5.000 ευρώ αντί των 10.000 ευρώ που ήταν. Ο νομοθέτης επίσης καθιστά τα

εγκλήματα φοροδιαφυγής πλασματικά διαρκή, contra στο άρθρο 7 παρ. 1 του Συντάγματος, «κατασκευάζοντας» χρόνο τέλεσης της πράξης εκεί που δεν υπάρχει, με υποκρυπτόμενο (μπορώ να πω) σκοπό, να εφαρμοστεί η αυτόφωρη διαδικασία (βλ. για τις πρόσφατες τροποποιήσεις σε Καϊάφα-Γκμπάντι Μ., Οι Επιλογές του ν. 3943/2011 για την Οριοθέτηση του Αξιοποίνου των Φορολογικών Αδικημάτων: Μια Ατυχής Προσπάθεια Αυξημένης Προστασίας των Περιουσιακών Απαιτήσεων του Δημοσίου, ΠοινΔικ2011, σελ. 1307 επ.).

Ο νομοθέτης, όμως, δεν σκέφθηκε ή δεν ήθελε να σκεφτεί ότι η λύση δεν βρίσκεται μόνο στη σκλήρυνση της ποινικής καταστολής. Ναι στην έλλογη ποινική νομοθέτηση, όχι όμως στην υπερβολική και αντισυνταγματική, γιατί καθίσταται αυτόματα αναποτελεσματική και ανενεργή. Ας μην ξεχνάμε ότι το ποινικό δίκαιο πρέπει να αποτελεί την *ultima ratio*, την ύστατη επιλογή. Το πρώτο ουσιαστικότερο βήμα για την αντιμετώπιση του φαινομένου θα ήταν η θέσπιση και εφαρμογή ενός αντικειμενικά δίκαιου, ενιαίου, πιο απλού και μη αποσπασματικού φορολογικού συστήματος. Έτσι θα δημιουργηθεί ασφάλεια δικαίου και θα αποκατασταθούν οι όποιες κοινωνικές αδικίες.

Μέρος της λύσης αποτελεί όμως και η αντιμετώπιση της βαθύτερης αιτίας της φοροδιαφυγής. Και εξηγούμαστε: ένα τμήμα των πολιτών που φοροδιαφεύγουν σίγουρα ανήκουν στην κατηγορία εκείνων που σκέφτονται αποκλειστικά ωφελιμιστικά. Εδώ έχει αποτέλεσμα ο φόβος της ποινής και τελικά η επιβολή της. Υπάρχει, όμως, από την άλλη και ένα μεγάλο τμήμα των πολιτών που φοροδιαφεύγει γιατί η συνείδησή του τού λέει ότι οι φόροι που θα καταβάλλει, τελικώς δεν θα «πέσουν» στο ταμείο της υγείας, της παιδείας, της δικαιοσύνης, αλλά θα καταλήξουν στις «τσέπες» ορισμένων «κρατικών» αξιωματούχων. Και πώς να μην αισθάνεται κανείς έτσι, όταν βλέπουν στο φως της δημοσιότητας συνεχώς σκάνδαλα με κατασπατάληση δημοσίου χρήματος από πολιτικούς, εφοριακούς, τελωνειακούς και γενικά κρατικούς υπαλλήλους και αξιωματούχους; Και μιλάμε φυ-

σικά για εκατομμύρια ευρώ! Η αλήθεια είναι βέβαια ότι δεν πρέπει να γενικεύουμε και να θεωρούμε όλο εν γένει το πολιτικό σύστημα συνένοχο και διεφθαρμένο. Είναι κωμικοτραγικό, λοιπόν, να νομίζουμε ότι θα βελτιώσουμε την κατάσταση των δημόσιων οικονομικών της χώρας με το να ποινικοποιούμε τη μη καταβολή χρεών προς το δημόσιο του ύψους μόλις των 5.000 ευρώ, ενώ παράλληλα χάνουμε τα εκατομμύρια! Είναι σα να βλέπουμε το δέντρο και να χάνουμε το δάσος! Επομένως, πρώτα πρέπει το πολιτικό σύστημα να γίνει αυστηρό με τον ίδιο του τον εαυτό και μετά με τον «απλό» πολίτη. Στο πλαίσιο αυτό ας ελπίσουμε ότι θα αποδώσουν καρπούς οι εξαγγελίες για προώθηση του ελέγχου των περιουσιακών στοιχείων κρατικών και πολιτικών αξιωματούχων των τελευταίων ετών και δήμευση της περιουσίας που αποκτήθηκε παράνομα. Ένα σημαντικό βήμα έγινε και συνίσταται στην εκδηλωθείσα πολιτική βούληση. Το επόμενο συνίσταται στην κινητοποίηση των ελεγκτικών μηχανισμών (ΣΔΟΕ κ.τ.λ.).

Ένα άλλο βήμα αποτελεί η τροποποίηση στην επερχόμενη συνταγματική αναθεώρηση του άρθρου 86 του Συντάγματος, που ουσιαστικά «βάζει φρένο» στους εισαγγελείς σχετικά με τη δίωξη των εγκλημάτων των υπουργών, υφυπουργών, καθιστώντας μόνη αρμόδια τη Βουλή. Μέχρι τότε, προσωρινή λύση ίσως θα μπορούσε να δώσει και η αυστηρά στενή ερμηνεία της φράσης «κατά παράβαση των καθηκόντων» του συγκεκριμένου άρθρου του Συντάγματος, που αναφέρεται στις πράξεις των υπουργών και υφυπουργών. Έτσι, για παράδειγμα, μια δωροδοκία τελεσθείσα από υπουργό, θα μπορούσε να διωχθεί με βάση την κοινή διαδικασία, με το σκεπτικό ότι η δωροδοκία έγινε «ενόψει», «εξαιτίας», «επ' ευκαιρία», «με αφορμή» την άσκηση των καθηκόντων του υπουργού, αλλά όχι «κατά» την άσκηση των καθηκόντων, διότι η λήψη για παράδειγμα αθέμιτου ωφελήματος από υπουργό δεν αποτελεί πράξη ενάσκησης κατά νόμο αρμοδιότητας ή παράλειψη ενασκήσεως κατά νόμο οφειλόμενων κα-

θηκόντων, οι οποίες πράξεις και μόνο αυτές θα πρέπει να υπάγονται στην ειδική δικαιοδοσία της Βουλής (βλ. Συμεωνίδου-Καστανίδου Ε., Τα Όρια Εφαρμογής των Ειδικών Διατάξεων για την Ποινική Ευθύνη των Υπουργών, ΠοινΔικ2011, σελ. 501). Παράλληλα, όσο τα ανωτέρω θα γίνονται πράξη, ίσως αλλάξει και η στάση του πολίτη απέναντι στην εξουσία. Ίσως τελικά την εμπιστευτεί περισσότερο. Από την πολιτική εξουσία την ίδια εξαρτάται, η οποία, αν θέλει, το μπορεί κιόλας. Έτσι, λοιπόν, θα μπορούσε να περιοριστεί το φαινόμενο της φοροδιαφυγής.

Ο τόνος μου ίσως φαίνεται αρκετά αισιόδοξος. Δεν τρέφω όμως φρούδες ελπίδες. Στην πραγματικότητα, είμαι περισσότερο απαισιόδοξος. Κι αυτό γιατί η επί χρόνια απογοητευτική κατάσταση στον τομέα της διαφθοράς και της φοροδιαφυγής δείχνουν ότι υπάρχουν ισχυρά συμπτώματα στην ψυχή του ανθρώπου (πολίτη και πολιτικού), που αναπαράγουν αυτά τα φαινόμενα. Το αν τελικά τα πράγματα αλλάξουν προς το καλύτερο, θα δείξει τελικώς το πόσο δύσκολα περνάει τα τελευταία χρόνια ο ελληνικός λαός. Αν τίποτα δεν αλλάξει στο προσεχές διάστημα, σημαίνει ότι οι συνειδήσεις δεν έχουν αφυπνιστεί ακόμη και άρα δεν έχουμε πιάσει «πάτο». Το θέμα είναι αν χρειαζόμαστε μια εξωτερική εποπτεία «Τροϊκανού» τύπου, για να «αλλάξουμε» μυαλά.

Και κάτι τελευταίο, που μπορεί να ακουστεί βαρύγδουπο, κρύβει όμως μέσα του αλήθεια. Στις εποχές που ζούμε, η ιστορία δεν θα συγχωρήσει σε μας τους νέους, τη σιωπή...

ΔΙΚΑΙΟΣΥΝΗ ΧΡΟΝΙΩΣ ΠΑΣΧΟΥΣΑ

Κώστας Γ. Χορομίδης

Δικηγόρος, πρώην Αντιπρόεδρος Δ.Σ.Θ.

Η Δικαιοσύνη ως κοινωνικός θεσμός, ως λειτουργία-εξουσία πολιτειακή, αποτελεί πολιτικο-κοινωνικό φαινόμενο, σύμφυτο της οργανωμένης κοινωνίας από τους αρχαιότερους χρόνους. Κοινωνικός προορισμός της είναι η ερμηνεία και εφαρμογή του δικαίου, θετού ή εθιμικού (παλαιότερα), για την εξομάλυνση της κοινωνικής συμβίωσης, με την αντιμετώπιση καταστάσεων που δημιουργούνται από τα αντιμαχόμενα συμφέροντα της διασπασμένης σε τάξεις κοινωνίας, αλλά ταυτόχρονα και για τη διατήρηση και αναπαραγωγή της υπάρχουσας κοινωνικο-οικονομικής τάξης και κρατικής δομής, της οποίας είναι τμήμα λειτουργικό.

Στην ιστορική διαδρομή της η Δικαιοσύνη εμφανίζεται αρχικά ως θεϊκή λειτουργία, που ανήκει και απονέμεται από τον άρχοντα, βασιλέα, μονάρχη, ως εκπρόσωπο του θεού. Οι δικαστές απολαμβάνουν ισοβίως το γενικό σεβασμό για το λειτούργημά τους. Ακόμη από την αρχαιότητα αποκαλούσαν τον Άρειο Πάγο «σέβας» και τον ήθελαν «άθικτον κερδών» (Αισχύλου *Ευμενίδες*, 681 επ.). Άλλωστε, κατά τον Αριστοτέλη, ο νομοθέτης έχει προνοήσει απ' αρχής οι προοριζόμενοι για τα αξιώματα να είναι απαλλαγμένοι από τις βιοτικές φροντίδες και να μην αναγκάζονται να μετέρχονται άλλα έργα. Όχι μόνο όταν περιβάλλονται με το αξίωμα του άρχοντα, αλλά και όταν ιδιωτεύουν «εξ αρχής γαρ τουθ' οράν εστί των αναγκαιοτάτων όπως οι βέλτιστοι δύνωνται, σχολάζειν και μηδέν ασχημονείν, μη μόνον άρχο-

ντες αλλά μηδ' ιδιωτεύοντες» (Αριστοτέλη *Πολιτικά*, 1271 a 30). Αντίθετα στη χώρα μας πολλοί -και ανώτατοι- δικαστές επιδιώκουν να δικηγορήσουν ή καταλαμβάνουν δημόσιες θέσεις έναντι παχυλότατων αντιμισθιών, ένδειξη εξάρτησης από την εκτελεστική εξουσία. Το τελευταίο δημιουργεί σοβαρές υποψίες για την προηγηθείσα δικαστική τους ανεξαρτησία,

Στις βάσεις του πολιτεύματός μας, από τα πρώτα Συντάγματα -αλλά και στα πριν από αυτά Πολιτεύματα της επανάστασης (Επιδάουρου, Άστρους, Τροιζήνας)- είναι ενταγμένη η δικαστική λειτουργία ως ανεξάρτητη. Έτσι είναι καθιερωμένη ανεπιφύλακτα στη συλλογική συνείδηση κάθε σύγχρονης δημοκρατικής κοινωνίας.

Η δικαστική ανεξαρτησία θεωρήθηκε ο ακρογωνιαίος λίθος της τρίτης συντεταγμένης λειτουργίας. Χωρίς αυτή είναι αδύνατο να σταθεί στο συνταγματικό της προορισμό και στην απέναντι στο κράτος προστασία των ατομικών ελευθεριών. Γι' αυτό και από το Σύνταγμα του 1844 (άρθρο 87), καθιερώθηκε η ισοβιότητα των δικαστικών λειτουργιών, ενώ η ρύθμιση των σχετικών θεμάτων τους (προαγωγές, μεταθέσεις κ.τ.λ.) ανατέθηκε σε δικαστικό όργανο (Ανώτατο Δικαστικό Συμβούλιο). Δυστυχώς, η συγκρότηση του Συμβουλίου επηρεάζεται σοβαρά από την εκτελεστική εξουσία.

Η εκτελεστική εξουσία, με το κοινότοπο πρόσημα της δήθεν «εξυγίανσης» της τακτικής δικαιοσύνης, αλλά με αληθινό ελατήριο την καθυ-

πόταξή της, επεχείρησε και επέτυχε αρκετές φορές να επέμβει απροσχημάτιστα σ' αυτήν. Μάλιστα προχώρησε αρκετές φορές και στην άρση της συνταγματικά προβλεπόμενης ισοβιότητας των δικαστών (1917, 1921, 1923, 1935, 1940, 1946, 1968) με βάση πολιτικο-κομματικά κριτήρια, διευκολύνοντας έτσι την προώθηση «νημέτερων» στην ιεραρχία της, με επιθυμία τη δημιουργία ελεγχόμενου σώματος και αποτέλεσμα την ενδυνάμωση του αισθήματος ανασφάλειας στους δικαστές.

«Είναι ομόφωνη συνείδηση του Έθνους η δικαστική ανεξαρτησία. Είναι παγκόσμια συνείδηση», γράφει σε δύσκολες μέρες ο επίτιμος πρόεδρος του Αρείου Πάγου κ. Αντ. Φλώρος (*Το Βήμα* 7.12.69, *Έθνος* 8.12.69). «Η πολιτική εισήλθε στον περίβολο των δικαστηρίων για να εξέλθει από αυτόν η δικαιοσύνη» (Ουίζοί, Γάλλος ιστορικός και πολιτικός, 1787-1874).

Σύμφωνα με τα παραπάνω, δεν πρέπει να διαστούμε να δεχθούμε ότι η κάθε εκτελεστική εξουσία επιδιώκει -και σε μεγάλο βαθμό έχει δυστυχώς πετύχει- τη δημιουργία ενός δικαστικού σώματος, σχετικά υποβαθμισμένου, ιδιόρρυθμα «υπάκουου» και «ελέγξιμου», που στα κρίσιμα θέματα αδυνατεί να ορθώσει το ανάστημά του στις παρανομίες της και κατά κανόνα αποδέχεται την «εικαζόμενη» βούληση της, κυρίως σε πράξεις πολιτικές. Η εκτελεστική εξουσία κατόρθωσε να επιβάλλει στο δικαστικό σώμα τη μετριότητα, γεγονός που το καθιστά πιο άνετα κι αθόρυβα «ελέγξιμο» (Κ. Χορομίδης, "Δικαιοσύνη και εκτελεστική εξουσία", ΝοΒ 1980.1482). Πρόσφατα, με την κυβέρνηση του Κώστα Καραμανλή, αυτό είχε γίνει φανερό σε διάφορες υποθέσεις με μεγάλη πολιτική, κοινωνική και οικονομική σημασία (τηλεφωνικές υποκλοπές, απαγωγές Πακιστανών, δομημένα ομόλογα, υπόθεση Βατοπεδίου, υπόθεση Ζίμενς). Ο δικαστικός κάλαμος σε πολλές περιπτώσεις πριν, κατά και μετά τη δικτατορία, χρησιμοποιήθηκε για να δώσει αιτιολογικά και διατακτικά αποφάσεων «παράλληλα» με τη σαφή ή «εικαζόμενη» βούληση των αρχών, «νομιμοποι-

ώντας» την αυθαιρεσία της πολιτικής εξουσίας. Ο κατάλογος είναι μακρύς, όπως στις μακροχρόνιες επαναλαμβανόμενες εκτοπίσεις, πριν ή μετά τον εμφύλιο πόλεμο, στους συστηματικούς διωγμούς φρονήματος, στα πιστοποιητικά κοινωνικών φρονημάτων, στην επικύρωση του Συντάγματος του 1968, στις αποφάσεις του Α.Π. για την απόλυση των δικαστών, στην καθαίρεση του προέδρου του Σ.τ.Ε., στην επικύρωση του «Δημοψηφίσματος» του 1973, στην «εισαγγελική» έκθεση για τα γεγονότα του Πολυτεχνείου, στο βούλευμα της Βραδυλής, στο «στιγμαίο» κ.τ.λ.

Στα δημοκρατικά πολιτεύματα η Δικαιοσύνη πρέπει, ακόμη και μπορεί, να αποτελεί τον εγγυητή των ατομικών δικαιωμάτων, της νομιμότητας για χρηστή διοίκηση και της δημοκρατικής εξέλιξης του πολιτικού βίου. Προσεγγίζοντας την ελληνική πραγματικότητα, θα διαπιστώσουμε ότι στη νεότερη και σύγχρονη πολιτική ιστορία του ελληνικού κράτους (1821 μέχρι σήμερα) δε θα μπορούσε κανείς να βρει πειστικά και σοβαρά επιχειρήματα για να υποστηρίξει ότι θεσμικά η Δικαιοσύνη σαν εξουσία ήταν ανεξάρτητη. Υπήρξαν απλές, αλλά πάρα πολλές εξαιρέσεις θαρραλέων δικαστών, που πάντα όμως βρέθηκαν κάτω από τον ασφυκτικό εναγκαλισμό της εκτελεστικής εξουσίας.

Η υποταγή των δικαστικών λειτουργιών, κυρίως ανώτατων, στα κελεύσματα των συνταγματάρχων της Χούντας το 1967 ήταν η πιο απογοητευτική, ιδιαίτερα σε θέματα που είχαν πολιτικοκοινωνική σημασία για τα συμφέροντα των σφετεριστών. Λίγοι τότε τόλμησαν να αντισταθούν. Το αίσθημα γενικής ανασφάλειας για τη θέση του δικαστή ήταν διάχυτο, λειτουργούσε καταλυτικά. Ο ανώτατος λειτουργός, η κορυφή, ο εισαγγελέας του Α.Π., ο Κων. Κόλλιας, ο «φρουρός του νόμου και του δημοσίου συμφέροντος», νομιμοποίησε τη βία και ηγήθηκε των επίορκων και παράνομων ως πρωθυπουργός της Χούντας. Ακολούθησαν επτά αρεοπαγίτες ως υπουργοί. Αυτή ήταν η εικόνα της ελληνικής Δικαιοσύνης.

Βασικά υποταγμένη στο καθεστώς της βίας. Αυτή ήταν η αλήθεια. Οι εύψυχοι ήταν λίγοι. Με τις υπογραφές των κατά τόπους εισαγγελέων, τον Οκτώβριο 1967, «νομιμοποιήθηκε» ο εγκλεισμός στο στρατόπεδο συγκέντρωσης Γυάρου 6.000 πολιτών, τους οποίους «ούτε γνώριζαν, ούτε είδαν, ούτε άκουσαν». Οι Επιτροπές Δημόσιας Ασφάλειας τους έστειλαν στο «στρατόπεδο» «αναδρομικά» από το Μάιο 1967. Παρόμοιο νομικό προηγούμενο «αναδρομικής» εκτόπισης δε νομίζω να υπάρχει διεθνώς. Οι αποφάσεις ήταν πολυγραφημένες με διαφορετικά μόνο τα στοιχεία του πολίτη, ο οποίος ποτέ δεν κλήθηκε να απαντήσει στην κατηγορία. Παραβιαζόταν η πανάρχαια αρχή της υπεράσπισης, το δικαίωμα της ακρόασης κάθε κρινόμενου, που είναι σύμφυτο με την ανθρώπινη φύση. Η εισαγγελική υπογραφή ήταν η ανύπαρκτη «δικαστική εγγύηση».

Εξαίρεση γνωστή απετέλεσε η τιμητική και θαρραλέα μειοψηφία του εισαγγελέα του Πρωτοδικείου Ρόδου Αλέξανδρου Φλώρου, ο οποίος στις αποφάσεις αυτές διατύπωσε, ως μειοψηφία, τον πανάρχαιο νόμο «μηδένα δικάζων ανήκουστον». Ο Αλ. Φλώρος -μετά από λίγο- απολύθηκε από τους δικτάτορες, μαζί με άλλους τριάντα περίπου δημοκρατικούς δικαστές, απόλυση στην οποία με θάρρος αντέδρασε το Σ.τ.Ε., που έδειχνε ως φάρος ελευθερίας και νομιμότητας.

Η συγκρότηση του δικαστικού σώματος, από τον τρόπο της αρχικής επιλογής του δικαστή μέχρι και τη λήξη της καριέρας του, η μεθόδευση της προώθησης και επίλυσης των λειτουργικών προσωπικών και επαγγελματικών προβλημάτων και αιτημάτων του, έχει συντελέσει ώστε οι δικαστές να εμφανίζουν μεγάλο βαθμό βιοποριστικής νοοτροπίας. Έτσι και τα ιδιαίτερα προσωπικά και επαγγελματικά ζητήματα της σταδιοδρομίας τους αποτελούν σε ένα βαθμό γνώμονα της συμπεριφοράς τους.

Τα κίνητρα που οδηγούν το νεαρό νομικό στις εξετάσεις του για να γίνει δικαστής και κυρίως η κατάσταση που αντιμετωπίζει στη σταδιοδρομία

του, δε βοηθούν στην ανάδειξη δικαστικού σώματος με παράδοση, με βιώματα αρχών, ήθους και ανεξαρτησίας. Ο κακός δαίμονας για τη δικαιοσύνη υπήρξε η εκτελεστική εξουσία.

Η Δικαιοσύνη δεν μπόρεσε να καταξιωθεί στη συνείδηση των πολιτών ως θεσμικά και πραγματικά ανεξάρτητη λειτουργία, ως εγγυητής των ατομικών δικαιωμάτων και των συνταγματικών ελευθεριών, ρόλο που θα μπορούσε να παίξει, στα πλαίσια του κοινοβουλευτικού πολιτεύματος, με τη συνταγματική ισοβιότητα των λειτουργιών της. Πρόσφατο παράδειγμα η περίπτωση του εισαγγελέα του Αρείου Πάγου Σανιδά. Εντονότατες υπήρξαν, και όχι αδικαιολόγητες, οι επικρίσεις ότι λειτουργούσε κατά την «εικαζόμενη βούληση» της κυβέρνησης. Για δεκαετίες τα σκάνδαλα βουών και κανείς πολιτικός υπεύθυνος -αλλά ούτε και άλλοι- δεν καταδικάζεται.

Η δικαιοσύνη, η δίκαιη κρίση, είναι το ύψιστο ζητούμενο και μη παρεχόμενο αγαθό. Η δικαιοσύνη μας είναι «αγαθό ουσιώδες εν ανεπάρκεια» και γι' αυτό δεν υπήρξε, ούτε υπάρχει σοβαρή αντίρρηση. Η δικαιοσύνη μας στερείται κοινωνικής αποδοχής. Είναι η χειρότερη δυτικοευρωπαϊκή και την κύρια ευθύνη δεν την έχουν μόνον οι δικαστές, αλλά η εκτελεστική εξουσία και η νοστοροπία του Νεοέλληνα. Όταν η κοινωνία είναι σε κρίση και το κράτος σε διάλυση, η Δικαιοσύνη είναι σε παρακμή.

Η δικαστική παράδοση

Η Δικαιοσύνη είναι και θα πρέπει να υπηρετείται ως υπέρτατη αξία. Ο θεσμός της Δικαιοσύνης, ως κρατική λειτουργία-εξουσία, για να ανταποκριθεί στον υψηλό κοινωνικό προορισμό της, οφείλει να θεμελιώνεται κατά πρώτο σε σταθερές θεσμοθετημένες διαδικασίες με κανονιστικές επιταγές, αλλά συγχρόνως και σε αξιακό παγιωμένο σύστημα. Χρειάζεται δικαστική παράδοση, που δημιουργείται από μακροχρόνια βιωματική συμπεριφορά, από άγραφους κανόνες ανεπτυγμένης κοινωνικής συμπεριφοράς, ηθικής, πο-

λιτισμού, αυτοσεβασμού, φιλοπονίας, ορθολογικότητας, πειθαρχίας και λειτουργεί με ελεύθερη συνείδηση και προσήλωση στους θεσμούς,

Η δικαστική παράδοση ως αξιακό σύστημα επιβάλλει στο δικαστή να κρίνει τις δημόσιες ή ιδιωτικές συμπεριφορές, με λειτουργική και προσωπική ανεξαρτησία σύννομα, αλλά και παιδαγωγικά για την κοινωνία. Η δικαστική παράδοση διαμορφώνει δικαστές με φρόνημα ανεξάρτητο, με ψυχική και πνευματική αυτάρκεια, με αυτοσεβασμό και δικαστικό ήθος, τους καθιστά σαν σύνολο οχυρό της δημοκρατίας, κι όχι ομπρέλα των παρανομιών της εκτελεστικής εξουσίας και γενικά του πολιτικού συστήματος, όπου και η δικαιοσύνη αναπαράγεται. Ο δικαστής στον αντί-εξουσιαστικό του ρόλο ως προστάτης του ατόμου απέναντι σε κάθε εξουσία, οφείλει να συμπληρώνει τη θεσμική του φαρέτρα και με το άγραφο αξιακό ηθικό οπλοστάσιο του, τη δικαστική παράδοση, που τότε καθιστά φερέγγυο και τον εγγυητικό-προστατευτικό του ρόλο.

Στο νεοελληνικό κράτος, σε αντίθεση με ό,τι συμβαίνει στις δυτικές δημοκρατίες, δε διαμορφώθηκε δικαστική παράδοση, από υπαιτιότητα πρώτα και κύρια της εκτελεστικής εξουσίας, η οποία ήθελε και εξακολουθεί να θέλει την ηθική κορωνίδα των θεσμών, τη Δικαιοσύνη, εξαρτημένη, με τη μέθοδο της επιλογής της εκάστοτε ηγεσίας της (άρθρο 90 § 5 Συντ.), με την κατά καιρούς κατάργηση της συνταγματικά κατοχυρωμένης ισοβιότητας των δικαστών και με άλλες νομοθετικές παρεμβάσεις.

Κατά δεύτερο λόγο, η έλλειψη δικαστικής παράδοσης οφείλεται στη νοοτροπία, το χαρακτήρα του Νεοέλληνα, που έχει βαθιά ριζωμένο στην ψυχή του το αίσθημα της ατιμωρησίας. Σ' αυτήν την κοινωνία, σ' αυτήν την κουλτούρα, τα παιδιά μας γίνονται δικαστές. Έτσι, η ευθύνη της ελλειμματικής εσωτερικής αντίστασης του δικαστή βαρύνει και τις προηγούμενες γενιές, τις δικές μας. Αυτής της κοινωνικής ποιότητας, της υποβάθμισης των θεσμών και αξιών, δημιουργός είναι και το πελατειακό κομματικό κράτος, που λειτουργεί

ακόμη με πυξίδα του το πολιτικό κόστος. Το κόμμα που αποκτά ή ορθότερα κατακτά την εξουσία ως λάφυρο της νίκης του στις εκλογές, αφού μεγαλώσει το κράτος με αργόμισθους, ανέχεται -σε βάρος του γενικού συμφέροντος- τον παρανομούντα ψηφοφόρο, τον «αυθαίρετο» κατασκευαστή, προς απογοήτευση του νομοταγούς, παρεμποδίζοντας την εφαρμογή του νόμου από τους δικαστές, στερούμενο έτσι και τη δύναμη να αντιπαλέψει τα οργανωμένα οικονομικά συμφέροντα και τις ομάδες κοινωνικής πίεσης. Η βαθύτερη αιτία αυτής της γενικής παθογένειας της ελληνικής κοινωνικής πραγματικότητας, που λεπλατεί τη νομιμότητα, οφείλεται στο γεγονός ότι ακόμη και σήμερα στις αρχές της νέας χιλιετίας, η ανεξαρτησία της ελληνικής δικαιοσύνης παραμένει έντονα το ζητούμενο.

Η διαμόρφωση δικαστικής παράδοσης προϋποθέτει την ανατροπή της θεσμικής ανωμαλίας, που είναι το ιδιοτελές πολιτικό συμφέρον της εκάστοτε εκτελεστικής εξουσίας να ελέγχει τη Δικαιοσύνη, αποφεύγοντας έτσι, ως κατά κανόνα συμβαίνει, την κρίση των δικαστών με όρους ισότητας. Σήμερα η δικαστική εξουσία εμφανίζεται θεατής της πραγματικότητας και επεμβαίνει μόνο κατά την επιθυμία της εκτελεστικής εξουσίας, αλλά και μόνο κατά το πολιτικό της κόστος ή κατά το ανάλογο της επιθυμίας της μέτρο, παρά το ότι π.χ., μερικές διαδηλώσεις και απεργίες κοινωνικών ομάδων μπορεί να καταργούν την έννομη τάξη. ΜΟΝΟ η θεσμική Ανεξαρτησία της δικαιοσύνης, με ηγεσία που δε θα επιλέγεται από την κυβέρνηση αλλά ούτε και από μόνους τους δικαστές, θα «αφετηριάσει» τη δημιουργία δικαστικής παράδοσης.

Κάθε σύστημα συγγενές με το ισχύον θα έχει τις ίδιες παθογένειες, αφού θα έχει τον ίδιο στόχο, θα ανέχεται τις παρανομίες και δε θα εφαρμόζει τις δικαστικές αποφάσεις. Το ζήσαμε και το ζούμε. Ο λαός, δυστυχώς, δεν έχει εμπιστοσύνη στη Δικαιοσύνη. Ας μην κρίνουμε τι συμβαίνει στα άλλα κράτη. Εκεί είναι άλλοι λαοί, με

Το καθεστώς της ουσιαστικής αρνησιδικίας στην απονομή της δικαιοσύνης πιέζει τον πολίτη να αποφεύγει τη νομιμότητα για να απαρδαστεί από τη γραφειοκρατία της Διοίκησης

άλλη κουλτούρα και η Δικαιοσύνη λειτουργεί με δικαστική παράδοση. Δυστυχώς, τελευταία στην Ελλάδα όχι μόνο αδυνατούμε να δημιουργήσουμε προ-υποθέσεις δικαστικής παράδοσης, αλλά ο τ. πρόεδρος του Αρείου Πάγου Ρ. Κεδίκογλου παραδέχθηκε δημόσια ότι δικαστές που δε μετείχαν στη διάσκεψη ψήφισαν... «τηλεφωνικά». Αποδεικνύεται έτσι έλλειψη σεβασμού στη νομιμότητα, για να ξαναθυμηθούμε το γνωστό άρθρο του κορυφαίου νομικού Αλέξανδρου Βαμβέτσου το 1966 στο Βήμα «Ο Άρειος Πάγος αυτοκτόνησε».

Παράδειγμα σωστότερου τρόπου επιλογής της ηγεσίας του δικαστικού σώματος υπάρχει στο Ιταλικό Σύνταγμα (άρθρα 104-105). Η δικαστική εξουσία παρέπεμψε να δικαστούν πρωθυπουργοί, υπουργοί και βουλευτές και να μπουν ακόμα και φυλακή. Οι δικαστές αποδείχθηκαν εύψυχοι, άντεξαν και αντέχουν ακόμη στις μέρες μας στις επιθέσεις του μπερλουσκονισμού και άλλων συμφερόντων. Το Συνταγματικό Δικαστήριο της Ιταλίας αξιώνει δικαστική ισότητα, όχι προνόμια στην απονομή της δικαιοσύνης. Έτσι, με το χρόνο δημιουργείται δικαστική παράδοση, το άγραφο βάθρο της δικαστικής ανεξαρτησίας, ακεραιότητας και ευαισθησίας. Στη Γαλλία παραπέμφθηκε να δικαστεί ο πρώην πρόεδρος Ζακ Σιράκ για παράνομες πράξεις ως δήμαρχος του Παρισιού. Στο Ισραήλ παραπέμφθηκαν να δικαστούν ο πρόεδρος και ο πρωθυπουργός για διαφορετικά αδικήματα και καταδικάσθηκε ήδη ο πρόεδρος και μπήκε φυλακή.

Σημαντικός παραγωγός διαφθοράς -δυστυχώς- είναι και η αντικειμενική κατά στάση της ίδιας της Δικαιοσύνης. Το καθεστώς της ουσιαστικής αρνησιδικίας στην απονομή της, με τις χρονοβόρες και δαπανηρές διαδικασίες, που πολλά χρόνια χρει-

άζονται για να επιλυθούν δικαστικά οι διαφορές, αστικές, διοικητικές και ποινικές, πιέζει τον πολίτη να αποφεύγει τη νομιμότητα για να απαρδαστεί από τη γραφειοκρατία της Διοίκησης. Το φακελάκι είναι το όχημα της διαφθοράς στη Διοίκηση. Παν νόμιμο αίτημα είναι λογικό και αναλογικό με το αντικείμενο, για το παράνομο αίτημα είναι και πάλι αναλογικό με το αντικείμενο, αλλά παχυλό. Σε ορισμένες περιπτώσεις είναι και ποσοστιαίο. Οι διαφθειρόμενοι κυρίως ανήκουν στο διοικητικό μηχανισμό. Δικαστές χρηματιζόμενοι πρέπει να υπήρξαν ελάχιστοι.

Η βραδύτητα γενικά στην απονομή της δικαιοσύνης οδηγεί με βεβαιότητα σε παραδικαστικές λύσεις των διαφορών. Ας θυμηθούμε και την υπόθεση Βατοπεδίου, όπου η απόφαση του Πολυμελούς Πρωτοδικείου Ξάνθης, μετά τη διάσκεψη, δε δημοσιευόταν επί μήνες, για να ακολουθήσει το σκάνδαλο. Η δικαστική παρέλκυση, με τις αδικαιολόγητες αναβολές, οδηγεί τους «ενδιαφερόμενους» σε χρηματισμούς των αρμόδιων υπαλλήλων, για την έκδοση παράνομων πράξεων, δεδομένου ότι η χρονοβόρα δικαστική επίλυση είναι πολλαπλάσια ζημιογόνα, από το «φακελάκι» του αρμοδίου ή του μεσάζοντος, όσο φουσκωμένο και αν είναι. Η αρνησιδικία προκαλεί τεράστια ζημία και σε εθνικό επίπεδο. Στοιχειώδεις κανόνες του δικαίου, της εφαρμογής της νόμιμης διαδικασίας και της κοινής λογικής παραγνωρίζονται, παρά τις κατά καιρούς αποφάσεις των προέδρων των δικαστηρίων, που μένουν στα χαρτιά, χωρίς συνέπειες, ενώ θα μπορούσαν να επιταχύνουν το χρόνο απονομής της δικαιοσύνης.

Θεωρώ λάθος το ότι οι πάρεδροι και οι σύμβουλοι του Σ.τ.Ε., όπως και οι αρεοπαγίτες, δεν υπόκεινται σε έλεγχο επιθεώρησης. Στις δημο-

κρατίες όλοι ελέγχονται. Ζητούμενο από τη δικαστική εξουσία, εδώ και αρκετές δεκαετίες, είναι η επίσπευση της απονομής της δικαιοσύνης, τόσο παλαιότερα, κυρίως από τα διοικητικά δικαστήρια και από το Σ.τ.Ε., όσο και σήμερα, από τα πολιτικά δικαστήρια. Δε θα αδικούσα το άλλο ανώτατο δικαστήριο μας, τον Άρειο Πάγο (Α.Π.), αν έλεγα ότι υπολείπεται -ιστορικά- σε ανεξαρτησία απέναντι στην εκτελεστική εξουσία, σε σχέση με το Σ.τ.Ε. Στον Α.Π., όμως, δεν παρατηρείται η ίδια βραδύτητα στην απονομή της δικαιοσύνης. Στο Σ.τ.Ε. οι εισηγητές αναβάλλουν ανατιμολόγητα τις υποθέσεις, αν και ο φάκελος είναι πλήρης, και δεν είναι καθόλου σπάνιες οι περιπτώσεις που υποθέσεις αναβλήθηκαν 10 και 15 φορές, τις περισσότερες αδικαιολόγητα, από τον εισηγητή, ενώ στον Α.Π. η υπόθεση αναβάλλεται μόνο μία φορά, κατά το άρθρο 575 Κ.Πολ.Δ. και σπανιότατα με αίτηση του εισηγητή, γιατί δεν είχε καταθέσει εισήγηση. Οι αποφάσεις, λοιπόν, εκδίδονται ταχύτερα στον Α.Π. από ό,τι στο Σ.τ.Ε, αν και τελευταία και στον Α.Π. αυξήθηκαν οι αναβολές από τη μη κατάθεση εισήγησης.

Το δικαίωμα αυτό ενεργοποιείται, όχι απλώς με τη συζήτηση της διαφοράς στο δικαστήριο, έστω και μετά βασανιστική καθυστέρηση μερικών ετών, με αδικαιολόγητες αναβολές, αλλά μόνο με την έκδοση δικαστικής απόφασης, εντός «ευλόγου χρόνου», σύμφωνα και με το άρθρο 6 § I της Ευρωπαϊκής Σύμβασης για τα Δικαιώματα του Ανθρώπου, που κυρώθηκε με το ν.δ. 53/1974 (άρθρο 28 § I Συντ.), για να επιβεβαιωθεί η επιταγή του συνταγματικού νομοθέτη ότι οι εξουσίες «υπάρχουν υπέρ του λαού». Κάθε συντεταγμένη εξουσία, κατά τον Ευάγ. Κρουσταλάκη, αντιπρόεδρο του Αρείου Πάγου, άρα και η «Δικαστική, δεν βρίσκεται πάνω από το λαό και δεν μπορεί να εκφεύγει από τον έλεγχο και την κριτική του λαού» και βεβαίως του Κοινοβουλίου.

Το Ευρωπαϊκό Δικαστήριο Δικαιωμάτων του Ανθρώπου καταδίκασε πολλές φορές τη χώρα μας για παραβίαση του άρθρου 6 § I της Ευρωπαϊ-

κής Σύμβασης, αναφορικά με τον εύλογο χρόνο έκδοσης οριστικής απόφασης (δίκαιη δίκη). Το Σ.τ.Ε. ως Δικαστήριο, με γνωστή την ιστορία του σε πολύ δύσκολες μέρες, διαθέτει πολλούς και εξαιρετους δικαστές, ώστε να είναι ανεξήγητη η έκδοση αποφάσεων του μετά ένα, δύο, τρία, τέσσερα και περισσότερα χρόνια μετά τη συζήτηση της υπόθεσης (επιτέλους πότε θα «ωριμάσουν»);, μετά μάλιστα από μακροχρόνια εγγραφή στα πινάκια, με αδικαιολόγητες αναβολές ασυνήθους αριθμού, μέχρι και πλέον των δέκα και σε υποθέσεις χωρίς σημαντικά ή πολύπλοκα νομικά ζητήματα. Η κατάσταση αυτή αποτελεί αναίρεση του λειτουργικού και κοινωνικού ρόλου της δικαστικής εξουσίας (που «πηγάζει από το λαό και υπάρχει υπέρ του λαού»).

Κοινώς παραδεκτό είναι ότι η γραφειοκρατία στη Διοίκηση και η αρνησιδικία στη Δικαιοσύνη, οδηγούν η μιν πρώτη στην υπολειτουργία του Κράτους και την κατάλυση της έννοιας χρηστής Διοίκησης, η δε δεύτερη στην αποσταθεροποίηση της Δικαστικής Εξουσίας. Το αποτέλεσμα είναι κοινό και στις δύο περιπτώσεις. Το προσδιόρισε ο πρώην πρόεδρος του Αρείου Πάγου κ. Στέφανος Μαθθίας, ότι «στρώνουμε το χαλί στις μαφίες». Και πραγματικά έτσι είναι. Το κακό της αρνησιδικίας είναι πια διάχυτο στην τακτική και τη διοικητική δικαιοσύνη και, δυστυχώς, ακόμη, εντελώς αδικαιολόγητα και στα δύο Ανώτατα Δικαστήρια μας. Η κατάσταση αυτή, με την προς τα έξω εικόνα της δικαστικής εξουσίας που δημιουργείται, θίγει ασφαλώς και τους συνεπείς στα καθήκοντά τους δικαστές. Δεν γίνεται κατανοητό πώς το ίδιο το Δικαστικό Σώμα, που διαθέτει πολλούς και εκλεκτούς δικαστές, δείχνει να μην αντιδρά έντονα.

Σημείωση:

Το άρθρο αποτελείται από αποσπάσματα από το βιβλίο του Κώστα Γ. Χορομίδη «Μέρες Δύσκολες και Καλές. Αναμνήσεις, σκέψεις και αναστοχασμοί για θέματα ανοιχτά», που κυκλοφορεί από τις εκδόσεις ΙΑΝΟΣ.

Επιστημονική ημερίδα με θέμα:
«ΕΞΕΛΙΞΕΙΣ ΣΤΟ ΔΙΚΑΙΟ
ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝΤΟΣ:
ΝΟΜΟΘΕΣΙΑ
ΚΑΙ ΝΟΜΟΛΟΓΙΑ»

25

Πέμπτη 27 Σεπτεμβρίου 2012

Συνεδριακό Κέντρο Τράπεζας Πειραιώς
(Κατούνη 12-14, Λαδάδικα)

Δικηγορικός Σύλλογος Θεσσαλονίκης

Επιστημονική ημερίδα

**Εξελίξεις στο Δίκαιο περιβάλλοντος.
Νομοθεσία και Νομολογία.**

**Πέμπτη 27 Σεπτεμβρίου 2012
Ώρα 18:30**

**Συνεδριακό Κέντρο Τράπεζας Πειραιώς
(Κατούνη 12-14, Λαδάδικα)**

ΠΡΟΣΦΑΤΗ ΝΟΜΟΛΟΓΙΑ ΤΟΥ ΣΥΜΒΟΥΛΙΟΥ ΤΗΣ ΕΠΙΚΡΑΤΕΙΑΣ ΓΙΑ ΤΟ ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝ

26

Κωνσταντίνος Μενουδάκος
Πρόεδρος του Συμβουλίου της Επικρατείας

Ευχαριστώ το Δικηγορικό Σύλλογο για την τιμητική για μένα πρόσκληση να έρθω να παρευρεθώ σε αυτή την πολύ ενδιαφέρουσα εκδήλωση που, όπως καταλαβαίνω, εντάσσεται σε μια σειρά εκδηλώσεων που αποτελούν πλέον παράδοση εδώ στη Θεσσαλονίκη – εκδηλώσεων του ΔΣΘ με θέματα τα οποία δεν εγκλωβίζονται στα φορμαλιστικά πεδία ημών των νομικών, έχουν τις νομικές πτυχές τους, αλλά αφορούν γενικότερα την κοινωνία.

Ένα τέτοιο θέμα είναι το περιβάλλον σε όλες του τις εκφάνσεις. Είναι ένα θέμα που αγγίζει όλη την κοινωνία και πολλές επιστήμες. Στη σειρά αυτή των εκδηλώσεων του Δ.Σ.Θ. έχει ενταχθεί πολύ συχνά το περιβάλλον με διαφορετική θεματολογία κάθε φορά. Νομίζω, κ. Πρόεδρε, καλά κάνετε και έχετε αναγάγει σε ένα από τα βασικά πεδία αυτής της σειράς εκδηλώσεων το περιβάλλον.

Καταρχάς όταν λέμε «περιβαλλοντική Νομοθεσία» και «περιβαλλοντική Νομολογία» στην Ελλάδα πρέπει να την οριοθετήσουμε, γιατί δεν είναι για όλες τις χώρες το ίδιο. Στην Ελλάδα όταν λέμε «περιβαλλοντική Νομοθεσία και Νομολογία» και «Δίκαιο του Περιβάλλοντος» εννοούμε όχι μόνο το Δίκαιο του Περιβάλλοντος υπό τη στενή έννοια, αλλά εννοούμε και την Πολεοδομία, εννοούμε τη Νομοθεσία για την προστασία της πολιτιστικής κληρονομιάς, τη χωροταξία, όλα αυτά.

Εγώ από όλα αυτά τα πεδία, θα πάρω ορισμένα παραδείγματα δικαστικών αποφάσεων, που μεταξύ τους δεν έχουν καμία συνοχή. Το μόνο κοινό στοιχείο που έχουν είναι ότι εμφανίζονται να δημιουργούν ένα καινούργιο βήμα, μια καινούργια εξέλιξη στις μέχρι τώρα Νομολογιακές λύσεις που έχουν πα-

γιωθεί από τη δεκαετία του 1990, χονδρικά.

Θα πάρω μερικά παραδείγματα για να έχουμε την ευκαιρία στο τέλος να τα σχολιάσουμε με δυο λόγια να τα σχολιάσω με την έννοια αν αποτελούν μεταστροφή της Νομολογίας, πρόοδο, οπισθοχώρηση ή απλώς προσγείωση σε πιο πραγματιστικές λύσεις. Θα το δούμε. Εγώ θα πω τη γνώμη μου, αλλά μπορεί ο καθένας να σχηματίσει τη δική του. Ένα πρώτο παράδειγμα που θα πάρω έχει σχέση με την εφαρμογή των συνταγματικών διατάξεων για την προστασία των δασικών οικοσυστημάτων και ειδικότερα για την προστασία των αναδασωτέων εκτάσεων. Από το 1988, παγίως, το ΣτΕ ακολουθούσε την εξής λύση: στα δάση και τις δασικές εκτάσεις επιτρέπονται ορισμένες δραστηριότητες, οι οποίες δεν οδηγούν σε πλήρη αλλοίωση του δασικού οικοσυστήματος.

Αυτές οι επεμβάσεις προβλέπονται από το Νόμο, το βασικό δασικό Νόμο. Πολλές από αυτές τις επεμβάσεις έχουν κριθεί αντισυνταγματικές, άλλες όμως έχουν κριθεί επιτρεπτές, ότι επιτρεπώς εγκαθίστανται σε βασικά δασικά οικοσυστήματα. Είχε γίνει γνωστό, όμως, ότι αυτό αφορά μεν τα δάση και τις δασικές εκτάσεις, όχι όμως και τις αναδασωτέες εκτάσεις. Έλεγε, δηλαδή, η Νομολογία παγίως ότι στις αναδασωτέες εκτάσεις δεν επιτρέπεται τίποτα, ούτε και οι δραστηριότητες που επιτρέπονται κατά τα λοιπά στα δάση, έως ότου η αναδασωτέα έκταση δασωθεί και πάλι και αποκτήσει τη μορφή δάσους.

Υπάρχει μια απόφαση πρόσφατη του 2012, της Ολομέλειας –είχε προηγηθεί και μία απόφαση του αρμόδιου τμήματος, του Ε΄- που έκρινε συνταγματικές διατάξεις ενός πρόσφατου Νόμου σύμφωνα με τον οποίο στις αναδασωτέες εκτάσεις επιτρέπονται

ορισμένες δραστηριότητες που έχουν σχέση με την εγκατάσταση μονάδων παραγωγής ηλεκτρικής ενέργειας από ανανεώσιμες πηγές.

Σύμφωνα με τη μέχρι τώρα Νομολογία, αυτή η διάταξη θα ήταν αντισυνταγματική. Τελικά, το ΣτΕ θεώρησε ότι αυτή η διάταξη, δηλαδή η δυνατότητα εγκατάστασης μονάδων παραγωγής ηλεκτρικής ενέργειας, ειδικά από ανανεώσιμες πηγές -το διευκρινίζω αυτό, όχι γενικώς- δεν αντίκειται προς το Σύνταγμα, με ένα σκεπτικό το οποίο δεν θα αναλύσω τώρα γιατί θα πάρει πολύ χρόνο. Έχουμε, λοιπόν, μια αλλαγή της Νομολογίας σε αυτό το σημείο. Είναι μια σαφής αλλαγή της λύσης που είχε υιοθετηθεί επί τόσα χρόνια.

Υπάρχουν δύο αποφάσεις που αφορούν υποθέσεις που έχουν συγκινήσει πολύ τον κόσμο, ιδίως στην Αττική. Αφορούν τους χώρους της υγειονομικής ταφής απορριμμάτων στην Κερατέα και στο Γραμματικό. Υπήρχαν αιτήσεις ακυρώσεως κατά της περιβαλλοντικής αδειοδότησης που εκδόθηκε πριν από 7 ή 8 χρόνια -δεν θυμάμαι ακριβώς. Αυτές οι περιβαλλοντικές άδειες κρίθηκαν νόμιμες. Απορρίφθηκαν δια της ακυρώσεως.

Η πενταετία ισχύος των περιβαλλοντικών αδειοδοτήσεων έληξε και εκδόθηκαν νέες πράξεις που παρέτειναν την ισχύ τους χωρίς ουσιώδεις μεταβολές, με πολύ επουσιώδεις μετατροπές. Προσβλήθηκαν αυτές οι πράξεις παράτασης της ισχύος και με την ευκαιρία αυτών των υποθέσεων, το Ε΄ Τμήμα του ΣτΕ είχε την ευκαιρία να πει δύο πράγματα που ήταν καινοτόμα για τη μέχρι τώρα Νομολογία.

Υπενθυμίζω ότι η μέχρι τώρα Νομολογία θεωρούσε ότι σε κάθε ανανέωση κάποιας διοικητικής άδειας, επανεξετάζονται όλα τα θέματα - όπως αν ήταν να εκδοθεί η αρχική άδεια. Επανεξετάζονται όλα τα θέματα, αυτό είναι το ένα. Το δεύτερο είναι ότι μέχρι τώρα υπήρχε πρακτική κάθε πλημμέλεια ηθικής πράξης οδηγούσε σε ακύρωση, που μπορεί να μην ήταν συνολική, ολική, αλλά θα μπορούσε να είναι περιορισμένη, μερική αλλά πάντως ακύρωση, ακόμα κι αν η πλημμέλεια ήταν εντελώς τυπική και θα μπορούσε να διορθωθεί. Υπήρχαν, λοιπόν, ακυρώσεις που με μαθηματική ακρίβεια οδηγούσαν στην έκδοση μιας νέας πράξης, απαλλαγμένης του ελαττώματος αλλά ίδιας κατά περιεχόμενο. Με αυτές τις δύο αποφάσεις, το δικαστήριο είπε τα εξής: Πρώτον, ότι σε περίπτωση ανανέωσης κάποιας δι-

οικητικής άδειας δεν επανεξετάζονται όλα τα θέματα εξ αρχής. Εξετάζονται τα θέματα που αφορούν την ίδια την πράξη της ανανέωσης ή της παράτασης της ισχύος και εξετάζονται και θέματα από τα οποία προκύπτει ότι ενδεχομένως υπήρχε ουσιώδης πλάνη περί τα πράγματα ήδη κατά το στάδιο της αρχικής άδειας. Αυτό είναι το ένα. Το σκεπτικό είναι απλό. Υπάρχει η ασφάλεια του Δικαίου, είναι επίσης συνταγματικής περιωπής αρχή και υπάρχει και η αρχή της εμπιστοσύνης. Όταν λέμε «ασφάλεια του Δικαίου», πολλές φορές παρεξηγούμαστε όταν μιλάμε για υποθέσεις περιβαλλοντικές, γιατί γενικώς η ασφάλεια του Δικαίου είναι μια έννοια που υπάρχει σε όλες τις έννομες τάξεις. Όταν μιλάμε, όμως, για ασφάλεια του Δικαίου στο χώρο του περιβάλλοντος, πολλοί θεωρούν ότι εννοούμε ασφάλεια του Δικαίου του εργοδότη. Δεν είναι έτσι, διότι δεν εξασφαλίζεται η συνέχιση μιας δραστηριότητας. Η συνέχιση της δραστηριότητας έχει πολλές παρεκτάσεις και μεγάλη εμβέλεια, που λειτουργεί τελικά εις βάρος πολλών ανθρώπων και όχι μόνο της επιχείρησης. Αυτό είναι το ένα καινούργιο πράγμα που είπε το Δικαστήριο με αυτές τις δύο σημαντικές αποφάσεις.

Το άλλο είναι ακόμα πιο καινοτόμο. Μέχρι τώρα μόνο στη γαλλική έννομη τάξη το έχουμε συναντήσει αποσπασματικά και σε περιορισμένες περιπτώσεις. Είναι το εξής: όταν διαπιστώνεται μία επιμέρους πλημμέλεια μιας διοικητικής πράξης, δεν ακυρώνεται η πράξη, είπαν αυτές οι αποφάσεις, είναι οι μόνες, δεν είναι αυτή η Νομολογία του Δικαστηρίου, δεν ακυρώνεται η πράξη, αναβάλλεται η έκδοση οριστικής αποφάσεως ώστε να δοθεί η δυνατότητα στη διοίκηση να συμπληρώσει την πράξη της με μια πράξη αναθεώρησης αν πρόκειται για οικοδομική άδεια ή με μια συμπληρωματική πράξη. Φανταστείτε να ακυρωθεί μια οικοδομική άδεια επειδή στον δεύτερο όροφο το μπαλκόνι ήταν κατά 20 πόντους μεγαλύτερο από το επιτρεπόμενο ή επειδή προς τη μία όψη είχε δύο παράθυρα επιπλέον. Σε αυτές τις περιπτώσεις, το Δικαστήριο -και όχι μόνο το ελληνικό Δικαστήριο- οδηγείτο σε ακύρωση, έστω και μερική, της πράξης.

Πρέπει να σας πω το εξής. Η σκέψη που μπήκε σε αυτές τις αποφάσεις ήταν ανώδυνη και γι' αυτό το δοκιμάσαμε σε υποθέσεις που η σχετική σκέψη θα ήταν ανώδυνη, γιατί εδώ τελικά το Δικαστήριο οδηγήθηκε σε απόρριψη των αιτήσεων ακυρώσε-

ως. Αλλά τι είχε προκύψει; Στην μεν Κερατέα υπήρχαν νεότερα στοιχεία των Υπηρεσιών του Υπουργείου Πολιτισμού που κάπως κλώνιζαν τις αρχικές διαπιστώσεις που είχε κάνει το ίδιο Υπουργείο και οι ίδιες υπηρεσίες όταν βγήκαν οι αρχικές άδειες. Για το Γραμματικό υπήρχαν κάποια νεότερα στοιχεία της Επιθεώρησης Περιβάλλοντος που αφορούσαν την ύπαρξη ρευμάτων της περιοχής και υπόγειων υδάτων που ενδεχομένως, χωρίς κι αυτά τα στοιχεία να είναι σαφή, αντέκλειστο στη συγκεκριμένη θέση η συγκεκριμένη μονάδα. Αυτά τα στοιχεία δεν θεωρήθηκαν επαρκή. Με βάση και το σκεπτικό που σας είπα, ότι δεν επανεξετάζονται όλα τα θέματα εξαρχής στο στάδιο της παράτασης της ισχύος, κρίθηκαν λοιπόν ότι αυτά τα στοιχεία ήταν αδύνατα να οδηγήσουν σε ακύρωση.

Παρά ταύτα, προστέθηκε η σκέψη ότι, και αν ακόμη οδηγούσαν σε ακύρωση, δεν θα έπρεπε η ακύρωση να είναι άμεση. Θα έπρεπε να χορηγηθεί μια προθεσμία στη διοίκηση, ώστε να επανεξετάσει τις συγκεκριμένες θέσεις των μονάδων που ενδεχομένως κατά τα στοιχεία αυτά δημιουργούσαν κάποιο πρόβλημα σε αρχαιότητες.

Με την ίδια λογική, έχουν εκδοθεί και άλλες αποφάσεις, με τη λογική δηλαδή ότι στο στάδιο της ανανέωσης μιας διοικητικής άδειας δεν επανεξετάζονται όλα τα θέματα εξαρχής, έχουν επανεκδοθεί και άλλες αποφάσεις που αφορούν άλλου είδους δραστηριότητες, φερ' ειπείν την άδεια ιδρύσεως και λειτουργίας κινηματογράφου. Εκεί το θέμα ήταν όταν επρόκειτο να χορηγηθεί η άδεια λειτουργίας κινηματογράφου επανεξετάζονται τα θέματα που είναι αντικείμενο της άδειας ιδρύσεως; Είπε το Δικαστήριο ότι όχι.

Υπήρχε ένας κανόνας και μια σκέψη διάχυτη στη Νομολογία του Δικαστηρίου, ότι σε εκτάσεις εκτός σχεδίου μπορεί να επιβληθούν οποιοδήποτε περιορισμοί χωρίς να υπάρχει αντίστοιχη υποχρέωση του κράτους για αποζημιώσεις και αξίωση του ιδιοκτήτη να αποζημιωθεί. Οποιοδήποτε κι αν είναι αυτοί οι περιορισμοί, ακόμα και πλήρεις απαγορεύσεις. Αυτό είχε στηριχθεί στη σκέψη ότι, αφού είναι περιοχή εκτός σχεδίου, είναι περιοχή που προορίζεται από τη φύση της μόνο για γεωργική και κτηνοτροφική χρήση και όχι για οποιαδήποτε άλλη χρήση, ούτε και για δόμηση, κατοικία θέλω να πω.

Αυτή η απόλυτη θέση έχει αμβλυωθεί με αφορμή δύο συγκεκριμένες διατάξεις. Η μία είναι στο Νό-

μο για την προστασία του περιβάλλοντος 1950/86 και η άλλη είναι στον αρχαιολογικό Νόμο. Σύμφωνα με τις διατάξεις αυτές, αν οι περιορισμοί είναι τέτοιοι ώστε να αδρανοποιείται πλήρως η ιδιοκτησία -δηλαδή να θίγεται και ο πυρήνας του δικαιώματος- τότε γεννάται αξίωση του ιδιοκτήτη είτε να αποζημιωθεί, όχι πλήρως όπως στην απαλλοτρίωση, αλλά να πάρει κάποια αποζημίωση, είτε να ανταλλάξει το ακίνητό του με κάποιο ακίνητο του Δημοσίου, είτε ν' αποζημιωθεί με άλλο τρόπο, όπως με τη μεταφορά του συντελεστή δόμησης αν εφαρμοζόταν αυτός ο νόμος της μεταφοράς του συντελεστή δόμησης. Μία αντίστοιχη διάταξη υπάρχει και στον αρχαιολογικό Νόμο για περιπτώσεις επιβολής απαγορεύσεων για προστασία αρχαιοτήτων. Με αφορμή αυτές τις διατάξεις, το ΣτΕ γενίκευσε τη λύση και είπε ότι, πράγματι, όταν οι περιορισμοί είναι τέτοιοι που αδρανοποιούν την ιδιοκτησία γεννάται κάποιο είδος αξίωσης του ιδιοκτήτη να αποζημιωθεί. Δεν θα επιλέξει αυτός την αποζημίωση, δεν θα επιλέξει αυτός ούτε και τον τρόπο ικανοποίησής του αλλά, αν υποβάλλει αίτηση στη διοίκηση, πρέπει η διοίκηση να εξετάσει αυτό το αίτημα και όχι να σιωπήσει. Η σιωπή ήταν ανεκτή και νόμιμη μέχρι τώρα κατά τη Νομολογία.

Τώρα, η Νομολογία λέει ότι δεν μπορείς να το σιωπήσεις. Πρέπει να εξεταστεί το αίτημα και να εξετάσει η διοίκηση αν συντρέχει περίπτωση αποζημίωσης. Βέβαια, αυτό εφαρμόζεται με τρόπο αυστηρό, πρέπει να σας πω. Δεν σημαίνει ότι κάθε περιορισμός οδηγεί και σε αξίωση προς κάποιου είδους αποζημίωση. Πρέπει να είναι πολύ βαριές οι απαγορεύσεις.

Ένα τέτοιο ζήτημα έχει γεννηθεί και αφορά πολύ κόσμο με τους οικοδομικούς συνεταιρισμούς. Υπάρχουν οικοδομικοί συνεταιρισμοί οι οποίοι είχαν ξεκινήσει διαδικασίες πριν από το Σύνταγμα του 1975, είχαν εκδοθεί όλες οι άδειες για οικιστική αξιοποίηση, είχε γίνει και η διανομή και μετά το Σύνταγμα του '75 με αποφάσεις του Δικαστηρίου κρίθηκε ότι σε όποιο στάδιο κι αν είχε φτάσει το '75 η διαδικασία αξιοποίησης από έναν οικοδομικό συνεταιρισμό δεν μπορεί να συνεχιστεί, παρά τα κεκτημένα δικαιώματα των μελών του συνεταιρισμού και όχι του ίδιου του συνεταιρισμού. Μια πρόσφατη απόφαση δεν οδήγησε σε εντελώς διαφορετική λύση, αλλά επεξέτεινε αυτή τη διάρκεια της ανοχής, το διάστημα της ανοχής, όχι μέχρι το Σύνταγμα του '75,

αλλά μέχρι την έκδοση του εκτελεστικού Νόμου του Συντάγματος, δηλαδή του Νόμου 998/1979.

Στις περιπτώσεις, λοιπόν, που είχαν ολοκληρωθεί οι διαδικασίες οικιστικής αξιοποίησης, δηλαδή είχαν δοθεί όλες οι απαιτούμενες εγκρίσεις μέχρι το '79, αν στη συνέχεια δεν μπόρεσε να ολοκληρωθεί και στο πρόσωπο των επιμέρους μελών του συνεταιρισμού η δυνατότητα να οικοδομήσουν, τότε υπάρχει η υποχρέωση του κράτους -αυτό μπορεί να γίνει- να απαγορεύσει την περαιτέρω προώθηση -την έκδοση οικοδομικών αδειών δηλαδή- γιατί εκεί είχαν φτάσει αυτοί οι συνεταιρισμοί αλλά σε αυτή την περίπτωση πρέπει κατά κάποιον τρόπο να δοθεί κάποια αποζημίωση στο συνεταιρισμό και στη συνέχεια στα μέλη του. Πάλι επαναλαμβάνω: όχι πλήρης αποζημίωση. Δεν ταυτίζονται αυτές οι περιπτώσεις με την αποζημίωση λόγω απαλλοτρίωσης, αλλά κάποια εύλογη αποζημίωση.

Τώρα πάμε στην πολεοδομία. Ένα μεγάλο ζήτημα που απασχολεί τους Δήμους αλλά και τους δημότες είναι τα θέματα ρυμοτομικών απαλλοτριώσεων, που χρονίζουν για πολλά χρόνια και δεν καταβάλλεται η αντίστοιχη αποζημίωση. Η Νομολογία ήταν σαφής μέχρι τώρα. Στην περίπτωση κατά την οποία στις ρυμοτομικές απαλλοτριώσεις που δεν ρυθμίζεται το θέμα με συγκεκριμένη διάταξη, όπως στις άλλες απαλλοτριώσεις, άρα εκεί όπου δεν γεννάται η υποχρέωση από το Νόμο ανακλήσεως της απαλλοτριώσεως λόγω μη συντελέσεώς της μετά από την πάροδο ορισμένου χρονικού διαστήματος, πάλι νομολογιακά είχε συνταχθεί ο κανόνας, στηριζόμενος στο ίδιο το Σύνταγμα και στο άρθρο 17, στην προστασία της ιδιοκτησίας, ότι δεν μπορεί να διατηρούνται για πολλές δεκαετίες αυτές οι απαλλοτριώσεις. Αν περάσει ο εύλογος χρόνος, 8, 10, 12 χρόνια ή και περισσότερο, τότε η διοίκηση έχει υποχρέωση να άρει τις απαλλοτριώσεις. Αν εκδιδόταν μια απόφαση, λοιπόν, αυτομάτως γεννιόταν το θέμα της διοίκησης, του αρμόδιου οργάνου να εκδώσει νέα πράξη να αίρει την απαλλοτρίωση ή να την επανεπιβάλει, εφόσον όμως για την επανεπιβολή είχε πείσει με κάποια αρκετά ισχυρή τεκμηρίωση ότι αυτή τη φορά έχει τα χρήματα να καταβάλει την αποζημίωση σε εύλογο χρόνο.

Τώρα, η Νομολογία είπε ότι δεν είναι τόσο απλά τα πράγματα. Για να γίνει τροποποίηση του σχεδίου πόλεως που οδηγεί σε άρση της απαλλοτριώσεως πρέπει να τηρηθούν και πάλι οι διαδικασίες κοινο-

ποιήσεως, αναρτήσεως στο Δήμο, ώστε να έχουν τη δυνατότητα και άλλοι δημότες και να μην είναι μια κλειστή διαδικασία μεταξύ του ιδιοκτήτη και του Δήμου, να εκθέσουν τις απόψεις τους για την προτεινόμενη τροποποίηση του σχεδίου.

Δεύτερον, ότι δεν είναι και τόσο αυτόματη υποχρέωση, όπως σας είπα. Πρέπει να επανεξεταστούν εξ αρχής όλα τα θέματα. Δηλαδή, μήπως είναι περιοχή που πρέπει να διατηρηθεί η απαλλοτρίωση έτσι κι αλλιώς γιατί είναι προστατευόμενη περιοχή NATURA ή κοντά σε NATURA ή σε δάσος ή περιοχή που εκ των πραγμάτων θα απαγορευόταν η πολεοδόμηση και η δόμησή της;

Επιπλέον, έχει αντιστραφεί λίγο το βάρος της αποδείξεως. Ενώ η Νομολογία παλιότερα έλεγε ότι για την επανεπιβολή της απαλλοτριώσεως πρέπει ο Δήμος να πείσει ότι έχει τα χρήματα, εδώ η Νομολογία είπε ότι για τη μη επανεπιβολή της απαλλοτριώσεως πρέπει ο Δήμος και τελικά και τα κρατικά όργανα, αν είναι δική τους αρμοδιότητα, να πείσουν, να αιτιολογήσουν ότι πράγματι δεν υπάρχουν τα χρήματα. Δυσκολεύεται, δηλαδή, πολύ η άρση των απαλλοτριώσεων με βάση τη νομολογιακή αυτή εξέλιξη.

Θα έρθω και σε ένα τελευταίο θέμα που είναι της μόδας. Είναι η νομιμοποίηση των αυθαιρέτων. Μέχρι και το 2011, εκδόθηκε απόφαση που θεωρούσε ότι η νομιμοποίηση του αυθαίρετου είναι αντισυνταγματική για τρεις λόγους: Πρώτον, παραβιάζει το άρθρο 24 του Συντάγματος που θέλει συγκροτημένες πόλεις και σχεδιασμό των πόλεων και της δόμησης γενικότερα. Δεύτερον, διότι αντίκειται στην αρχή της ισότητας. Ο παράνομος τίθεται σε ευνοϊκότερη μοίρα από το νόμιμο. Τρίτον, αντίκειται και στην αρχή του κράτους δικαίου και της προσωπικότητας. Της προσωπικότητας δεν είναι τόσο πειστικό. Του κράτους δικαίου το καταλαβαίνει ο καθένας. Είναι ότι η παρανομία ευλογείται εκ των υστέρων.

Τώρα έχουμε τους νέους νόμους για τη νομιμοποίηση των αυθαιρέτων. Αυτοί οι νόμοι εκκρεμούν, στο δικαστήριο οι σχετικές αιτήσεις ακυρώσεως. Έχουν εκδοθεί δύο αποφάσεις που θα σας πω. Εμφανίζεται να μην είναι τόσο απόλυτη η θέση του Δικαστηρίου σε αυτές τις δύο αποφάσεις, εκ των οποίων η μία είναι της Επιτροπής Αναστολών, αλλά -θέλω να μην παρεξηγηθώ- δεν προδικάζει καθόλου την τελική λύση. Αυτές οι αποφάσεις που θα σας πω δεν προδικάζουν καθόλου την τελική λύση. Δεν προδικάζουν ότι θα έχουμε πλήρη μεταστροφή της νομο-

λογίας σε αυτό το θέμα.

Ποιες είναι οι δύο αποφάσεις; Η μία απόφαση είναι της Επιτροπής Αναστολών, όπου κατά μίας κανονιστικής πράξης εκτελεστικής του Νόμου για τη νομιμοποίηση των αυθαιρέτων – του δεύτερου Νόμου για τη νομιμοποίηση των αυθαιρέτων και όχι του πρώτου που αφορούσε μόνο τους ημιυπαίθριους χώρους. Για να ανασταλεί, λοιπόν, μια κανονιστική πράξη, όπως και οποιαδήποτε πράξη, δύο είναι οι λόγοι. Πρώτον, να υπάρχει βλάβη αυτού που ζητάει την αναστολή και δεύτερον να είναι προδήλως βάσιμη η αίτηση ακυρώσεως. Η Επιτροπή Αναστολών δεν θεώρησε ότι είναι προδήλως βάσιμη η αίτηση ακυρώσεως που επικαλείτο την αντισυνταγματικότητα του νέου Νόμου.

Μια σκέψη θα ήταν ότι αφού υπάρχει το προηγούμενο τόσο απόλυτο της Νομολογίας, ο καινούργιος Νόμος με λίγα λόγια λέει αυτά που λέγανε και οι προηγούμενοι, με άλλα λόγια τη νομιμοποίηση κάπως αλλιώς τη βαφτίζει. Θα μπορούσε κάποιος να ισχυριστεί ότι ήταν προδήλως βάσιμη η αίτηση ακυρώσεως. Δεν θεωρήθηκαν προδήλως βάσιμοι. Δεν κάνει πολλή εντύπωση αυτό, διότι είναι ένας καινούργιος Νόμος και η πρόδηλη βασιμότητα γίνεται με μεγάλη φειδώ δεκτή από την Επιτροπή Αναστολών. Πρέπει να ταυτίζονται απολύτως η νομολογική λύση η προηγούμενη με τα δεδομένα της συγκεκριμένης υπόθεσης για να θεωρηθεί προδήλως βάσιμος ένας λόγος ακυρώσεως ώστε να οδηγήσει σε αναστολή. Για να μην δημιουργηθούν εσφαλμένες εντυπώσεις, δεν σημαίνει ότι από αυτή την απόφαση της Επιτροπής Αναστολών προδικάζεται αλλαγή της Νομολογίας. Το ένα είναι αυτό.

Το δεύτερο είναι μια απόφαση του δικαστηρίου, αυτή τη φορά της ολομελείας, που εκδόθηκε με βάση τον προηγούμενο Νόμο που αφορά τη νομιμοποίηση των ημιυπαίθριων χώρων. Ήταν όμως μια υπόθεση με ιδιαίτερα πραγματικά περιστατικά, τα οποία αξιοποίησε το δικαστήριο για να μην χρειαστεί να κριθεί η συνταγματικότητα αυτού του Νόμου περί νομιμοποίησης των ημιυπαίθριων. Ποια ήταν τα πραγματικά περιστατικά; Νομιμοποιήθηκαν ημιυπαίθριοι χώροι σε ένα ακίνητο το οποίο δεν είχε εξαντλήσει το συντελεστή δόμησης. Ζήτησε, λοιπόν, ο ιδιοκτήτης, μετά τη νομιμοποίηση, νέα άδεια για να χτίσει τα τετραγωνικά που θα του υπολείπονταν, αν δεν συνυπολογιζόντουσαν τα τετραγωνικά των ημιυπαίθριων χώρων. Εκεί λοιπόν το Δικαστήριο ευλόγως

δεν πήγε στην αντισυνταγματικότητα, αν και μπορούσε να πάει, αν έκρινε ότι από τη ρίζα του πάσχει αυτή η ρύθμιση. Είπε, όμως, πάντως ανεξαρτήτως της αντισυνταγματικότητας, αυτός ο Νόμος δεν έχει την έννοια να χτίσεις κι άλλα αλλά να νομιμοποιήσεις τα υφιστάμενα παράνομα που έχουν υπερβεί το συντελεστή δόμησης. Δεν σημαίνει ότι, αν νομιμοποιήσεις, αυτά θα τα αφαιρέσεις από τα τετραγωνικά που σου υπολείπονται.

Εδώ θα σταματήσω τα παραδείγματα και θα καταλήξω σε κάποια συμπεράσματα. Όλα αυτά που σας είπα είναι μεταβολές της Νομολογίας. Δεν θεωρώ πως είναι απομάκρυνση απόλυτη από τον πυρήνα της προστατευτικής του περιβάλλοντος Νομολογίας του Ε' Τμήματος αρχικά αλλά και της Νομολογίας γενικότερα, η οποία -αν μου επιτρέπετε τώρα εκ των υστέρων να την αξιολογήσω- μπορεί με φορμαλιστικά και αυστηρά νομικά κριτήρια στην αρχή να είχε φανεί υπερβολική για έναν κλασικό παραδοσιακό νομικό, αλλά είναι αναμφισβήτητο πως υπήρξε πρόοδος, διότι χάρη σε αυτή την «ακτιβιστική» νομολογική συμπεριφορά άρχισε να δημιουργείται η έννοια του χωροταξικού σχεδιασμού, πέρασε η διοίκηση να εκδώσει χωροταξικά σχέδια, δασικούς χάρτες δεν έκανε ακόμα αλλά άρχισε μια προσπάθεια η κ. Μπιρμπίλη και φαντάζομαι ότι θα συνεχιστεί. Οδήγησε δηλαδή σε θετικά αποτελέσματα.

Από τον πυρήνα της Νομολογίας, νομίζω ότι αυτές οι μεταβολές απομακρύνονται εντελώς. Είναι όμως μεταβολές. Ποιοι είναι οι λόγοι αυτών των μεταβολών; Όσο μπορώ, τη δική μου ερμηνεία δίνω, κι αυτό δεν σημαίνει ότι είναι και η απόλυτη αλήθεια: Ο πρώτος είναι η επίδραση της Νομολογίας του Δικαστηρίου των Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων του Στρασβούργου. Αυτό έχει σχέση με τα δικαιώματα αποζημίωσης σε περίπτωση περιορισμών και απαγορεύσεων εις βάρος της ιδιοκτησίας. Υπάρχει η Νομολογία του Στρασβούργου. Το Δικαστήριο του Στρασβούργου είναι ο αυθεντικός ερμηνευτής της Ευρωπαϊκής Σύμβασης για τα Δικαιώματα του Ανθρώπου. Το Δικαστήριο της ΕΕ είναι ο αυθεντικός ερμηνευτής της Ευρωπαϊκής νομοθεσίας. Επομένως, δεν ήθελε το Δικαστήριο να βρει έναν άλλον τρόπο, ας πούμε, παρανομίας της χώρας έναντι της Ευρωπαϊκής Σύμβασης για τα Δικαιώματα του Ανθρώπου. Δεν είναι τόσο κυνική η εξήγηση. Είναι ότι η Νομολογία του Στρασβούργου αρχίζει και γίνεται όλο και πιο γνωστή και όλο και πιο πολλοί Έλληνες νο-

μικοί και δικαστές μπορούν να την ενσωματώσουν στη σκέψη τους.

Ο δεύτερος παράγοντας νομίζω ότι είναι η επαυτεκτίμηση των συνεπειών στις οποίες οδήγησε η αυστηρή εφαρμογή και η δημιουργία άκαμπτων νομολογιακών κανόνων, συνεπειών που είτε αφορούν ευθέως την εφαρμογή του ίδιου του νομολογιακού κανόνα είτε αφορούν την εφαρμογή του υπό συγκεκριμένες κοινωνικές και οικονομικές και νομικές και πραγματικές και τεχνολογικές συνθήκες και δεδομένα.

Και, βεβαίως, για να μην παρεξηγηθώ πάλι, δεν αναφέρομαι στην κατάσταση των τριών τελευταίων ετών, που είναι μια κατάσταση πολύ περίεργη και έκτακτης ανάγκης. Εννοώ την περίοδο και προ του 2009 ακόμη. Χαρακτηριστικό παράδειγμα μεταβολής της νομολογίας που οφείλεται σε αυτή την αιτία είναι η μεταβολή της νομολογίας σε σχέση με τις ανανεώσιμες πηγές στις αναδασωτέες εκτάσεις. Όταν εκδόθηκε η πρώτη απόφαση, είχαμε λίγες αναδασωτέες εκτάσεις, δεν είχαμε πολλές φωτιές. Η αλήθεια είναι ότι οι εκτάσεις που καίγονται κηρύσσονται αναδασωτέες, αλλά αλήθεια επίσης είναι ότι κηρύσσονται αναδασωτέες σε ένα ΦΕΚ και κανένας δεν ασχολείται με αυτές τις εκτάσεις μετά. Τώρα έχουμε ένα μεγάλο ποσοστό των δασικών οικοσυστημάτων, -δεν είναι δασικά οικοσυστήματα οι αναδασωτέες εκτάσεις- και επίσης έχουμε και την τεχνολογία που οδήγησε στην δραστηριότητα αυτή των αιολικών πάρκων κυρίως, των μονάδων παραγωγής ηλεκτρικής ενέργειας από ανανεώσιμες πηγές που είναι φιλοπεριβαλλοντική δραστηριότητα και είναι και υποχρέωσή μας να αυξηθεί η παραγωγή ηλεκτρικής ενέργειας από τέτοιου είδους πηγές.

Αυτά είναι δύο νέα δεδομένα που δεν μπορούσε το Δικαστήριο να μην τα λάβει υπόψη του και να μείνει στην αρχική σείρα άποψη ότι ακόμα και οι ανανεώσιμες πηγές που -σημειωτέον- αναγκαστικά, τουλάχιστον τα αιολικά πάρκα θα εγκατασταθούν σε κάποιο μέρος που υπάρχει αιολικό δυναμικό και αιολικό δυναμικό υπάρχει στα υψόμετρα και τα υψόμετρα είναι κατά κανόνα δάση ή δασικές εκτάσεις - ακόμα κι αν δεν έχουν βλάστηση είναι κατά νόμο δάση ή δασικές εκτάσεις, γιατί είναι πάνω από τα δασικά οικοσυστήματα.

Η νέα τάση που δημιουργείται με τις αλλαγές που σας είπα στη Νομολογία δεν είναι πάντοτε εις βάρος της προστασίας του περιβάλλοντος και υπέρ της οικονομικής δραστηριότητας. Στην περίπτωση

των αιολικών πάρκων, έτσι είναι πράγματι. Στην περίπτωση, όμως, της άρσης των απαλλοτριώσεων λόγω παρόδου ευλόγου χρόνου είναι προς την αντίθετη κατεύθυνση και εδώ υπάρχουν νέα δεδομένα που ίσως οδήγησαν και τη μεταστροφή της Νομολογίας σε αυτό το σημείο. Υπάρχει το δεδομένο ότι πλέον δεν είναι μεμονωμένα τα αιτήματα άρσης απαλλοτριώσεων και δεν είναι και μεμονωμένες και οι αδυναμίες των Δήμων να αποζημιώσουν. Αν, δηλαδή, με μεγάλη ευκολία εφαρμοστεί αυτός ο κανόνας, «πέρασε ο εύλογος χρόνος, υποχρεούται ο Δήμος και το κράτος να άρει την απαλλοτρίωση», στο τέλος δεν θα υπήρχε κοινόχρηστος χώρος σε κανένα Δήμο της χώρας, εκτός από εκείνους που έχουν αποζημιωθεί και έχουν συντελεστεί οι απαλλοτριώσεις.

Εδώ γεννάται ένα αντικείμενο μελέτης όχι μόνο για τους νομικούς, αλλά κυρίως για τους επιστήμονες της κοινωνιολογίας. Σε άλλες χώρες γίνεται. Στην Ελλάδα δεν ξέρω αν έχει γίνει με τρόπο συστηματικό και έμπιστο και αξιόπιστο. Είναι ο λόγος που οδηγεί τα δικαστήρια στην άλφα ή τη βήτα λύση κάθε φορά. Είναι κοινωνικοί λόγοι; Είναι προσωπικοί λόγοι; Είναι ιδεολογικοί λόγοι του καθένα μας; Ή είναι και άλλες αιτίες;

Πάντως ένα νομικό ζήτημα που απασχολεί από πολύ παλιά τους νομικούς είναι ποια πρέπει να είναι η ερμηνεία ή η μέθοδος ερμηνείας ενός Νόμου που έρχεται κυρίως για συνταγματικές διατάξεις. Πρέπει να 'ναι δογματική; Άκαμπτη; Απόλυτη; Δηλαδή, ερμηνεύουμε μια συνταγματική διάταξη, συνάγουμε τις όποιες συνέπειες και τις εφαρμόζουμε τυφλά ή κάθε φορά τις αξιολογούμε και κάνουμε σταθμίσεις εν όψει κάποιων πραγματικοτήτων, οικονομικών, κοινωνικών και άλλων;

Η άποψη η δική μου και, νομίζω ότι για ένα δικαστή που έχει τη ζωντανή πραγματικότητα να κρίνει και να δώσει υπό συγκεκριμένες συνθήκες και για συγκεκριμένους ανθρώπους, δεν μπορεί παρά να ακολουθήσει τη δεύτερη λύση. Η πρώτη λύση οδηγεί σε ανεπιεική αποτελέσματα. Αυτό είναι και το επιχείρημα όσων από εμάς πιστεύουμε ότι δεν πρέπει να ιδρυθεί συνταγματικό δικαστήριο, αλλά να μείνει αυτός ο διάχυτος έλεγχος της συνταγματικότητας των Νόμων, διότι το πραγματικό περιεχόμενο μιας συνταγματικής διάταξης και οι παραβιάσεις της δεν γίνονται κατανοητές, παρά μόνο όταν αυτή η συνταγματική διάταξη πάει να εφαρμοστεί υπό τα συγκεκριμένα περιστατικά.

ΠΡΟΣΦΑΤΕΣ ΕΞΕΛΙΞΕΙΣ ΣΤΗΝ ΠΟΛΙΤΙΚΗ ΚΑΙ ΣΤΟ ΔΙΚΑΙΟ ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝΤΟΣ

32

Γεώργιος Κρεμλής

Διευθυντικό στέλεχος της Γενικής Διεύθυνσης Περιβάλλοντος της Ευρωπαϊκής Επιτροπής, Δικηγόρος

Καταρχάς, να ευχαριστήσω το Δ.Σ.Θ. για την πρωτοβουλία του να διοργανώσει την επιστημονική αυτή εκδήλωση και για την πρόκληση. Να έρθω τώρα στο περιβαλλοντικό κεκτημένο, διεπιστημονικό, το οποίο αριθμεί περίπου 300 νομοθετήματα δεσμευτικών και μαλακού δικαίου κανόνων που καλύπτουν κυρίως θέματα και κανόνες Διοικητικού Δικαίου αλλά και Ποινικού Δικαίου, όπως θα δούμε στη συνέχεια με την εισήγηση της κ. Παναγοπούλου, ενός Δικαίου το οποίο εξελίχθηκε ραγδαία τα τελευταία χρόνια και το οποίο καταλαμβάνει όλες τις δραστηριότητες που έχουν επιπτώσεις στο περιβάλλον.

Πρόσφατα, έληξε το 6ο πρόγραμμα δράσης, με χρονικό ορίζοντα μέχρι το 2012, του οποίου και έγινε η αξιολόγηση. Η διαπίστωση είναι ότι το περιβάλλον σε γενικές γραμμές -περιβάλλον το οποίο δεν γνωρίζει σύνορα και άρα υφίσταται κανείς τις συνέπειες της ρύπανσης των γειτόνων του ή της διασυννοριακής ρύπανσης όπως λέγεται- έχει βελτιωθεί στην ΕΕ.

Υπάρχουν όμως ορισμένοι τομείς στους οποίους παρατηρείται υστέρηση, σε ό,τι αφορά, λόγου χάρη, την ατμοσφαιρική ρύπανση σε κάποιες μεγάλες πόλεις, τα αιωρούμενα σωματίδια, τη διαχείριση των στερεών και επικίνδυνων αποβλήτων, η εμπειρία μας στην Ελλάδα με τις ανεξέλεγκτες χωματερές, ένα πρόβλημα για το οποίο η χώρα έχει καταδικαστεί από το Ευρωπαϊκό Δικαστήριο εξακολουθεί να υπάρχει ως αρνητική εμπειρία και βέβαια αντίστοιχο πρόβλημα εξακολουθεί να υπάρχει με τις μονάδες επεξεργασίας αστικών λυμάτων οι οποίες δεν καταλαμβάνουν

το σύνολο της Επικράτειας και πολλές από τις οποίες δεν έχουν ακόμα κατασκευαστεί.

Σε γενικές όμως γραμμές η περιβαλλοντική περιβάλλοντος και το Δίκαιο περιβάλλοντος είχαν ευεργετικές επιπτώσεις στο περιβάλλον της ΕΕ αλλά και στις χώρες μας. Αυτή τη στιγμή εκπονείται το 7ο πρόγραμμα δράσης με χρονικό ορίζοντα το 2020. Είναι ένα πρόγραμμα που εκπονείται σε περίοδο οικονομικής κρίσης η οποία μαστίζει την Ευρώπη και γενικότερα τον πλανήτη, κι ένα πρόγραμμα το οποίο προσανατολίζεται σε παραμέτρους που δεν υπήρχαν όταν καταρτήθηκε το 6ο πρόγραμμα δράσης. Δηλαδή, λαμβάνει υπόψη του και την κλιματική αλλαγή και γενικά τους πόρους του πλανήτη για τα οποία πολύ συχνά λέγεται ότι αν συνεχίσουμε με τα πρότυπα παραγωγής και κατανάλωσης που είχαμε πριν από λίγα χρόνια, θα χρειαστούμε δύο πλανήτες ώστε οι επόμενες γενιές με βάση την αρχή της αειφορίας να έχουν μία αντίστοιχη ποιότητα ζωής και να μπορούν να ικανοποιήσουν βασικές τους ανάγκες όπως το έκαναν οι προηγούμενες γενιές.

Το 7ο πρόγραμμα δράσης προσανατολίζεται σε μια οικονομία χαμηλού άνθρακα, μια πράσινη οικονομία και γενικά μία οικονομία όπου θα έχουμε αποτελεσματική και ορθολογική αξιοποίηση των πηγών του πλανήτη οι οποίες δεν είναι ανεξέλεγκτες. Είναι αυτό που θα λέγαμε σε άπταιστα ελληνικά «resource efficiency», το οποίο μαζί με το low carb economy και την πράσινη οικονομία αποτελούν τους στόχους της στρατηγικής 2020 η οποία επηρεάζει και το 7ο πρόγραμμα δράσης, μαζί βέβαια με την προστασία της βιοποικιλότητας

τας, η οποία και αυτή δεν αποτελεί σκοπό αυτή καθεαυτή, αλλά αποτελεί έναν πλουτοπαραγωγικό παράγοντα του πλανήτη, διότι η ισορροπία και η παρουσία των οικοσυστημάτων είναι αλληλένδετη με την ανθρώπινη ύπαρξη στον πλανήτη.

Άρα, υποχρέωσή μας είναι να τα προστατέψουμε όλα μαζί και με τις νέες πράσινες υποδομές, όπως θα αποκαλούνται ώστε πέρα από το δίκτυο NATURA 2000, το οποίο ήδη καλύπτει το 18% του εδάφους της ΕΕ, στην Ελλάδα βέβαια το ποσοστό είναι πολύ υψηλότερο, να μπορέσουμε να αξιοποιήσουμε όλους τους πόρους του πλανήτη και να διαφυλάξουμε τα οικοσυστήματά του.

Επειδή η παρουσίασή μου αναφέρεται και σε νέες νομοθετικές πρωτοβουλίες, πρέπει να σας πω ότι στο περιβάλλον υπήρξαμε πάρα πολύ παραγωγικοί την τελευταία δεκαετία. Τώρα, με την οικονομική κρίση, έχουμε σπκώσει το πόδι από το γκάτζι, και αυτή είναι η πολιτική εντολή αυτή τη στιγμή, λαμβανομένων υπόψη της οικονομικής κρίσης και της ανεργίας που υπάρχει και μέσα από μία νέα προσέγγιση, η οποία κατατείνει στην πράσινη μεν οικονομία, αλλά με μία πιο ρεαλιστική εφαρμογή της περιβαλλοντικής νομοθεσίας, στην οποία αναφέρθηκε ο Πρόεδρος μέσα και από την πρόσφατη Νομολογία του ΣτΕ.

Πρόσφατες οδηγίες που εξετάζονται αυτή τη στιγμή αναφέρονται στην ολοκληρωμένη διαχείριση των παράκτιων περιοχών και στη διαχείριση του θαλάσσιου χώρου. Είναι μία οδηγία που έχει προωθηθεί τόσο από τη Γενική Διεύθυνση Περιβάλλοντος όσο και από την Γενική Διεύθυνση που ασχολείται με το θέμα της αλιείας και το θέμα των θαλασσών και η οποία αποβλέπει στην προστασία των παράκτιων περιοχών και του θαλάσσιου χώρου και γενικά στη χωροταξία του θαλάσσιου χώρου, που είναι πάρα πολύ σημαντική και συμπληρώνει την οδηγία για το θαλάσσιο περιβάλλον.

Λάβετε υπόψη σας ότι αυτή η οδηγία θα έχει σημαντικές συνέπειες σε ό,τι αφορά την οριοθέτηση της αποκλειστικής οικονομικής ζώνης (ΑΟΖ), μια που θα εφαρμόζεται και σε ό,τι αφορά στην οικονομική ζώνη, στα 200 δηλαδή μίλια, όπου οποιαδήποτε δραστηριότητα γίνεται μέσα στο θαλάσσιο χώρο από πλευράς χωροταξίας θα καταλαμβάνεται και από τη συγκεκριμένη οδηγία.

Με το θέμα αυτό συνδέεται και μία άλλη νέα

πρόταση οδηγίας, η οποία άρχισε ως κανονισμός και ενδεχομένως να εξελιχθεί σε οδηγία, που αναφέρεται σε εξωχώριες εγκαταστάσεις στον θαλάσσιο χώρο. Εδώ μιλάμε για γεωτρήσεις, διάφορες μονάδες LNG οι οποίες θα είναι πλωτές ή οποιαδήποτε εγκατάσταση μέσα στο θαλάσσιο χώρο πράγμα το οποίο καταλαμβάνει και τις γεωτρήσεις που έχουν γίνει στην Κύπρο και τυχόν γεωτρήσεις που θα γίνουν στο μέλλον και στην Ελλάδα και η οποία έχει περιβαλλοντική νομική βάση αλλά εξυπηρετεί ενεργειακές ανάγκες, μιας και αναφέρεται σε έργα τα οποία έχουν μία έντονη ενεργειακή διάσταση. Αναφέρεται δηλαδή σε έργα που κατά βάση είναι για εξόρυξη πετρελαίου ή φυσικού αερίου ή σχιστολιθικό αέριο, για το οποίο δεν έχει ακόμη καταλήξει η Ευρωπαϊκή Επιτροπή. Στο τέλος του 2013 θα έχουμε μια σαφή άποψη για το αν και κατά πόσο η συγκεκριμένη δραστηριότητα εξόρυξης αερίου μέσα από το σχιστόλιθο με μία κάθετη και οριζόντια δραστηριότητα είναι συμβατή με τους κανόνες του περιβάλλοντος, λαμβανομένων υπόψη και άλλων ιδιοτήτων, όπως χημικότητας και άλλων φαινομένων τα οποία παρατηρήθηκαν στο παρελθόν.

Μία άλλη σημαντική οδηγία, η οποία και αυτή προάγει την ευρωπαϊκή διάσταση στο πλαίσιο των Διευρωπαϊκών Δικτύων, είναι η οδηγία για τα Διευρωπαϊκά Δίκτυα Ενέργειας, στο πλαίσιο της οποίας θα επιλέγονται έργα κοινού ενδιαφέροντος. Για παράδειγμα, ο αγωγός, αν ποτέ γίνει, ο οποίος θα μεταφέρει το φυσικό αέριο από την Κύπρο, από το οικόπεδο 13 της Κύπρου στην Κρήτη και από εκεί στην Πελοπόννησο και από εκεί θα συνδέεται με τον ΤΑΠ, ο οποίος θα το μεταφέρει στην Ιταλία και ο οποίος έχει ήδη σχεδιαστεί, μπορεί να αποτελέσει ένα έργο κοινού ενδιαφέροντος το οποίο θα ενταχθεί στα Διευρωπαϊκά Δίκτυα.

Βέβαια, η οδηγία αυτή έχει και μία έντονη περιβαλλοντική διάσταση, στο μέτρο που ο κανονισμός προβλέπει συγκεκριμένη διαδικασία αδειοδότησης με τη διαδικασία του one-stop shop. Έχουν γίνει της μόδας αυτές οι εκφράσεις. Εδώ στην Ελλάδα χρησιμοποιούμε συχνά το fast track, τις διαδικασίες δηλαδή ταχείας αδειοδότησης. Το one-stop shop σημαίνει ότι θα συντονίζονται οι αδειοδοτικές διαδικασίες κάτω από έναν ενιαίο φορέα και μια κοινή αδειοδοτική συντονιστική

Θα υπάρξει ένας μηχανισμός που θα επιτρέπει στον ποδότη να στείλει την καταγγελία του σε ένα ανεξάρτητο όργανο, το οποίο και θα αξιολογήσει την καταγγελία του ώστε να αποφευχθεί ο μεγάλος αριθμός καταγγελιών που φτάνουν στην Ευρωπαϊκή Επιτροπή, η οποία δεν είναι σε θέση να αξιολογήσει όλες τις καταγγελίες αυτές, διότι δεν έχει και επαφή με το συγκεκριμένο θέμα στο οποίο εστιάζεται η καταγγελία

δράση, ώστε να επιταχύνονται και να έχουμε μία ταχύτερη υλοποίηση των έργων αυτών που θεωρούνται σημαντικά έργα στο πλαίσιο των ενεργειακών αναγκών της ΕΕ.

Να σας πω με την ευκαιρία ότι η οδηγία στην οποία αναφέρθηκα προηγουμένως, ο κανονισμός για τις δραστηριότητες στο θαλάσσιο χώρο, περιλαμβάνει διατάξεις που τροποποιούν την οδηγία για την περιβαλλοντική ευθύνη υπό την έννοια ότι η οδηγία αυτή θα καταλαμβάνει και τις συγκεκριμένες δραστηριότητες οι οποίες, όταν ψηφίστηκε η συγκεκριμένη οδηγία, δεν ενέπιπταν στο πεδίο εφαρμογής της.

Μια τελευταία αναφορά στην οδηγία για τις μελέτες περιβαλλοντικών επιπτώσεων της οποίας έχω την ευθύνη. Αυτή τη στιγμή ετοιμάζουμε τροποποιητική οδηγία της κωδικοποιημένης οδηγίας η οποία, καλώς εχόντων των πραγμάτων, θα εγκριθεί από το Κολέγιο των Επιτρόπων στις 23 Οκτωβρίου και θα περάσει στο Συμβούλιο και το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο στο πλαίσιο της κοινής νομοθετικής διαδικασίας που είναι η παλιά διαδικασία της απόφασης ώστε να εγκριθεί.

Μία οδηγία η οποία θα λάβει υπόψη της την εμπειρία από την εφαρμογή της οδηγίας αυτής, που χρονολογείται από το 1985 και τροποποιήθηκε τρεις φορές στη συνέχεια, αλλά και τη Νομολογία του Ευρωπαϊκού Δικαστηρίου και εισάγοντας ορισμένες διατάξεις που θα βελτιώσουν τον τρόπο αξιολόγησης των περιβαλλοντικών επιπτώσεων, τις περιβαλλοντικές μελέτες, θα προσδώσουν αξιοπιστία στον τρόπο εξέτασης των εναλλακτικών λύσεων είτε αυτές χωροθετήσεις είτε είναι τεχνολογικές επιλογές και γενικά θα επιτρέψουν μια πιο συντονισμένη εφαρμογή της οδηγίας σε σχέση με άλλες οδηγίες, λόγου χάρη την

αξιολόγηση του άρθρου 6, παράγραφος 3, της οδηγίας για τους οικοτόπους, η οποία στην Ελλάδα γίνεται στο πλαίσιο της μελέτης περιβαλλοντικών επιπτώσεων αλλά και άλλων οδηγιών που προβλέπουν διαδικασίες αδειοδότησης και οι οποίες όμως αδειοδοτούνται χωριστά, με αποτέλεσμα πολλές φορές να καθυστερεί η διαδικασία αδειοδότησης.

Θα προβλέπει, λοιπόν, η οδηγία ότι κατ' επιλογή των κρατών στο πλαίσιο της αρχής της επικουρικότητας, είτε τα κράτη θα συντονίσουν υπό την οδηγία για τις μελέτες περιβαλλοντικών επιπτώσεων τις άλλες αδειοδοτήσεις, είτε θα προχωρήσουν σε ένα σύστημα ολοκληρωμένης (integrated) αδειοδότησης, η οποία θα καλύψει και τις άλλες επιμέρους οδηγίες.

Αυτά σε ό,τι αφορά τις νέες νομοθετικές πρωτοβουλίες. Υπάρχει και μία πρόταση οδηγίας για την προστασία των εδαφών η οποία δεν προχώρησε στο Συμβούλιο, διότι είχαμε την ανατρεπτική μειοψηφία (blocking minority) της Γερμανίας και της Γαλλίας και μιας τρίτης χώρας, που δεν επέτρεψε την προώθηση της συγκεκριμένης οδηγίας, η οποία είναι μια σημαντική οδηγία για την προστασία του εδάφους.

Να σας πω και δύο λόγια για την εφαρμογή του περιβαλλοντικού Δικαίου στο πλαίσιο του νέου προγράμματος δράσης, του 7ου. Μία από τις προτάσεις είναι να υπάρξει ένα σύστημα το οποίο θα μπορεί να ενημερώνει άμεσα τους πολίτες σε εθνικό επίπεδο για το πώς εφαρμόζεται το Δίκαιο περιβάλλοντος. Είναι η λογική της διαφάνειας, είναι η λογική της συμμετοχικής δημοκρατίας και της δυνατότητας των πολιτών να διαπιστώσουν πού βρίσκονται τα πράγματα σε σχέση με υποχρεώσεις τις οποίες έχει αναλάβει

η χώρα λόγω των κανόνων του Δικαίου της ΕΕ.

Το δεύτερο είναι μια νέα σκέψη για χώρες που αντιμετωπίζουν προβλήματα εφαρμογής του ευρω-ενωσιακού κεκτημένου: να γίνουν συμφωνίες εταιρικές μεταξύ της Επιτροπής και των Κρατών-μελών σε ό,τι αφορά και την εφαρμογή και επιβολή του ευρω-ενωσιακού κεκτημένου, ώστε να μπορέσουν και τα κράτη να βοηθηθούν και να καλύψουν ενδεχομένως και κάποια ελλείμματα που υπάρχουν σε ό,τι αφορά, λόγου χάρη, πόρους που χρειάζονται για την κατασκευή των περιβαλλοντικών υποδομών. Να σας πω ότι στην Ελλάδα –δυστυχώς– η απορροφητικότητα σε ό,τι αφορά στο περιβάλλον ήταν περιορισμένη. Κονδύλια υπάρχουν για το περιβάλλον. Ελπίζουμε ότι με την αναθεώρηση του ΕΠΠΕΡΑΑ, του επιχειρησιακού προγράμματος για το περιβάλλον, τα έργα θα αξιοποιηθούν μέχρι το τέλος του 2013 και θα μπορέσουν να υλοποιηθούν μέχρι το 2015, αλλά παρ' όλ' αυτά οι ανάγκες της χώρας και στο πλαίσιο της νέας προγραμματικής περιόδου είναι μεγάλες και ελπίζουμε ότι με την αύξηση της απορροφητικότητας θα μπορέσουμε να διεκδικήσουμε και τα κονδύλια που χρειάζεται η χώρα για να συμμορφωθεί πλήρως και με το κεκτημένο.

Μια άλλη ιδέα είναι να δημιουργηθούν μηχανισμοί στα Κράτη-μέλη που θα δέχονται τις καταγγελίες του πολίτη. Διαπιστώνεται ότι ο ρόλος του Συνηγόρου του Πολίτη είναι μεν σημαντικός, αλλά δεν είναι ένας ρόλος που κατατείνει στην εφαρμογή άμεσα του κεκτημένου, παράλληλα βέβαια με τη δυνατότητα προσφυγής στη δικαιοσύνη. Θα υπάρχει, λοιπόν, ένα σύστημα, ένας μηχανισμός που θα επιτρέπει στον πολίτη να στείλει την καταγγελία του σε ένα ανεξάρτητο όργανο, το οποίο και θα αξιολογήσει την καταγγελία του ώστε να αποφευχθεί ο μεγάλος αριθμός καταγγελιών που φτάνουν στην Ευρωπαϊκή Επιτροπή, η οποία δεν είναι σε θέση να αξιολογήσει όλες τις καταγγελίες αυτές, διότι δεν έχει και επαφή με το συγκεκριμένο θέμα στο οποίο εστιάζεται η καταγγελία. Πιστεύουμε ότι αυτό θα βοηθήσει και τα εθνικά δικαστήρια, που κατά κάποιο τρόπο θα αποσυμφωρηθούν από περιπτώσεις παραβιάσεων, οι οποίες θα αντιμετωπίζονται σε διοικητικό επίπεδο από αυτό το νέο μηχανισμό που θα δημιουργηθεί.

Το τελευταίο που ήθελα να σας πω είναι ότι

θα προτείνουμε και μία οδηγία για την πρόσβαση στην περιβαλλοντική δικαιοσύνη, που αποτελεί τον τρίτο πυλώνα της Σύμβασης του Aarhus, μιας σύμβασης την οποία έχει κυρώσει η ΕΕ και η Ελλάδα, η οποία αποτελεί μέρος του ευρω-ενωσιακού κεκτημένου και η οποία σε ό,τι αφορά το σκέλος της πρόσβασης στη δικαιοσύνη, δεν αντιστοιχεί σε κάποιο κοινοτικό νομοθέτημα, μία δηλαδή οδηγία η οποία λέει ότι οι πολίτες έχουν πρόσβαση στην περιβαλλοντική δικαιοσύνη υπό τις προϋποθέσεις αυτές, με χαμηλό κόστος κ.τ.λ.

Πρέπει να σας πω ότι στην Ελλάδα το θέμα αυτό έχει καλυφθεί σε πάρα πολύ μεγάλο βαθμό –για να μην πω πλήρως– από το ΣτΕ, το οποίο δέχθηκε *locus standi* και με τη Νομολογία διέυρνε το *locus standi*, το οποίο είναι το διακύβευμα μιας τέτοιας οδηγίας. Βέβαια, το θέμα που ζητείται είναι μέσα από την πρόσβαση στην περιβαλλοντική δικαιοσύνη να μην μπορούμε μόνο να στραφούμε κατά του κράτους, αλλά να μπορούμε να στραφούμε και κατά αυτών που παραβιάζουν το Δίκαιο της ΕΕ, όπως προβλέπει η Σύμβαση του Aarhus. Αυτό είναι ένα νομοθέτημα το οποίο θα έρθει κάποια στιγμή στο μέλλον.

Μία παρατήρηση σε ό,τι αφορά τα αιολικά και τις ΑΠΕ. Επειδή ακριβώς η συμβολή των ΑΠΕ είναι σημαντική και για την επίτευξη των στόχων της ΕΕ και συγκεκριμένα του πακέτου «Κλιματική Αλλαγή και Ενέργεια» του 20-20-20%, η σκέψη μας είναι, για να αποφευχθούν οι εμπλοκές με δεδομένο ότι πολλές περιοχές με ισχυρό αιολικό δυναμικό είναι μέσα σε περιοχές NATURA 2000 για τις οποίες έχει βγει και σχετικό έγγραφο οδηγιών της ΕΕ που λέει ότι ακόμα και σε περιοχές NATURA 2000 υπό προϋποθέσεις μπορούν να λειτουργήσουν ανεμογεννήτριες, η σκέψη μας είναι να προχωρήσουμε σε σχεδιασμό των αιολικών εκείνων και άλλων ΑΠΕ δραστηριοτήτων οι οποίες θα υποβληθούν σε στρατηγικές μελέτες περιβαλλοντικών επιπτώσεων, ώστε τα περισσότερα προβλήματα χωροθέτησης και σωρευτικών αποτελεσμάτων από περισσότερες δραστηριότητες οι οποίες αδειοδοτούνται μεμονωμένα να εξεταστούν σε επίπεδο στρατηγικής μελέτης περιβαλλοντικών επιπτώσεων και να αποφύγουμε στη συνέχεια εμπλοκές σε επίπεδο αδειοδότησης των συγκεκριμένων έργων.

ΕΞΕΛΙΞΕΙΣ ΣΤΟ ΕΥΡΩΠΑΪΚΟ ΔΙΚΑΙΟ ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝΤΟΣ ΚΑΙ Η ΕΦΑΡΜΟΓΗ ΤΟΥΣ ΣΤΗΝ ΕΛΛΑΔΑ

36

Αγγελική Καλλία
Διδάκτωρ Νομικής,
Δικηγόρος παρ' Αρείω Πάγω,
Εμπειρογνώμων Ευρωπαϊκού
Δικαίου Περιβάλλοντος
ankallia@auth.gr

Διαγραμματικά, βλέπετε την πορεία της ομιλίας. Η πορεία εξέλιξης του Δικαίου περιβάλλοντος. Ποσοτική, ποιοτική εξέλιξη, η περιβαλλοντική πληροφόρηση, έλεγχος εφαρμογής και ορισμένες προτάσεις.

Ξεκινώντας από την απουσία του Δικαίου και των διατάξεων για το περιβάλλον στις συνθήκες της ΕΕ, φτάσαμε μετά από μία πορεία από το '57 έως το 2010 που σιγά-σιγά αυξάνονταν οι αρμοδιότητες, έχουμε φτάσει στη Συνθήκη της Λισαβόνας όπου, όπως ανέφερε ο κ. Κρεμλής, έχουμε πλέον συγκεκριμένες αρμοδιότητες για το περιβάλλον με έμφαση στην ενέργεια και την κλιματική αλλαγή.

Το Δίκαιο αναφέρθηκε σε περισσότερες από 300 διατάξεις που καλύπτουν τα πάντα, νερά, βιοποικιλότητα, απόβλητα, χημικές ουσίες, περιβαλλοντικές επιπτώσεις, πληροφόρηση, κοινωνική συμμετοχή, περιβαλλοντική διαχείριση, οικολογική ευθύνη, σχεδιασμός οικολογικών προϊόντων και κτηρίων κλπ. Όμως, δυστυχώς από το 2006, ακόμα και τώρα, δεν πέρασε η οδηγία για το έδαφος.

Πώς εφαρμόζεται αυτό το Δίκαιο στην Ελλάδα; Καταρχήν, έχουμε μια συστηματική καθυστέρηση στην ενσωμάτωση. Καθυστερούμε να ενσωματώσουμε το Δίκαιο, δημιουργώντας μια ανασφάλεια δικαίου και στον οικονομικό κόσμο.

Πέρα από αυτό, έχουμε σαφή έλλειψη οικονομοτεχνικής υποδομής. Για παράδειγμα, η νομοθεσία για την ατμοσφαιρική ρύπανση έχει εναρμονιστεί, όμως από τους 36 σταθμούς μέτρησης των ρύπων, 3 δεν λειτουργούν και όλως τυχαίως είναι στην Πτολεμαΐδα, στην Κοζάνη και στο Ηράκλειο Κρήτης.

Πέρα από την ποσοτική εξέλιξη, έχουμε και μία ποιοτική στο Δίκαιο. Καταρχήν, έχουμε μία

■ Το πάνελ των ομιλητών. Από αριστερά κ. Κωνσταντίνος Μενουδάκος, κ. Γεώργιος Κρεμλής, κα Γιάννα Παναγοπούλου, κα Παρασκευή Σεραϊδου, κα Αγγελική Καλλία - Αντωνίου και κα Χαρίκλεια Αθανασοπούλου

κωδικοποίηση. Ξεκινάει το 2000 και εντείνεται το 2008 με οδηγίες-πλαίσια για τα νερά, τα απόβλητα, την ατμόσφαιρα, τη θαλάσσια στρατηγική και τις χημικές ουσίες, ο κανονισμός REACH. Τα χαρακτηριστικά αυτής της κωδικοποίησης είναι ότι τίθενται μακροπρόθεσμοι στόχοι, ως το 2015, ως το 2020, καταργούνται προγενέστερες οδηγίες σχετικές και είναι πιο εύκολη η εφαρμογή τους. Αυτές οι οδηγίες-πλαίσιο όλες είναι ενσωματωμένες με νόμο οι περισσότερες -όπως η οδηγία για τα νερά με ειδικό νόμο που όρισε όλο το διοικητικό πλαίσιο εφαρμογής και διαχείρισης των υδατικών πόρων.

Για τα απόβλητα επίσης, πολύ πρόσφατος νόμος, είναι ο ίδιος Νόμος που θα σας μιλήσει η κ. Παναγοπούλου στη συνέχεια, ο 4042. Για την ατμόσφαιρα με κοινή Υπουργική απόφαση, για το θαλάσσιο περιβάλλον που σχετίζεται με την πρόταση που ανέφερε ο κ. Κρεμλής επίσης με νόμο για τη στρατηγική του θαλάσσιου περιβάλλοντος.

Πέρα από την κωδικοποίηση, έχουμε ορισμένα κοινά ποιοτικά χαρακτηριστικά της εξέλιξης του Δικαίου. Καταρχήν, οι κυρώσεις. Πλέον δεν αναφέρεται ότι πρέπει να υπάρχουν κυρώσεις στις οδηγίες, αλλά αυτές πρέπει να είναι ανάλογες, αποτρεπτικές και αποτελεσματικές, κάτι που θα μπορούσε κανείς να διεκδικήσει και στα δικαστήρια

αν εκτιμήσει ότι ο τρόπος που έχει γίνει η εναρμόνιση δεν έχει επιβάλει τις ανάλογες κυρώσεις.

Διαφάνεια και κοινωνική συμμετοχή πριν τη λήψη των διοικητικών αποφάσεων σε όλες τις οδηγίες της ΕΕ αναφέρεται ότι χρειάζεται η διαβούλευση και η έκφραση της τοπικής κοινωνίας.

Σχεδιασμοί, όλο και πιο πολλοί, σε εθνικό και τοπικό επίπεδο, συνεργασία μεταξύ των Κρατών-μελών όλο και πιο στενή, και τέλος ένα πολύ ευαίσθητο σημείο για την Ελλάδα, απαίτηση περιβαλλοντικών δεδομένων.

Παράλληλα, έχουμε με την πάροδο των ετών μία αύξηση του Δικαίου που είναι εθελοντικό, όπως ο κανονισμός για την περιβαλλοντική διαχείριση. Είναι ο τρίτος κανονισμός στη σειρά το 2009 που είναι αντίστοιχος με το ISO 14001 και είναι ο ΕΛΟΤ αυτός ο οποίος κάνει στην Ελλάδα αυτή την πιστοποίηση ή για την οικολογική σήμανση προϊόντων, ξεκινάει η διαδικασία το 2000 και το 2010 έχουμε τον κανονισμό 66, όπου έχουν τον ειδικό φορέα που απονέμει σε προϊόντα και υπηρεσίες το οικολογικό σήμα, για να στρέψει τους καταναλωτές σε πιο φιλικό στο περιβάλλον προϊόντα.

Η περιβαλλοντική πληροφόρηση, που είναι το ευαίσθητο σημείο μας, ο Ευρωπαϊκός Οργανισμός Περιβάλλοντος που εδρεύει στην Κοπεγχ-

Θεωρώ αναγκαίο να συνδεθούν οι Επιθεωρητές περιβάλλοντος με τις εισαγγελικές αρχές και τους δικαστές

χάγη, σε συνεργασία με τη Eurostat και το Κοινό Κέντρο Ερευνών που εδρεύει στην Ισπανία, συγκεντρώνει πληροφορίες από τα Κράτη-μέλη και συντάσσει μελέτες για την κατάσταση του περιβάλλοντος στα Κράτη-μέλη και στην Ευρώπη γενικά, περιβαλλοντικούς δείκτες, και κάνει οικονομική αποτίμηση της ρύπανσης.

Ποια είναι η δική μας συμμετοχή σε αυτή τη διαδικασία; Απλώς θα σας αναφέρω ότι σε σχέση με την κατάθεση περιβαλλοντικών πληροφοριών, από 38 κράτη που μετέχουν σε αυτό το Central Data Repository, είμαστε 34η. Δηλαδή, έχουμε μία καθυστέρηση στην παροχή πληροφοριών.

Για την περιβαλλοντική πληροφόρηση έχουμε ειδική οδηγία από το 2003 που επιτρέπει αυτή την πρόσβαση, είναι η συνέχεια της Συνθήκης του Aarhus, αλλά και το 2007 μία πολύ σημαντική οδηγία που εναρμονίστηκε με νόμο το 2010 για τα γεωχωρικά δεδομένα ενώ έχουμε και το ενιαίο σύστημα πληροφοριών για το περιβάλλον στο οποίο μετέχουμε.

Τι γίνεται τώρα στην Ελλάδα; Ενώ υπάρχουν πάρα πολλές μελέτες, πάρα πολλά στοιχεία, πανεπιστήμια που κάνουνε πάρα πολύ αξιόλογες εργασίες, αυτό που δεν έχει γίνει μέχρι τώρα είναι να μπορέσουμε όλα αυτά να τα συγκεντρώσουμε σε μία βάση δεδομένων. Για παράδειγμα, ο Νόμος που ενσωματώνει την οδηγία-πλαίσιο για τα νερά προβλέπει κανονιστικές διατάξεις. Έχουν εκδοθεί, όλες πλην μίας που αναφέρεται στο υδροσκόπιο και στην ευθύνη – ποιοι φορείς και με ποια διαδικασία θα τροφοδοτούν με πληροφορίες για τα νερά τη βάση αυτή δεδομένων. Βέβαια, σε ευρωπαϊκό επίπεδο υπάρχει μία αντίστοιχη βάση δεδομένων WISE, που στέλνουμε κάποιες πληροφορίες, αλλά δεν είναι καθόλου το ίδιο πράγμα.

Επίσης, ο νόμος για τη βιοποικιλότητα προβλέπει πολύ σημαντική δουλειά για να δούμε τι

ακριβώς έχουμε σαν κατάσταση της φύσης. Όλες αυτές οι κανονιστικές διατάξεις, καμία δεν έχει βγει από αυτές που προβλέπονται στο νόμο για τη βιοποικιλότητα.

Κάτι θετικό είναι ότι πλέον από το 2010 υπάρχει το πρόγραμμα «Διαύγεια» και κάθε εκτελεστική απόφαση της διοίκησης τουλάχιστον υποχρεωτικά αναρτάται για να αποκτήσει ισχύ, οπότε είναι κάτι θετικό γιατί δίνει και αυτό πληροφορίες για το περιβάλλον.

Να περάσουμε στον έλεγχο εφαρμογής. Το έλλειμμα εφαρμογής δεν είναι εθνικό πρόβλημα μόνο. Είναι και ευρωπαϊκό. Μία πολύ πρόσφατη έκθεση του 2011 κοστολογεί αυτή τη μη εφαρμογή σε 50 δις το χρόνο, αν υπολογίσουμε χαμένο χρόνο εργασίας, προβλήματα υγείας, καταστροφή φυσικών πόρων. Αν, από την άλλη πλευρά, εφαρμόζαμε τη νομοθεσία, άλλη μελέτη του 2011 μας λέει ότι ο κύκλος εργασιών για την περιβαλλοντική βιομηχανία στην ΕΕ θα ήταν περισσότερο από 400 δις, ενώ αν εφαρμόζαμε σε ευρωπαϊκό επίπεδο πλήρως την ευρωπαϊκή νομοθεσία για τα απόβλητα, θα είχαμε 400.000 θέσεις εργασίας και ένα κόστος 72 δις καθαρό σε σχέση με το σενάριο της μη εφαρμογής.

Ποια είναι η σχέση μας με το Δικαστήριο της ΕΕ; Δηλαδή, ποιες περιπτώσεις που δεν έχουν εφαρμοστεί έχουν φτάσει να έχει ανοίξει η διαδικασία για να παραπεμφθούμε στο Δικαστήριο; Έχουμε αυτή τη στιγμή 28 ανοιχτές υποθέσεις. Κατανέμονται 6 για τη βιοποικιλότητα, 5 για τα απόβλητα, 3 για τα λύματα, 4 για τους υδατικούς πόρους, 2 για την ατμοσφαιρική, 4 για τη βιομηχανική ρύπανση και 4 για τις χημικές ουσίες.

Δεν θα σταθώ σε απαρίθμηση των υποθέσεων αυτών. Για τη Θεσσαλονίκη, για τη Βόρεια Ελλάδα, η Κορώνεια είναι μια υπόθεση που άρχισε το 2009 και είναι μια θλιβερή ιστορία. Και για τα

ΧΑΔΑ, τα στερεά απόβλητα έχουμε ήδη καταδικαστεί, για τα επικίνδυνα απόβλητα επίσης εκκρεμούν υποθέσεις.

Για τα λύματα, είτε δεν λειτουργούν είτε δεν έχουν γίνει ακόμα όλοι οι βιολογικοί σταθμοί επεξεργασίας λυμάτων, πρόβλημα σημαντικό ακόμα και σε περιοχές με μεγάλη τουριστική ανάπτυξη: νησιά που δεν έχουν βιολογικό καθαρισμό λυμάτων.

Για τα νερά, καταδικαστήκαμε πρόσφατα, πριν από ένα μήνα, γιατί δεν έχουν γίνει ακόμα τα διαχειριστικά σχέδια για τις λεκάνες απορροής ποταμών. Και για την ατμοσφαιρική ρύπανση, 2 υποθέσεις και για τη βιομηχανική και τις χημικές ουσίες.

Πώς ελέγχεται και τι μπορεί να κάνει ο πολίτης για να βοηθήσει στην εφαρμογή του Δικαίου; Έχουμε μία αναβάθμιση του ελεγκτικού μηχανισμού στην Ελλάδα από το 2010 όταν έγινε η Ειδική Γραμματεία Ελέγχου του Περιβάλλοντος και της Ενεργειακής Πολιτικής και στα πλαίσια αυτής της Γραμματείας έχουμε την Ειδική Υπηρεσία Ελεγκτών Περιβάλλοντος, μέλη της οποίας παρίστανται και σήμερα στην εκδήλωσή μας, καθώς και ένα ειδικό γραφείο για την περιβαλλοντική ευθύνη. Άλλη ειδική υπηρεσία για την ενέργεια, για την κατεδάφιση αυθαιρέτων και για τη δόμηση.

Αν σταθούμε τώρα στην Ειδική Υπηρεσία Ελεγκτών Περιβάλλοντος, που μας αφορά πιο πολύ περιβαλλοντολογικά, έχουν τροποποιηθεί οι αρμοδιότητές της και η λειτουργία της με τον πολύ πρόσφατο Νόμο για την περιβαλλοντική αδειοδότηση και την επιτάχυνση της περιβαλλοντικής αδειοδότησης, τον 4014. Συγκροτείται νέος Τομέας στην Στερεά Ελλάδα που δεν υπήρχε – υπήρχε μόνο Αθήνα και Θεσσαλονίκη.

Υπάρχει δυνατότητα, όταν υπάρχουν προβλήματα σημαντικά ρύπανσης να συσταθούν νέα γραφεία Επιθεωρητών Περιβάλλοντος σε διάφορα σημεία της χώρας. Δημιουργούνται πλέον ιδιώτες ελεγκτές, οι οποίοι θα επιτηρούνται από την Υπηρεσία, από το κράτος και το Υπουργείο Περιβάλλοντος και οι υπάλληλοι με τον 4042 Νόμο αποκτούν και ανακριτικά καθήκοντα. Οι υπάλληλοι της Υπηρεσίας Επιθεωρητών Περιβάλλοντος μπορούν πλέον να ασκούν και ανακριτικά καθήκοντα.

Ιδιαίτερα αναφέρονται στο Συντονιστικό Γραφείο Αποκατάστασης Περιβαλλοντικής Ζημίας, το οποίο έχει την ευθύνη για την εφαρμογή της

οδηγίας «Ο ρυπαίνων πληρώνει», σε περίπτωση δηλαδή μεγάλου ατυχήματος να αναλάβει την απαραίτητη διαδικασία αποζημίωσης από τη ρυπαίνουσα εγκατάσταση και τέλος ο 4014, ο Νόμος επιτάχυνσης της περιβαλλοντικής αδειοδότησης ακόμα λίγο-λίγο εφαρμόζεται, 7 κανονιστικές διατάξεις έχουν εκδοθεί αλλά όταν οριστικοποιηθεί οπωσδήποτε τροποποιεί όλο το σκηνικό της περιβαλλοντικής νομοθεσίας που, αν μεν εφαρμοστεί με προσοχή, θα είναι κάτι θετικό με την έννοια ότι αργεί πάρα πολύ η περιβαλλοντική αδειοδότηση στην Ελλάδα, αν λόγω οικονομικής συγκυρίας δεν δοθεί το απαραίτητο ενδιαφέρον, θα είναι κάτι που θα φέρει ακόμα χειρότερα αποτελέσματα στο περιβάλλον.

Κλείνω με ορισμένες προτάσεις. Μόλις το Μάρτιο του 2012 η Ευρωπαϊκή Επιτροπή υιοθέτησε μία ανακοίνωση πώς μπορούμε να έχουμε καλύτερα αποτελέσματα από την περιβαλλοντική νομοθεσία περιβάλλοντος. Εκεί, λοιπόν, αναφέρεται ότι είναι πολύ σημαντικό να προχωρήσουμε τη συνεργασία και τη δικτύωση μεταξύ των υπηρεσιών που είναι αρμόδιες για το περιβάλλον, αλλά και μεταξύ των Κρατών-μελών.

Θεωρώ αναγκαίο να συνδεθούν οι Επιθεωρητές περιβάλλοντος με τις εισαγγελικές αρχές και τους δικαστές. Σημαντικότερο ρόλο θα παίξει εδώ ο Δικηγορικός Σύλλογος μέσα και από μία εκπαίδευση και ενημέρωση στο Δίκαιο Περιβάλλοντος. Σημαντικό θα είναι αν επανέλθει αυτή η πρόταση που παλαιότερα είχε αναφερθεί στην Ευρωπαϊκή Επιτροπή, να έχουμε Ευρωπαίους Ελεγκτές Περιβάλλοντος, κάτι το οποίο δεν πέρασε – δεν το ήθελαν τα Κράτη-μέλη να μπορεί να έρθει παράλληλα με τον εθνικό και ο Ευρωπαίος ελεγκτής.

Κάτι το οποίο αναφέρθηκε από έναν εκπαιδευόμενο στη Σχολή Δημόσιας Διοίκησης που εργαζομαι και που βρήκα πάρα πολύ χρήσιμο και θετικό είναι να κάνουμε ένα ποινολόγιο εύχρηστο για τη διοίκηση, που να ξέρει ο υπάλληλος για κάθε ουσία, για κάθε δράση, ακριβώς ποια είναι η ανάλογη οδηγία και διάταξη και τι ποινή προβλέπεται.

Τέλος, μας ανέφερε ο κ. Κρεμλής μία απορρόφηση περίπου 27-30% του ΕΠΠΕΡΑΑ. Αυτό αν μπορούσαμε να το αξιοποιήσουμε, είναι τα τελευταία ίσως, πιο πολλά χρήματα που παίρνουμε από την ΕΕ. Απαραίτητο, λοιπόν, ακόμα περισσότερο να αξιοποιήσουμε αυτούς τους πόρους.

ΟΙ ΤΕΛΕΥΤΑΙΕΣ ΝΟΜΟΘΕΤΙΚΕΣ ΠΡΩΤΟΒΟΥΛΙΕΣ ΣΤΟ ΧΩΡΟ ΤΗΣ ΠΟΙΝΙΚΗΣ ΠΡΟΣΤΑΣΙΑΣ ΤΟΥ ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝΤΟΣ (Ν. 4042/13.2.2012). Η ΣΤΑΣΗ ΤΗΣ ΝΟΜΟΛΟΓΙΑΣ

40

Γιάννα Παναγοπούλου - Μπέκα
*Διδάκτωρ Νομικής,
 Α' Αντιπρόεδρος ΔΣΘ
 g-panag@otenet.gr*

Ο πρόσφατος νόμος 4042/13.2.2012 είναι αποτέλεσμα της ανάγκης να ανταποκριθεί η χώρα μας στην υποχρέωση ενσωμάτωσης στην ελληνική έννομη τάξη δύο Οδηγιών της Ευρωπαϊκής Ένωσης που αφορούν α) στην ποινική προστασία του περιβάλλοντος (Οδηγία 2008/99/ΕΚ του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου της 17ης Νοεμβρίου 2008 «σχετικά με την προστασία του περιβάλλοντος μέσω ποινικού δικαίου») και β) στη θέσπιση και διαμόρφωση ενός αποτελεσματικού πλαισίου διαχείρισης αποβλήτων (Οδηγία 2008/98/ΕΚ του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου της 19ης Νοεμβρίου 2008 «για τα απόβλητα και την κατάργηση ορισμένων οδηγιών»). Δηλαδή ο στόχος αφενός η αποτελεσματική προστασία του περιβάλλοντος με τη θέσπιση αποτρεπτικών, αναλογικών και αποτελεσματικών κυρώσεων μέσω του ποινικού δικαίου και αφετέρου η θέσπιση μέτρων με τα οποία διασφαλίζεται η μείωση των αρνητικών συνεπειών για την υγεία και το περιβάλλον από την παραγωγή και διαχείριση των αποβλήτων.

Με τις διατάξεις των άρθρων 2 έως 9 εναρμονίζεται το εθνικό δίκαιο προς τις διατάξεις της Οδηγίας 2008/99/ΕΚ του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου της 17ης Νοεμβρίου 2008 «Σχετικά με την προστασία του περιβάλλοντος μέσω ποινικού δικαίου» και θεσπίζονται

αποτρεπτικές, αποτελεσματικές και αναλογικές κυρώσεις, μέσω του ποινικού δικαίου, για τις περιπτώσεις που προκαλείται ή ενδέχεται να προκληθεί ρύπανση ή υποβάθμιση του περιβάλλοντος, με σκοπό τη διασφάλιση της αποτελεσματικής ποινικής προστασίας. Με τις διατάξεις των άρθρων 10 έως 48 εναρμονίζεται το εθνικό δίκαιο προς τις διατάξεις της Οδηγίας 2008/98/ΕΚ του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου της 19ης Νοεμβρίου 2008 «για τα απόβλητα και την κατάργηση ορισμένων οδηγιών» και θεσπίζονται μέτρα για την προστασία του περιβάλλοντος και της ανθρώπινης υγείας, εμποδίζοντας ή μειώνοντας τις αρνητικές επιπτώσεις της παραγωγής και της διαχείρισης αποβλήτων και περιορίζοντας το συνολικό αντίκτυπο της χρήσης των πόρων και βελτιώνοντας την αποδοτικότητα της.

Η Ευρωπαϊκή Ένωση, η οποία σύμφωνα με το άρθρο 174 (παράγραφος 2) της Συνθήκης ΕΚ, μεριμνά για την εξασφάλιση υψηλού επιπέδου προστασίας του περιβάλλοντος και λαμβάνει τα απαραίτητα μέτρα που διασφαλίζουν την πλήρη εφαρμογή των κανόνων που θεσπίζει σχετικά με την προστασία του περιβάλλοντος –διατύπωση που θυμίζει το άρθρο 24 του ελληνικού Συντάγματος -- και τα κράτη – μέλη έχουν εκδώσει πολυάριθμες νομοθετικές πράξεις με στόχο την προστασία του περιβάλλοντος. Ωστόσο, η Ε. Ε. διαπίστω-

σε ότι οι κυρώσεις που έχουν θεσπίσει τα κράτη-μέλη δεν αρκούν πάντοτε για την αποτελεσματική εφαρμογή της κοινοτικής πολιτικής σχετικά με την προστασία του περιβάλλοντος.

Η οδηγία 2008/99/ΕΚ αφορά αποκλειστικά και μόνο αυτό που δεν μπορούν να επιτύχουν ικανοποιητικά τα κράτη-μέλη χωριστά, δηλαδή την καθιέρωση ενιαίου ελάχιστου πλαισίου ποινικής προστασίας για ολόκληρη την ΕΕ, μέσω του οποίου να είναι δυνατή η αποτελεσματικότερη προστασία του περιβάλλοντος, θεσπίζοντας παράλληλα κοινές αρχές και προσεγγίσεις για τα κράτη μέλη.

Με τις ρυθμίσεις της οδηγίας καθιερώνεται μια περιορισμένη προσέγγιση για τα κράτη-μέλη που αναφέρεται:

- στην εναρμόνιση ενός καταλόγου σοβαρών περιβαλλοντικών αδικημάτων, τα οποία πρέπει να θεωρούνται ποινικώς κολάσιμα σε όλη την Ευρωπαϊκή Ένωση, εφόσον διαπράττονται εκ προθέσεως ή, τουλάχιστον, λόγω βαρείας αμέλειας
- στην εναρμόνιση του πεδίου της ευθύνης των νομικών προσώπων και
- στην επιβολή σε βάρος τους ποινικών κυρώσεων,
- στην προσέγγιση των επιπέδων των προβλεπόμενων κυρώσεων με αποτελεσματικές, αναλογικές και αποτρεπτικές ποινικές κυρώσεις, ιδίως στα σοβαρά περιβαλλοντικά εγκλήματα.

Λόγω της σημασίας του εννόμου αγαθού του περιβάλλοντος στην κοινωνική ζωή, είναι προφανές ότι αυτός που καταστρέφει το περιβάλλον αναιρεί τις θεμελιώδεις προϋποθέσεις επιβίωσης του ανθρώπου. Ως εκ τούτου η προσφυγή στο ποινικό δίκαιο έχει κριθεί αναγκαία και σκόπιμη στις περισσότερες σύγχρονες νομοθεσίες. Είναι, επίσης, διαπιστωμένο ότι οι ποινικές κυρώσεις για τα περιβαλλοντικά αδικήματα έχουν επαρκώς αποτρεπτικό αποτέλεσμα κυρίως για τους ακόλουθους λόγους:

- α. η επιβολή ποινικών κυρώσεων είναι ενδεικτική της κοινωνικής αποδοκίμασής που διαφέρει ποιοτικά από τις διοικητικές κυρώσεις ή τους μηχανισμούς αποζημίωσης που προβλέπει το αστικό δίκαιο.
- β. οι διοικητικές ή άλλες οικονομικές κυρώσεις μπορεί να μην είναι αποτρεπτικές όταν οι δράστες δεν είναι φερέγγυοι ή, αντιθέτως, όταν

είναι οικονομικά ισχυροί τα μέσα για ποινικές έρευνες και διώξεις στο πλαίσιο και της αμοιβαίας δικαστικής αρωγής μεταξύ των κρατών μελών, είναι ισχυρότερα από τα προβλεπόμενα από το αστικό και το διοικητικό δίκαιο και ως εκ τούτου μπορούν να βελτιώσουν και να καταστήσουν πιο αποτελεσματικές τις εν λόγω διαδικασίες.

γ. τέλος, παρέχεται επιπλέον εγγύηση αμεροληψίας, επειδή οι αρμόδιες για τις έρευνες αρχές που προβλέπεται να συμμετάσχουν στις ποινικού χαρακτήρα έρευνες, είναι άλλες από τις διοικητικές αρχές που έχουν χορηγήσει τις άδειες εκμετάλλευσης των ρυπογόνων δραστηριοτήτων.

Η χώρα μας έχει «νομοθετική ιστορία» στην ποινική θωράκιση της προστασίας του περιβάλλοντος με τις διατάξεις του άρθρου 28 του ν. 1650/1986 «για την προστασία του περιβάλλοντος», μέσα από τις οποίες μάλιστα καθιερώθηκαν νέες μορφές ποινικών ρυθμίσεων με χαρακτηριστικότερη την αυτοτελή ποινική ευθύνη των νομικών προσώπων στις περιπτώσεις που η υποβάθμιση του περιβάλλοντος προερχόταν από τις δραστηριότητές τους. Μάλιστα, το μεγαλύτερο μέρος του κοινοτικού περιβαλλοντικού «κεκτημένου» που αφορά το περιβάλλον, έχει ενσωματωθεί στην εθνική νομοθεσία σύμφωνα με τις νομοθετικές εξουσιοδοτήσεις του ν. 1650/1986 και κατά συνέπεια τα φυσικά ή νομικά πρόσωπα που παραβαίνουν τις σχετικές ρυθμίσεις, έχουν ήδη ενταθεί ή εντάσσονται στο καθεστώς των ποινικών κυρώσεων του άρθρου 28. Έτσι το πεδίο εφαρμογής της ποινικής προστασίας του περιβάλλοντος σύμφωνα με την εθνική νομοθεσία (άρθρο 28 του ν. 1650/1986), είναι εκ των πραγμάτων ευρύτερο αυτού της κοινοτικής οδηγίας.

Από την κοινοτική νομοθεσία που αναφέρεται στα παραρτήματα Α και Β της οδηγίας 2008/99/ΕΚ, μόνο οι οδηγίες που αναφέρονται στην ταξινόμηση και επισήμανση επικίνδυνων ουσιών και παρασκευασμάτων, στην παραγωγή, επεξεργασία, χρήση και διάθεση πυρηνικών ουσιών ή άλλων ραδιενεργών υλικών, στην απόρριψη ή εισαγωγή ιοντίζουσας ακτινοβολίας στον αέρα, το έδαφος ή το νερό και στις εκπομπές αέριων ρύπων από τους κινητήρες οχημάτων, δεν είχαν ενσω-

ματωθεί στην εθνική νομοθεσία σύμφωνα με το ν. 1650/1986 αλλά με άλλες νομοθετικές εξουσιοδοτήσεις, χωρίς πρόβλεψη ποινικών κυρώσεων στους παραβάτες.

Με τις διατάξεις της Ενότητας Α' του ν. 4042/2012 εντάσσονται οι νομοθετικές πράξεις ενσωμάτωσης των ανωτέρω οδηγιών στο καθεστώς ποινικής προστασίας του άρθρου 28 του ν. 1650/1986.

Παράλληλα, ο Έλληνας νομοθέτης, αξιολογώντας την επιταγή του κοινοτικού νομοθέτη για θέσπιση και εφαρμογή αποτρεπτικών, αποτελεσματικών και αναλογικών κυρώσεων και προκειμένου να ανταποκριθεί πληρέστερα και πιο ολοκληρωμένα στις νέες απαιτήσεις και τους προανατολισμούς του κοινοτικού περιβαλλοντικού κεκτημένου, προέβη στην υιοθέτηση ενός νομοθετικού πλαισίου που στοχεύει:

- α. στην περαιτέρω βελτίωση, επί το αυστηρότερο, των υφιστάμενων ρυθμίσεων του άρθρου 28 του ν. 1650/1986, με την υιοθέτηση των αναγκαίων προς τούτο τροποποιήσεων, που θα διασφαλίζουν πιο αποτελεσματική περιβαλλοντική προστασία, σύμφωνα με τα σημαντικά δεδομένα
- β. στον εμπλουτισμό του Ποινικού Κώδικα και άλλης ποινικής νομοθεσίας με διατάξεις περιβαλλοντικής προστασίας
- γ. στη θέσπιση ειδικών δικονομικών διατάξεων σύμφωνα με τις οποίες οι Επιθεωρητές Περιβάλλοντος που έχουν συσταθεί με το άρθρο 9 του ν. 2947/2001 (Α'228), εξοπλίζονται με προανακριτικές αρμοδιότητες και ενδυναμώνεται ο ρόλος τους στην πρόληψη, την αποτροπή και την επέκταση των περιβαλλοντικών εγκλημάτων.

Στις σημαντικότερες ρυθμίσεις του ν. 4042/2012 αναφέρουμε τις διατάξεις των άρθρων 3, 4, 5, 6, 7, 8 και 9.

Στη διάταξη του άρθρου 3 (άρθρο 3 Οδηγίας 2008/99/ΕΚ) προσδιορίζονται κατ' ελάχιστο οι συμπεριφορές που αποτελούν ποινικό αδίκημα στο σύνολο των κρατών μελών της Ε. Ε., εφόσον διαπράττονται από πρόθεση ή οφείλονται σε βαριά αμέλεια. Επιδίωξη του κοινοτικού νομοθέτη είναι η κοινή προσέγγιση του επιπέδου των επιβαλλόμενων ποινών από τις νομοθεσίες των

κρατών μελών τουλάχιστον για τις ιδιαίτερα σοβαρές περιπτώσεις περιβαλλοντικού εγκλήματος Όλα σχεδόν τα αδικήματα προϋποθέτουν τη διάπραξη τους υπό «παράνομες» συνθήκες, θεωρώντας «παράνομη» κάθε πράξη η οποία παραβαίνει την νομοθεσία και τις κανονιστικές πράξεις που εκδίδονται σε εφαρμογή της με στόχο την προστασία του περιβάλλοντος. Στην παράγραφο (β) ορίζεται ως ειδικό αδίκημα η παράνομη μεταφορά αποβλήτων. Οι παράνομες μεταφορές αποβλήτων πρέπει να θεωρούνται ποινικά αδικήματα μόνο σε σοβαρές περιπτώσεις, δηλαδή όταν πραγματοποιούνται με κερδοσκοπικά κίνητρα και αφορούν ποσότητες που είναι αδύνατον να θεωρηθούν αμελητέες.

Το άρθρο 4 αναγνωρίζει ευθέως, σύμφωνα με την Οδηγία, την ποινική ευθύνη των νομικών προσώπων για αδικήματα τα οποία διαπράττονται επί ωφελεία τους από πρόσωπα τα οποία ενεργούν εξ ονόματος τους ή όταν τα εν λόγω πρόσωπα έχουν περιθώρια δράσης εξαιτίας ελλείψεων ως προς την επιτήρηση ή τον έλεγχο.

Με το άρθρο 5 (άρθρο 7 Οδηγίας 2008/99/ΕΚ) καθορίζονται ευθέως οι ποινές που επιβάλλονται στα νομικά πρόσωπα που έχουν ευθύνη σύμφωνα με το άρθρο 4, που είναι αυτές του άρθρου 28 του ν. 1650/1986, το οποίο βελτιώνεται και εμπλουτίζεται με νέες ρυθμίσεις, σύμφωνα με το άρθρο 7 του παρόντα νόμου, εισάγοντας αυστηρότερο πλαίσιο κυρώσεων για τα νομικά πρόσωπα από αυτό της κοινοτικής οδηγίας.

Με το άρθρο 6 διευρύνεται το πεδίο εφαρμογής του νόμου πέραν των παραβάσεων της νομοθεσίας που αναφέρεται στα παραρτήματα Α και Β, επιπλέον και για τις παραβάσεις της υπόλοιπης νομοθεσίας που έχει εκδοθεί σύμφωνα με τις νομοθετικές εξουσιοδοτήσεις του ν. 1650/1986, του ν. 3199/2003 (Α'280), του ν. 2939/2001 (Α' 179), του ν. 4014/2011 (Α'209), του ν. 3937/2011 (Α'60) και του προεδρικού διατάγματος 148/2009 (Α' 190), είτε αυτή αναφέρεται στην ενσωμάτωση και άλλων κοινοτικών οδηγιών είτε σε αμιγώς εθνικές νομοθετικές πράξεις. Η διάταξη της παραγράφου αυτής δεν εισάγει νέα ρύθμιση, είναι όμως αναγκαία γιατί αποδίδει την υφιστάμενη κατάσταση στην εθνική περιβαλλοντική νομοθεσία και ενοποιεί σε ένα νομοθετικό κείμενο την έννοια της ποινικής περιβαλλοντικής προστασίας

ώστε να αποφευχθούν ασάφειες και επικαλύψεις που θα την καθιστούσαν δυσεφάρμοστη.

Στη δεύτερη (2η) παράγραφο του άρθρου αυτού δίνεται ο ορισμός της ιθύνουσας θέσης. Η προσθήκη της έννοιας αυτής κρίθηκε προκειμένου να ενσωματωθεί στο εθνικό δίκαιο η έννοια της ιθύνουσας θέσης του άρθρου αρθρ. 6 παρ. 1 Οδηγίας 2008/99/ΕΚ, με την οποία συνδέονται ιδιαιτέρως σοβαρές συνέπειες όπως η «ποινική» ευθύνη νομικών προσώπων, η αυτοτελής ποινική ευθύνη του φυσικού προσώπου που έχει την εξουσία αντιπροσώπευσης, λήψης αποφάσεων και ελέγχου εντός του νομικού προσώπου. Η έννοια του όρου αυτού είναι χρήσιμη κατά κύριο λόγο για την εφαρμογή του άρθρου 28 του ν. 1650/1986 όπως τροποποιείται με το άρθρο 7 του παρόντα νόμου.

Στην τρίτη (3η) παράγραφο ορίζεται ρητά ότι τα περιγραφόμενα αδικήματα που απαριθμούνται στο άρθρο 3, ως ελάχιστες απαιτήσεις ποινικά κολάσιμων συμπεριφορών, εντάσσονται ευθέως στο ενιαίο καθεστώς τιμωρίας σύμφωνα τις διακρίσεις των ποινικών κυρώσεων του άρθρου 28 του ν. 1650/1986 όπως τροποποιείται με το άρθρο 7 του νέου νόμου. Με αυτόν τον τρόπο αποφεύγεται το ενδεχόμενο σύγχυσης των υποκειμενικών και αντικειμενικών υποστάσεων των όρθρων 3 και 7 του νόμου, εφόσον ισχύουν μόνο αυτές του άρθρου 28 ν. 1650/1986 όπως τροποποιείται με το άρθρο 7.

Με το άρθρο 7 τροποποιείται το άρθρο 28 του ν. 1650/1986 και συγκεκριμένα:

Με την παράγραφο 1 αντικαθίσταται η παράγραφος 1 του άρθρου 28 ν. 1650/1986. Η νέα παράγραφος 1 είναι το πρώην εδάφιο β' της πρώην παραγράφου 1, όπου για το αξιόποιο που προκαλεί η άσκηση δραστηριότητας ή επιχείρησης, που δεν έχει ελεγχθεί ως προς τις περιβαλλοντικές της επιπτώσεις, απαιτείται να έχει επέλθει και υποβάθμιση του περιβάλλοντος.

Με την παράγραφο 2 αντικαθίσταται η παράγραφος 2 του άρθρου 28 ν. 1650/1986. Το νέο εδάφιο Α' της παραγράφου 2 είναι το εδάφιο Α' της πρώην παραγράφου 1 με το οποίο θεσπίζεται το βασικό έγκλημα κατά του περιβάλλοντος και καθιερώνεται ποινική μεταχείριση αντίστοιχη με αυτήν, που επιφυλάσσεται για τα κοινώς επι-

κίνδυνα εγκλήματα του Ποινικού Κώδικα (αρθρ. 264 επ. ΠΚ) καθόσον ο δράστης προκαλεί, με την πράξη ή την παράλειψη του, «κοινό κίνδυνο» (καθώς και τα εγκλήματα κατά της ζωής και της σωματικής ακεραιότητας και υγείας (αρθρ. 299 επ., 308επ. ΠΚ). Το νέο εδάφιο β' είναι η πρώην παράγραφος 2.

Η ειδική πρόβλεψη για τέλεση από αμέλεια δεν καταλαμβάνει τη νέα παράγραφο 1 διότι η άσκηση δραστηριότητας κλπ χωρίς άδεια προφανώς δεν μπορεί να τελεστεί από αμέλεια.

Με το νέο εδάφιο γ' προβλέπεται για πρώτη φορά προνομιούχος μορφή του βασικού εγκλήματος προκειμένου να καλυφθούν ελαφρές περιπτώσεις ρύπανσης κλπ ενώ κρίνεται ότι η περιορισμένη ρύπανση από αμέλεια δεν πρέπει να είναι αξιόποινη.

Με την παράγραφο 3 αντικαθίσταται η παράγραφος 3 του άρθρου 28 ν. 1650/1986. Με τα στοιχεία Α' και Β' του εδαφίου Α' συνδέεται για πρώτη φορά το βασικό έγκλημα με την επιδίωξη οικονομικού οφέλους συνιστώντας μαζί διακεκριμένη και ιδιαιτέρως διακεκριμένη περίπτωση, αντίστοιχα, γιατί παρατηρήθηκε από τους Επιθεωρητές Περιβάλλοντος ότι η παράνομη διαχείριση και διάθεση, κυρίως, κάθε είδους αποβλήτων αποτελεί ιδιαίτερα προσοδοφόρα δραστηριότητα νέας τάξης επιχειρηματιών. Με το στοιχείο γ' εισάγεται για πρώτη φορά διακεκριμένη περίπτωση με βάση τον κίνδυνο σοβαρής ή ευρείας ρύπανσης ή υποβάθμισης ή σοβαρής ή ευρείας οικολογικής και περιβαλλοντικής διατάραξης ή καταστροφής, ενώ με το στοιχείο ε' ιδιαιτέρως διακεκριμένη περίπτωση αν η ανωτέρω σοβαρή προσβολή πράγματι επήλθε.

Κατά τα λοιπά στα στοιχεία δ' και ε' επαναλαμβάνονται, προς το αυστηρότερο, οι διατάξεις της πρώην παραγράφου 3, με συστηματικότερο τρόπο (κίνδυνος [δ']- επακόλουθο [ε']). Με το νέο εδάφιο β' προβλέπεται η τέλεση των εγκλημάτων των στοιχείων γ', δ' και ε' από αμέλεια κατά το πρότυπο των κοινώς επικίνδυνων εγκλημάτων. Η ειδική πρόβλεψη για τέλεση από αμέλεια δεν καταλαμβάνει τις πράξεις των στοιχείων α' και β' διότι η επιδίωξη οικονομικού οφέλους προφανώς δεν μπορεί να τελεστεί από αμέλεια.

Με την παράγραφο 4 αντικαθίσταται η παράγραφος 5 του άρθρου 28 ν. 1650/1986. Τα νέα

εδάφια α' και β' της παραγράφου 5 είναι τα εδάφια α' και β' της πρώην παραγράφου 5 προσαρμοσμένα σύμφωνα με τις διατάξεις του άρθρου 6 της Οδηγίας 2008/99/ΕΚ και την έννοια της ιθύνουσας θέσης. Με τα νέα εδάφια γ', δ' και ε' εισάγεται και ρυθμίζεται, σύμφωνα με τις διατάξεις των άρθρων 6 παρ. 2 και 7 της Οδηγίας 2008/99/ΕΚ η λεγόμενη «ποινική» ευθύνη των νομικών προσώπων κατά το πρότυπο του άρθρου 10 του ν. 3560/2007 και άρθρου 8 του ν. 3666/2008, με τα οποία ρυθμίζονται ανάλογες περιπτώσεις. Πρέπει να τονισθεί ότι οι στο άρθρο 30 ν. 1650/1986 προβλεπόμενες διοικητικές κυρώσεις φαίνεται να καλύπτουν την απαίτηση για penalties for legal persons αλλά κρίνεται ότι ο όρος «τέλεσης προς όφελος νομικού προσώπου» (άρθρο 6 παρ. 2 της Οδηγίας 2008/99/ΕΚ) δεικνύει ότι απαιτείται η θέσπιση ιδιαίτερης κύρωσης («ποινής») για το νομικό πρόσωπο.

Με την παράγραφο 5 αντικαθίσταται η παράγραφος β' του άρθρου 28 ν. 1680/1986, η οποία διατηρείται κατά το πρότυπο των κοινώς επικίνδυνων εγκλημάτων, με τροποποίηση της παραπομπής (στις νέες παραγράφους 1 και 2) και του περιεχομένου ώστε να ανταποκρίνεται στις νέες υποστάσεις (βλ. νέα παρ. 2 εδ. τελ. και νέα παρ. 5 του αρ. 28 όπως τροποποιείται με το αρ. 7, πχ με εντολή ή για λογαριασμό του φυσικού προσώπου που κατέχει ιθύνουσα θέση) και στο περιεχόμενο των ορισμών (αρθρ. 2).

Με την παράγραφο 6 εμπλουτίζονται οι ρυθμίσεις της παραγράφου 7 του άρθρου 28 ν. 1650/1986, με τη διεύρυνση της δυνατότητας να παραστούν ως πολιτικοί ενάγοντες στην ποινική δίκη και το Γεωτεχνικό Επιμελητήριο της Ελλάδος, τα πανεπιστήμια, άλλοι επιστημονικοί φορείς, δικηγορικοί σύλλογοι, φορείς διαχείρισης προστατευόμενων περιοχών, μη κυβερνητικές οργανώσεις και φυσικά πρόσωπα, ανεξάρτητα αν έχουν υποστεί περιουσιακή ζημία.

Στην παράγραφο 1 του άρθρου 8 προβλέπεται το ενδεχόμενο τα κακουργήματα κατά του περιβάλλοντος να τελούνται στο πλαίσιο εγκληματικής οργάνωσης και σκοπείται η ενεργοποίηση του σχετικού μηχανισμού για την αντιμετώπιση του φαινομένου.

Με την παράγραφο 2 σκοπείται η αποστέρηση των υπαιτίων κλπ από έσοδα που τυχόν απέκτησαν

από αδικήματα κατά του Περιβάλλοντος με την ενεργοποίηση επίσης του σχετικού μηχανισμού.

Με την παράγραφο 3 σκοπείται να καταστεί αποτελεσματικότερη η διερεύνηση των κακουργημάτων κατά του περιβάλλοντος με τη δυνατότητα άρσης του απορρήτου των επικοινωνιών.

Με την παράγραφο 1 του άρθρου 9 εξοπλίζονται οι Επιθεωρητές Περιβάλλοντος, που είναι οι κυρίως επιφορτισμένοι με τη διερεύνηση των σχετικών εγκλημάτων, με καθεστώς ειδικού προανακριτικού υπαλλήλου. Επιπλέον κρίνεται, λόγω του περιορισμένου αριθμού και των εξειδικευμένων γνώσεων τους, ότι οι Επιθεωρητές Περιβάλλοντος πρέπει να έχουν πανελλήνια αρμοδιότητα και να εξετάζονται το ακροατήριο, κατά το πρότυπο των τελωνειακών σύμφωνα με το ν. 2960/2001 (Α' 265), έστω και αν διενήργησαν ή συμμετείχαν οι ίδιοι σε ανακριτικές πράξεις. Η εξέταση τους ως μάρτυρες στην διαδικασία στο ακροατήριο, συμβάλλει λόγω των εξειδικευμένων γνώσεων που διαθέτουν, στη διεξαγωγή «δίκαιης δίκης», για τον κατηγορούμενο. Στο πλαίσιο αυτό, οι Επιθεωρητές Περιβάλλοντος που διενήργησαν ελεγκτικό έργο στη διοικητική διαδικασία, δεν μπορούν να εξετασθούν ως μάρτυρες και στην ποινική δίκη.

Με τις παραγράφους 2 («ειδικές ανακριτικές πράξεις») και 3 («προστασία μαρτύρων») επιδιώκεται να καταστεί αποτελεσματικότερη η διερεύνηση των κακουργημάτων κατά του περιβάλλοντος.

Με την παράγραφο 4 με τη διάταξη παρέχεται περαιτέρω διευκόλυνση στους προανακριτικούς υπάλληλους, συμπεριλαμβανομένων των Επιθεωρητών Περιβάλλοντος, για την απρόσκοπτη έρευνα προσώπων που διενεργούν πράξεις διαχείρισης αποβλήτων (συλλογή, μεταφορά, αποθήκευση, διάθεση και αξιοποίηση), χωρίς οι ενέργειες τους να θεωρούνται άδικες. Την ίδια ευχέρεια έχουν και οι ιδιώτες που ενεργούν κατ' εντολή των ανωτέρω υπαλλήλων με την προϋπόθεση ότι παράλληλα θα πρέπει να ειδοποιούν και τον αρμόδιο Εισαγγελέα Πλημμελειοδικών. Παράλληλα οι ανωτέρω Προανακριτικοί υπάλληλοι έχουν την ευχέρεια μετά από καταγγελία να διενεργούν έρευνες σε μεταφορικά μέσα για τη διερεύνηση της νόμιμης διακίνησης αποβλήτων, χωρίς οι ενέργειες τους να θεωρούνται άδικες.

Με την παράγραφο 5 καθιερώνεται αρμοδιό-

τητα του Τριμελούς Εφετείου για τα κακουργήματα κατά του περιβάλλοντος λόγω της δυσχέρειας των συνήθως αντιμετωπιζόμενων ζητημάτων κατά την εφαρμογή των διατάξεων του νόμου 1650/1986, των κατ' εξουσιοδότηση του εκδιδόμενων πράξεων και της λοιπής περιβαλλοντικής νομοθεσίας.

Στο άρθρο 10 ορίζονται με σαφήνεια ποια απόβλητα εξαιρούνται από το πεδίο εφαρμογής του παρόντος νόμου, δηλαδή, ποια απόβλητα δεν ρυθμίζονται με τις διατάξεις του παρόντος και διέπονται από άλλες νομοθεσίες. Τέτοια απόβλητα είναι τα ραδιενεργά, τα αποκατακλιμακωμένα εκρηκτικά τα εξορυκτικά, τα λύματα, τα αέρια απόβλητα, τα ζωικά υποπροϊόντα κλπ.

Τέλος με το άρθρο 37 θεσπίζονται οι ποινικές και διοικητικές κυρώσεις, οι οποίες επιβάλλονται σε οποιοδήποτε φυσικό ή νομικό πρόσωπο γίνεται υπαίτιος παράβασης, με πράξη ή παράλειψη, των διατάξεων του νόμου και ειδικότερα των άρθρων 14 και 29 καθώς και των κανονιστικών πράξεων που εκδίδονται κατ' εξουσιοδότηση αυτού.

Ειδικότερα επιβάλλονται ποινές φυλάκισης ή/και χρηματική ποινή, ή/και προσωρινή ή οριστική διακοπή λειτουργίας της συγκεκριμένης δραστηριότητας, κατ' εφαρμογή των άρθρων 28 και 30 αντίστοιχα του ν. 1650/1986, όπως έχουν τροποποιηθεί και ισχύουν, σε οποιονδήποτε προκαλεί ρύπανση ή υποβαθμίζει το περιβάλλον με πράξη ή παράλειψη κατά τη διαχείριση αποβλήτων ή ασκεί δραστηριότητα ή επιχείρηση χωρίς την απαιτούμενη άδεια. Επίσης, προβλέπεται η επιβολή χρηματικού προστίμου εις βάρος των Δήμων ή των νομικών προσώπων που συστήνουν οι ΟΤΑ για τη διαχείριση των αποβλήτων, οι οποίοι χρησιμοποιούν Χώρους Ανεξέλεγκτης Διάθεσης Απορριμμάτων (ΧΑΔΑ).

Το ύψος του εν λόγω προστίμου προσδιορίζεται σύμφωνα με το άρθρο 30 του ν. 1650/1986, όπως έχει τροποποιηθεί και ισχύει. Οι κυρώσεις που επιβάλλονται με τη διάταξη αυτή είναι ανεξάρτητες από άλλες ποινικές ή διοικητικές διατάξεις της κείμενης νομοθεσίας, όπως για παράδειγμα το άρθρο 17 του ΠΔ 148/2009 και το άρθρο 15 της ΚΥΑ. 50910/2727/2003. Ποσοστό 40% επί του ανωτέρω προστίμου περιέρχεται στο Δημόσιο στον Κωδικό Αριθμό Εισόδου 3739

«Λοιπά πρόστιμα και χρηματικές ποινές επιβαλλόμενες από δικαστήρια και δημόσιες αρχές». Το υπόλοιπο 60% θα περιέρχεται στο Πράσινο Ταμείο και θα διατίθεται αποκλειστικά για τους σκοπούς που περιγράφονται στην παράγραφο 3 του άρθρου 30 του νόμου 1650/1986, όπως τροποποιήθηκε και ισχύει.

ΠΑΡΑΤΗΡΗΣΕΙΣ

Παρατήρηση πρώτη: οι απειλούμενες κυρώσεις, είναι πλέον ανάλογες προς την αξία του εννόμου αγαθού, ως θεμελιώδους κοινωνικού αγαθού, και βαρύτητα των προσβολών του, ενώ καθορίζονται αποτελεσματικά αποτρεπτικές κυρώσεις για τους υπεύθυνους, για τη λήψη των αποφάσεών τους εκπροσώπους των νομικών προσώπων, που διαπράττουν εγκλήματα ρύπανσης του περιβάλλοντος, όπως, πολύ μεγαλύτερα πλαίσια στερητικών της ελευθερίας ποινών, δημοσίευση της καταδικαστικής απόφασης, κατάσχεση και δήμευση του περιουσιακού οφέλους του δράστη από το έγκλημα και στέρηση πολιτικών δικαιωμάτων ως παρεπόμενες ποινές.

Παρατήρηση δεύτερη: επεκτάθηκε, υπέρμετρα κατά τη γνώμη μας, ο κύκλος των προσώπων που εισέρχονται στην ποινική δίκη με την ιδιότητα του πολιτικώς ενάγοντος, για την υποστήριξη της κατηγορίας και την αποκατάσταση των πραγμάτων στην πρότερη κατάσταση, καθώς πέρα από το Δημόσιο, το Τεχνικό Επιμελητήριο και τους Οργανισμούς Τοπικής Αυτοδιοίκησης, επιτρέπεται πλέον σε πανεπιστήμια, ιατρικούς συλλόγους, Δικηγορικούς Συλλόγους αλλά και φυσικά πρόσωπα. Η "απελευθέρωση" όμως των δικαιουμένων να παραστούν ως πολιτικώς ενάγοντες, χωρίς εχέγγμα, προϋποθέσεις και δικονομικές εγγυήσεις θα προκαλέσει σοβαρά πρακτικά προβλήματα. Και οι Ιταλικός και Γαλλικός Κώδικας Ποινικής Δικονομίας προχώρησαν σε ενίσχυση των δικονομικών εγγυήσεων για τον πολιτικώς ενάγοντα από εικοσαετίας και δέχεται την παράσταση πολιτικής αγωγής από νομικά πρόσωπα και ενώσεις προσώπων, έθεσε όμως όρους, προϋποθέσεις και εχέγγμα όπως να έχουν σκοπό υπαρξής τους την προστασία κοινωνικών εννόμων αγαθών που προσβλήθηκαν από το έγκλημα, να έχουν συσταθεί νομότυπα, πριν από την τέλεση της αξιόποινης πράξης, με καταστατικό σκοπό την προ-

στασία των εννόμων αγαθών που προσβλήθηκαν από αυτήν (άρθρο 91 παρ. 1 ΚΠΔ).

Παρατήρηση τρίτη: Αναγνωρίζεται ευθέως ποινική ευθύνη των νομικών προσώπων για αδικήματα τα οποία διαπράττονται επ' ωφελεία τους από πρόσωπα τα οποία ενεργούν εξ ονόματός τους ή όταν τα εν λόγω πρόσωπα έχουν περιθώρια δράσης εξαιτίας ελλείψεων ως προς την επιτήρηση ή τον έλεγχο. Με δεδομένο το γεγονός ότι βασικοί ρυπαντές είναι νομικές προσωπικότητες, βιομηχανικές μονάδες, πολυπρόσωποι και πολυεθνικοί οργανισμοί και εν γένει οικονομικά και υπερεθνικά ίσως συμφέροντα, με συγκλίνουσα δράση πολλών στην παραγωγή του εγκληματικού αποτελέσματος, η συγκεκριμένη νομοθετική επιλογή, της καθιέρωσης δηλαδή της ποινικής ευθύνης των νομικών προσώπων, που είχε εισαγάγει ήδη δειλά και ο ν. 1650/1986, είναι θετική εξέλιξη.

Παρατήρηση τέταρτη: Πάντως, ο νομοθέτης και με το ν. 4042/12 δεν τόλμωσε κάποιες σημαντικές αλλαγές που μπορούσε άμεσα, να επιφέρει στο ελληνικό περιβαλλοντικό ποινικό δίκαιο και οι οποίες έχουν προταθεί και από την Ελληνική Εταιρία Ποινικού Δικαίου και από τους θεωρητικούς του ποινικού περιβαλλοντικού δικαίου και συγκεκριμένα:

1. την ένταξη των βασικών προσβολών του περιβάλλοντος σε ενιαίο κεφάλαιο στον Ποινικό Κώδικα, στον πυρήνα δηλαδή της ποινικής μας νομοθεσίας, όπου προστατεύονται τα βασικά αγαθά του συστήματος των αξιών κάθε ανθρώπινης κοινωνίας και στα ανώτατα κλιμάκια της ιεραρχίας των εννόμων αγαθών. Η ένταξη, επομένως, στο Ειδικό Μέρος του Ποινικού Κώδικα, ενός κεφαλαίου, ειδικά αφιερωμένου στην προστασία των περιβαλλοντικών στοιχείων, είναι ανεκπλήρωτη υποχρέωση του νομοθέτη. Μια τέτοια επιλογή θα συμβαδίζει και με τις επιταγές του άρθρου 7 παρ. 1 του Συντάγματος (n.c.n.p.s.l.c.).
2. τον καθορισμό πλαισίου ποινικής ευθύνης των υπαλλήλων της διοίκησης, ως προς τις σχετικές με την προστασία του περιβάλλοντος παραβάσεις των καθηκόντων τους, που θα περιλαμβάνουν την πλημμελή εκτέλεση των καθηκόντων τους και από αμέλεια, την αδιαφορία και την κατάχρηση εξουσίας, η οποία πρέπει

να στεγαστεί στον Ποινικό Κώδικα, στο ίδιο κεφάλαιο για τα εγκλήματα κατά του περιβάλλοντος. Και αυτό διότι η ποινική καταστολή των εγκλημάτων κατά του περιβάλλοντος εξαρτάται, εν πολλοίς, από τη χορήγηση ή μη άδειας αλλά και από την προχειρότητα των διοικητικών ρυθμίσεων. Η ίδια, λοιπόν, η χορήγηση άδειας βλαπτικής για το περιβάλλον, μπορεί και πρέπει να αποτελέσει αντικείμενο ποινικού ενδιαφέροντος (τιμωρία του παρέχοντος, μη άρση του αδίκου της πράξης για το λήπτη).

3. την καθιέρωση των σοβαρών περιβαλλοντικών εγκλημάτων ως διεθνών εγκλημάτων, με όλες τις συνέπειες ουσιαστικού και δικονομικού δικαίου, τις οποίες συνεπάγεται αυτός ο χαρακτηρισμός. Για την υλοποίηση αυτής της θέσης αρκούσε μόνον η προσθήκη στον κατάλογο των εγκλημάτων του άρθρου 8 ΠΚ και των εγκλημάτων κατά του περιβάλλοντος.

Συνοψίζοντας, επισημαίνω ότι είναι πολύ θετική εξέλιξη η επελθούσα ενοποίηση της ποινικής νομοθεσίας για την προστασία του περιβάλλοντος σε ευρωπαϊκό επίπεδο, με την ενσωμάτωση της Οδηγίας 2008/99/ΕΚ, τη στιγμή μάλιστα που πρόκειται για έγκλημα όχι μόνο με τοπικές, αλλά με διασυνοριακές, ακόμα και διηπειρωτικές επιπτώσεις, όπως θετική εξέλιξη είναι και ότι επήλθαν νομοθετικές αλλαγές και βελτιώσεις της ποινικής νομοθεσίας για την προστασία του περιβάλλοντος, με υιοθέτηση μέτρων τα οποία θα περιορίζουν, τουλάχιστον, τα προβλήματα άσκησης δραστηρικής αντεγκληματικής πολιτικής και θα ανταποκρίνονται στις σύγχρονες κοινωνικές αξιώσεις ουσιαστικής προστασίας, αυτού του κορυφαίου, κοινωνικού εννόμου αγαθού, κεφαλαιώδους αξίας και βαρύτητας.

Βέβαια, με δεδομένο ότι τα εγκλήματα κατά του περιβάλλοντος είναι οικονομικά εγκλήματα και η εξιχνίασή τους ή μη σχετίζεται ευθέως με τη δράση ή την αδιαφορία και τη σκόπιμη παράλειψη των ελεγκτικών μηχανισμών του κράτους, γίνεται αμέσως αντιληπτό ότι, αν δεν ξεπεραστούν οι κοινωνικές και πολιτικές αντιστάσεις στην εφαρμογή των σχετικών ρυθμίσεων και αν δεν αναλάβουν δράση οι ελεγκτικοί μηχανισμοί, τα αναμενόμενα αποτελέσματα θα παραμένουν απογοητευτικά.

Η ΔΙΑΜΕΣΟΛΑΒΗΣΗ ΤΟΥ ΣΥΝΗΓΟΡΟΥ ΤΟΥ ΠΟΛΙΤΗ ΣΕ ΘΕΜΑΤΑ ΠΡΟΣΤΑΣΙΑΣ ΤΟΥ ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝΤΟΣ:

Προοπτικές για την Αντιμετώπιση της Κακοδιοίκησης

Χαρίκλεια Αθανασοπούλου

Δικηγόρος,
Δρ. Νομικής,

Ειδική Επιστήμονας στον Κύκλο Ποιότητας
Ζωής του Συνηγόρου του Πολίτη

Θα σας μιλήσω για το τι κάνει ο «Συνήγορος του Πολίτη» για τα θέματα προστασίας του περιβάλλοντος και πώς αντιμετωπίζουμε τα μεγάλα περιβαλλοντικά προβλήματα που προκύπτουν.

Όπως είπε και ο κύριος Πρόεδρος στην εισήγησή του, όταν λέμε περιβάλλον, οι προσφυγές και οι αιτήσεις προς το «Συνήγορο» αφορούν όλο το περιβάλλον, και το δομημένο, το οικιστικό, το φυσικό και πολιτιστικό περιβάλλον.

Ο «Συνήγορος», όπως γνωρίζετε, είναι μια ανεξάρτητη συνταγματικά κατοχυρωμένη αρχή η οποία ιδρύθηκε το 1998 και ο σκοπός της είναι να αποτελεί έναν εξωδικαστικό ελεγκτικό μηχανισμό. Ασκεί έλεγχο νομιμότητας όπου υπάρχει κακοδιοίκηση. Δηλαδή, ελέγχει τα φαινόμενα κακοδιοίκησης στη δημόσια διοίκηση, τοπική αυτοδιοίκηση και σε όλους τους οργανισμούς, στα ΝΠΔΔ όπου το δημόσιο έχει την πλειοψηφία.

Ο ιδρυτικός του Νόμος είναι ο 2477/97 και ο νεότερος Νόμος είναι ο 3094/03. Διέπεται από ένα συγκεκριμένο νομικό πλαίσιο και έχει συγκεκριμένες αρμοδιότητες. Αυτό σημαίνει ότι δεν είναι απεριόριστες οι αρμοδιότητες του «Συνηγόρου του Πολίτη» και όσες φορές οι πολίτες έρχονται σε μας νομίζοντας ότι έχουμε άλλα πρόσθετα καθήκοντα, καταγγελτικά, ανακριτικά, ούτε εκτελεστικές πράξεις εκδίδουμε ούτε επιβάλλουμε πρόστιμα γιατί δεν είναι αυτή η αποστολή του «Συνηγόρου του Πολίτη» πουθενά στους

156 θεσμούς που υπάρχουν γενικά σε όλο τον κόσμο σαν «Συνήγορος» η αποστολή του είναι συγκεκριμένη.

Τι κάνει; Διαμεσολαβεί. Τι σημαίνει διαμεσολάβηση; Δεν σημαίνει ότι είναι κάτι άμεσο. Διαμεσολάβηση σημαίνει παίρνει χρόνο. Παίρνει χρόνο αλλά μπορεί να φέρει επιτυχή αποτελέσματα για την τήρηση της νομιμότητας και την καταπολέμηση της κακοδιοίκησης.

Δεν είναι αρμόδιος για θέματα που αφορούν ιδιωτικές διαφορές και για υποθέσεις που εκκρεμούν ενώπιον δικαστικών αρχών ή δικαστηρίου. Αυτό σημαίνει ότι όταν κάποια υπόθεση εκκρεμεί στο δικαστήριο, ο «Συνήγορος» οφείλει να απέχει αναμένοντας τη δικαστική απόφαση την οποία σέβεται και πρέπει να την εφαρμόσει.

Δεν ελέγχει επίσης και θέματα επιχειρησιακής κατάστασης των υπαλλήλων του Δημοσίου, κάτι που δεν αφορά την εισήγησή μας στη συγκεκριμένη περίπτωση.

Ο κύκλος που υπηρετώ από το 2001 είναι ο κύκλος «ποιότητα ζωής», που αφορά καθαρά τα περιβαλλοντικά προβλήματα. Η υποβολή αναφοράς θα πρέπει να είναι αυτοτελής αναφορά στο «Συνήγορο», όχι απλή κοινοποίηση, να περιέχει συνοπτικά το πρόβλημα, ποια είναι η εμπλεκόμενη υπηρεσία και ποιες ενέργειες έχουν γίνει. Βασική προϋπόθεση είναι να έχει προσφύγει προηγουμένως ο πολίτης με έγγραφη αίτηση προς την αρμόδια αρχή και να μην έχει λάβει κά-

ποια απάντηση.

Τα βασικά προβλήματα που εξετάζουμε είναι στο οικιστικό, φυσικό και πολιτιστικό περιβάλλον. Ενδεικτικές περιπτώσεις επέμβασης του «Συνήγορου» είναι σε θέματα πρόσβασης στην περιβαλλοντική πληροφόρηση, θέματα που αφορούν υποδομές, βασικά έργα, ΧΑΔΑ, ποιότητα του πόσιμου νερού -πρόσφατα είχαμε και μία πολύ σημαντική υπόθεση στα Οινόφυτα, ποια είναι η ποιότητα του πόσιμου νερού σε αυτές τις περιπτώσεις και ο «Συνήγορος» είχε κάνει μία πολύ σημαντική παρέμβαση γι' αυτό το θέμα.

Έχουμε τις πολεοδομικές παραβάσεις, με τα αυθαίρετα. Τώρα υπάρχει ένα νέο νομικό πλαίσιο, όπου υπάρχει η διαδικασία τακτοποιήσεων με το 4014/11. Μεγάλο ζήτημα αφορά τις δεσμεύσεις ιδιοκτησίας, είτε για πολεοδομικούς είτε για αρχαιολογικούς λόγους, αδειοδοτήσεις επιχειρήσεων και θέματα που αφορούν εγκατάσταση κεραιών κινητής τηλεφωνίας.

Τώρα έχω ένα πίνακα με στατιστικά στοιχεία του 2011, όπου βλέπουμε αύξηση των αναφορών που αφορούν προσβολές, προβλήματα γενικά στο οικιστικό περιβάλλον εν γένει. Δηλαδή, θα πρέπει να είναι το 85% των αναφορών του κύκλου αφορούν το οικιστικό περιβάλλον, το 10% προσβολές στο φυσικό περιβάλλον κι ένα 5% το πολιτιστικό περιβάλλον, προστασία μνημείων, παραδοσιακών οικισμών.

Με ποιο τρόπο ενεργεί; Η διαμεσολάβησή μας γίνεται πάντοτε με έγγραφο. Μπορεί να γίνει με διενέργεια αυτοψίας. Λόγω της έλλειψης οικονομικών πόρων πλέον ο «Συνήγορος» δεν κάνει εξόδους σε άλλες πόλεις, παραμένει στην Αθήνα και δεν μπορούμε πλέον να κάνουμε αυτοψίες ή επισκέψεις εύκολα σε άλλες πόλεις εκτός Αθηνών.

Αν διαπιστωθεί πρόβλημα κακοδιοίκησης, μπορεί να συντάξουμε πόρισμα ή πορισματικό έγγραφο και στο τέλος όλες αυτές οι προτάσεις ή ομαδοποιούνται αναφορές, ένας κύκλος αναφορών και συντάσσουμε μία ειδική έκθεση όπου εκεί έχουμε όλες τις προτάσεις μας, νομοθετικές προτάσεις, στο νομικό πλαίσιο που ισχύει και στο τέλος στην ετήσια έκθεση παρουσιάζονται οι βασικοί άξονες και οι βασικές υποθέσεις που μας απασχόλησαν μέσα σε ένα έτος καθώς και προτάσεις που απευθύνονται προς τα κεντρικά Υπουργεία, προς την κεντρική Διοίκηση, για αλλαγή, τροποποίηση νο-

μοθεσίας και οτιδήποτε άλλο προτείνει ο «Συνήγορος» για να αντιμετωπιστούν τα φαινόμενα κακοδιοίκησης και να αποκατασταθεί η νομιμότητα.

Θέλω να επαναλάβω ότι ο «Συνήγορος» δεν εκδίδει εκτελεστικές πράξεις. Απλά απευθύνει συστάσεις προς τη Διοίκηση, υποδείξεις, για την τήρηση της νομιμότητας.

Ένα άλλο όπλο που έχει ο «Συνήγορος» είναι η δημοσιοποίηση των σημαντικών υποθέσεων και σε κάποιες υποθέσεις προβλέπεται από τη νομοθεσία του και μια αυτεπάγγελτη παρέμβαση όταν υπάρχει ένα σοβαρό πρόβλημα που δεν έχει αντιμετωπιστεί και δεν έχει κατατεθεί αναφορά από πολίτες.

Τώρα, τα επιχειρήματα που χρησιμοποιούμε είναι μόνο νομικά. Θα πρέπει να τηρηθεί η νομιμότητα, να μην υπάρχει παρανομία. Γενικά είναι πολλές οι αιτίες κακοδιοίκησης και αυτό είναι μία αιτία για την οποία συσσωρεύονται πάρα πολλές υποθέσεις στα διοικητικά δικαστήρια και στο ΣτΕ. Γιατί; Γιατί η διοίκηση συνεχίζει να εκδίδει παράνομες διοικητικές πράξεις.

Μετά, έχουμε πάρα πολλά οργανωτικά προβλήματα στις υπηρεσίες. Έχουμε μεγάλο αριθμό εμπλεκόμενων φορέων, έλλειψη συντονισμού τους, υπάρχει ένα ζήτημα που αφορά την πολυνομία, νομοθετικά κενά, ασάφειες, υπάρχουν αλληλοσυγκρουόμενες διατάξεις, καθυστερήσεις στην εφαρμογή της νομοθεσίας, καθυστερήσεις ως προς την έκδοση κανονιστικών αποφάσεων ή εγκυκλίων.

Υπάρχει ανεπαρκής εποπτεία, μη επιβολή κυρώσεων από τις αρχές και στο πεδίο της περιβαλλοντικής νομοθεσίας, διαπιστώνουμε ότι υπάρχει μία ελλιπής εφαρμογή της κοινοτικής νομοθεσίας. Αυτό σημαίνει ότι μπορεί μεν η οδηγία να έχει ενσωματωθεί στο ελληνικό Δίκαιο, μπορεί να έχει ενσωματωθεί ελλιπώς, μπορεί όμως να μην έχει ενσωματωθεί και να καθυστερεί η ενσωμάτωσή της, η εφαρμογή της.

Άλλες αιτίες κακοδιοίκησης που συναντάμε πάρα πολύ έντονα και το τελευταίο διάστημα είναι η μη συμμόρφωση της Διοίκησης προς τις δικαστικές αποφάσεις, τις αμετάκλητες και τις τελεσίδικες δικαστικές αποφάσεις κάτι που έχει ως αποτέλεσμα πολλά φυσικά πρόσωπα να προσφεύγουν στο Δικαστήριο Δικαιωμάτων του Ανθρώπου και να δικαιώνονται για παραβίαση του

■ Γενική εικόνα κοινού

άρθρου 6, παράγραφος 1 για την εύλογη δίκη και του άρθρου 13 της Ευρωπαϊκής Σύμβασης για τα Δικαιώματα του Ανθρώπου.

Αυτό είναι ένα μεγάλο πρόβλημα που υπάρχει και ο «Συνήγορος» προσπαθεί όσο μπορεί με τις υποδείξεις του προς τη Διοίκηση να αντιμετωπίσει αυτό το ζήτημα που αφορά τη μη συμμόρφωση προς τις αμετάκλητες και τις τελεσίδικες δικαστικές αποφάσεις.

Ένα άλλο ζήτημα που είναι αρκετά πρόσφατο είναι μετά το πρόγραμμα του «Καλλικράτη» ότι δεν υπήρξε σωστή οργάνωση των υπηρεσιών της τοπικής αυτοδιοίκησης με αυτό να συνεπάγεται πάρα πολλές καθυστερήσεις ως προς τη ρύθμιση υποθέσεων που αφορούσαν θέματα πολεοδομικά, φυσικού περιβάλλοντος γενικά.

Και ένα άλλο επιχείρημα που έχει πλέον η Διοίκηση απέναντί μας και μας αντιτάσσει είναι ότι δεν υπάρχουν πόροι, χρήματα, ούτε και από την τοπική αυτοδιοίκηση. Υπάρχει τέτοια οικονομική κρίση που όταν έχουμε επικοινωνία ακόμα και με κάποιους Δήμους, μας απαντούν απλά ότι δεν έχουν να πληρώσουν ούτε καν τους μισθούς των υπαλλήλων τους. Δεν μπορούν να αποζημιώσουν για τις δεσμεύσεις ιδιοκτησίας ή για τις απαλλοτριώσεις. Καταλαβαίνετε πλέον ότι ούτε αποφάσεις μπορούν να εφαρμοστούν ούτε τίποτα.

Τι σημαίνει κακοδιοίκηση; Ακριβώς αυτά που

λέμε. Άλλα φαινόμενα κακοδιοίκησης είναι η καθυστέρηση έκδοσης ατομικών διοικητικών πράξεων, διενέργειας υλικών ενεργειών, παραλείψει οφειλόμενης νόμιμης ενέργειας, όπως είπα και πριν, έκδοση παράνομων διοικητικών πράξεων, ελλιπή μέτρα προστασίας συλλογικών αγαθών, μη σωστή προστασία των περιβαλλοντικών αγαθών.

Θέλω να σας πω κάποιες διαπιστώσεις. Έχουμε παγιωμένες παράνομες καταστάσεις στην ελληνική έννομη τάξη. Τι σημαίνει αυτό; Ένα παράδειγμα είναι κι αυτό που αναφέρατε. Μακροχρόνιες δεσμεύσεις ιδιοκτησίας. Δεσμεύσεις ιδιοκτησιών για πολεοδομικούς λόγους που μπορεί να ξεπερνούν τα 30, τα 40 ακόμα και τα 70 χρόνια.

Τι γίνεται σε αυτές τις περιπτώσεις; Θα λέγαμε ότι δεν υπάρχει λύση ουσιαστικά. Ακόμα κι όταν εκδίδονται οι δικαστικές αποφάσεις καθυστερούν τόσο πολύ οι διαδικασίες, περνάνε τόσα χρόνια που ο πολίτης δεν αποζημιώνεται αλλά συνεχίζει να στερείται την ιδιοκτησία του χωρίς να μπορεί καθόλου να την εκμεταλλευτεί οικονομικά κάτι που γίνεται μόνο στην Ελλάδα και δεν γίνεται σε καμία άλλη έννομη τάξη, τουλάχιστον απ' όσο γνωρίζω συγκριτικά στην ΕΕ.

Χαρακτηριστικά, όταν ο πρώτος «Συνήγορος», ο κ. Διαμαντούρος συζητούσε σε ένα πάνελ με το Δανό «Συνήγορο» και του είχε πει ότι υπάρχουν πάρα πολλές καθυστερήσεις γιατί στη Δανία αυ-

τό είναι ζήτημα που λήγει μέσα σε 6 μήνες, δεν μπορούσε να το πιστέψει και ο Δανός «Συνήγορος» - νόμιζε ότι δεν κατάλαβε ο κ. Διαμαντούρος την ερώτησή του, ότι καθυστερεί τόσο πολύ. Βέβαια, έχουμε και τις καταδικαστικές αποφάσεις του Δικαστηρίου Δικαιωμάτων του Ανθρώπου σε αυτό το θέμα.

Μετά ένα φοβερό ζήτημα που αφορά πάλι παγιωμένη κατάσταση. Καταπάτησεις δημοτικών ή δημοσίων εκτάσεων. Βλέπετε ακόμα και σε Δήμους μεγαλουπόλεων όπου υπάρχει η καταπάτηση μιας δημοτικής έκτασης και η Διοίκηση δεν μπορεί επειδή υπάρχει τέτοια γραφειοκρατία και τέτοιες καθυστερήσεις να προχωρήσει τις διαδικασίες στα πρωτόκολλα διοικητικής αποβολής. Είναι μια παγιωμένη κατάσταση. Κατέχει κάποιος ένα τμήμα δημοτικού δρόμου και δεν μπορεί να προχωρήσει και να υπάρξει αποκατάσταση της νομιμότητας.

Άλλα προβλήματα αφορούν τη λειτουργία καταστημάτων υγειονομικού ενδιαφέροντος. Άλλα προβλήματα και αυτά γιατί και οι νόμοι δεν βοηθούν προς την κατεύθυνση της προστασίας του πολίτη με θέματα νχορύπανσης και άλλα θέματα που αφορούν τη λειτουργία τους. Προβλήματα που αφορούν τη μη σύννομη λειτουργία των χώρων εναπόθεσης και ανεξέλεγκτης διάθεσης απορριμμάτων, όπως είπαμε, τα οποία είναι άλυτα, προβλήματα ως προς την περιβαλλοντική αδειοδότηση και λειτουργία των επιχειρήσεων και μονάδων και τη συστηματική υποβάθμιση του φυσικού και οικιστικού περιβάλλοντος.

Εδώ σας αναφέρω κάποιες υποθέσεις που υπήρξε επιτυχής έκβαση που αφορούσε υγρά απόβλητα και τα απόβλητα στο αεροδρόμιο Ελ. Βενιζέλος. Είχαμε χειριστεί και μία άλλη υπόθεση που αφορούσε περιβαλλοντική επιβάρυνση και προβλήματα περιβαλλοντικά στο αεροδρόμιο του Ηρακλείου Κρήτης. Έχουμε θέματα που αφορούσαν πράξεις κακοδιοίκησης από το Δήμο Κερκίνης στη Λίμνη Κερκίνης που είναι προστατευόμενη περιοχή.

Έχουμε και άλλες περιπτώσεις. Πρόσφατα μάλιστα είχαμε συντάξει και ένα πολύ σημαντικό πόρισμα που αφορούσε το ναυάγιο του Sea Diamond και τη διαρροή που μπορεί να υπάρχει, τα περιβαλλοντικά προβλήματα που μπορεί να προέκυψαν και αν το ναυάγιο αυτό αποτελεί το ίδιο από-

βλητο ή όχι. Αυτό ήταν ένα πρόσφατο πόρισμα που είχε συντάξει ο «Συνήγορος του Πολίτη».

Τώρα, μέσα από τη διερεύνηση, ο «Συνήγορος του Πολίτη» μπορεί να ενεργοποιήσει και τον ελεγκτικό του μηχανισμό. Ελεγκτικός μηχανισμός σημαίνει ότι μπορεί να παραπέμψει την υπόθεση σε πειθαρχικό έλεγχο σε περιπτώσεις άρνησης των υπηρεσιών να συνεργαστούν με την αρχή, υπάρχει ένα συγκεκριμένο άρθρο που προβλέπει ότι σε περίπτωση μη συνεργασίας δημοσίου λειτουργού με το «Συνήγορο του Πολίτη» τότε συνιστά ιδιώνυμο ποινικό αδίκημα και σε περίπτωση που υπάρχουν αποχρώσεις ή ενδείξεις για τέλεση αξιοποιήσιμων πράξεων μπορεί να ζητήσει και να παραπέμψει την υπόθεση στον εισαγγελικό έλεγχο.

Τέλος, θα σας πω σε τι συμβάλει ο «Συνήγορος του Πολίτη» ως προς την καταπολέμηση της κακοδιοίκησης. Έχει συμβάλει στην προσπάθεια αναβάθμισης του διοικητικού συστήματος, στη βελτίωση της ποιότητας των παρεχομένων υπηρεσιών προς τον πολίτη. Πολύ σημαντική είναι η προσπάθεια εξωδικαστικής επίλυσης μιας διαφοράς γιατί μπορεί να αποφύγει ο πολίτης να πάει στα δικαστήρια αργότερα, κάτι που αρχίζει μακροχρόνιους δικαστικούς αγώνες. Την τήρηση εκ μέρους της Διοίκησης των γενικών αρχών του Διοικητικού Δικαίου, την αρχή της χρηστής διοίκησης, την αρχή της διαφάνειας, της αμεροληψίας, της προστατευόμενης εμπιστοσύνης, της προηγούμενης ακρόασης του πολίτη, την αρχή της συνέχειας της δημόσιας υπηρεσίας και συμβολή στη διάπλαση κάποιων νομικών συγκεκριμένων εργαλείων για την αντιμετώπιση της κακοδιοίκησης.

Επίσης, είπαμε ότι πολύ σημαντική είναι η συμβολή στην εξωδικαστική επίλυση των διαφορών και στην εφαρμογή και την ενσωμάτωση του κοινοτικού Δικαίου περιβάλλοντος στην ελληνική έννομη τάξη εκεί που η Διοίκηση έχει ένα μεγάλο έλλειμμα γιατί στη Διοίκηση αγνοούν ακόμα τους κανόνες του Ευρωπαϊκού Κοινοτικού Δικαίου και εκεί θα πρέπει να υπάρξουν και κάποια σεμινάρια στα στελέχη της Δημόσιας Διοίκησης για το πώς θα πρέπει να εφαρμόσουν το περιβαλλοντικό Δίκαιο.

N.4042/12 (ΠΑΡ. 6 ΤΟΥ ΑΡΘΡ. 7): Οι Πολίτες και οι Φορείς σε Ρόλο «Θεματοφύλακα» του Περιβάλλοντος

Μανόλης Λαμτζίδης

Δικηγόρος,

Μέλος του Δ.Σ. & πρώην Πρόεδρος Δ.Σ.Θ.

lamtzidis.e@dsthe.gr

51

Από τις 13 Φεβρουαρίου του 2012, σύμφωνα με την παρ. 6 του άρθρου 7 του Ν.4042/12 (ΦΕΚ 24 Α/13-2-2012), που επιγράφεται «Ποινική προστασία του περιβάλλοντος Ποινική Εναρμόνιση με την Οδηγία 2008/99/ΕΚ - Πλαίσιο παραγωγής και διαχείρισης αποβλήτων - Εναρμόνιση με την Οδηγία 2008/98/ΕΚ - Ρύθμιση θεμάτων Υπουργείου Περιβάλλοντος, Ενέργειας και Κλιματικής Αλλαγής» κάθε πολίτης καθίσταται επίσημα πλέον «θεματοφύλακας» του περιβάλλοντος ως συλλογικού δημόσιου συνταγματικά προστατευόμενου αγαθού (άρθρο 24 Συντάγματος).

Συγκεκριμένα, σε όλα τα περιβαλλοντικά εγκλήματα (πρόκληση ρύπανσης ή υποβάθμιση του περιβάλλοντος κ.τ.λ.), που περιγράφονται στο Κεφάλαιο Γ Τροποποίηση του Ν.1650/1986 (Α 160) «Για την Προστασία του Περιβάλλοντος - Τροποποίηση Ποινικών Διατάξεων» (Άρθρο 7) του νόμου 4042/2012 οι πολίτες είτε ατομικά είτε μέσω συλλογικών φορέων έχουν δυνατότητα να καταστούν ΑΜΕΣΑ παράγοντες της ποινικής δίκης και να δηλώσουν παράσταση πολιτικής αγωγής με μία απλή δήλωση στο ακροατήριο, ακόμα κι αν δεν έχουν υποστεί περιουσιακή ζημία, μόνο για υποστήριξη της κατηγορίας και με αίτημα ιδιαίτερα την αποκατάσταση των περιβαλλοντικής βλάβης «...στο μέτρο που είναι δυνατή...».

Για πρώτη φορά συμπεριλαμβάνονται στους φορείς, εκτός από και το ελληνικό Δημόσιο και τους Ο.Τ.Α, στην περιφέρεια των οποίων συντελείται το περιβαλλοντικό έγκλημα, και οι Δικηγορικοί Σύλλογοι, το Τεχνικό Επιμελητήριο της

Ελλάδος, το Γεωτεχνικό Επιμελητήριο της Ελλάδος, τα πανεπιστήμια, άλλοι επιστημονικοί φορείς, φορείς διαχείρισης προστατευόμενων περιοχών (π.χ. Φορέας Διαχείρισης Δέλτα Αξιού) και μη κυβερνητικές οργανώσεις.

Εντύπωση προξενεί ότι δεν περιλαμβάνονται νομικά πρόσωπα ιδιωτικού δικαίου (π.χ. απλά οικολογικά σωματεία), δείχνοντας την προτίμηση του νομοθέτη στις «μη κυβερνητικές οργανώσεις».

Επίσης από τη γραμματική διατύπωση της διάταξης προκύπτει ότι, ενώ όσον αφορά στους Ο.Τ.Α. καθιερώνεται το κριτήριο της «εντοπιότητας», σε άλλους φορείς (πανεπιστήμια, Δικηγορικοί Σύλλογοι, φορείς διαχείρισης κ.τ.λ.) αυτό το κριτήριο απουσιάζει, έτσι ώστε π.χ. το Αριστοτέλειο Πανεπιστήμιο Θεσσαλονίκης να μπορεί να δηλώσει παράσταση πολιτικής αγωγής σε περιβαλλοντική ποινική δίκη στην Αλεξανδρούπολη και ο Δικηγορικός Σύλλογος Θεσσαλονίκης σε περιβαλλοντική ποινική δίκη στα Χανιά!

Δεν γνωρίζουμε αν αυτή η πολύ σημαντική διάταξη είναι γνωστή στην έκταση που πρέπει και αν τα ελληνικά ποινικά δικαστήρια έχουν κληθεί να την εφαρμόσουν και πώς αντιδρούν, δηλαδή αν έχει σχηματιστεί νομολογία.

Στην εποχή μας, που το περιβάλλον είναι στο στόχαστρο των μεγάλων οικονομικών συμφερόντων και λόγω Μνημονίου μετατρέπεται από δημόσιο αγαθό σε «ιδιωτικό μέσο πλουτισμού», η διάταξη αυτή είναι ένα πολύ σημαντικό όπλο στα χέρια των πολιτών και των οικολογικών οργανώσεων, το οποίο δεν πρέπει να μείνει αναξιοποίητο.

ΓΙΑΝΝΗΣ ΤΡΙΑΡΧΟΥ:

Ο άνθρωπος των αγώνων της απόλυτης αλήθειας και των «ελαχίστων κουδονοκρουσιών»

52

Νίκος Β. Αγγέλης
Επίτιμος Δικηγόρος

Έχω αναρωτηθεί πολλές φορές: γιατί άραγε να περιμένουμε την ώρα του θανάτου ενός ανθρώπου για να αναζητήσουμε την αξία του; Μήπως εν μέρει, όντας ήρεμοι ήμαστε ειλικρινά απροετοίμαστοι να δούμε την αξία του ή γιατί απλώς η μοίρα ανάμεσα σε εκείνον και σε εμάς διατηρεί ένα πλατύ κενό, αφού τον «πήρε» αλλά δεν τον «απέσπασε»;

Με τον Γιάννη Τριάρχου δεν ήμασταν φίλοι με την ολοκληρωμένη έννοια της φιλίας που ξέρουμε. Ωστόσο τόσα χρόνια (40 τουλάχιστον) προσέγγιζε ο ένας τον άλλον στις συναντήσεις στα δικαστήρια με έναν αμοιβαίο σεβασμό και αλληλοεκτίμηση, ώστε στο τέλος έφθασε να τον θεωρώ έναν δικό μου άνθρωπο, πολύ κοντινό μου και αγαπημένο. Σ' αυτήν τη διαδρομή που κάνουν δύο άνθρωποι για να έρθουν κοντύτερα, δεν έχει σημασία ποιος διάνυσε τη μεγαλύτερη απόσταση. Αρκεί ο δεσμός αμοιβαίας αγάπης, αφοσίωσης κατανόησης. Μήπως κι αυτό δεν είναι μία έξοχη φιλία;

Συχνά στα Δικαστήρια μέσα στη «τσάντα» του με τις δικογραφίες μετέφερε, ως κομμάτι των «πνευματικών του αποσκευών», μια συμβουλή, έναν καλό λόγο, μια αρωγή για έναν συνάδελφο νεαρό και όχι μόνο, που θα την είχε ανάγκη. Ιδιαίτερα όταν ο συνάδελφος αντιμετώπιζε προβλήματα όντας αρκετά απροετοίμαστος και χωρίς καθοδήγηση ούτε από το παρελθόν ούτε από κάποιον άλλον.

Γνώριζε ότι πολλοί δικηγόροι δεν αντλούν ιδιαίτερη ικανοποίηση από την άσκηση του επαγγελματός τους και την καθημερινότητά του και

βρίσκονται σε δύσκολη θέση όταν απουσίαζε απ' αυτούς ένας υποστηρικτικός μηχανισμός κυρίως από το δικηγορικό περίγυρο.

Στα «πηγαδάκια» που έφτιαχνε η παρουσία του περιμένοντας τη σειρά του στο Δικαστήριο, πρόσφερε μεταξύ των άλλων και την «κοινωνική καταγραφική κριτική» και με την ίδια ειλικρίνεια και αντικειμενικότητα ορισμένα από τα βιώματά του μέσα από τις εκδηλώσεις, που συμμετείχε.

Κατά κανόνα έκανε φίλους. Τους περισσότερους -πιστεύω- στη μακρόχρονη δικηγορία, χωρίς να χάνει τους παλιούς.

Η αίσθησή μου όταν συναντιόμασταν μέχρι τελευταία ότι στον άνθρωπο που είχα απέναντί μου και που μου επέτρεπε να τον αποκαλώ «Γιάννο» είχε ένα προβάδισμα η ανάκληση των λέξεων εμπιστοσύνη, εντιμότητα, σεβασμός – πράγματα απλά. Θαρρείς και είχε πετάξει από πάνω του κάθε ίχνος υπεροψίας. Και έπρεπε να σ' αγγίξει πιάνοντας από το μπράτσο ή αγκαζέ, έστω και αν προχωρούσατε μαζί μερικά μόνο βήματα. Δεν του άρεσε η χειραψία. Την θεωρούσε μία ψυχρή επαφή.

Έχω την πεποίθηση ότι εναντιώνονταν στις πράξεις που ήταν αντίθετες με τα πιστεύω του και τις αρχές του, όχι όμως σε ιδέες τις οποίες παρακολουθούσε με προσοχή.

Δεν μπορώ να μιλήσω για την πολιτική πλευρά του Γιάννη Τριάρχου. Έμεινε ανεξερεύνητη από μένα στις λεπτομέρειες. Όμως πιστεύω ότι υπήρξε ένα κομμάτι της ιστορίας του Δικηγορικού Συλλόγου και όχι μόνο. Θα μιλήσουν άλλοι γι' αυτό συνάδελφοι και συναγωνιστές στις μάχες που δώσανε. Το δίχως άλλο, δεν έτρεφε κα-

Αν είναι εύκολο να δούμε ποια ποδιτική σκέψη προτείνει σε μας τους δικηγόρους, η οποία θα είχε το απαραίτητο διαμέτρημα ώστε να οδηγήσει σε πράξεις κατάλληλες για αλλαγές, αυτή -θέλω να πιστεύω- ότι θα ήταν: «Προσέξτε μη χαθεί η αλληλεγγύη και η συλλογική ευθύνη»

μιά ψευδαίσθηση σχετικά με τη δύναμη της δημοκρατίας μπροστά στο κύμα «ορμητικό και προσανατολισμένο» του παγκοσμιοποιημένου καπιταλισμού και απέναντι στην αταξία της οικονομικής βίας (π.χ. των δανειστών τοκογλύφων κ.τ.λ.), των εθνικισμών και των κάθε είδους εξτρεμιστών.

Σε άρθρα του σχεδόν πάντοτε ασχολιόταν με τα δικηγορικά προβλήματα. Όπως π.χ. στο άρθρο του στο Ενώπιον (τ. 7-1996) γράφει κυρίως για τις ευθύνες των Δικηγορικών Συλλόγων, που θεωρεί και δικές του ευθύνες. Επίκαιρο είναι το ερώτημα, που διατυπώνει: *«Πόσα ακόμα χρόνια θα πρέπει να περάσουν για να ψηφιστεί με ευρύτερη συναίνεση, Νόμος που προβλέπει τα σχετικά με τις ποινές των Υπουργών και το δικονομικό πλαίσιο στο οποίο θα ερευνείται αυτή η ευθύνη»;* Μέμφεται ότι αγνοήθηκε το άρθρο 199 του Δικηγορικού Κώδικα, που μεταξύ των άλλων ορίζει ότι στους Δικηγόρους και τα Διοικητικά τους Σύμβολα «ανήκουσιν» η υποβολή προτάσεων και γνωμών όχι μόνο σχετικά με τη βελτίωση της νομοθεσίας, αλλά και η διατύπωση παρατηρήσεων και κρίσεων ως προς την απονομή της Δικαιοσύνης, αλλά και η συζήτηση και απόφαση «επί παντός γενικότερου ζητήματος Εθνικού ή Κοινωνικού περιεχομένου».

Επίσης έκανε παρεμβάσεις σε ημερίδες και συνέδρια, όπως στην εκδήλωση των Δικηγόρων αγωνιστών κατά της δικτατορίας (1967-1974), που πραγματοποιήθηκε στο τμήμα των πρώην γυναικείων φυλακών του Επταπυργίου, όπου αναφέρθηκε στις αντιδράσεις και την αγωνία των δικηγόρων την 21η Απριλίου 1967 (Ενώπιον, τ. 57).

Τελευταία η αδύνατη καρδιά του, που έπαυσε να τον οδηγεί κάθε Τετάρτη συνήθως στο καφέ της Ζώγιας στην οδό Κομνηνών στον πρώτο όροφο, για να είναι μακριά από το ανελέητο πήγαινε-έλα των περαστικών και να συζητάει όμορ-

φα με παλιούς συναδέλφους και όχι μόνο, ήταν απλώς το «σημάδι στο χείλος του δοχείου». Του έδειξε ότι είναι πλήρης από τη ζωή, «που την αγάπησε τόσο γενναιόδωρα χωρίς υπολογισμούς και επιλεκτικότητα με μια διάσταση οραματική». Και ο θάνατος, αντικρίζοντας μαζί με τον ίδιο το επικείμενο πένθος, τον άφησε, να τον κοιτάξει κατάματα πάνω από τα γυαλιά που φόραγε όταν διάβαζε, κατεβασμένα χαμηλά στη μύτη, ώστε λίγο πριν το τέλος, όπως μου είπαν η θυγατέρα του Ρίκι και ο γαμβρός του Δημήτρης, κάλεσε όλη την οικογένεια γύρω του και με τρόπο ήρεμο και γαλήνιο τους έδωσε να καταλάβουν τι προσδοκούσε φεύγοντας, εκείνος απ' αυτούς. Μια συνειδητοποίηση ευθύνης, που λίγοι άνθρωποι σε τέτοιες στιγμές μπορούν να *«μετακινήσουν μια ποσότητα πόνου, που δεν μπορούσε να στεγάσει το σώμα τους, μαζί μ' όλη την ορμή της, μες στη ψυχή»*. *«Τότε ο πόνος,»* καθώς λέει ο ποιητής Ρ. Μ. Ρίλκε, *«απ' όπου κι αν προέρχεται, μεταμορφώνεται σε καθάρια δύναμη»*.

Αν είναι εύκολο να δούμε ποια πολιτική σκέψη προτείνει σε μας τους δικηγόρους, η οποία θα είχε το απαραίτητο διαμέτρημα ώστε να οδηγήσει σε πράξεις κατάλληλες για αλλαγές, αυτή -θέλω να πιστεύω- ότι θα ήταν: *«Προσέξτε μη χαθεί η αλληλεγγύη και η συλλογική ευθύνη»*.

Ο συνάδελφος Κώστας Χορομίδης έριξε την ιδέα να βγει ένα τεύχος ξεχωριστό για την πορεία του Γιάννη Τριάρχου. Μακάρι. Το μέγεθός του φάνηκε από την αγάπη των ανθρώπων που τον τίμησαν στις δύο τελετές της κηδείας και του μνημοσύνου. Αλλά και για τη μνήμη του ανθρώπου των αγώνων της απόλυτης αλήθειας και των «ελαχίστων κωδονοκρουσιών». Παραθέτουμε το υλικό που μπορέσαμε να συγκεντρώσουμε μέχρι σήμερα από φίλους, συναδέλφους και συντοπίτες του Γιάννη Τριάρχου.

ΛΟΓΟΙ ΚΑΤΑ ΤΗΝ ΕΞΟΔΙΟ ΑΚΟΛΟΥΘΙΑ

(κατά τη σειρά εκφωνήσεως)

54

Νικόλαος Βαλεργάκης
Πρόεδρος Δικηγορικού
Συλλόγου Θεσσαλονίκης

Με αισθήματα βαθύτατης θλίψης αποχαιρετούμε σήμερα έναν σπουδαίο άνθρωπο και έναν εξαιρετο συνάδελφο στη δικηγορία και στη συνδικαλιστική δράση του Δικηγορικού Συλλόγου Θεσσαλονίκης.

Ο Γιάννης Τριάρχου υπήρξε μέλος του Δικηγορικού Συλλόγου Θεσσαλονίκης από το 1955 μέχρι και το 2001, όταν παραιτήθηκε από το δικηγορικό λειτούργημα και του απονεμήθηκε από το Διοικητικό Συμβούλιο του Συλλόγου ομοφώνως ο τίτλος του Επίτιμου Δικηγόρου.

Γεννήθηκε το 1925 στο Λιβάδι Ολύμπου, με το οποίο παρέμεινε δεμένος με δεσμούς αγάπης και αφοσίωσης σε όλα του τα χρόνια. Πιστός θιασώτης του τόπου καταγωγής του, τιμήθηκε και με τον τίτλο του Επίτιμου Προέδρου του Συλλόγου Λιβαδιωτών Θεσσαλονίκης.

Στην επαγγελματική του πορεία διέπρεψε ως δικηγόρος. Ο Γιάννης Τριάρχου άφησε ένα εξαιρετικό όνομα στη δικηγορία, τιμώντας με την παρουσία του το δικηγορικό λειτούργημα. Τιμήθηκε επανειλημμένα από το δικηγορικό σώμα, στο οποίο παρέμεινε ιδιαίτερα προσφιλής και αγαπητός. Η δραστηριότητά του ήταν άοκνη και συστηματική, συμμετέχοντας σε πολλές κοινωνικές εκδηλώσεις και σε σειρά συνεδρίων και εκδηλώσεων.

Ο Γιάννης Τριάρχου στη διάρκεια της δικηγορικής του πορείας είχε ενεργή και πολυετή θητεία στα Διοικητικά Συμβούλια του Δικηγορικού Συλλόγου Θεσσαλονίκης από το 1974 μέχρι και το 1987 τόσο σε θέσεις ευθύνης, όπως του Ταμία και του Αντιπροέδρου, όσο και ως δραστήριο μέλος των Διοικητικών του Συμβουλίων.

Διατήρησε μια ακέραιη παρουσία σε όλη τη διάρκεια της δράσης του και ήταν μαχητικός υπερασπιστής των συμφερόντων των δικηγόρων. Είχε έντονη δράση στις δραστηριότητες του Δικηγορικού Συλλόγου ως μέλος πολλών επιτροπών του. Η προσφορά του στο Δικηγορικό Σύλλογο Θεσσαλονίκης υπήρξε απλόχερη και διαρκής, παραδειγματίζοντας με το έργο και την προσφορά του.

Ο Γιάννης Τριάρχου χάραξε μια πολύ ενδιαφέρουσα ζωή με συνεχή και συστηματική πολιτική δραστηριότητα και συνέπεια στις πολιτικές και ιδεολογικές του αντιλήψεις. Κατά τη διάρκεια της κατοχής συμμετείχε στην ΕΠΟΝ στην Εθνική Αντίσταση. Ήταν αριστερός και παρέμεινε αριστερός σε όλη του τη ζωή. Ήταν ένας άνθρωπος ευθύς, ανιδιοτελής και με υψηλό το αίσθημα της ευθύνης και της υποστήριξης της γνώμης του. Πολύ συχνά τον καλούσαν να εκφράσει τις απόψεις του και να καταθέσει την εμπειρία του

από τη συμμετοχή του στην Εθνική Αντίσταση, τιμώντας με αυτόν τον τρόπο την πολιτική του πορεία. Συμμετείχε, επίσης, ως μέλος σε διάφορους συλλόγους και φορείς και είχε ενεργό δράση και στην τοπική αυτοδιοίκηση ως διαμερισματικός σύμβουλος.

Στην προσωπική του ζωή δημιούργησε μια εξαιρετική οικογένεια με τη σύζυγό του και τις δύο κόρες του, οι οποίες του χάρισαν τέσσερα εγγόνια με τους εξαιρετους συζύγους τους.

Σήμερα αποχαιρετούμε μαζί με την οικογένειά του τον Γιάννη Τριάρχου στην τελευταία του κατοικία και εκφράζουμε τη θλίψη και την οδύνη μας για το θάνατό του και τα θερμά και ειλικρινή συλλυπητήριά μας στους αγαπημένους του συγγενείς, φίλους και συναδέλφους.

Γεώργιος Συνεφάκης,

Αρχιτέκτονας,

Πρόεδρος του Συλλόγου Λιβαδιωτών Θεσσαλονίκης

«Ο Γεωργάκης Ολύμπιος»

Αγαπητοί συμπατριώτες και φίλοι, με οδύνη σας ανακοινώνω ότι ο Γιάννης Τριάρχου, ο Επίτιμος Πρόεδρός μας, απεβίωσε σήμερα το βράδυ, 10 Αυγούστου 2012, σε ηλικία 88 ετών, ακμαίος και όρθιος, όπως στάθηκε σε όλη του τη ζωή.

Η μοίρα η άδικη, με κάνει να γράφω αυτές τις γραμμές.

Είμαι άτυχος που θα κατευοδώσω έναν άνθρωπο-σύμβολο για το Σύλλογό μας «Ο Γεωργάκης Ολύμπιος» των Λιβαδιωτών Θεσσαλονίκης έναν άνθρωπο-υπόδειγμα για την πόλη μας και το χωριό μας, τη Θεσσαλονίκη και το Λιβάδι μας, έναν άνθρωπο που απετέλεσε παράδειγμα προς μίμηση για την Πατρίδα μας, έναν Άνθρωπο με το Α κεφαλαίο, έναν Πατριώτη με το Π κεφαλαίο, τον Γιάννη τον Τριάρχου.

Ο Γιάννης Τριάρχου, εξέφραζε απόλυτα το τρίπτυχο «Κοινωνική προσφορά - Κοινωνική αλληλεγγύη - Κοινωνική αγωνιστική δράση» με στόχο τη διαμόρφωση μιας καλύτερης ποιότητας ατομικής και συλλογικής ζωής. Ο Γιάννης Τριάρχου, μέσα από το δικό του τρίπτυχο, του πατριώτη, του αγωνιστή και του επιστήμονα, μετουσίωσε με τον καλύτερο τρόπο τη φυσιογνωμία ενός ΑΝΘΡΩΠΟΥ, που θα μείνει πάντα στη μνήμη μας και τις καρδιές μας.

Ο Γιάννης Τριάρχου γεννήθηκε στην Ελασσόνα στις 9 Δεκεμβρίου 1924, από γονείς Λιβαδιώτες, τους Γιώργο Τριάρχου και Ευθαλία Βακαλίκου. Στην Ελασσόνα πέρασε τα νεανικά του χρόνια, αφού εκεί κατοικούσε τότε η γονική του οικογένεια και εκεί τελείωσε το Δημοτικό Σχολείο, το Ημιγυμνάσιο και την 3η Γυμνασίου στο Γυμνάσιο Τσαριτσάνης. Όλα τα καλοκαίρια τα πέρασε στο Λιβάδι, με το οποίο και τους κατοίκους του δημιούργησε και διατηρεί ένα ακατάλυτο δεσμό, διατηρώντας έντονες αναμνήσεις από τη γενέτειρά του, στην οποία έζησε και μέρος της Κατοχής του τόπου μας από τους φασίστες κατακτητές.

Από το Σεπτέμβριο του 1939 κατοικούσε στη Θεσσαλονίκη. Συνέχισε τα μαθήματα στο Δ' Γυμνάσιο Αρρένων και το 1942 γράφτηκε φοιτητής στη Σχολή Νομικών και Οικονομικών Επιστημών του Πανεπιστημίου (Αριστοτέλειο τώρα) Θεσσαλονίκης. Οι σπουδές του συνέπεσαν με την περίοδο της εκθρικής κατοχής και την ανώμαλη περίοδο που ακολούθησε.

Την περίοδο αυτή έχασε τον πατέρα του, τραγικό θύμα των ανώμαλων συνθηκών. Ο άδικος θάνατός του έκανε τον ίδιο περισσότερο ευαίσθητο κοινωνικά, καθώς από νωρίς είχε γίνει μέλος της κομμουνιστικής νεολαίας (ΚΝΕ) και του ΚΚΕ

και στη συνέχεια δραστήριο στέλεχος της Ενιαίας Πανελλαδικής Οργάνωσης Νέων (ΕΠΟΝ), στις τάξεις και με τα οράματα της οποίας στρατεύτηκαν εξακόσιες χιλιάδες νέοι και νέες της Ελλάδας, που οραματίζονταν «μια ζωή χαρούμενη κι ωραία, μια πλάση ονειρευτή, μια πλάση ωραία», όπως έλεγε ένα επονίτικο τραγούδι.

Ο αγώνας για την εθνική απελευθέρωση, την εθνική κυριαρχία και την κοινωνική δικαιοσύνη τον τράβηξε εκείνα τα χρόνια σχεδόν ολοκληρωτικά, παράλληλα με τους φοιτητικούς και συνδικαλιστικούς αγώνες, που τους πλήρωσε με ένα χρόνο αποβολή αρχικά και αργότερα, το 1947, με καταδίκη του από το Έκτακτο Στρατοδικείο Θεσσαλονίκης στην ποινή του θανάτου. Από τους τριάντα (30) δικάσμένους σε θάνατο συγκατηγορούμενους εκτελέστηκαν αμέσως οι 19 και ανεστάλη η εκτέλεση των λοιπών, μεταξύ των οποίων και του ίδιου. Έζησε τρία περίπου χρόνια στις φυλακές Επταπυργίου Θεσσαλονίκης και Κέρκυρας. Μετά την αποφυλάκισή του, στρατεύτηκε και στάλθηκε στο στρατόπεδο της Μακρονήσου, όπου έμεινε 15 μήνες, σε περίοδο όμως που είχαν περιοριστεί τα εφιαλτικά γεγονότα που έζησαν εκεί προηγουμένως αμέτρητες χιλιάδες στρατιώτες και πολίτες, άντρες και γυναίκες. Μετά την αποστράτευσή του πήρε, το 1952, το πτυχίο της Νομικής, έκανε πρακτική άσκηση δικηγόρου και από το Φεβρουάριο του 1955 άσκησε ενεργά και με ανιδιοτέλεια τη δικηγορία στο Πρωτοδικείο και το Εφετείο της Θεσσαλονίκης μέχρι τις αρχές του Γενάρη 2001, συμπληρώνοντας σαράντα έξι χρόνια δικηγορίας.

Η συνδικαλιστική δραστηριότητά του στα δικηγορικά πράγματα τον απέσπασαν για κάποιο μικρό χρονικό διάστημα από το Σύλλογο Λιβαδιωτών. Εκλέχτηκε 4 φορές μέλος του Διοικητικού Συμβουλίου του Δικηγορικού Συλλόγου Θεσσαλονίκης, ήταν δύο φορές υποψήφιος Πρόεδρός του, ενώ την τριετία 1975-1978 ήταν Αντιπρόεδρος του Διοικητικού Συμβουλίου του Δικηγορικού αυτού Συλλόγου.

Το 1959 παντρεύτηκε τη Θέμιδα-Θωμαή Λαζαρίδη, με την οποία οργάνωσε μία απλή και χαρούμενη οικογένεια, με τις δύο παντρεμένες θυγατέρες του, τους δύο συζύγους αυτών και τα τέσσερα εγγόνια τους.

Καθώς τα μηνύματα της Εθνικής μας Αντίστασης τα έγραψε «βαθεία μες την καρδιά» του, δεν περιορίστηκε στην άσκηση της δικηγορίας. Ως ενεργός πολίτης πίστευε και πιστεύει στην πολιτική στράτευση κάθε πολίτη. Έτσι οργανώθηκε στην ΕΔΑ αρχικά, για να συλληφθεί την πρώτη μέρα της χουντικής δικτατορίας, ευτυχώς όμως απολύθηκε ύστερα από τρεις μόνο βδομάδες, χωρίς να εκτοπιστεί.

Μετά την πτώση της χούντας βρέθηκε στο ΚΚΕ Εσωτερικού και αργότερα στην Ελληνική Αριστερά (ΕΑΡ) και το Συνασπισμό. Εντάχθηκε το 2010 στην ΔΗΜΑΡ. Πήρε μέρος σε συνέδρια των κομμάτων, υπήρξε μέλος της Επιτροπής Πόλης Θεσσαλονίκης αυτών και αρκετές φορές υποψήφιος Βουλευτής, δύο φορές υποψήφιος δημοτικός σύμβουλος για το Δήμο Θεσσαλονίκης, ενώ επί μία τετραετία ήταν αιρετό μέλος του Α΄ Δημοτικού Διαμερίσματος του Δήμου Θεσσαλονίκης.

Με το Σύλλογο Λιβαδιωτών Θεσσαλονίκης και τους εδώ Λιβαδιώτες είχε και έχει στενούς δεσμούς. Μέλος του Συλλόγου από το 1952, δηλαδή επί εξήντα δύο ολόκληρα χρόνια. Εκλέχτηκε οκτώ φορές στο Διοικητικό Συμβούλιο του Συλλόγου και έγινε τέσσερις φορές Πρόεδρος αυτού.

Σημειώνεται ότι ο Γιάννης ο Τριάρχου υπήρξε ένας από τους ελάχιστους και ο τελευταίος που, έχοντας διατελέσει Πρόεδρος του Συλλόγου και μάλιστα επί 4 θητείες, συμμετείχε και σε επόμενο των προεδρικών του θητειών Συμβούλιο, χωρίς να καταλάβει θέση Προέδρου, πράγμα που δεν το ξανασυναντούμε μεταγενέστερα.

Η Γενική Συνέλευση των μελών του Συλλόγου τον ανακήρυξε Επίτιμο Πρόεδρο, σε αναγνώριση όλων των υπηρεσιών του.

Τιμήθηκε από την Πολιτεία για την αντιστασιακή του δράση στην Κατοχή.

Ήταν ιδρυτικό μέλος και αντιπρόεδρος της Εταιρίας Διάσωσης Ιστορικών Αρχείων 1940-1974 Κ-Δ. Μακεδονίας έως το Δεκέμβριο του 2011, καθώς και υποψήφιος της δημοτικής κίνησης «Θεσσαλονίκη των Πολιτών και της Οικολογίας».

Τιμήθηκε από το Λιβάδι και ανακηρύχθηκε το 2011 Επίτιμος Δημότης Λιβαδίου.

Ενέπνευσε σεβασμό, μετάγγισε το ήθος του, αγάπησε και αγαπήθηκε από σε γενεές ολόκληρες ανθρώπων που τον γνώρισαν από κοντά. Η

παροιμιώδης του σεμνότητας, η ακριβοδίκαιη σκέψη του, η λιτή και απέριτη παρουσία του σε κάθε μορφή κοινωνικής εκδήλωσης, τον κατέστησαν ένα σύμβολο σχεδόν στον ευρύτερο κοινωνικό του χώρο και όχι μόνον.

Οραματίστηκε έναν κόσμο με πολλά και ευγενικά ιδανικά, στην υπηρεσία της ανθρωπότητας, υπερασπίστηκε αξίες, όπως η ανθρώπινη ζωή, η ελευθερία, η δικαιοσύνη, η πανανθρώπινη ειρήνη, η κοινωνική απελευθέρωση η κατάργηση της εκμετάλλευσης ανθρώπου από άνθρωπο.

Οραματίστηκε ένα κόσμο με λιγότερη κακία, με περισσότερη ευαισθησία.

Τον απολογισμό της δικής του ζωής, της γενιάς της Εθνικής μας Αντίστασης, την συνοψίζουν οι στίχοι που του άρεζαν πολύ, του Σταύρου Γιαννακόπουλου, του «Ανταίου» της εποχής:

*Πονέσαμε,
Ποδεμήσαμε.
Αγαπήσαμε, τη ζωή μας τη ζήσαμε,
Μοχθήσαμε, σωθήκαμε,
ονειρευτήκαμε, τη ζωή τη ζήσαμε.
Δεν την πουδήσαμε.
Δεν την ιοκίσαμε.
Δεν πδουτίσαμε.
Δεν δοξασιθήκαμε.
Τη ζωή μας τη ζήσαμε.
Κι αν θυσία τη χαρίσαμε,
τη ζωή μας για να την υψώσουμε
ουράνια – εμείς το θεδήσαμε!
Αναδώσιμοι γεννηθήκαμε!
Κι όταν το νιώσαμε δεν δυπηθήκαμε,
δεν μετανιώσαμε
Αντισταθήκαμε!
Θανάτω θάνατον πατήσαμε.
Τη ζωή μας τη ζήσαμε*

Γιάννη Τριάρχου, Επίτιμη Πρόεδρέ μας, Σεβαστέ φίλε, Λεβέντη αγωνιστή της ζωής και της ειρήνης, Ας είναι ελαφρύ το χώμα που θα σε σκεπάζει. Το δάκρυ μας θα ποτίζει το άνθος που θα φυτρώσει στο μνήμα σου Αιωνία σου η μνήμη.

Γεώργιος Σύρπης

φίλος - κάτοικος Λονδίνου

58

Από μικρά παιδιά μας μαθαίνουν και καταλαβαίνουμε γρήγορα ότι ο κόσμος είναι μικρός, στενόχωρος, ανταγωνιστικός και βάνουσος. Δισεκατομμύρια ζούμε σε έναν πλανήτη και δεν μοιάζουμε ο ένας τον άλλον. Έχουμε όμως κοινές φιλοδοξίες, επιθυμίες και όνειρα, που μας δίνουν συγγένεια και συνιστούν κοινωνία. Λαχταρούμε να αγαπήσουμε και να μας αγαπήσουν, να ερωτευθούμε, να συντροφευτούμε και να κάνουμε οικογένεια, να ζήσουμε με τιμή και να αφήσουμε καλή φήμη. Πατημασιές στο διάβα μας. Ο χρόνος είναι λίγος και η ανάγκη να κάνουμε προκοπή επιτακτική. Αυτοί που ξεχωρίζουν πασχίζουν πολύ, μοχθούν έντιμα, επιδιώκουν το σωστό και προάγουν το αληθινό, το δίκαιο και το όμορφο. Τους ζηλεύουμε και τους θαυμάζουμε και μαζί τους φθονούμε και τους καταδιώκουμε επειδή μας ενοχλούν ή τους δοξάζουμε γιατί μας εμπνέουν. Επικρατούν αυτοί οι άνθρωποι γιατί σηματοδεύτηκαν από την σφραγίδα της δωρεάς, έχουν περισσότερο φως, πολύ κουράγιο, αρχοντιά και δίψα για την επικράτηση της αρετής.

Σήμερα, συγκεντρωθήκαμε εδώ για να τιμήσουμε έναν από μας που έδωσε νόημα και λαμπρότητα στην αντίληψη του άνω θρώσκω. Δεν θρηνούμε την απώλεια μιας ζωής. Πανηγυρίζου-

με τη ζωή. Αναλογιζόμαστε με ευγνωμοσύνη ότι ευτυχής συγκυρία μας αξίωσε να αγγίξουμε έναν σεμνό πρωταθλητή, που ανεβαίνει τώρα στο βάθρο της νίκης με το δάφνινο στεφάνι της δικαιοσύνης στο κεφάλι του. Ήταν προνόμιο να τον ξέρουμε και να μοιραστούμε μαζί του τραγούδια, γλέντια, χαρές και πίκρες. Να κάνουμε αναζητήσεις για την αλήθεια για νόημα και να σταθούμε σε μετερίζια που δεν ήταν περιστασιακά.

Γιορτάζουμε σήμερα μια ζωή μεστή γεμάτη προσφορά και αγάπη και ποιότητα και φως και παλικαριά. Ήρθαμε να πούμε στη θέμη, στις κόρες της και στους γιούς, στις εγγονές και στους εγγονούς, ότι ζηλεύουμε την κληρονομιά τους και να πούμε στον Γιάννη «καλό ταξίδι και καλή αντάμωση».

Μια σύναξη σε ένα αλώνι στο λιβάδι σε ηλιοβασίλεμα, που καθυστερεί γιατί ο ήλιος απολαμβάνει το θέαμα ενός άνδρα ευθυτενή, που χορεύει και γελά και τραγουδά και σαγηνεύεται από την πχώ του φαραγγιού που απαντά στους ψιθυρισμούς των καλεσμένων: «Ποιο είναι αυτό το λεβεντόπαιδο; Είναι ο Γιάννης ο Τριάρχου. Δοξάστε τον». Σε δοξάζουμε Γιάννη και σε ευχαριστούμε.

Χάρης Θεοχαρίδης

γαμπρός

Αγαπητοί φίλοι, είμαι ο Χάρης Θεοχαρίδης, γαμπρός του Γιάννη, που μένω με την οικογένειά μου στη Βοστώνη.

Αρχικά θέλω να καταθέσω αβασάνιστα και για τις δύο οικογένειες, της Ρίκας και της Λίας, ότι ο Γιάννης ήταν ένας υπέροχος, συνετός και δίκαιος οικογενειάρχης, ο οποίος συμμετείχε ενεργά και θετικά στην ζωή όλων μας μέχρι και χτες το πρωί.

Τώρα θα κάνω μερικά προσωπικά σχόλια.

Οι αείμνηστοι γονείς μου με μπολιάσανε με την πίστη στον θεό και στην έμφυτη καλοσύνη του ανθρώπου.

Ο αείμνηστος Γιάννης μοιράστηκε μαζί μου τη φιλία, το θάρρος της γνώμης, τον ειλικρινή διάλογο, αλλά και την αγωνία και τους αγώνες για μια καλύτερη κοινωνία.

Πιστεύω ότι είναι χρέος όλων μας να διατηρήσουμε αυτήν την κληρονομιά και να χτίσουμε πάνω σε αυτά τα οράματα.

Μ. Τριανταφυλλίδης

Σύντροφέ μας, Γιάννη Τριάρχου, εφυγες ξαφνικά κ' έρχομαι να σ' αποχαιρετήσω. Καθήκον βαρύ και δύσκολο, γιατί ειλικρινά δεν μπορώ ν' αποχαιρετήσω αυτό το χαμόγελο, που μας έφεγγε χρόνια ολόκληρα και μας οδηγούσε άσφαλτα, πάντα μπροστά και πάντα στο νέο.

Κράτησε το αυτό το χαμόγελο όπως κι εμείς το κρατάμε στην ψυχή μας, σύντροφέ μας καλέ.

Ιδιαίτερα όμως θέλω να σ' ευχαριστήσω εξ' ονόματος όλων των Ρηγάδων που πέρασαν απ' αυτήν την πόλη, γιατί μας έδινες κουράγιο και ανάσα.

Αντιλαμβανόσουν εσύ, τι θα πει νέος με ορμή. Μας δίδαξες το ήθος, κυρίως όμως την ευγένεια, τη μειλίχια και χωρίς οξύτητα συμπεριφορά. Πάντα θα θυμάμαι την ηρεμία που σε περιέβαλλε, λες και φώτιζε το γύρω σου. Και με το χαμόγελό σου ηρεμούσαν τα πάντα.

Είπαν άλλοι για την πορεία σου, να πω ότι σ' εμάς δεν μένει μόνο η πικρή γεύση του αποχωρισμού, αλλά το κενό που δημιουργεί η απουσία του θερμού λόγου, του κουράγιου, της βοήθειας και της κατανόησης.

Καλό δρόμο νά' χεις, αγαπημένε μας σύντροφε και αιώνιε φίλε.

Κώστας, Νιόβη, Νικόλαος, Λήδα

Εγγόνια του Γιάννη Τριάρχου

Είμαι ο Κωστής Θεοχαρίδης, ένα από τα εγγόνια του Γιάννη. Αγαπημένε μου παππού. Δεν υπάρχουν πολλά λόγια που θα μπορούσα να πω για σένα που δεν θα τα έλεγαν άλλοι. Πέρασες άπειρες δυσκολίες, που πολλοί από μας δεν θα θέλαμε ποτέ να αντιμετωπίσουμε, κι όμως έζησες κάθε στιγμή της ζωής σου με το κεφάλι ψηλά και με πρόσωπο φωτεινό... που μας έκανε όλους να λάμπουμε. Όλοι μας είχαμε τις δικές μας προσωπικές σχέσεις με σένα, αλλά ειλικρινά πιστεύω ότι είχες θετική επίδραση σε όποιον είχε την τύχη να σε γνωρίσει.

Θυμάμαι όταν βγαίναμε περίπατο μαζί, πάντα αργούσαμε να φτάσουμε εκεί που θέλαμε, επειδή μας σταματούσαν σε κάθε τετράγωνο γνωστοί σου. Τους έλεγες ότι καμάρωνες το παλικάρι σου! Αλλά νομίζω ότι εκφράζω τη γνώμη όλων των εγγονών σου όταν λέω ότι εμείς καμαρώναμε εσένα. Όλοι μας είμαστε τυχεροί που ζήσαμε κοντά σου.

Παππού, δεν ξέρω τώρα ποιος θα με παίρνει μετά από κάθε ματς να μου λέει τα αποτελέσμα-

τα και να συζητάμε κάθε κομμάτι της ζωής μας, και αν και δεν μ' άφησες να σε κερδίσω την τελευταία φορά που παίξαμε τάβλι, είσαι και πάντα θα είσαι ο καλύτερος μου φίλος και ήρωάς μου.

Ελπίζω να βλέπεις το πρόσωπό μου αυτήν τη στιγμή, επειδή το δικό σου έχει μείνει αξέχαστο στη μνήμη μου.

Ελπίζω όλοι μας να ζήσουμε με τέτοια χαρά και κέφι. Μόνο αυτό θα ήταν αρκετό για να τον θυμάμαι κάθε στιγμή της ζωής μας. Μακάρι να μπορούσαμε να γίνουμε όλοι σαν εσένα, για να πραγματοποιήσουμε τα ιδανικά για τα οποία αγωνιζόσασα μέχρι το τέλος.

Σ' αγαπάμε... και μας λείπεις.

Καλημέρα σας,

Σας εγγόνια του αγαπημένου μας παππού Γιάννη, θα μας επιτρέψετε να σας διαβάσουμε ένα ποίημα που κουβαλούσε πάντα μαζί του και περιγράφει το μοτίβο της ζωής του. Ξέρουμε πως θα συνεχίσει να είναι και τρόπος ζωής των εγγονών του και ολονών σας.

«Το Χαμόγελο»

ΕΝΑ ΧΑΜΟΓΕΛΟ δεν στοιχίζει τίποτα
και όμως είναι πολύτιμο.
Πλουτίζει εκείνον που το δέχεται
χωρίς να πτωχαίνει εκείνον που το δίνει.
Δε διαρκεί παρά μία στιγμή
αλλά η ανάμνησή του είναι καμιά φορά αιώνια.

Κανένας δεν είναι τόσο πλούσιος
για να μη το έχει ανάγκη,
και κανένας τόσο φτωχός για να μην το αξίζει.
Είναι ορατή ένδειξη φιλίας
και όμως δεν δανείζεται, δεν κλέβεται,
δεν αγοράζεται,
γιατί είναι κάτι που έχει αξία,
μονάχα τη στιγμή που δίνεται.

Και αν καμιά φορά συναντήσετε
κανέναν άνθρωπο
που δεν σας χαρίζει το χαμόγελο που αξίζετε
σταθείτε γενναιόδωροι
και δώστε του το δικό σας,
γιατί κανείς δεν έχει τόσο ανάγκη
από το χαμόγελο
όσο εκείνος που δεν μπορεί να το δώσει
στους άλλους.

Ακόμα και σήμερα, σ' αυτή τη δύσκολη μέρα,
ας προσπαθήσουμε να του προσφέρουμε το χα-
μόγελο που του αξίζει... για τα όσα έζησε και
όσα μπόρεσε να μας προσφέρει. Πιστεύουμε πως
πάνω απ' όλα, αυτό το χαμόγελο έκανε τον παπ-
πού μας να αισθάνεται πραγματικά ελεύθερος.

Νιόβη - Νικόλαος - Λήδα.

Κώστας Γ. Χορομίδης

Δικηγόρος, πρώην Αντιπρόεδρος Δ.Σ.Θ.

Αξέχαστε, αλησμόνητε φίλε Γιάννη, φίλε από
πολλές δεκαετίες.
Περπάτησες τη ζωή σου με ψηλά το κεφάλι.
Στην Κατοχή πήρες μέρος στην Εθνική Αντί-
σταση, δραστήριο μέλος της ΕΠΟΝ Πανεπιστημί-
ου Θεσσαλονίκης. Ξεκίνησες αριστερός, πολιτι-
κά-ιδεολογικά, και συνέχισες σ' όλη σου τη ζωή
αριστερός, συνεπής, υπεύθυνος.

Άνθρωπος έντιμος, ευγενής, δίκαιος, άνθρω-
πος σωστός, είχες πληθωρική τη μεγάλη αξία του
ανθρώπου, την ανθρωπιά.

Ακούσαμε τις μελίσρύτες ψαλμωδίες για τον
«επελθέντα θάνατον» και για την «αιώνια μετά θά-
νατον ζωή». Εμείς πιστέψαμε μόνο στην πραγμα-
τικότητα. Στη ζωή. Είχαμε όνειρα, ελπίδες. Αγω-
νιστήκαμε. Το καράβι βούλιαξε. Όμως, το όνει-
ρο ήταν ωραίο. Και ευτυχώς που τότε χάσαμε.

Γιάννη, αγωνίστηκες μια ζωή παλικαρίσια, συ-

νέχισες με συνέπεια, ενταγμένος κομματικά να
αγωνίζεσαι για τις ιδέες σου, για κοινωνική δι-
καιοσύνη, για ειρήνη.

Ήσουν πραγματικά ο ενεργός πολίτης. Ήσου-
να ωραίος σ' όλα σου, με το χαμόγελό σου, την
πραότητα, την κατανόηση. Πρώτος στο τραγού-
δι και στο χορό. Γιάννη, σε ζήλευα.

Δημιούργησες μια θαυμάσια οικογένεια, παι-
διά με υψηλή μόρφωση και γαμπρούς σπουδαί-
ους, ο ένας μέλος και τ. πρόεδρος της Οικονο-
μικής και Κοινωνικής Επιτροπής της Ευρωπαϊκής
Ένωσης, ο άλλος καθηγητής Πανεπιστημίου στην
Αμερική, στη Βοστώνη, με σημαντική επιστημονι-
κή και κοινωνική προσφορά. Εγγόνια που λάτρε-
ψες και σε λατρεύουν. Η γυναίκα σου, η θέμιδα,
πρότυπο προσφοράς σ' όλους. Έδωσες και πήρες
πολλή αγάπη στη ζωή.

Γεια σου, Γιάννη.

ΑΝΤΙ ΕΠΙΚΗΔΕΙΟΥ

Υποθήκες Ζωής στο Λιβάδι

Κώστας Προκόβας

Έφυγε με αδειανά χέρια, άφησε όμως κληρονομιά αδαπάνητη: τ' Ήθος του. Έφυγε δικαιωμένος, κεκυρωμένος. Αγωνίστηκε για το δικό του κώδικα αξιών, πόνεσε, βάσταξε και διακινδύνευσε αρκετές φορές. «Ποτέ από το χρέος μη κινούντες». Αγάπησε με ειλικρινή αγάπη τους συμπατριώτες του, όλους τους ανθρώπους. Έδωσε και πήρε αγάπη. Ήταν αφοσιωμένος λειτουργός της Δικαιοσύνης, υπερασπίστηκε αφιλοκερδώς τους αδύνατους, τους αδικημένους και αυτό ήταν γι' αυτόν μεγάλη ψυχική δοκιμασία. Ο αγώνας του για κοινωνική δικαιοσύνη ήταν καημός διαρκής. Αρκετοί μίλησαν -μετά το θάνατό του μιλούν περισσότεροι- γι' αυτήν τη μέθεξη στα βάσανα και τη δυστυχία των ανθρώπων. Ήταν δίκαιος, και ίσος σ' όλες του τις πράξεις, αλλά με λύπη κιόλας και ευσπλαχνία. Η επιείκεια είναι το βαθύτερο νόημα και του πιο σκληρού νόμου, γιατί έχει να κάνει με τον άνθρωπο, που έχει ψυχή και είναι μαλακός σαν το χόρτο. Ως δικηγόρος έδωσε το μέτρο της προστασίας και της ελευθερίας. Η ελευθερία δεν είναι μόνο δικαίωμα, ούτε είναι δεδομένη, είναι και καθήκον. Αγώνας να την κατακτήσεις, να την διατηρήσεις για τον εαυτό σου και τους άλλους.

Ο Γιάννης Τριάρχου χάριζε σιγουριά και υπερηφάνεια σ' όσους είχαν την τύχη να τον γνωρίσουν και να τον συναναστραφούν. Είχε τις απόψεις του, ήταν όμως ευχάριστος συζητητής, καιρόταν τον αντίδικο λόγο. Μοιραζόταν τις σκέψεις του και τις ιδέες του χωρίς δογματισμούς. Έτσι κι εγώ τον γνώρισα καλύτερα τα τελευταία χρόνια, όταν μου χάρισε τη φιλία του και τη χαρά του διαλόγου. Ήταν πάντοτε ένας συνειδητός και ανήσυχος πολίτης, τίποτε δεν του ήταν ξένο. Ήταν πηγή ελπίδας και γενναιότητας, αν και

πολλά χρόνια τώρα είχε προβλήματα υγείας. Συνέχιζε να ζει με τους ίδιους πάντοτε ρυθμούς. Έφυγε με τα χρόνια του, είχε όμως καρδιά εφήβου. Έφυγε χωρίς να έχει ξεδιψάσει από τη ζωή. Ο άνθρωπος γεννιέται με την ηλικία της καρδιάς του. Ήταν παρών παντού. Παρακολουθούσε ανελλιπώς και καθημερινά όσα αφορούσαν το Λιβάδι, τους Συλλόγους Λιβαδιωτών, τα θέματα της χώρας και του κόσμου. Ανησυχούσε, αλλά πάντοτε ήταν αισιόδοξος.

Η ανθρωπιά του, η αξιοπρέπεια και η προσφορά στους άλλους ήταν η πυξίδα της ζωής του. Αυτές οι αξίες του χάρισαν και πολλούς και καλούς φίλους. «Θεός και το γινώσκειν φίλους», είπε ένας σοφός. Είναι δηλαδή θείο δώρο να βρίσκει κανείς καλούς φίλους, να αναγνωρίζει στο πρόσωπο του άλλου τους αληθινούς φίλους. Ευτυχείς εκείνοι που χάρηκαν τη φιλία του. Ήταν απλός, ευπροσήγορος, ευγενικός, μειλίχιος, «χαρίεις».

Τις τελευταίες στιγμές της ζωής του είπε τούτα τα λόγια στα αγαπημένα του πρόσωπα: «Το πώς έζησα τη ζωή μου το ξέρετε, δεν χρειάζεται να σας πω τίποτε περισσότερο. Να αγαπάτε το Λιβάδι και όλους τους ανθρώπους του. Να παρακολουθείτε και να ενδιαφέρεστε για ό,τι συμβαίνει στο χωριό». Η πατρώα γη, ύστερα από επιθυμία του, τον δέχθηκε στα σπλάχνα της. Επέστρεψε. Ένας άνδρας πεθαίνει, όπως διάλεξε να ζήσει.

Έδωσε χαρά και πήρε άλλη τόση από όλα τα αγαπημένα του πρόσωπα που τον συμπαραστάθηκαν σ' όλες του τις στιγμές της ζωής του. Ευδόκησε να δημιουργήσει και να ζήσει μέσα στην αγάπη όλων. Υποδειγματική οικογένεια, με δεσμούς ακατάλυτους. Παρηγοριά τους είναι το Ήθος του ανθρώπου που έχασαν. Το Ήθος δεν το αγγίζει κανένας φαύλος λόγος.

Μιχάλης Παναγιωτόπουλος,
Δικηγόρος

Ο Γιάννης Τριάρχου, ένας σεμνός και αθόρυβος Μαχητής, μας αποχαιρέτησε μ' ένα χαμόγελο, αφήνοντας πίσω του ένα άρωμα φυσικής ευγένειας και φιλίας. Έζησε εδώ, στο δύσκολο και ανταγωνιστικό χώρο της μαχόμενης δικηγορίας, πάνω από μισό αιώνα, χωρίς ποτέ ν' ακουστεί ένας καυγάς, μια διένεξη με συναδέλφω του, έστω και μια δικαιολογημένη έκρηξη. Αντιμετώπιζε γενικά τους πάντες, συναδέλφους, πελάτες, αντιδίκους με μια απροσποίητη αφοπλιστική ευγένεια και ένα χαμόγελο που απέτρεπαν τη σύγκρουση. Οι ρήξεις, οι ακρότητες και οι συγκρούσεις δεν ήταν στοιχεία του χαρακτήρα του.

Με ολοκληρωμένη ιδεολογική συγκρότηση, ένας γνήσιος Μαχητής, με αδιαπραγμάτευτους προσανατολισμούς, με παράλληλο στιβαρό επαγγελματικό-νομικό εξοπλισμό, χάραξε την πορεία του,

διακρίθηκε ιδιαίτερα και εκτιμήθηκε τόσο στον επαγγελματικό χώρο όσο και στον ευρύτερο κοινωνικό, ως δικηγόρος, πολίτης και Άνθρωπος.

Δεν τον έζησα από πολύ κοντά, ούτε υπήρξα στενός του φίλος, αλλά έτρεφα πάντα, μια βαθιά εκτίμηση για το πρόσωπό του και είχα την πεποίθηση ότι, χάρη στο μελίχιο χαρακτήρα του, τους ήπιους και αρχοντικούς του τρόπους, διέτρεξε μια μακρά πορεία σε τραχείς δρόμους και δύσκολους καιρούς, με ιδιαίτερη προσωπική χάρη, κερδίζοντας αναγνώριση και φίλους.

Έφυγε ένας ξεχωριστός πολίτης, ένας προισμμένος δικηγόρος, ένας ιδιαίτερος Άνθρωπος και Μαχητής.

Του πρέπει ο Στέφανος της ζωής.

Αναστάσιος Κ. Βάντης,
Δικηγόρος

Στον Γιάννη Τριάρχου.

Πατέρα», Δάσκαλε, Φίλε, καλό σου ταξίδι. Εκεί που θα πας θα βρεις παλιούς και εκλεκτούς φίλους-συναδέλφους (Παύλο, Όθωνα, Στράτο κ.τ.λ.) αλλά και ανθρώπους με τους οποίους αγωνίστηκες για μια άλλη Ελλάδα, για μια άλλη αστική τάξη, για μια άλλη κοινωνία (Τσαρουχάς κ.τ.λ.). Θυμάμαι όταν με έστειλνες με τα κείμενά σου, που δεν ήξερα τι έγραφαν, στα γραφεία της ΕΔΑ στην Αριστοτέλους αρ. 24-τρίτο όροφο και ο αστυνομικός, φύλακας υποτίθεται των γραφείων, πρόσεχε και σημείωνε πού πήγαινε ο καθένας, εγώ πήγαινα με το ασανσέρ έναν όροφο παραπάνω, που ήταν τα γραφεία του Διαλυνά, και κατέβαινα με τα πόδια.

Τι να πρωθυμηθούμε από τα πολλά χρόνια που θητεύσαμε κοντά σου, τις αναμνήσεις και τα όνειρα της Κατοχής και του εμφυλίου για μια άλλη Ελλάδα, για έναν άλλο κόσμο, τις ατέλειωτες πολιτικές συζητήσεις με τους άλλους πρώην ασκούμενους, τα καππλεία με τα καλαμπούρια του Ρέχα και του Γιάννη Μεταξιώτη, τα πειράγματα στον «αντάρτη» Περδίκη, τις ιστορίες

του Στράτου με τις οικογενειακές υποχρεώσεις.

Θα θυμηθώ, όμως, αυτά που μου έλεγαν κάποιοι πελάτες σου, την εποχή που «*πας μη ΕΡΕΤΖΗΣ ΙΣΟΝ ΚΟΜΜΟΥΝΙΣΤΗΣ*», «*αν όλοι οι κομμουνιστές ήταν σαν τον Γιάννη και εμείς κομμουνιστές θα γινόμασαν*».

Τα παιδιά σου όλα προκόψανε, Δήμαρχοι, Νομάρχες, Βουλευτές, Υπουργοί, στελέχη της κοινωνίας όπου ζούνε και αποτελούν παραδείγματα επαγγελματιών και ανθρώπων. Μας δίδαξες εντιμότητα, κατανόηση, εξυπηρέτηση του πελάτη. Το μόνο που δεν μας έμαθες ήταν πώς να βγάζουμε λεφτά, γιατί δεν ήξερες και συ. Πολλά θα ήθελα να γράψω ακόμη για σένα, αλλά φοβόμαι ότι θα γίνω κουραστικός και θα πούνε ότι λέγανε και οι αρχαίοι για τον Δίκαιο Αριστείδη. Σίγουρα η δικηγορία, η Θεσσαλονίκη, η Ελλάδα θα είναι φτωχότερες χωρίς εσένα. Καλό σου ταξίδι και να είσαι βέβαιος ότι θα σε θυμόμαστε όλοι, σε όλη μας τη ζωή.

Γεια σου, φίλε.

ΓΙΑΝΝΗΣ ΤΡΙΑΡΧΟΥ: ΜΕΡΙΚΕΣ ΠΙΝΕΛΙΕΣ

Καίτη Τσαρουχά

Ενεργός πολίτης, με αγωνίες, προβληματισμούς και συμβολή στην πορεία και την ανάπτυξη της σύγχρονης ανανεωτικής Αριστεράς υπήρξε ο Γιάννης Τριάρχου. Ταυτόχρονα, όμως, με βαθιά τα σημάδια και τους δεσμούς με τη «δρακογενιά» της Εθνικής Αντίστασης. Μπορεί να γλίτωσε το εκτελεστικό απόσπασμα, μετά την καταδίκη του σε θάνατο από τα έκτακτα στρατοδικεία του Εμφυλίου, «τίμησε» όμως λεβέντικα τις διάφορες φυλακές και το Μακρονήσι.

Χαμογελαστός, προσπνής, λεβεντάνθρωπος, ψυχή της παρέας, με τα τραγούδια και το χιούμορ του. Άλλοτε πάλι, όταν συναντούσε αγαπημένους του ανθρώπους, δεμένους με την ιστορία της Αριστεράς, τους χαιρετούσε με κάποια στροφή από ΕΠΟΝίτικα τραγούδια. «Καμαρωτά, χαρούμενα τα νιάτα, σαν σε χορό βαδίζουν πάντα μπρος...». Αιώνιος έφηβος.

Στυλοβάτης, εμπνευστής, οργανωτής μαζί με τον άλλο ακούραστο ΕΝΟΠίτη. Απόστολο Δαμιανίδη -πάνω από 90 χρόνων σήμερα- των εκδηλώσεων των ΕΠΟΝιτών ή των εκδηλώσεων για τους ΕΝΟΠίτες του Πανεπιστημίου Θεσσαλονίκης.

Κάθε χρόνο στις 23 Φλεβάρη συναντιόντουσαν, κάθε χρόνο και λιγότεροι -λόγοι ανωτέρας βίας, όπως έλεγαν-, με μόνο συνδετικό αλλά ακατάλυτο δεσμό την ΕΠΟΝίτικη ζωή τους, σεβόμε-

νοι απόλυτα όλοι τους τη μετέπειτα πολιτική και κομματική πορεία του καθενός.

Ξεχωριστές στιγμές της δράσης τους ήταν και το μνημείο της ΕΠΟΝ στην Πανεπιστημιούπολη, όπου αναγράφονται τα ονόματα και η Σχολή 72 βεβαιωμένων νεκρών αγωνιστών φοιτητών στην Εθνική Αντίσταση, καθώς και η παράδοση, από τον τότε πρύτανη σε κάθε ΕΠΟΝίτη προσωπικά, παπύρου με το όνομά του.

Φέτος, όταν πια πείστηκε ότι δεν ήταν δυνατόν να παραβρεθεί προσωπικά στην ετήσια συνάντηση με τα «ΕΠΟΝιτάκια», μου παρέδωσε σαν «παράδοση σκυτάλης από τη γενιά της Αντίστασης στη γενιά των Δημοκρατικών Αγώνων και του 1-1-4» κείμενο που είχε ετοιμάσει.

Σύντομα αποσπάσματα αναδεικνύουν την ελπίδα ότι μπορεί και αυτήν τη φορά να προσπεράσει το θάνατο, για να «οργανώσει μαζί με τους άλλους» γιορτή για τα 70 χρόνια της ΕΠΟΝ στην Πανεπιστημιούπολη, δίπλα στο μνημείο των νεκρών αγωνιστών, γιατί είναι χρέος για τον εαυτό μας, για κείνους και κείνες που χάθηκαν από τη «δρακογενιά» μας.

Φοβάμαι όμως ότι χωρίς τον Γιάννη Τριάρχου είναι πολύ δύσκολο να οργανωθεί κάτι τέτοιο.

ΣΗΜΕΙΩΣΗ: Αναδημοσίευση από την εφημερίδα Αυγή (19/08/2012)

Μανόλης Λαμτζίδης

Δικηγόρος, Μέλος & Πρώην Πρόεδρος του Δ.Σ.Θ.

Ο συνταξιούχος δικηγόρος, συνδικαλιστής και αγωνιστής της Αριστεράς (με έντονη συμμετοχή στην ΕΠΟΝ και στην προδικτατορική ΕΔΑ) Γιάννης Τριάρχου έδωσε νόημα και ουσιαστικό περιεχόμενο στις έννοιες «άνθρωπος» και «δικηγόρος»... Ας είναι ελαφρύ το χώμα που τον σκεπάζει...

Γεώργιος Ιγνατιάδης*Πρώην Πρόεδρος Δ.Σ.Θ.*

Γιάννη, ήρθε η ώρα του αποχαιρετισμού. Θέλω να σου πω τα καλύτερα, η συγκίνησή μου όμως είναι μεγάλη και δεν μπορώ να επενδύσω τα συναισθήματά μου με τις ανάλογες λέξεις.

Κυρίες και κύριοι,

Ο νεκρός δεν έχει ανάγκη από επαίνους και αυτό δεν αποτελεί σχήμα λόγου. Υπήρξε ένα απλός, μελίχιος, έντιμος και αφανής αγωνιστής στη δικηγορία, στο συνδικαλισμό, στα δημόσια πράγματα.

Ευαίσθητος και ανήσυχος, όρθιος και αταλάντευτος για μια καλύτερη και δικαιότερη κοινωνία, ακόμη από τη νεαρή του ηλικία.

Έδωσε τη μάχη στη διάρκεια του εμφυλίου πολέμου για τα δίκαια του ελληνικού λαού.

Για τη στάση του αυτή δικάσθηκε και καταδικάσθηκε σε θάνατο, ποινή που τελικά δεν εκτελέστηκε, από το έκτακτο στρατοδικείο Θεσσαλονίκης.

Με ψηλά όμως το κεφάλι, αγέρωχος και ασκίματος άκουσε την ποινή του θανάτου.

Από τότε μέχρι σήμερα σε σταμάτησε να αγωνίζεται για κάτι καλύτερο.

Δεν τον ενδιέφερε η προσωπική του προβολή, η ατομική του διάκριση, ούτε οι αξιωματικές θέσεις. Πονούσε για το μέλλον αυτού του τόπου και προσπαθούσε από οποιαδήποτε σκοπιά.

Τον Τριάρχου τον γνωρίζω πριν από το 1981 στο χώρο του συνδικαλισμού στο Δ.Σ. Θεσσαλονίκης. Ένας ζεστός και ήρεμος άνθρωπος, αλλά

και ακαταπόνητος αγωνιστής, στην υπεράσπιση, υποστήριξη και προώθηση των αιτημάτων του δικηγορικού σώματος και της Δικαιοσύνης γενικότερα.

Δε θα έλεγα, Γιάννη, ότι πετύχαμε τίποτε το ιδιαίτερο στο Δικηγορικό Σύλλογο. Θα τονίζα, όμως, ότι προσπαθήσαμε με ανιδιοτέλεια να δώσουμε ό,τι καλύτερο μπορούσαμε και αυτό αναγνωρίζεται.

Γιατί οι αλλαγές σε όλους τους τομείς της ζωής δε συνδέονται, όπως πιστεύαμε, αναπότρεπτα από τη θέσπιση νόμων και θεσμών, αλλά είναι σύμφυτες με βαθειά ριζωμένες νοοτροπίες των ανθρώπων που δύσκολα ξεριζώνονται. Είναι θέμα ποιότητας των ανθρώπων και αυτή η μεταστροφή δεν είναι εύκολη υπόθεση, αλλά προϊόν μιας μακράς διαδικασίας.

Γιάννη, θα μας λείψεις ιδιαίτερα από τις συζητήσεις, αναλύσεις και προβληματισμούς για το αύριο της χώρας.

Είμαστε όλοι εδώ. Η παρέα του ονομαζόμενου «Πολεμικού» Συμβουλίου από τον Κώστα Χορομίδη.

Για να σε τιμήσουμε, να σε αποχαιρετίσουμε, να καταθέσουμε τα τελευταία λόγια. Να σκύψουμε στο καβούρι σου. Από την πόλη και την περιοχή που αγάπησες και διακρίθηκες, σου απευθύνω ύστατο Χαίρε. Θα μας ατενίζεις από τις κορυφές του Ολύμπου ΑΠΟ ΤΟ ΛΕΙΒΑΔΙ ΠΙΕΡΙΑΣ.

Σου εύχομαι καλό ταξίδι.

ΤΟ ΧΡΕΟΣ ΠΡΟΣ ΤΗ ΔΙΚΑΙΟΣΥΝΗ ΜΝΗΜΗ ΧΡΙΣΤΟΥ ΑΛΒΑΝΟΥ

Στάθης Θ. Τσομίδης

Δικηγόρος

Ο αδόκτος θάνατος ενός εκ των επιφανέστερων Δικηγόρων της Θεσσαλονίκης, του Χρίστου Αλβανού, μας βρήκε μεσούσης μιας ακόμη μέρας στα έδρανα της Δικαιοσύνης, υπό το βάρος των πολιτικών εξελίξεων και των οικονομικών αδιεξόδων.

Ο Χρίστος Αλβανός ήταν η επιτομή του σύγχρονου, δημοκρατικού κοινωνικού, παρεμβατιστή Δικηγόρου. Η θεωρητική του κατάρτιση, με καινοτόμες ιδέες στο Συνταγματικό και Ποινικό Δίκαιο. Δύο τομείς που με πάθος υπηρέτησε. Ο δημόσιος υπερασπιστικός του λόγος, αλλά και οι δημόσιες τηλεοπτικές -και όχι μόνον- παρεμβάσεις του, που η ενάργηιά τους συντρόφευε όσους πεινούσαν για αλήθεια και πληροφόρηση, έξω από την καθεστωτική τάξη. Οι αγωγές κακοδικίας που συνέτασσε και δίκασε, αλλά και η μεγάλη -άγνωστη στο ευρύ κοινό- συμβολή του στη συζήτηση της ψήφισης του Συντάγματος του 1975, μέσα από τις τάξεις της Ε.ΔΗ.Κ. και της Ε.Κ.Ν.Δ., είναι οι παρακαταθήκες του.

Ο Χρίστος Αλβανός, με το μειλίχιο πρόσωπο που περιείχε δυο δόσεις πίκρας και μία απορία, θα λείπει σε όλους. Κυρίως θα λείπει στους νέους Δικηγόρους, που δεν θα τον ακούσουν να αγορεύει. Όσοι είχαμε την τύχη να περπατήσουμε μαζί στο διάβα της ζωής, του οφείλουμε πολλά, έστω κι αν ποτέ δεν του το ομολογήσαμε.

Το ακέραιο του χαρακτήρα του δεν θα επέτρεπε αυτήν την κολακεία να την δεχθεί. Όμως η δικαιοσύνη του συνείδηση αφουγκραζόταν τη δίψα μας και προσέφερε διδάγματα επιστήμης και ζωής, είτε στα πλαίσια της επιτροπής δικαιοσύνης του Δικηγορικού Συλλόγου Θεσσαλονίκης, όταν κάποτε συνυπήρχαμε, ή έστω στα πλαίσια και στη μορφή της «περιπατητικής σχολής» του αίθριου του τρίτου ορόφου του δικαστικού μεγάρου.

Δεν κλαίμε για τον Χρίστο Αλβανό. Αυτός βρίσκεται «εν τόπω χλοερών... μετά δικαίων...» Κλαίμε για τη νέα πτώχευσή μας σ' αυτήν την κρίσιμη στιγμή. ΑΙΩΝΙΑ Η ΜΝΗΜΗ ΤΟΥ.

Κυρίως θα δείπει στους νέους Δικηγόρους, που δεν θα τον ακούσουν να αγορεύει. Όσοι είχαμε την τύχη να περπατήσουμε μαζί στο διάβα της ζωής, του οφείδουμε πολλά, έστω κι αν ποτέ δεν του το ομολογήσαμε

IN MEMORIAM - ΧΡΗΣΤΟΣ ΑΛΒΑΝΟΣ

66

Ευάγγελος Γωγάκος
Δικηγόρος

Στις 13 Ιουνίου 2012 έφυγε αθόρυβα από τη ζωή ο Δικηγόρος Χρήστος Αλβανός και στις 15 Ιουνίου τον αποχαιρέτησαν στο στερνό του ταξίδι συγγενείς, συνάδελφοι και φίλοι του.

Ο Χρήστος Αλβανός υπήρξε μια πολύπλευρη προσωπικότητα με αξιόλογη παρουσία στη Δικηγορία, αλλά και ευρύτερα γνωστός στην πόλη μας απ' τις εμφανίσεις του στην τηλεόραση, παρουσιάζοντας και αναδεικνύοντας δικαστικά και κοινωνικά ζητήματα.

Στη μακρόχρονη δικηγορική σταδιοδρομία του ανέδειξε κυρίως το ρόλο του Δικηγόρου-υπερασπιστή ως θεμελιώδη όρο της ευθυδικίας. Ανήκε στη χορεία των κορυφαίων ποινικολόγων του Δ.Σ.Θ. που έδωσαν και δίνουν σκληρές μάχες για να υπερασπιστούν τον ουμανισμό και το φιλελεύθερο χαρακτήρα του ποινικού δικαίου.

Πίστευε και διακήρυσσε ότι η απονομή δικαιοσύνης δεν συνιστά απλά μια αναγκαία κοινωνική λειτουργία, αλλά τη λυδία λίθο της νομιμότητας, είναι η ίδια η συνείδηση του κράτους δικαίου.

Ο λόγος του στο ποινικό ακροατήριο είχε την έμπνευση του πιστού της δικαστικής λειτουργίας, του ταγμένου σ' αυτή, απαιτούσε από όλους τους παράγοντες της δίκης και ιδίως απ' τους δικαστικούς λειτουργούς την αυστηρή και πιστή τήρηση της διαδικασίας, με ακεραιότητα και δικαιοσύνη που διέκρινε τον ίδιο, και τις οποίες θεωρούσε ως απαραίτητη προϋπόθεση για την ορθή απονομή της δικαιοσύνης.

Άξιο αναφοράς και μνείας είναι το γεγονός ότι υπήρξε ο πρώτος πανελλαδικά δικηγόρος που προσέφυγε στο ΕΔΔΑ με ατομική προσφυγή για παρβίαση ατομικών δικαιωμάτων κατά της Ελλη-

νικής Δημοκρατίας, στη γνωστή πλέον υπόθεση «Πετρονέλλα φαν Κάικ κατά Ελλάδος».

Παράλληλα με την άριστη επιστημονική νομική κατάρτισή του ήταν κάτοχος γενικότερης παιδείας και πνευματικής καλλιέργειας με ευρύτητα ενδιαφερόντων και γνώσεων.

Το συγγραφικό του έργο περιλαμβάνει πληθώρα δημοσιευμένων μέχρι πρόσφατα βιβλίων, μελετών και άρθρων, όπως ενδεικτικά το έτος 1967 δημοσίευσε το βιβλίο Ματιές στην Εξέλιξη του Ανθρώπου, το έτος 1979 Αντιδημοκρατικοί Θεσμοί, το έτος 1985 Κατάργηση του Σταυρού Προτίμησης στις Βουλευτικές Εκλογές – Συνταγματικά και Δημοκρατικά Προβλήματα, το έτος 2000 Η Δημοκρατία των Δεινοσαύρων. Βασικό τους χαρακτηριστικό είναι ο έντονος προβληματισμός του για τις παθογένειες του δημοκρατικού μας πολιτεύματος και οι προτάσεις του γ' ακύρωσή τους. Προς τούτο δε προέτρεπε μεταξύ άλλων σ' επίπεδο νομοθετικής εξουσίας την άμεση αναθεώρηση του ισχύοντος Συντάγματος, στους τομείς του τρόπου εκλογής των Βουλευτών άμεσα απ' το λαό και την καθιέρωση πάγιου εκλογικού συστήματος και δη αυτού της στενής μονοεδρικής περιφέρειας, την αναβάθμιση της Βουλής έτσι ώστε να καταστεί πραγματικό λίκνο της Δημοκρατίας, τη μείωση του αριθμού των Βουλευτών και της θητείας τους, την κατάργηση της βουλευτικής ασυλίας, την επαναφορά του θεσμού της Άνω Βουλής (Γερουσία), την κατάργηση της κρατικής επιχορήγησης των κομμάτων κ.α.

Σ' επίπεδο εκτελεστικής εξουσίας τόνιζε με έμφαση ότι επιβάλλεται ο περιορισμός των εξουσι-

ών του Πρωθυπουργού, αφού αυτός σήμερα είναι ένας «κοινοβουλευτικός δικτάτορας», κατά την προσφιλή του έκφραση, συγκεντρώνοντας στο πρόσωπό του όλες τις εξουσίες (εκτελεστική, νομοθετική και δικαστική), επιπλέον δε και αυτήν την εκλογή του Προέδρου της Δημοκρατίας, εν ταυτώ καυτηρίαζε τη μη κατάργηση εισέτι της πρωτοφανούς αντιδημοκρατικής εύνοιας αναφορικά με την έλλειψη ποινικής ευθύνης των Υπουργών.

Πρόσθετε ακόμη ότι πρέπει να υπάρξει πλήρης διαχωρισμός της νομοθετικής από την εκτελεστική εξουσία, όλοι οι Υπουργοί να είναι εξωκοινοβουλευτικοί, οι τελευταίοι να μην νομοθετούν με καμιά διαδικασία ειμή μόνον να προτείνουν νομοσχέδια προς ψήφιση στη Βουλή.

Τέλος, σε επίπεδο δικαστικής εξουσίας εντόπιζε το υπαρκτό πρόβλημα απονομής της δικαιοσύνης στα πρόσωπα που καλούνται να υπηρετήσουν το θεσμό, ισότιμα στους Δικαστικούς Λειτουργούς και τους Δικηγόρους, και για μεν τους πρώτους πρότεινε η επιλογή τους να γίνεται απ' τη Βουλή μετά από πρόταση των Δικηγορικών Συλλόγων από καταξιωμένους στην πράξη Δικηγόρους, ο ανύπαρκτος σήμερα έλεγχός τους να γίνεται από διευρυμένη σύνθεση του Ανωτάτου Δικαστικού Συμβουλίου απαρτιζομένου και από Βουλευτές, Καθηγητές της Νομικής Σχολής και Δικηγόρους, υποστηρίζοντας ότι εξουσία ανέλεγκτη καταλήγει να είναι μια επικίνδυνη εξουσία. Για δε τους Δικηγόρους, πρότεινε την κατάργηση του υφισταμένου συστήματος εκλογής των μελών του Δ.Σ. με την επαναφορά του ενιαίου ψηφοδελτίου, τη θεσμική συμμετοχή των Δικηγορικών Συλλόγων στη λήψη αποφάσεων για την απονομή της Δικαιοσύνης, την αφαίρεση της δικαιοδοσίας του πειθαρχικού ελέγχου τους από μέλη του Δ.Σ. των Συλλόγων κ.α.

Για την ευημερία της πατρίδας μας και στον

αέναο προβληματισμό των θεσμών και των προσώπων που καλούνται να τους υπηρετήσουν, ο εκλιπών για τις απαιτούμενες λύσεις, τόσο επίκαιρες σήμερα, δεν έτρεφε αυταπάτες ότι μπορεί να τις δώσει η πολιτική ηγεσία, αντίθετα υποστήριζε ότι μόνον ο λαός θα τις επιβάλει, έχοντας απεριόριστη εμπιστοσύνη στη δύναμή του, παρομοιάζοντάς την μ' εκείνη του μικρού λιθαριού στη μηχανή ενός εργοστασίου, ικανού να το ακινητοποιήσει.

Ο Χρήστος Αλβανός απέστεργε την παθητικότητα και το σκεπτικισμό των στοχαστών, απέρρι-

πτε τη στατικότητα, «στην αδιάκοπη αντιπαλότητα δεν υπάρχουν κενά,» συνήθιζε να τονίζει, όπως επίσης ότι «όποιος αγωνίζεται αγρυπνά».

Όλα αυτά τα προσόντα μαζί με την ευαισθησία, τη σεμνότητα, την εντιμότητα και την πραότητα του χαρακτήρα του τού προσέδωσαν σπάνιο κύρος και τον κατέστησαν σεβαστό συνάμα και αγαπητό σε όλους όσους ευτύχησαν να τον γνωρίσουν.

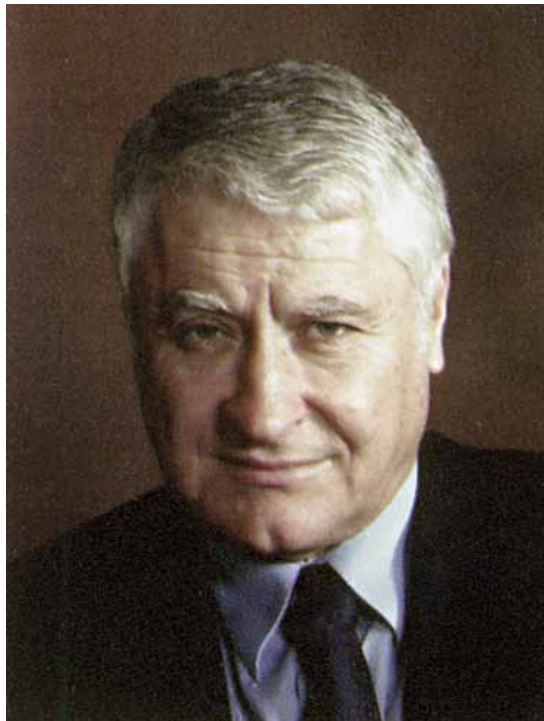
Στοιχεία αρετής αυτά, ανά τους αιώνες, ζητούμενα στην εποχή μας, που μια γκρίζα ομοιομορφία διαχέεται απειλητικά για

να καταργήσει όρια και ιδέες.

Σ' επίπεδο ιστορίας, άλλωστε, οι απόντες με το κύρος τους ενισχύουν τις προσπάθειες των παρόντων.

Ο Χρήστος Αλβανός θα είναι εκεί.

Στο μικρόκοσμο της οδύνης, η φυσική πειστικότητα της κυκλικής ροής του χρόνου ατονεί. Όταν αναπολείς και αναζητάς τον ήχο της φωνής που σιώπησε, μένει να ψιθυρίσεις τον πικρότατο λόγο του Νορμπέρτο Μπόμπιο «Για έναν εραστή της δικαιοσύνης, ο θάνατος είναι το πιο άδικο μοιρασμένο πράγμα στον κόσμο».

ΕΠΓΡΑΦΕΣ - ΠΡΟΑΓΩΓΕΣ - ΜΕΤΑΘΕΣΕΙΣ - ΔΙΑΓΡΑΦΕΣ ΔΙΚΗΓΟΡΩΝ

Ιούνιος - Σεπτέμβριος 2012

Εγγραφές Νέων Δικηγόρων

1. Αγγελοπούλου Ίρις-Φανή	46. Κεσίσογλου Ελένη	90. Πατρώνα Αγή
2. Αθανασιάδου Αμαλία	47. Κηροπλάστη Ελένη	91. Περβίζος Τριαντάφυλλος
3. Αλεξοπούλου Αναστασία	48. Κοτζανικολάου Ερασμία	92. Περέογλου Δήμητρα
4. Αλευροπούλου
Χριστίνα-Εκδίκηση	49. Κουλουφάκου Μαρία	93. Πετσάλη Αριάνθη
5. Αποστόλου Δημήτριος	50. Κουφογιαννίδου Ελένη	94. Πουλιέζου Αικατερίνη
6. Αποστόλου Απόστολος	51. Κρεμέτης Στέφανος	95. Ράπτη Ευαγγελία
7. Αρτηνού Μαρία	52. Κυνηγόπουλος Ιωάννης	96. Ρέκκα Ευαγγελία
8. Βουλγαράκης Κωνσταντίνος	53. Κωνσταντινίδης
Παναγιώτης	97. Ρογκόπη - Καϊναμίση
Ευαγγελία
9. Βουρουτζής Βασίλειος	54. Κωνσταντινίδης Μιχαήλ	98. Ρουσίδου Μαριάννα
10. Βράννας Βασίλειος	55. Κωνσταντινίδης Γεώργιος	99. Σαρβάνη Παναγιώτα
11. Βρέττα Μαρία	56. Κωνσταντινίδης Ευθύμιος	100. Σαρηνιαννίδου Μαρία
12. Βυτανιώτης Αλέξανδρος	57. Κωνσταντινίδου Ευρώπη	101. Σερενίδου Αντιγόνη
13. Γαλάνη Ελένη - Στυλιανή	58. Λαδοπούλου Αναστασία -
Μαρία	102. Σιδηροπούλου
Δέσποινα
14. Γεωργιάδου Ελένη	59. Λαμπριανίδης Παντελής	103. Σισμανίδου Σοφία
15. Γεωργοπούλου Νίκη	60. Λιόλης Δημήτριος	104. Σιώτας Δημήτριος
16. Γεωρσπύρος Σταύρος	61. Λουσιποπούλου Ελένη	105. Σταθόπουλος Ανδρέας
17. Γκαμπέτα Ελένη	62. Μαλάμος Γεώργιος	106. Στεργίου Βικτωρία
18. Γλαβίνας Αθανάσιος	63. Μαμαδά Κωνσταντίνα	107. Στεργίου
Δήμητρα-Μαρία
19. Γωγάκος Απόστολος	64. Μαμουρέλη Ασημεία	108. Στεργίου - Στάμου
Δήμητρα
20. Γωνιάδου Σημέλα	65. Μπασακοπούλου Ασπασία	109. Στωγίδου Αργυρή
21. Δεμερτζής Μηνάς	66. Μπάγκαλα Αφροδίτη	110. Ταμβάκου Παρασκευή
22. Δερμεντζή Θάλεια	67. Μπάκα Χρυσούλα	111. Τζάνα Αλεξία
23. Δημητρόπουλος Ρίζος	68. Μπάτος Νικόλαος	112. Τοπαλίδης Ορέστης
24. Δρούγκα Ειρήνη	69. Μπαχνασαριάν Νόρα	113. Τρομπούκη Δανάη
25. Εμμανουηλίδου Ηλέκτρα	70. Μπεκίρη Αναστασία	114. Τροπίου Χρυσούλα
26. Ευαγγελοπούλου
Αναστασία	71. Μπίνας Ιωάννης	115. Τσακίρη Δέσποινα
27. Ζαρκάδα Βικτωρία	72. Μπλετσογιάννης Νικόλαος	116. Τσαλαπόρτας
Αλέξανδρος
28. Ζάχρος Αθανάσιος	73. Μπούρα Ειρήνη	117. Τσαπακίδου Αργυρώ
29. Ζερδελή Μαρία	74. Νεδέλκου Παρθένα	118. Τσουκαλά Ελισσάβετ
30. Ζησιού Αγγελική	75. Νεοφυτίδης Αβραάμ	119. Τσουμάνη Αικατερίνη
31. Ζολώτα Γεωργία	76. Νιασούδη Ασημίνα	120. Φίλιου Άρτεμις
32. Ζώλη Ερμιόνη	77. Νικέζη Αικατερίνη	121. Χανή Βασιλική
33. Θεοχαρούδης Χρήστος	78. Νίκου Μαρία	122. Χατζημιχαήλ Γρηγόριος
34. Ιορδανίδου Ελένη	79. Νταφούλη Ελένη	123. Χίου Χαρίλαος
35. Ιωσηφίδου Αικατερίνη	80. Ντιμιτρώφ Γιάνκο	124. Χρυσοπούλου Ελένη
36. Καλαϊτζίδου Χριστίνα	81. Ξανθοπούλου Ερμιόνη	
37. Καλτουρουμίδης
Χαράλαμπος	82. Παναγιωτίδου Ίννα	
38. Καπετανάκη Θάλεια	83. Πανάγου Ευτυχία	
39. Κάππου Ελένη-Ακριβή	84. Παντελίδου Αθηνά	
40. Καραγώγου Βασιλική	85. Παπαδοπούλου Ευγνωσία	
41. Καραύτος Σταύρος	86. Παπαντωνόπουλος
Νικόλαος	
42. Καρούτης Δημήτριος	87. Παρασκευόπουλος
Παναγιώτης	
43. Κατράνα Δάφνη	88. Παρασκευοπούλου
Αικατερίνη	
44. Κατωτοικίδου Αναστασία	89. Παρίντα Αθηνά	
45. Καφετζή Ευαγγελία		

Προαγωγές

Α. Στον Άρειο Πάγο

1. Μήτσου Κωνσταντίνος
2. Νικολακάκης Δημήτριος
3. Σπανού Θεοπίστη
4. Τσίχλα Παναγιώτα
5. Φινοκαλιώτης
Δημήτριος

Β. Στο Εφετείο

1. Αντωνοπούλου Δανάη
2. Δαδήρα Μερσίνη
3. Κεραμέως Μαρία
4. Κοτριδης Χρήστος
5. Μπίμπα Γιαννούλα
6. Μωυσιάδου Χρυσούλα
7. Μωυσίδου Αντιγόνη
8. Παπαθωμάς Χρήστος
9. Πούλου Στελλιανή
10. Τερζής Κωνσταντίνος
11. Χατζηναρσιστεράς Συμεών
12. Ψαρρής Δήμος

Μεταθέσεις

1. Αρτηνού Μαρία
(Πρωτοδικείο Αθηνών)
2. Καρακώστα Χριστίνα
(Πρωτοδικείο Σερρών)
3. Μπαρμπατσάλου Μαρία
(Πρωτοδικείο Καρδίτσας)
4. Μοσχίδου Ευθυμία
5. Τζιαφέττας Στυλιανός
(Πρωτοδικείο Θεσ/νίκης)
6. Τσιάρας Χρήστος –
Δημήτριος (Πρωτοδικείο Λά-
ρισας)

Διαγραφές**Α. Επειδή Διορίστηκαν
ως Ειρηνοδίκες**

1. Αθανασιάδου Ευσταθία
2. Βοϊτσίδου Αναστασία
3. Γαλίδης Κωνσταντίνος
4. Γιακοβή Χαρίλεια
5. Γιοχάλα Μαρία
6. Γκικοπούλη Αγλαΐα
7. Γκολέμη Χρυσούλα
8. Δημητριάδης Δημήτριος
9. Ευθυμίου Γεωργία-Αγάπη
10. Εφραιμίδου Ιωάννα
11. Ζαχαριάδου Μαρία
12. Ζερβογιαννίδου Καλλιόπη
13. Καραγιαννίδου Χαρίκλεια
14. Καρδάκου Αικατερίνη
15. Καρυδά Άννα
16. Κοκκίνη Παναγιώτα
17. Κοκκωνίδης Εμμανουήλ
18. Κόμναρη Δήμητρα
19. Κοπατσάρης Χρήστος
20. Κυρούδη Ιωάννα
21. Κωστοπούλου Αναστασία
22. Κωτούλα Βασιλική
23. Λιακοπούλου Ολυμπία
24. Μαυρέλης Δημήτριος
25. Μπιχάκης Αργύρης

26. Νάστου Λαμπρινή
27. Πανδή Δέσποινα
28. Παπαδημητρίου
Αλέξανδρος
29. Ρώσσογλου Μαρία
30. Σαράφη Νικολέτα
31. Σκεμιτζή Λαμπρινή
32. Χαριζάνη Διονυσία
33. Χατζηναρσιση Ευανθία

**Β. Επειδή διορίστηκαν
ως Πάρεδροι στο Πρωτοδικείο**

1. Αθανασιάδου Μαρία
2. Αποστόλου Παναγιώτα
3. Ηλιοπούλου Μαγδαληνή
4. Θεοδωρίδου Μαρία
5. Ιακωβίδης Πέτρος
6. Ιωαννίδης Ιωάννης
7. Καλαφάτη Άννα
8. Μπαταβάνη Αγορίτσα
9. Παπαστεργίου
Κωνσταντίνος
10. Παπαχρίστου Αλεξάνδρα
11. Ρίζος Απόστολος
12. Τζέλλου Αλεξάνδρα
13. Τράκα Αλεξάνδρα
14. Τσιρώνη Χρυσάνθη
15. Χαριτίδης Σταύρος
16. Χρυσοστομίδου Βασιλική
17. Στεργίου Αγγελική
18. Στρογγύλη Σοφία-Στυλιανή

**Γ. Επειδή διορίστηκε
ως συμβολαιογράφος**

1. Κουβάς Αναστάσιος

Δ. Επειδή απεβίωσε

1. Σέντζα Αριστεά

Ε. Επειδή παραιτήθηκαν

1. Αναστασοπούλου
Παρασκευή
2. Αποστολά Όλγα
3. Γιαννουλοπούλου
Ευαγγελία
4. Δεβλιώτης Δημήτριος
5. Ζαρούκα Μαρία
6. Ζαφειριάδου Όλγα
7. Ζωγράφου Αικατερίνη
8. Ηλιάδου Αναστασία
9. Καλλιπολίτης Χαράλαμπος
10. Καλτουρουμίδης
Χαράλαμπος
11. Καραγεωργίου Δημήτριος
12. Καραγεώργου Λευκοθέα
13. Καραγκιοζίδου Ζωή

14. Καψάλης Βύρων
15. Κλαβανίδου Δέσποινα
16. Κλέπκου Κωνσταντίνια
17. Κούβελας Γεώργιος
18. Κυματής Νικόλαος
19. Κυνηγοπούλου Ελένη
20. Κυριαζής Περικλής
21. Κωνσταντινίδης Νικήτας
22. Μαστοράκη Ελένη
23. Μαυρουδή Άννα
24. Μπάγκαλα Αφροδίτη
25. Μποζίνη Βικτωρία
26. Μπόμπας Αχιλλεύς
27. Μποντζίδου Αναστασία
28. Μωυσίδου Σουμέλα
29. Παλτατζίδου Ευτυχία
30. Παναγιωτίδου Ίννα
31. Παναγιωτοπούλου
Καλλιόπη
32. Παπαδάκη Μαρία
33. Παπαδόπουλος
Αλέξανδρος
34. Παπαστεργίου Γεώργιος
35. Παπαχρήστου Σοφία
36. Παρασκευόπουλος
Αυγερινός
37. Περάκη Μαρία
38. Ρηγάκη Αλεξάνδρα
39. Σαπουντζόγλου Βασιλική
40. Σιάμκουρης Νικόλαος
41. Σιδηρόπουλος Γεώργιος
42. Σκόπα Μαριάννα
43. Στρατηλάκη Μαρία
44. Τζεβελέκη Παρασκευή
45. Τομπουλίδης Συμεών
46. Τσακαλίδου Μάρθα
47. Τσαπανίδου Ευφροσύνη
48. Τσιτσική Χριστίνα
49. Τσιφτελίδου Σοφία
50. Τσιώτα Αγγελική
51. Φαρδούλη Αικατερίνη
52. Χαραλαμπίδου Δήμητρα

**Άδεια για σπουδές
στο εξωτερικό**

1. Αθανασιάδου Αμαλία
2. Αθανασιάδου Ρεβέκκα
3. Γαλάνη Ελένη – Στυλιανή
4. Καμπουράκης Αναστάσιος
5. Κιβρακίδου Άννα
6. Παπανδρέου Μάριος
7. Τσάπα Ειρήνη

ΕΟΡΤΑΣΜΟΣ ΗΜΕΡΑΣ ΝΟΜΙΚΩΝ

70

Ο Δικηγορικός Σύλλογος Θεσσαλονίκης, με αφορμή την Ημέρα των Ελλήνων Νομικών, την Τετάρτη 3 Οκτωβρίου 2012, στο πλαίσιο του εορτασμού της μνήμης του Αγίου Διονυσίου του Αρεοπαγίτη, Αρχιεπισκόπου Αθηνών, διοργάνωσε σειρά εκδηλώσεων.

■ Ο Εφέτης κ. Ελευθ. Σιμανιδής εκφωνεί εκ του άμβωνος τον πανηγυρικό της ημέρας

Το πρωί της 3 Οκτωβρίου και ώρα 09.00 τελέστηκε Θεία Λειτουργία στον Καθεδρικό Ναό της Του Θεού Σοφίας, όπου έψαλλε ο Βυζαντινός Χορός Δικηγόρων του ΔΣΘ. Μετά το πέρας της λειτουργίας, ο εφέτης κ Ελευθέριος Σιμανιδής εκφώνησε τον Πανηγυρικό της ημέρας.

Την ίδια ημέρα, στις 13.00, κατατέθηκαν στεφάνια στις προτομές των δικαστών Γεωργίου Τερτσέτη και Αναστασίου Πολυζωΐδη, που βρίσκονται στην Πλατεία Δικαιοσύνης, δίπλα στο χώρο του παρκινγκ του Δικαστικού Μεγάρου.

Στις εκδηλώσεις του ΔΣΘ συμμετείχαν, όπως πάντα, εκπρόσωποι του Δικηγορικού Συλλόγου Πάφου, με τον οποίο ο ΔΣΘ έχει αδελφοποιηθεί, και του Δικηγορικού Συλλόγου Λευκωσίας.

Το απόγευμα της ίδιας ημέρας, στις 20.00, πραγματοποιήθηκε, για 26η συνεχή χρονιά η τελετή υποδοχής των νέων δικηγόρων, η οποία και φέτος διοργανώθηκε στο ξενοδοχείο Electra Palace, και στην οποία προσκλήθηκαν όλοι οι νέοι δικηγόροι που πέτυχαν στις εξεταστικές περιόδους Σεπτεμβρίου 2011 και Μαρτίου 2012, καθώς και οι δικαστικές και εισαγγελικές αρχές, συνάδελφοι δικηγόροι και εκπρόσωποι των αρχών της πόλης.

Την παρουσίαση της εκδήλωσης έκανε η κ. Παρασκευή Σερραΐδου, μέλος του ΔΣ. του ΔΣΘ και Πρόεδρος της Επιτροπής επιστημονικών εκδηλώσεων

■ Κατάμεστος ο Ι.Ν. Αγίας Σοφίας

του ΔΣΘ, ενώ χαιρετισμό απεύθυναν η κ. Άννα Μιχαλοπούλου, Πρόεδρος του Τριμελούς Συμβουλίου Διεύθυνσης Εφετείου Θεσσαλονίκης και Πρόεδρος Εφετών, ο κ. Γεώργιος Ευστρατιάδης, μέλος της Διοίκησης της Ένωσης Δικαστών και Εισαγγελέων Ελλάδας, Πρόεδρος εφετών, ο κ. Αριστείδης Παρούτογλου, Πρόεδρος του Συλλόγου Δικαστικών Υπαλλήλων Θεσσαλονίκης και ο κ. Ιωάννης Παπαζαχαρία, Πρόεδρος του Δικηγορικού Συλλόγου Πάφου. Την εναρκτήρια ομιλία εκφώνησε ο Πρόεδρος του ΔΣΘ κ. Νικόλαος Βαλεργάκης, ενώ ακολούθησε αντιφώνηση της πρώτης επιτυχούσας στις εξεταστικές περιόδους Σεπτεμβρίου 2011 και Μαρτίου

2012, κ. Ευαγγελίας Ρογκότη – Καϊναμίση.

Όπως κάθε χρόνο, ο Πρόεδρος του ΔΣΘ παρέδωσε χρηματική επιταγή στην πρωτεύουσα των δύο εξεταστικών περιόδων στη μνήμη του Ιωάννη Μπαξεβάνη του Ανδρέα. Στη συνέχεια, από τον Πρόεδρο του ΔΣΘ, απονεμήθηκαν τιμητικές διακρίσεις στις πρώτες επιτυχούσες των εξεταστικών περιόδων (Σεπτεμβρίου 2011 και Μαρτίου 2012), κ. Ευαγγελία Ρογκότη – Καϊναμίση, Άρτεμι Φίλιου, Ευαγγελία Μηντζιώρη, Κλεονίκη Πουϊκλή, Αθηνά Παππά.

Η βραδιά έκλεισε με πρόσκληση των νέων συναδέλφων για ένα ποτό σε μπαρ της Αριστοτέλους.

■ Ο Πρόεδρος του Δ.Σ.Θ. κ. Νικόλαος Βαλεργάκης με τις πρωτεύουσες δικηγόρους κκ. Ευαγγελία Ρογκότη-Καϊναμίση, Άρτεμι Φίλιου, Ευαγγελία Μηντζιώρη, Κλεονίκη Πουϊκλή, Αθηνά Παππά

■ Ο Πρόεδρος του Δ.Σ.Θ. κ. Βαλεργάκης και ο Πρόεδρος του Τριμελούς Συμβουλίου Διοίκησης Πρωτοδικείου Θεσσαλονίκης κ. Παυλίδης καταθέτουν στεφάνι στις προτομές του Γεωργίου Τερτσέτη και Αναστάσιου Πολυζωΐδη στην Πλατεία Δικαιοσύνης

■ Ο Πρόεδρος του Δ.Σ.Θ. κ. Νίκ. Βαλεργάκης στην εναρκτήρια ομιλία του

■ Η υπεύθυνη Δημ. Σχέσεων του Δ.Σ.Θ. κα Παρ. Σεραιίδου

■ Η Προϊσταμένη Εφετείου Θεσσαλονίκης κα Άννα Μιχαλοπούλου, απευθύνει χαιρετισμό

■ Γενική άποψη του κοινού

■ Αντιφώνηση της πρώτης επιτιούσας στις εξεταστικές περιόδους Σεπτεμβρίου 2011 & Μαρτίου 2012 κας Ευαγγελίας Ρογκότη - Καϊνιάμια

■ Ο κ. Γεώργιος Ευστρατιάδης, Εφέτης, μέλος του Δ.Σ. της Ένωσης Δικαστών και Εισαγγελέων, απευθύνει χαιρετισμό

■ Ο Πρόεδρος του Δικηγορικού Συλλόγου Πάφου κ. Ιωάννης Παπαζαχαρία, απευθύνει χαιρετισμό

■ Ο Πρόεδρος του Συλλόγου Δικαστικών Υπαλλήλων Θεσσαλονίκης κ. Αριστείδης Παρούτογλου απευθύνει χαιρετισμό

ΣΤΟ ΚΑΦΕ ΤΟΥ ΧΑΜΕΝΟΥ (ΚΕΡΔΙΣΜΕΝΟΥ) ΧΡΟΝΟΥ

74

Δημήτρης Α. Νεμέτης
Δικηγόρος Θεσσαλονίκης

*«Αφιερώνεται στο χαμένο χρόνο
που δεν θα ξαναχάσω...»*

Όλοι συμφωνούμε, λοιπόν. Βαρεθήκαμε. Βαρεθήκαμε τις επαναλήψεις. Κοινός τόπος πα. Οπότε φίλε μου καλέ και φίλη, διάλεξε τι θέλεις να είσαι, ανθρώπινο ον ή ρομπότ-εξωγήινος, όσο ακόμη είναι καιρός.

Αυτό είναι δίλημμα. Όχι το δραχμή ή ευρώ, το Μπαρτσελόνα ή Ρεάλ, το σοκολάτα ή σιροπιαστά, το κιθαρίστας ή ντράμερ...

Έτσι είναι, λοιπόν: Βαρέθηκα, Βαρέθηκες, Βαρεθήκαμε...

Όλοι αυτό κάνουμε, αλλά κανείς δεν κάνει την κίνηση προς τα μπρος. Κανείς μας δεν τολμά. Κανείς δεν σηκώνεται μια μέρα στην αίθουσα ενός δικαστηρίου και να πει «φθάνει ως εδώ».

Να βάλουμε τα πράγματα σε μια τάξη ανθρώπινη. Τι περιμένουμε; Αυτό που λέμε η ελπίδα πεθαίνει τελευταία; Υπάρχει και το άλλο με την ελπίδα, όμως, που τραγουδάει ο Παπακωνσταντίνου, η οποία κάτι άλλο μας κάνει τόσα χρόνια και μάλλον μας άρεσε και από ελπίδα έγινε... βίτσιο...

Λοιπόν, αγαπητέ φίλε και συναγωνιστή στο ναό της Θέμιδος... (Η Θέμις, σύμφωνα με την ελληνική μυθολογία, ανήκε στους Τιτάνες, τα παιδιά της Γαίας και του Ουρανού. Αποτελούσε την ανθρωπόμορφη προσωποποίηση της φυσικής και της ηθικής τάξης, καθώς και της εθιμοτυπίας. Η λέξη θέμις παράγεται από το ρήμα τίθημι και δηλώνει αυτό που έχει τεθεί, το ισχύον). Η καημένη η Θέμις. Αυτή, λοιπόν, η καημένη από θεά του δικαίου μέχρι και κατασκευαστική έγινε και κοσμεί το 98%, άντε καλά το 58%, των επαγγελματιών

καρτών νέων δικηγόρων με μια ζυγαριά στα χέρια της... (η επανάληψη που λέγαμε..) – ελπίζω να μην κλέβει και αυτή η ζυγαριά.

Λοιπόν, φίλε και συναγωνιστή, ξέρεις με τι μου μοιάζει αυτό το περίφημο κτίριο, το της δικαιοσύνης μέλαθρο, ο ναός της Θέμιδος και η γύρω περιοχή;

Μοιάζει με χώρο αρχαιολογικών ανασκαφών, όπου γύρω τους αναπτύσσεται ολόκληρη ζωή, μια ολόκληρη ζωντανή κοινωνία από επιστήμονες και βοηθητικό προσωπικό και εργάτες που ψάχνουν να βρουν τι άφησαν οι πεθαμένοι. Ψάχνουν μέσα στα ερείπια και τους χώρους των πεθαμένων. Αυτό είναι το δικαστικό μέγαρο... χώρος πεθαμένων... ερείπια.... τάφος...

Βγαίνεις όταν τελειώσεις τις δουλειές σου ή τα δικαστήρια από εκεί μέσα είτε από την μπροστινή είτε από την πίσω πλευρά και ξάφνου όλα είναι αλλιώς.

Γι' αυτό έχουν επιτυχία τα καφέ έξω και ξεπιδάνε σαν μανιτάρια.

Πρόσεξες; Ολόκληρη ζωή, πόλη έχει αναπτυχθεί εκεί γύρω από τα δικαστήρια. Απέκτησε ζωή η οδός Φράγκων και τα βράδια και το παλιό canal d' amour... Τι αποζητάει ο άνθρωπος; Παρέα καλή, λίγες κουβέντες καλές, σωστές, λίγη κατανόηση, λίγο φως, βρε καλοί μου άνθρωποι. Φως, ναι, φως και αέρα, έστω του Βαρδαρίου, αλλά αέρα.

Και βλέπεις κόσμο και όμορφο κόσμο και καφέ και ξεγνοιασιά και καφές και κους κους και ακούς γέλια, αρκετά για την εποχή γέλια.

Μα τι τα θέλουμε τα δικαστήρια; Ναι, τι τα θέλουμε αφού υπάρχει ο καφές, πιο εκεί το κρασάκι, πιο εκεί το τσιπουράκι και τα διπλανά;(μεζέδες...) Πίνεις, φιλοσοφείς και βγάζεις πολύ σωστές αποφάσεις... «Ούζο άμα πιείς, γίνεσαι ευθύς, βασιλιάς»... και βγάζεις και ευθείες αποφάσεις...

Ναι, αυτά τα διασκεδαστήρια λοιπόν είναι οι ζωντανοί οικισμοί που αναπτύσσονται γύρω από ανασκαφές αρχαιολογικών χώρων, γύρω από περσιόχες πεθαμένες

Εκεί, λοιπόν, μέσα στο κτίριο αυτό, εκτός από τη ζωή μας θάβουμε τη ζωντανία μας, την υγιή σκέψη και, κυρίως, το χρόνο μας.

Τι κυνηγάμε τελικά; Το χρήμα; Τη δόξα; Την ευτυχία; Όχι, το χρόνο κυνηγάμε.

Ο Χρόνος

Αν μπορούσαν να πουλήσουν χρόνο, τι λέτε, δεν θα ήταν αυτοί οι πιο πλούσιοι έμποροι στον κόσμο; Και η αιώνια ζωή στους ουρανούς τι είναι; Υπόσχεση ατελείωτου χρόνου.

Χρόνος, λοιπόν. Ο χρόνος ποτέ δεν πιστώνεται. Οι λεπτοδείκτες πάντα προς τα μπροστά πάνε... Μονής κατεύθυνσης ο δρόμος αυτός...

Γι' αυτό ο χρόνος γίνεται στίχος αγαπημένος πολλών τραγουδιών... «Κι είναι ο χρόνος που τελιώνει και ξανά μένουμε μόνοι...» κ.τ.λ., κ.τ.λ

Και έρχεται ένα πρωί και σου λέει:

- Έχεις ακούσει το «καφέ του χαμένου χρόνου»;

- Όχι, λέω.

- Άκουσε το, είναι πολύ καλό.

Και το ακούω και στίχοι υπέροχοι:

Στο καφέ της Ξεγνοιασιάς
Επιστέφω εκεί
Μέρα αδιέξοδη, σκληρή
Λέω τι ζητάς, που πας
Πέρασε ο καιρός
Μα ήμουν τρελλά τυχερός
Στο καφέ της ξεγνοιασιάς
Παλιά γεμάτη τσέπη
Γραμμένα στα παλιά μας παπούτσια του κό-
σμου τα πρέπει
Τα θέλω, τα μη
Η ψυχή έμεινε εκεί
Στις μέρες της χαράς
Πολυτέλεια, ζωή γιορτινή...

Ναι, ο Σαλβατόρε Ανταμό (αν θύμισα κάτι σε αριθμούς μητρώου από 2000 και κάτω...) σε συνεργασία με τον Μαχαιρίτσα.

Εκεί μέσα, εκεί είναι ο καφές του χαμένου χρόνου, εκεί που ζεις ολημερίς. Σταματάς στο διάδρομο και σε πάνει ο κάθε πονεμένος δικηγόρος, να σου πει τον πόνο του για την πονεμένη ανάποδη απόφαση, του πονεμένου δικαστή, που πονεμένα τον αδίκησε. Σιγά, ρε φίλε, μην σπάσουν τα αβγά. Ε και; Και εσύ έχεις να του πεις για μια άλλη δική σου και ο άλλος ο διπλανός μίαν άλλη... και τελειωμό δεν έχει.

Ακούς, αλλά ποιος έχει δίκιο; Μπορεί, αν ήταν εκεί μπροστά οι δικαστές που αδίκησαν τους δικηγόρους, να επιχειρηματολογούσαν και να έπειθαν για το αντίθετο... μα ποιος νοιάζεται ή who cares – το προτιμώ από τους Άγγλους. Ακόμη και αυτές οι συζητήσεις είναι τόσο καρμπόν... πια.

- Κάθισε, Δημήτρη, να σου πω... ο τάδε δικαστής τι μου έβγαλε.

- Ωχ και δεν με νοιάζει, ρε φίλε συνάδελφε, που θέλεις να μου διηγηθείς ολόκληρη νομική ιστορία. Εγώ σε ζαλίζω, μα τι βγαίνει; Δεν με νοιάζει, στην τελική. Να μιλήσουμε για μεταγραφές στο ποδόσφαιρο (μόνο ο Ολυμπιακός είχε χρήματα φέτος), για τις πιάτσες των ταξί που κλείνουν τους δρόμους, για ταξίδια, για μουσική... Δεν είναι όλα πιο χρήσιμα; Ό,τι βγήκε βγήκε... γερό παιδί μόνο να βγαίνει.

[Παρένθεση: όταν έγραφα αυτό το άρθρο άκουγα κάτι πολύ όμορφα παλιά τραγούδια που σου σηκώνεται η τρίχα από τη δύναμη του συναισθήματος που βγάζουν και λέω «τι με νοιάζει, ρε φίλε, αυτή η παρωδία όπως έχει εξελιχθεί; Ποιον αγγίζει πια αυτό το θέατρο; Ποιον αγγίζει αυτή η φάρσα;» Όλα αυτά έχουν αξία όταν οι δομές της κοινωνίας είναι στη θέση τους. Εδώ κουνήθηκαν όλα συθέμελα και αυτό το φκιασιδωμένο κατασκευάσμα αυτού του βαρύγδουπου τίτλου ΔΙΚΑΙΟΣΥΝΗ μοιάζει σαν την Σαπουντζάκη, που στα 83 της πετάει μπούτι ακόμη να σταθεί και να συναγωνιστεί μια νέα λυγρόκορμη χορεύτρια...

Εδώ ήρθαν οι κατοχικές δυνάμεις, εδώ όλοι μιλούν για τρόικες και βάλε και Ράιχενμπαχ κ.τ.λ και στη συνέχεια ακούς και ο Υπουργός Οικονομικών κ. Στουρνάρας (θα ήταν καλός, όμως, στα μαθηματικά) και ο Υπουργός Δικαιοσύνης... κ.τ.λ. και

αυτοί (οι υπουργοί δηλαδή) όταν τους αποκαλέσεις έτσι, απαντάνε... Ναι, απαντάνε. «Κύριε υπουργέ;» - και κεριά και λιβάνια... και την αποδέχονται την προσφώνηση... πάει, χάθηκε η τσίπα από το ντουινιά...]

Πόσο γερασμένοι πρέπει να γίνουμε όλοι μας εκεί μέσα, για να κατανοήσουμε ότι το χρόνο μας εκεί μέσα και έξω στα γραφεία μας και στο σπίτι μας δεν τον πιστώνει κανείς; Βλέπεις πρωί πρωί, εκεί κάτω στο ισόγειο, τους επιμελητές επιδόσεων να στριμώνονται σε ένα τραπέζι (δεν έχουν πια γραφεία) μαζί με τους δικηγόρους και τους διαδίκους. Και τα έγγραφα που σου επιδίδουν μυρίζουν η είναι λεκιασμένα με καφέ. Προχθές μου επέδωσαν μια κλήση ως αντίκλητο και πίσω ήταν κολλημένο ένα χαρτάκι ραβασάκι « Σούλα, το βράδυ στις 9 στο γνωστό παγκάκι. Θα έχω μαζί μου και ήλιους....»

Βλέπεις την παλιά καλή ελληνική κωμωδία Κάτι Κουρασμένα Παλικάρια και να σου πετάγεται μπροστά σου ολοζώντανος ο τίτλος της, σε όλους τους ορόφους.. Όλοι κουρασμένοι πριν έρθουν να δικάσουν και μετά κατάκοποι... δυο-τρεις η εξαίρεση που επιβεβαιώνει τον κανόνα.

Οπότε, τι σου μένει και εσένα; Να... γίνεσαι κουρασμένος, έτσι, από συμπαράσταση. Ομοιοπαθητική θεραπεία λέγεται αυτό. Γράφεις 20 σελίδες ή και λιγότερες τεκμηριωμένες (έχεις δουλέψει ολόκληρο Σαββατοκύριακο) και ζητάς ως πολιτική αγωγή να ασκήσει έφεση ο κ. εισαγγελέας κατά απόφασης αθωωτικής. Παίρνεις την πολύ εμπειριστατωμένη απάντηση το ίδιο μεσημέρι: « Δεν συντρέχει περίπτωση άσκησης έφεσης».

Θέλεις να σου πω πως θεσπίστηκε ο θεσμός των «μονομελών κακουρηγήματων;» Μπήκε μια μέρα σε μια αίθουσα τριμελούς εφετείου κακουρηγήματων μια επιτροπή από το Υπουργείο Δικαιοσύνης (κάτι υπηρεσιακοί παράγοντες... μ' αρέσει πολύ αυτός ο όρος τελευταία) για να δουν πώς μπορούν να βελτιώσουν τα πράγματα και οι δικογραφίες στην έδρα ήταν στήλες που έκρυναν τον δεξιό και αριστερό εφέτη και φαινόταν μόνο ο Πρόεδρος και ο Εισαγγελέας.

Οπότε είπαν «να μια ωραία λύση». Τι τους χρειαζόμαστε τρεις, αφού η δουλειά γίνεται με τον ένα; Είδες τι κάνει η επιτόπια μετάβαση στη ρίζα του προβλήματος; Το κάνει αόρατο. Αυτή πάλι,

ρε παιδί μου, η «βόλτα» του κάθε νέου Υπουργού Δικαιοσύνης, αγκαζέ με τον εκάστοτε νέο γενικό του γραμματέα και μαζί με τον εκάστοτε πρόεδρο του Δ.Σ.Θ, όπου εντοπίζουν τα εκάστοτε προβλήματα από το 1821; Ε, αυτή και αν την βαρέθηκα... Αν κρατούσα όλες αυτές τις φωτογραφίες τόσα χρόνια, θα ήθελα δέκα τοίχους να τις βάλω. Σαν την Άντζελα Δημητρίου, που δεν της φθάνουν οι τοίχοι να βάλει τους χρυσούς δίσκους της (μετράει και αυτούς που πήρε στην Τουρκία). Αυτό το πρόβλημα το αντιμετώπισε όταν έπεσε λόγω του χρυσοχόου έξω οικονομικά και αναγκάστηκε από την έπαυλη που είχε να περιοριστεί σε μικρότερη μεζονέτα... δεν έφθαναν οι τοίχοι. Τεράστιο πρόβλημα. Αλλά αυτή, δυστυχώς, δεν είχε στη διάθεσή της υπηρεσιακούς παράγοντες να το λύσει. Οι δικοί μας, όμως, ήρθαν, είδαν και τα έλυσαν. Ψεκάζεις, σκουπίζεις, τελειώνεις.

Καλά λόγια, καλές προθέσεις, ευχολόγια. Προσέξτε, όλες οι φράσεις όλων αυτών των αρμοδίων αιώνες πια ολοκλήρους να παρακολουθείς, ξεκινάνε με ένα μελλοντικό ΜΟΡΙΟ «θα»... πρέπει εκείνο, το άλλο και θα το παράλλο και θα Ένας -την κοινωνία μου!- να βγει μια μέρα και να πει «έγινε εκείνο και εκείνο. Υπάρχει αυτό το πρόβλημα και αύριο αυτή είναι η λύση και ήδη ενεργείται» ... ένας μωρέ, ένας.

Ε, δεν χρειάζεται, κύριε, να είσαι υπουργός, για να μας λες τι ΘΑ πρέπει να γίνει... και την καθαρίστρια του κτιρίου να βάλω, μπορεί να μου πει χίλια ΘΑ... τι πρέπει να γίνει... άρα, σύμφωνα με το μάθημα ΛΟΓΙΚΗ που κάναμε εμείς στην πέμπτη γυμνασίου, Καθαρίστρια = Υπουργός. Γιατί αυτή, όμως, πληρώνεται σαν καθαρίστρια και εσύ ως υπουργός; Σαν τον Βασιλάκη Καϊλα Υπουργό Υγείας «δεν έχω λεφτά, δεν έχω φάρμακα». Και τι σε βάλουμε, ρε φίλε, εκεί; Να μας λες τι δεν έχεις; Υπάρχει και ένα ανέκδοτο με τον Ανδρέα και τη Μιμή με το «θα» (από κοντά, όποιος με ρωτήσει, θα του το πω).

Αφήστε τις βόλτες αυτές και ελάτε και σεις, κ. Υπουργέ μας, απέναντι στα καφέ, απέναντι στα κρασάκια και στα τσιπουράκια, να σας τρατάρουμε κανένα μεζέ... να πούμε όλοι τον ανθρώπινο πια πόνο μας και αφήστε τα προβλήματα της δικαιοσύνης να λυθούν μόνα τους. Η άλλη μέθοδος, όποια και αν ήταν αυτή, απέτυχε... Μας διέλυσαν την ψυχή, τα δικαστήρια θα κοι-

τάμε να σώσουμε;

Γιατί εμείς, μετά τις βόλτες και τα παχιά λόγια και τα θα-θα-θα (σπάσε, ρε παραμυθά – πού το θυμήθηκα τώρα το τραγούδι;) στις ίδιες ουρές θα βολοδέρνουμε και από το κακό στο χειρότερο θα πηγαίνουμε.

Γκρέμισε αυτό το κτίριο.

Η ανθρωπιά έχει χαθεί από παντού. Ποιος ο λόγος να υπάρχει η δικαιοσύνη με τη σημερινή της μορφή;

Ποιος κοροϊδεύει ποιον τελικά; «Να συντρίβεις τα παλιά καλούπια και τα πιο ιερά, όταν πια δε σε χωρούν.» Καζαντζάκης.

Όχι αν θα καταθέσεις πριν 20 μέρες και όχι αν έχασες την προθεσμία και όχι δεν κόλλησες το χαρτόσημο από την καλή και δεν έβαλες το πινάκιο και δεν προχωράμε στην εκδίκαση αν δεν φέρεις το καταραμένο διπλότυπο (τι έγινε, ρε παιδιά; Αυτά θα καταργούνταν; Σαν την Στάη, που ήταν να φύγει και δεν έφυγε; Σαν τις βάσεις των U.S.A., που φεύγουν ενώ μένουν... Τι εποχές και εκείνες... Σαν τη NET ή ET1, που θα καταργούνταν και δεν καταργήθηκαν; Σαν όλα που ήταν να γίνουν σε αυτήν τη χώρα και δεν έγιναν; Γι αυτό σου λέω, τι τα ψάχνεις, τι τα γυρεύεις; Και όχι νόμος για υπερχρεωμένα νοικοκυριά (είναι μα...ς όποιος δεν δανείστηκε, αφού όλα τα χαρίζουν). Και να η μια απόφαση πίσω από την άλλη, ποια θα κόψει περισσότερα. Πλειοδοτικός διαγωνισμός. Και κάθε βράδυ ο Πάτροκλος βρίζει την Κούλα, τη γυναίκα του, γιατί δεν τον άφησε να δανειστούν, ενώ οι γείτονες Όθων και Αμαλία δανείστηκαν από δέκα τράπεζες, γύρισαν τον κόσμο, σπούδασαν τα παιδιά, πήραν 3 αυτοκίνητα, φοράει η Αμαλία μεταξωτά βρακιά και πάλι έχουν λεφτά στην άκρη, γιατί λέει η Ειρηνοδίκης τα χάρισε όλα...και η Κούλα δεν έχει βρακί να φορέσει

Υπερχρεωμένα μυαλά υπουργών και υπουργών δικαιοσύνης και υπηρεσιακών παραγόντων και το κακό συναπάντημα υπάρχει.

Βλέπω κάποιες μέρες που δίνει προτιμήσεις κάποιος πρόεδρος. Ουρές ουρές, σαν κάτι συσσίτια στον πόλεμο ή στις χώρες του ανατολικού μπλοκ να πάρουν τη μερίδα που τους... και εμείς

«επιστήμονες» με τα χαρτιά στα χέρια (σαν τις κατσαρολίτσες που κρατούσαν οι πεινασμένοι). Μα τι γυρεύω, κύριε πρόεδρε; Λίγη αγάπη ζητιανιά και ας έρθει πιο κοντά... η δικάσιμος, εννοείται...κατάντια...

Εδώ η συνάδελφος Γωγούση σε ένα άρθρο σε παλαιότερο Ενώπιον, για να ξεπεράσει τη μουνταμάρα του κτιρίου, αυτά τα περίφημα χαρτόσημα (που τα σिकाίνομαι πιο πολύ και από τους δημοσιογράφους... τους συγκεκριμένους...) τα έβλεπε σαν ζωγραφιές με χρώμα. Ναι, μόνο με παραισθήσεις σε αυτόν το χώρο επιβιώνεις.

Ναι, εγώ το υποσχέθηκα και θα ανοίξω με το συνεταιράκι μου ένα καφέ. Θα λέγεται, αντίστροφα από τον τίτλο αυτού του καταπληκτικού τραγουδιού, «το Καφέ του Κερδισμένου Χρόνου». Ελάτε να σας κεράσω εκεί καφέ, που θα λέγεται «μέτριος χρονοχωρικός ελληνικός». «Φραπέ ατελείωτος». «Καπουτσίνο με χρονοκάψουλα ζαχαρίνης».

Έλα να πιούμε καφέ αλλιώς. Έλα να σταματήσουμε το χρόνο, έστω για ένα δευτερόλεπτο. Έλα να γιορτάσουμε μαζί τη χαρά της ζωής. Να ανταλλάξουμε χρόνο και ώρες και μέρες και μήνες και χρόνια. Να δώσουμε ο καθένας το χρόνο μας εκεί που αγαπάμε. Έλα να φύγουμε από το κτίριο του χαμένου χρόνου και της χαμένης χαράς.

Καλέ μου δικαστή, δικηγόρε, γραμματέα, πελάτη, να θυμάσαι πάντα μια παροιμία κινέζικη: «κανένας άνεμος δεν είναι ούριος, αν δεν έχει προορισμό». Προορισμό κανείς δεν έχει, χάθηκε πια. Αν νομίζεις ότι έχεις, γελάστηκες.

Αντί επιλόγου, λοιπόν, κράτα μερικά που συνδέονται με το χρόνο:

- «Η ζωή δεν είναι τίποτε άλλο παρά ένας αγώνας για την ύπαρξη, με τη βεβαιότητα ότι στο τέλος θα νικηθούμε.» (Σοπενχάουερ)
- «Ζήσε σαν να ήταν να πεθάνεις αύριο, μάθαινε σαν να ήταν να ζήσεις για πάντα» (Γκάντι)
- «Υπάρχουν μόνο δυο δρόμοι για να ζήσεις τη ζωή σου. Ο ένας σαν τίποτε να μην είναι θαύμα, ο άλλος σαν τα πάντα να είναι θαύμα». (Αϊνστάιν)

Βρες και συ, λοιπόν, το χαμένο σου χρόνο και... μην τον ξαναχάσεις.

ΜΠΟΥΓΑΤΣΑ ΚΑΙ ΜΟΝΟΔΡΟΜΟΙ

78

Γιώργος Τσαραμπουλίδης

Δικηγόρος

Κατά τις καθημερινές, σταθερές συνήθως, διαδρομές μου από και προς τα δικαστήρια συχνά νιώθω την ανάγκη να τσιμπήσω κάτι, για ν' αντέξω στη συνέχεια και να γλυκάνει λίγο το στόμα μου από την πικρίλα του τσιγάρου. Δίχως καπνόν και άρτον ου γαρ ζήσεται. Όταν βιάζομαι προτιμώ κουλουράκι Θεσσαλονίκης τραγανό, που μπορείς να το σιγοτρών καθ' οδόν. Όταν νιώθω κόπωση ή έχω λίγο χρόνο, και τελευταία έχω πολύ χρόνο ελεύθερο στη διάθεσή μου, προτιμώ τη μπουγάτσα, Θεσσαλονίκης κι αυτή. Αν και τις τελευταίες δεκαετίες στην τέχνη αυτή μπήκαν δυναμικά οι Σερραίοι. Αν συνεχιστεί το φαινόμενο, τότε οι επερχόμενες γενεές θα ομιλούν για Μπουγάτσα Σερρών εν Θεσσαλονίκη. Άλλωστε τον ακανέ τον έχουν κατοχυρώσει από χρόνια. Είναι εργατικοί και προ παντός μεθοδικοί οι Σερραίοι. Έναν Καραμανλή (Κωνσταντίνος Α' ο Πρωτεύς) βγάλανε και νάτηνε η μεταβυζαντινή δυναστεία των Μακεδόνων (Κωνσταντίνος Β' ο Σαλονικιός και καλομελέτα κι έρχεται, Κωνσταντίνος Γ' ο Λοντρέζος). Αμ και το άλλο μόνο στη σύγχρονη, τρόπος του λέγειν, Ελλάδα θα το 'βλεπε κανείς. Παππούς, γιος, εγγονός πρωθυπουργοί. Κατά τα άλλα ψηφίσαμε αβασίλευτη δημοκρατία. Ο πρώτος, εις απλούς «φουσκολοάς», όπως τον απεκάλη ευθέως και λίαν ευστόχως ο Νέστωρ εκείνος της πολιτικής αείμνηστος Γιάννης Πασαλίδης, μας εισήγαγεν εις τον εμφύλιον σπαραγμόν και είτα παρέδωκεν εις το ... (τέκνον) της Φρειδερίκης τας ψήφους του 53% και

δια να τον τιμήσωμεν δι' άπαντα ταύτα τα εθνοπρεπή του κλέπ, καθόσον μόνον αγνώμονες δεν είμεθα, τον εταριχεύσαμεν εις το χρονοντούλαπον της ιστορίας ως ο «Γέρος της Δημοκρατίας». Ο άλλος μας εκληροδότησεν μεταξύ των άλλων και τον μεταμοντέρνον σοσιαλισμόν, ήγουν τα «δωράκια στον εαυτόν μας» (και εις την κομπανίαν μας, θα εσυμπλήρωνα), όταν κατέχομεν δημόσιον πόστον ή εξουσίαν. Και ο τρίτος και φαρμακερός μας παρέδωκεν, ασθμαίνων και αμαχητί, βοράν των όπου γης αδηφάγων λεόντων, πιστεύων ειλικρινώς ότι έβαλε τα δυνατά του όλα το παιδί. Ποιο παιδί, κ. Μητσοτάκη; Πας να του βρεις άλλοθι, γιατί κόρακας κοράκου μάτι δεν βγάζει και έχεις και συ παιδιά, δεν ξέρεις τι στραβή μπορεί να κάνουν.

Αν όλα αυτά, που ως θεατές βλέπουμε να τεκταίνονται στα φανερά και στα κρυφά τα τελευταία χρόνια, δεν είναι Εσχάτη Προδοσία, τότε τι είναι; Αλλά, δυστυχώς, οι μεν Θεσμικοί υπνώτουν ύπνον βαθύν, δεν υπάρχει δε ένας Μαύρος Καβαλάρης να στήσει αυτόν τον εσμό στο Σύνταγμα με συνοπτικές διαδικασίες (αυτοί ξέρουν τι κάνανε) να καθαρίσει λίγο ο τόπος και να φρονηματιστούμε οι υπόλοιποι. Α, σας παρακαλώ, δεν είμαι θιασώτης της εκτροπής. Αλλά, αφού δεν αντιδρούμε δεόντως, δεν κάνουμε χρήση του «114», σε όλες αυτές τις απανωτές εκτροπές που βιώνουμε τουλάχιστον εσχάτως, τότε κάποιος άλλος θα φέρει τη βάρκα στα ίσα. Απλώς, εγώ τον προτιμώ αλά Μαύρο Καβαλάρη. Ο φουκαράς ο Τσολλά-

Αν όδα αυτιά, που ως θεατές βδέπουμε να τεκταίνονται στα φανερά και στα κρυφά τα τεδευταία χρόνια, δεν είναι Εσχάτη Προδοσία, τότε τι είναι; Αλλά, δυστυχώς, οι μεν θεσμικοί υπνώτουν ύπνον βαθύν, δεν υπάρχει δε ένας Μαύρος Καβαδάρης να στήσει αυτόν τον εσμό στο Σύνταγμα με συνοπτικές διαδικασίες (αυτοί ξέρουν τι κάνουνε) να καθαρήσει δίγο ο τόπος και να φρονηματιστούμε οι υπόδοιοι. Α, σας παρακαδώ, δεν είμαι θιασώτης της εκτροπής

κογλου υπόγραψε, όταν οι βάρβαροι είχανε μπει μέσα για τα καλά. Αυτοί τους μπάσανε μέσα παρακαλετά και με το στανιό και εις το διηνεκές. Το ίδιο είναι; Για κοίτα, φίλε μου, τι συγκρίσεις κάνουμε! Εύστοχες, πιστεύω, αλλά λίαν θλιβερές. Δεν επιβαλλόταν ένα δημοψήφισμα πολύ πριν το Μνημόνιο Ι, αφού δεν είχαν τα κότσια να κάνουν κάτι άλλο ή άλλα; Γιατί τα περί μονοδρόμων (αυτοδύναμων κυβερνήσεων παλιότερα και ακυβερνησίας τώρα) να πάνε να τα πούνε στην καλομάνα τους, για να εκφραζόμαστε και κόσμια. Αυτοί μας αλλάζουνε τα φώτα νυχθημερόν και εμείς είμαστε ακόμα στην κοσμιότητα. Πώς εκατόν πενήντα κάτι άτομα, κατά το πλείστον, κομματικά φερέφωνα και όχι μόνον, σφραγίζουν τις τύχες της χώρας, των παρουσών και μελλουσών γενεών για απροσδιόριστο χρόνο και με ανυπολόγιστες τραγικές συνέπειες, αφού προηγουμένως, κατά το μάλλον ή ήττον, έχουν βολέψει ποικιλοτρόπως το σαρκίον τους; Τι υπεύθυνα άτομα! Να τους ξανασταυρώσουμε, μη τους χάσουμε! Ο Λαός στην εξουσία, το θυμάσαι μπαγασάκο/ούλα; Κί εγώ ο αφελής πίστευα ότι οι παπατζήδες υπήρχαν μόνο στα πανηγύρια των παιδικών χρόνων.

Ωστόσο, επειδή αυτά κοιλιάν κι γομώνε (δεν γεμίζουνε την κοιλιά), όπως έλεγε και η γιαγιά μου, και επειδή από τις απανωτές σβουρηχτές σφαλιάρες που τρώμε κάθε μέρα έχουμε γίνει αρκούντως αφασικοί, εξακολουθώ τις καθημερινές διαδρομές μου, όπως χρόνια τώρα. Σε μία από αυτές, ανακάλυψα, επί της Π. Σ. Σταθμού,

εδώ και ένα χρόνο περίπου ένα μπουγατσαοσίδικο που μέσα δεν έχει τραπεζάκια. Έξω, στο στενό πεζοδρόμιο, βγάζει, όταν ο καιρός το επιτρέπει, δύο ψηλά μικρά κυκλικά τραπεζάκια με αλεξήλια. Ό,τι πάρεις ένα ευρώ. Από μπουγάτσα, κουρού, πείνιρλί, τυροσπανακοπιτάκια, κρύα σάντουιτς μέχρι αναψυκτικά, χυμούς, καφέδες διάφορους. Και το εμφιαλωμένο νεράκι δώρο, αν πάρεις δύο τουλάχιστον είδη. Το πιο ακριβό είδος πωλείται αντί ενός και ημίσεως ευρώ και αυτά είναι πολύ λίγα. Η ποιότητα από καλή έως άριστη και το μαγαζί πεντακάθαρο. Το προσωπικό μάλλον ένα ανδρόγυνο. Η κυρία στο σερβίρισμα και ο κύριος στο ψήσιμο. Με φυσική ευγένεια και το χαμόγελο στα χείλη. Δώσε και μένα μάρμπα, που λέει. Στα πέντε- έξι λεπτά που όρθιος απολαμβάνω τη σπανακόπιτά μου συνήθως σκέτη, μπινοβγαίνουν τουλάχιστον δέκα πελάτες. Αυτοί που πάνε στις δουλειές τους παίρνουν καφέδες και μπουγάτσες και για τους συναδέλφους τους. Η φτήνια τρώει τον παρά και όλοι είναι ευχαριστημένοι κι έχουν γίνει και γνώριμοι, αν κρίνω από τα λόγια που ανταλλάσσουν. Και απαξάπασες οι δοσοληψίες χτυπιούνται στη μηχανή και να και η απόδειξη.

Σε μια άλλη σταθερή διαδρομή, επί της Μοναστηρίου, μπήκα εσχάτως σ' ένα μπουγατσαοσίδικο με τραπεζάκια μέσα, κάθισα και παράγγειλα μία σπανακόπιτα. Καλή κί αυτή. Και η τιμή ένα ευρώ, χωρίς δεκαδικά κί' εδώ. Μπράβο, οι σωστοί επαγγελματίες το πήρανε το μήνυμα

Πώς εκατόν πενήντα κάπι άτομα, κατά το πλείστον, κομματικά φερέφωνα και όχι μόνον, σφραγίζουν τις τύχες της χώρας, των παρουσών και μελλουσών γενειών για απροσδιόριστο χρόνο και με ανυπολόγιστες τραγικές συνέπειες, αφού προηγουμένως, κατά το μάλλον ή ήττον, έχουν βοδέψει ποικιλοτρόπως το σαρκίον τους;

και προσαρμόστηκαν, όπως και ο μπάρμπα Γιάννης, ο αριανός, Κατούνη και Βασ. Ηρακλείου γωνία, που έζωσε τις τζαμαρίες του μαγαζιού του με ανακοινώσεις. Κατανοούμε την κατάσταση, γράφει, γι' αυτό ρίχνουμε τις τιμές. Το σάντουιτς από 2,5 ευρώ, τώρα μόνο 2. Αυτούς τους επαγγελματίες πρέπει να τους επιβραβεύουμε εμείς οι καταναλωτές. Άρχισα λοιπόν να γίνομαι και στο παραπάνω μπουγατζατσίδικο πελάτης. Προ ημερών, όμως, με ανέμενε δυσάρεστη έκπληξη. Αφού καταβρόχθισα τη σπανακόπιτά μου σηκώθηκα βιαστικά και, αντί ν' αφήσω ένα ευρώ στο ταμείο και να φύγω, ερωτώ ρητορικά πόσο κάνει. Αυτός, που μου είχε σερβίρει κιόλας, κοιτάει το τραπέζι που καθόμουν και λέει «μια σπανακόπιτα και ένα γάλα, 3,5 ευρώ, παρακαλώ.» - «Πού το είδες το γάλα, έχω να πιω από τότε που με ξέκοψε η μάνα μου.» - «Α, συγγνώμη, μία σπανακόπιτα, ένα εβδομήντα, παρακαλώ.»

Ρε, το μπαγλαμά, με είδε με κουστουμιά σικάτη τσίλικη, γραβάτα και τσάντα στο χέρι, με πέρασε για κάνα Αθηναίο, άρτι αφιχθέντα στην πόλη με την ταχεία και μου τη φοράει. Άμα με ξαναδεί, ας μου γράψει.

Προχθές πάλι βρέθηκα για δουλειά στη Βάλτα της Κασσάνδρας και βλέποντας το μπουγατσατσίδικον λιγουρεύτηκα μια σπανακόπιτα. Φρέσκη, ζεστή και τραγανή, ό,τι πρέπει. Και τι οφείλω; Ένα εβδομήντα, παρακαλώ. Χωρίς να φοράω κοστούμι και γραβάτα. Καλά, αυτοί δε διορθώνονται με τίποτα, είναι γνωστοί στη πιάτσα από τα καλά τα χρόνια. Και παρακάτω, που είχα παρκάρει το αυτοκίνητο, έξω από ένα φυτοπωλείο ζαρζαβατικών, ρίχνω μια ματιά από περιέργεια στις τι-

μές των νεογνών, οι οποίες ανέρχονται στο ύψος των ογδόντα ολόκληρων λεπτών, δηλαδή, για να καταλάβουμε, 272,60 σπαρταριστές δραχμούλες ένα φυτό κι αυτό υβρίδιο της συμφοράς. Ούτως ή άλλως σκοπό δεν είχα να αγοράσω τέτοια φυτά από εκεί, άλλωστε είναι και νωρίς ακόμη. Όμως, η ψιλοαγανάκτηση μου γέννησε την ιδέα να παράγω ο ίδιος τα φυτά που χρειάζομαι κι όσα περυσσεύουν να τα δίνω σε κανένα φίλο ή μερακλή, σαν τον Γιάννη τον Καγιαλή ή περίεργο, να δει τι τρώγανε οι άνθρωποι πριν βγούνε οι πολυεθνικές στο μείντάνι και κάνουνε πατέντες και τους σπόρους, δηλαδή τη ζωή την ίδια. Αφού είπαμε, τώρα χρόνο έχουμε, να οι πάσης φύσεως και αποχρώσεως αποχές, στάσεις επί στάσεων, στάσεις επί αποχών και αντιστρόφως, λευκές αποχές, να οι πρωτοείσακτες αναβολές, να και που οι ενάγοντες στέλνουν την αγωγή, αλλά, ένεκα πενίας, αδυνατούν να τη δικάσουν... και τι άλλο θα δούνε τα ματάκια μας. Λοιπόν και με σπόρο ντόπιο, προσαρμοσμένο στο κλίμα και στο έδαφος. Πού θα βρω ντόπιο σπόρο; Το «Πελίτι» να είναι καλά. Μπες και δες, «Πελίτι.gr». Όπως και να το γράψεις, ελληνικά, λατινικά, ποντιακά (ως γνωστό, πελίτι στην ποντιακή είναι η δρυς), αυτό θα βγει και θα δεις ότι ούτε η «Μονσάντο» είναι μονόδρομος. Μονόδρομοι υπάρχουνε μόνο στον Κ.Ο.Κ., όχι στη ζωή. Ό,τι δημιούργησε ο άνθρωπος, σε ατομικό και συλλογικό επίπεδο, παρέκλινε του μονόδρομου. Οι μονόδρομοι οδηγούν σε κάποια στρούγκα, όπου ο τσομπάνης σ' αρμέγει όσο και όπως αυτός γουστάρει. Γι' αυτό, λοιπόν, στους μονόδρομους... λέμε ΟΧΙ. Στη Μπουγάτσα του ενός ευρώ λέμε ΝΑΙ.

